

การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

MANAGEMENT DEVELOPMENT, PALI SECTION, AND MONASTIC ADMINISTRATION IN CALIFORNIA OF UNITED STATES

พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต (มุมศิลป์)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต (มุมศิลป์)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Management Development, Pali Section, and Monastic Administration in California of United States

Phramaha Pratuan Dhammarakkhito (Mumsil)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2024

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

.....

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์ .....ประธานกรรมการ

(พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.)

.....กรรมการ

(รศ. ดร.อำนาจ บัวศิริ)

.....กรรมการ

(รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม)

.....กรรมการ

(พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.)

.....กรรมการ

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต,ผศ.ดร.)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร. ประธานกรรมการ

พระครูสุธีกิตติบัณฑิต,ผศ.ดร. กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย .....

(พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต)

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาวิชาการ

ชื่อสารนิพนธ์ : การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา
ผู้วิจัย : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต (มุมศิลป์)
ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์
: พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร., พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), วท.ม. (การจัดการสิ่งแวดล้อม), ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
: พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร. พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
วันสำเร็จการศึกษา : ๑ กันยายน ๒๕๖๗

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และเพื่อนำเสนอรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูปหรือคน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดแข็งคือ มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีที่พักสำหรับนักเรียนและครูสอนเพียงพอ มีอาคารเรียนพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา มีครูสอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก และมีปฏิทินการศึกษาภาษาบาลี และสอบบาลีสนามหลวงสหรัฐอเมริกา อย่างชัดเจน จุดอ่อนคืองบประมาณมีไม่เพียงพอ สวัสดิการมีไม่เพียงพอแก่นักเรียนและครูสอน ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานรองรับที่ชัดเจน ขาดผู้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการในการเรียนการสอน และการควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสาร โอกาศคือ คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ และพุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุน และอุปสรรคคือ การวัดผลแบบสอบได้สอบตก นักเรียนมีจำนวนลดลง การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ โครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ

๒. กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC และตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC พบว่า ด้านการวางแผน มีการจัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ด้านการ

จัดการองค์กร มีการจัดองค์กรไม่ให้ซับซ้อน ด้านการบริหารงานบุคคล มีการมอบหมายงานตรงกับความสามารถ ด้านการอำนวยการ มีการจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอ และด้านการกำกับดูแล มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า ด้านทาน (การให้) จัดหาอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนฟรี ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ) สื่อสารด้วยวาจาไพเราะ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์) ให้ความช่วยเหลือในการเรียน และด้านสมานัตตา (วางตัวเสมอ) ผู้บริหารและครูผู้สอนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย

๓. การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยการบริหารด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยที่สำนักศาสนศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้ระบบคือการบริหารจัดการตามหลักทฤษฎี posdc และหลักของสังคหวัตถุธรรม ๔ ซึ่งจะสามารถพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ ด้านหลักสูตร มีหลักสูตรตามแม่กองบาลีกำหนด มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการพัฒนาตำราเรียนเพิ่มเติม มีหนังสือหลักสูตรพร้อมและมีสื่อการสอนพร้อม ด้านครูสอน มีการส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น มีการพัฒนาความรู้ครูสอนอย่างต่อเนื่อง มีการคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ มีการสร้างขวัญกำกังใจให้ครูสอน และมีการยกย่องเชิดชูครูสอนในฐานครูฐานียะ ด้านกระบวนการการเรียนการสอน มีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการอบรมติวเข้มก่อนสอบ มีการติดตามผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงกระบวนการตามวาระ และมีการดำเนินการตามขั้นตอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน มีอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ครูสอนและนักเรียน มีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการจัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอ และมีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล มีการประเมินทั้งครูสอนและนักเรียน มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน มีการวัดประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผลตามตัวชี้วัด และมีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนการสอน

Thesis Title : Management Development, Pali Section, and Monastic Administration in California of United States

Researcher Phramaha Pratuan Dhammarakkhito (Mumsil)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Thesis Supervisory Committee

: Phra Rajvajarasarabandit, Assoc.Prof.Dr., B.A. (Social Studies), M.Sc.(Environmental Management), Ph.D. (Public Administration)

: Phrakhrusuthikittibundit, Assoc. Prof. Dr., B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation : September 1, 2024

Abstract

Objectives of this research were to study the general condition of the management of Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of monasteries in California. The United States of America, to study the component of managing the of Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of monasteries in California. The United States of America and to present an effective model of the management of Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of monasteries in California, the United States of America, conducted by the qualitative research methodology, collected data by in-depth interviewing 17 key informants and analyzed data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. General condition of the management of the Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of monasteries in California, the United States of America according to the SWOT analysis: Namely, Strength; There were continuous teaching and learning activities. There was enough accommodation for students and teachers. There are school buildings that were ready and sufficient for education. There were many teachers who are the first level of Pali studies and there were clear calendar of Pali language education and clear Pali Sanam Luang, central examination in the United States of America. Weakness: The point was that the budget was not enough. Welfare was not enough for students and teachers. Graduates did not have a clear job to support. There was a lack of personnel who were skilled in using technology to manage teaching and learning and control the use of communication tools. Opportunity: The Sangha Order recognized the graduates. The

monastic community gave full support upon graduation, they could use the graduation to continue their education. They could manage the organization independently and Buddhists supported them. Threats: The point was that the examination test by pass and fail was used resulting in decrease of numbers of students. Qualification comparison for occupation after disrobing The government did not provide enough budget subsidies. Organizational structure was not in line with the government sector

2. The component of managing Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of monasteries in California. the United States of America according to the Buddhist method of management or POSDC theory was found that: Planning, there was continuous planning. Organizing; the organization was not complicate, Staffing; job assignment according to the ability. Directing; there was teaching aids and learning support materials. Controlling, there was a clear delegation of authority and duties. The management component of Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of monasteries in California, the United States of America according to the principle of Sangaha 4, was found that: The aspect of Dana, giving, providing free school supplies for students, Piyavaja, beautiful negotiation, beautiful verbal communication, Atthacariya, beneficial behavior, supporting in studying, and samanatta;; equal treatment, Administrators and teachers were always in appropriate behaviors.

3. Management Development, Pali Section, and Monastic Administration in California of United States consisted of curriculum management. Teachers, teaching and learning process, teaching materials and equipment, and measurement and evaluation. The Office of Religious Studies is an important mechanism to drive the administration of the study of the Dharma using PDSDC theory and Sanghavattudhamma 4 that enable to develop the administration of the of Phrapariyattidhamma schools, Pali section to be more effective regarding: Curriculum; there was a curriculum according to the requirements of the Pali Division. Additional textbooks had been developed, curriculum books and teaching materials were ready. In terms of teachers, teachers were encouraged to improve their education. There was continuous development of teacher knowledge. Teachers with knowledge and ability were selected. Morale was created for teachers, and teachers were praised as honorable teachers. Teaching and learning process; There was intensive tutoring training before the examination. There was continuous follow-up on teaching and learning results. The process had been improved according to the agenda and the procedures in terms of teaching materials and equipment; Equipment was maintained to be ready for use. Sufficient teaching materials have been prepared and technology has been used to assist in teaching. Learners were evaluated both before and after the class. Regular

student evaluation was conducted according to the indicators and the results of the evaluation were used to improve teaching and learning.

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่าน พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.ประธานกรรมการที่ปรึกษา พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.คณะกรรมการที่ปรึกษา ตลอดจนคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณและขอเจริญพรไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ และขอเจริญพรขอบคุณ คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการต่าง ๆ ถ่ายทอดองค์ความรู้การศึกษา ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและคำปรึกษาดี ๆ ที่มอบให้ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, รศ.ดร. และพระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ผศ,ดร. ขอเจริญพรขอบคุณ ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว ผศ.ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ และผศ.ดร.นิกร ศรีราช อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์และให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์อันเป็นประโยชน์แก่การทำสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระพรหมวชิโรดม เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร พระธรรมวชิราจารย์ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม พระเทพวชิรวิเทศ ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา พระราชวัชรวิเทศ รองประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา พระมหาเถระทุกรูปที่เมตตาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดีและขอเจริญพรขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลวิจัย จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบพระคุณในความเมตตา พระครูวิเทศกัลยาณธรรม,ดร. เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอ ที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา ขอเจริญพรขอบคุณญาติธรรมทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนช่วยเหลือส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ และกำลังใจจากทุกท่านดังกล่าว ผู้วิจัยขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อเป็นอย่างยิ่ง คุณค่าสิ่งดีงามและประโยชน์ใด ๆ อันจะพึงมีจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอนอบน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณแก่ บิดา มารดา ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลาย และผู้มีคุณูปการทุกท่าน

พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิตฺโต (มุมศิลป์)

๑ กันยายน ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	**ก**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	**ค**
กิตติกรรมประกาศ	**ฉ**
สารบัญ	**ช**
สารบัญตาราง	**ฌ**
สารบัญแผนภาพ	**ฎ**
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	**ฎ**
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	**๙**
๒.๑ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา	๘
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๓๓
๒.๓ แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม	๔๙
๒.๔ หลักพุทธธรรมสำหรับการบูรณาการการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๖๗
๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๗๘
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙๓
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๑๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๑๕
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๑๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๑๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๑๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยโลกสุมิ ปชโย

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา	๑๒๐
๔.๒ องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา	๑๓๕
๔.๓ การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา	๑๖๘
๔.๔ องค์ความรู้	๑๘๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๙๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๙๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๐
บรรณานุกรม	**๒๐๓**
ภาคผนวก	**๒๑๒**
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๒๑๓
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๑๖
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๒๒๙
ภาคผนวก ง ภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก	๒๓๕
ประวัติผู้วิจัย	**๒๔๕**

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โลกสุมิ ปชโย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปความหมายของการพัฒนา	๑๑
๒.๒	สรุปความหมายการพัฒนารูปแบบ	๑๖
๒.๓	สรุปแนวคิดการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา	๒๑
๒.๔	การพัฒนาวัด	๓๐
๒.๕	แสดงความหมายของการบริหาร	๓๗
๒.๖	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๔๕
๒.๗	แสดงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม	๕๒
๒.๘	แสดงการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๖๖
๒.๙	หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา	๗๖
๒.๑๐	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา	๙๖
๒.๑๑	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๑๐๓
๒.๑๒	สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรม	๑๑๐
๔.๑	ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านจุดแข็ง	๑๒๔
๔.๒	ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านจุดอ่อน	๑๒๗
๔.๓	ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านโอกาส	๑๓๐
๔.๔	ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านอุปสรรค	๑๓๓
๔.๕	ตาราง TOWS Matrix สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา	๑๓๔
๔.๖	ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการวางแผน	๑๓๘
๔.๗	ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการจัดการองค์กร	๑๔๒
๔.๘	ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการบริหารงานบุคคล	๑๔๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

๔.๙ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการอำนวยการ ๑๔๙

๔.๑๐ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการกำกับดูแล ๑๕๓

๔.๑๑ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน (การให้) ๑๕๖

๔.๑๒ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ) ๑๖๐

๔.๑๓ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์) ๑๖๔

๔.๑๔ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตา (วางตัวเสมอ) ๑๖๗

๔.๑๕ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านหลักสูตร ๑๗๑

๔.๑๖ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านครูสอน ๑๗๔

๔.๑๗ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ๑๗๘

๔.๑๘ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ๑๘๑

๔.๑๙ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านการวัดผลและประเมินผล ๑๘๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	โครงสร้างเปรียญธรรมสนามหลวง	๖๐
๒.๒	โครงสร้างการศึกษาพระปริยัติธรรม	๖๕
๒.๓	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๑๔
๔.๑	ด้านการวางแผน	๑๓๘
๔.๒	ด้านการจัดองค์กร	๑๔๒
๔.๓	ด้านการบริหารงานบุคคล	๑๔๖
๔.๔	ด้านการอำนวยการ	๑๓๗
๔.๕	ด้านกำกับดูแล	๑๕๓
๔.๖	ด้านทาน (การให้))	๑๕๗
๔.๗	ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)	๑๖๐
๔.๘	ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์)	๑๖๔
๔.๙	ด้านสมานัตตา (วางตัวเสมอ)	๑๖๘
๔.๑๐	ด้านหลักสูตร	๑๗๑
๔.๑๑	ด้านครูสอน	๑๗๕
๔.๑๒	ด้านกระบวนการการเรียนการสอน	๑๗๘
๔.๑๓	ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน	๑๘๒
๔.๑๔	ด้านการวัดผลและประเมินผล	๑๘๖
๔.๑๕	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๘๗
๔.๑๖	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๙๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา การรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โลกสุมิ ปชโย

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลกฺขนฺธวคฺคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๗๙ ฉบับจุฬาเตปิฎกำ ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถา ได้ระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงฺคลวิลาสินี ลีลกฺขนฺธวคฺคอฏฺฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาอฏฐกา ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระวินัยปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.มหา. (ไทย)	= วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (บาลี)	= วินยปิฏก	มหาวคฺคปาลิ	(ภาษาบาลี)
วิ.จู. (ไทย)	= วินัยปิฎก	จูฬวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ป. (ไทย)	= วินัยปิฎก	ปริวารวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
ที.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อุ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
องฺ.ปญฺจก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
องฺ.ฉกฺก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ฉักกนิบาต	(ภาษาไทย)
องฺ.สตฺตก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การศึกษาในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ ภาษาคือ ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต การศึกษาภาษาบาลีเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท เพราะทุกประเทศที่นับถือนิกายเถรวาทให้ความเคารพ และศึกษาพระพุทธพจน์จากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีเหมือนกับว่ากำลังฟังพระพุทธวจนะต่อพระพักตร์ของพระบรมศาสดา คำสอนของพระพุทธองค์ จึงยังคงบริสุทธิ์ตราบถึงปัจจุบัน[๑]พระภิกษุสามเณรหรือพุทธศาสนิกชนจึงต้องศึกษาภาษาบาลี เพื่อใช้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจากคัมภีร์ต่าง ๆ ภาษาบาลีจึงได้รับความนิยมจากพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก การศึกษาพระธรรมวินัยและการศึกษาภาษาบาลีจึงคู่กันตลอดมา[๒] ต่อมาพระไตรปิฎกเริ่มได้รับการแปลเป็นภาษาไทย ในสมัยรัชกาลที่ ๓ รวมทั้งอรรถกถาและฎีกา ก็ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยเกือบทั้งหมด พุทธศาสนิกชนจึงให้ความนิยมอ่านคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาฉบับแปลเป็นภาษาไทยมากขึ้น ความจำเป็นในการศึกษาภาษาบาลีจึงลดความสำคัญลง การศึกษาพระธรรมวินัยกับการศึกษาภาษาบาลีจึงแยกออกจากกัน จากเดิมที่ศึกษาภาษาบาลีเพื่อนำไปแปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาตัวภาษาบาลีเอง แต่การศึกษาภาษาบาลียังจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการสืบค้นคำสอนทางพระพุทธศาสนาจากต้นฉบับภาษาบาลี และการศึกษาภาษาบาลีเป็นระบบการศึกษาหลักของคณะสงฆ์

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจัดได้ว่ามีความสำคัญที่สุด เนื่องจากพระปริยัติสัทธรรมคือ พรไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและอื่น ๆ ล้วนบรรจุอยู่ในคัมภีร์ที่จารึกเป็นภาษาบาลีทั้งสิ้น ดังนั้นภาษาบาลีจึงได้ชื่อว่าเป็นภาษาที่รักษาหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ถ้าหากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและอื่น ๆ ซึ่งเป็นภาษาบาลีถูกทอดทิ้ง ไม่มีใครศึกษาเล่าเรียน การศึกษาพระธรรมวินัยก็มีโอกาสที่จะคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ และเมื่อการศึกษาเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อน ก็จะเป็นเหตุให้พระศาสนาเสื่อมสูญไปอย่างแน่นอน[๓] ดังพระบาลีที่ว่า พุทฺธวจนำ ปาเลตีติ ปาลี (ภาสา). อันว่าภาษาใด ย่อมรักษาไว้ซึ่งพระพุทธวจนะ เพราะเหตุนั้นอันว่า

---

[๑] พระมหาวรัญญู วรณญู, **ประวัติศาสตร์การศึกษาบาลีของคณะสงฆ์ไทยในสยามประเทศ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาทร, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

[๒] กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ภาค ๒**, (กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖๘.

[๓] พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ), **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖.

ภาษานั้นชื่อว่าปาลี ด้วยเหตุที่ภาษาบาลีเป็นภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธวจนะ ทำให้สำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษาต่าง ๆ พยายามที่จะธำรงไว้ซึ่งการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีไว้ให้มากที่สุด[๔]

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงไม่บ่อยครั้ง และการเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งก็เปลี่ยนแปลงไปไม่มาก ที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน คือ การแบ่งชั้นและหลักสูตรเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ถึง เปรียญธรรม ๓ ประโยค แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค และเปรียญธรรม ๓ ประโยค ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐[๕] จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ แม่กองบาลีสนามหลวงได้นำวิธีการเก็บวิชาที่สอบผ่านแล้ว ๒ ปี นำร่องชั้นเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยคมาใช้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เปิดอบรมครูสอนปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อเสริมศักยภาพของผู้สอนภาษาบาลี และรับทราบนโยบายของกองบาลีสนามหลวง ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ กองบาลีประกาศยกเลิกวิธีการเก็บวิชาที่สอบผ่านแล้วชั้นเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค และในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นำวิธีการสอบครั้งที่ ๒ (สอบซ่อม) มาใช้[๖] การเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่ผ่านมายังคงเอกลักษณ์ และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไว้เช่นเดิม ซึ่งโดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้สำนักเรียน และสำนักศาสนศึกษาที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยเฉพาะในต่างจังหวัดจึงประสบปัญหาและอุปสรรคในด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล รวมทั้งปัจจุบันพระภิกษุสามเณรเปลี่ยนไปศึกษาแผนกสามัญศึกษามากขึ้น เพราะการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งจากพระสงฆ์และคฤหัสถ์ว่าเป็นระบบการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน และไม่เอื้อต่อการผลิตพระสงฆ์ที่ทรงคุณภาพได้

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ก่อนที่จะมีการเปิดสอบบาลีสนามหลวงที่ประเทศสหรัฐอเมริกา พระเดชพระคุณพระพรหมโมลี (สุชาติ ธมฺมรตโน) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวง และเจ้าคณะภาค ๕ กล่าวภายหลังการประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค และเลขานุการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนเหนือ โดยมี เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์(ช่วง วรปุญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำฯ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช แม่กองบาลีสนามหลวง เจ้าคณะใหญ่หนเหนือเป็นประธานการประชุม ที่วัดปากน้ำฯ ว่า

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ได้มอบให้ตนสรุปข้อมูลการจัดสอบบาลีสนามหลวงให้กับพระธรรมทูตไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเตรียมเสนอเข้าที่ประชุมมหาเถรสมาคม(มส.) ครั้งต่อไป ซึ่งขณะนี้มีการตรวจสอบ และสรุปข้อมูลผู้ที่จะเข้าสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว การจัดสอบบาลี

---

[๔] สุรเชษฐ์ ทองแม้น, “เหตุเกิดที่ประเทศไทย : กรณีคำอานาธนาธรรม”, **นาวิกศาสตร์**, ปีที่ ๘๘ เล่มที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๔๘) : ๓.

[๕] กองบาลีสนามหลวง, **เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ.๒๕๓๙**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาทร, ๒๕๓๙), หน้า ๖๙ - ๗๓.

[๖] กองบาลีสนามหลวง, **เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ.๒๕๔๘**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาทร, ๒๕๔๘), หน้า ๙, ๑๒๕.

สนามหลวงในสหรัฐอเมริกา จะให้เปิดสอบได้ตั้งแต่ประโยคเปรียญธรรม (ป.ธ.)๑ - ๒ จนถึงระดับ ป.ธ. ๕ ประโยค ซึ่งถือว่าเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากตามปกติแล้วการสอบในประโยคสูง ๆ ตั้งแต่ระดับ ป.ธ.๕ ประโยคขึ้นไปต้องเข้ามาสอบที่ส่วนกลางเท่านั้น

พระพรหมโมลีกล่าวอีกว่า สำหรับจำนวนผู้เข้าสอบนั้น ทางสำนักงานแม่กองบาลีฯ มีเกณฑ์ว่าจะต้องมีผู้เข้าสอบตั้งแต่ ๒๐ รูปขึ้นไป จึงจะสามารถเปิดสนามสอบได้ ซึ่งทางสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาได้ส่งรายชื่อผู้ที่จะเข้าสอบในประโยค ต่าง ๆ และทางสำนักงานแม่กองบาลีฯ ได้ตรวจสอบแล้วพบว่ามีผู้ที่มีคุณสมบัติครบกว่า ๕๐ รูป จึงผ่านเกณฑ์ที่จะสามารถเปิดสนามสอบได้

ส่วนสนามสอบจะใช้วัดใดนั้น ได้มีการแจ้งไปยังสมัชชาสงฆ์ไทยฯว่า ควรจะเป็นวัดที่มีความพร้อมด้านสถานที่ และอุปกรณ์ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นวัดที่สวยงาม นอกจากนี้เมื่อมีการจัดสอบบาลีสนามหลวงขึ้นที่สหรัฐอเมริกาแล้ว เพื่อไม่ให้เป็นการจัดสอบครั้ง สองครั้ง แล้วหายไป ดังนั้นทางสำนักงานแม่กองบาลีฯ จึงเตรียมที่จะเปิดศูนย์การเรียนบาลีขึ้นที่สหรัฐอเมริกา ทั้งจะมีการส่งครูบาลีไปจำพรรษาและเปิดสอนบาลีด้วย ส่วนสถานที่นั้นจะต้องมีการหารือกันต่อไปว่าจะตั้งขึ้นที่วัดใด"

ในปี ๒๕๕๘ การสอบบาลีสนามหลวงจึงได้จัดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้จัดการอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงครั้งที่ ๑ ขึ้นที่วัดสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เมืองเบเกอร์สฟิลด์ รัฐแคลิฟอร์เนียภายใต้การดำเนินการของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา และจัดสอบเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการว่าเป็นอย่างไร ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการว่าเป็นอย่างไร และนำเสนอรูปแบบต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑) ศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา โดยการวิเคราะห์ SWOT ใน ๔ ด้าน คือ ๑) จุดแข็ง ๒) จุดอ่อน ๓) โอกาส ๔) อุปสรรค

๒) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการวางแผน ๒) ด้านการจัดการองค์กร ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล ๔) ด้านการอำนวยการ๕) ด้านการกำกับดูแล[๗] และการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อัตถจริยา ๔) สมานัตตตา[๘]

๓) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านครูผู้สอน ๓) ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ๔) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล[๙]

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น ๕ กลุ่ม จำนวน ๑๗ รูปหรือคน คือ ๑) กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย จำนวน ๔ รูป ๒) กลุ่มตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จำนวน ๔ รูป ๓) กลุ่มตัวแทนพระสังฆาธิการ จำนวน ๓ รูป ๔) กลุ่มตัวแทนนักเรียนบาลี จำนวน ๔ รูป และ ๕) ๕ กลุ่มตัวแทนกรรมการวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จำนวน ๓ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่คือ วัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ทั้งสิ้น ๖ เดือน

---

[๗] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร,** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓ - ๒๓.

[๘] องฺ.จตุกฺ. ๒๑/๓๒/๕๐ - ๕๑.

[๙] นายนพรัตน์ เบญจวัฒนานนท์, **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘), หน้า ๗.

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา” ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๕.๑ ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาบาลีที่แสดงเป็นจำนวนการสอบได้ของผู้ที่เป็นนักเรียนบาลีศึกษา

๑.๕.๒ การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงปฏิบัติงานอันทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีใน ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านผู้สอน ๓) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ๔) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน และ ๕) ด้านการประเมินผลผู้สอน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๑.๕.๓ การบริหารจัดการ หมายถึง ผู้บริหารในสำนักเรียนมีการวางแผน, การจัดองค์การ , การบริหารบุคคล, การอำนวยการ, และการควบคุม เป็นต้น

๑.๕.๔ การศึกษาพระปริยัติธรรม หมายถึง มหาเถรสมาคมได้มอบหมายให้สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นผู้บริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน รวมถึงการดำเนินการอื่น ๆ เพื่อพัฒนาเปลี่ยนแปลงการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีคุณภาพ ในปัจจุบันนี้สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาภาษาบาลีของพระสงฆ์ไทย เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล ดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชาติ และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตรให้เหมาะสมกับชั้นเรียนในแต่ละประโยค รวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษาบาลีระดับชาติ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้รับสนองงานภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม นอกจากนั้นหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันนี้ได้แบ่งเป็น ๓ ชั้น ๙ ประโยคประกอบด้วย เปรียญธรรมชั้นตรี ๕ คือ เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ถึง เปรียญธรรม ๓ ประโยค เปรียญธรรมชั้นโท คือ เปรียญธรรม ๔ - ๖ ประโยค และเปรียญธรรมชั้นเอก คือ เปรียญธรรม ๗ - ๙ ประโยค

๑.๕.๕ การบริหารจัดการศาสนศึกษา หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนทางปริยัติธรรม ยกย่องเชิดชู สรรหา ครูผู้สอนปริยัติธรรม และศีลธรรม จัดตั้งและควบคุมดูแลโรงเรียนสอนปริยัติธรรมและบาลีในที่นี้ หมายถึง สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสหรัฐอเมริกา ดังนี้

๑.๕.๖ หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการหรือผ่านการยกร่าง ซึ่งประกอบด้วยจุดหมาย โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรม แนวทางหรือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการวัดผล และประเมินผล รวมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาการเรียนการสอนเฉพาะหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑.๕.๗ ผู้สอน หมายถึง คุณสมบัติของครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑.๕.๘ กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง เทคนิค วิธี การเรียนการสอนโดยวิธีอื่น ๆ นอกจากการบรรยาย เช่น การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิดแบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถามแบบใช้การตัดสินใจ เป็นต้น

๑.๕.๙ ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึง บรรยากาศการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑.๕.๑๐ การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดรวมกับการใช้วิจารณญาณของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อให้ได้ผลเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง

๑.๕.๑๑ วัด หมายถึง วัดสังกัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๖.๒ ทำให้ทราบองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๖.๓ ทำให้ทราบและนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑.๖.๔ ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะได้นำเสนอ ผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารรายงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบและแนวคิดทิศทางการศึกษาประกอบในการวิจัยโดยมีหลักสำคัญ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๓ แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม

๒.๔ หลักพุทธธรรมสำหรับการบูรณาการประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ อาศัยซึ่งกันและกัน มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีการทำงานร่วมกัน จึงทำให้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัย ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมใด ๆ ในชุมชน สมาชิกในชุมชนจะร่วมตัวกัน โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นส่วนช่วยให้งานสำเร็จลงได้

๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ[๑] การพัฒนาเป็นการะบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อสนองความต้องการและศักยภาพของมนุษย์ กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบและเป็นไปอย่างมีระบบ มีผู้ให้ความหมายไว้มาก เช่น ราชบัณฑิตสถานกล่าวไว้ คือความเจริญ ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น[๒] และเป็นการที่คนในชุมชนและสังคมในส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อปรับปรุงความรู้และความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน

---

[๑]ทิตยา สุวรรณชฎ, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๕๔.

[๒]ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๗๗๙.

ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น[๓] การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้ดีขึ้น คือเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า[๔] การพัฒนามาจากคำบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือการพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนากับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ[๕] การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (Qualitative Changes) ส่วนการแปลงรูป (Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมกระทำการ (Environmental Change) ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพและปริมาณ เช่น การคมนาคมของประเทศไทยเมื่อเริ่มแรกได้มีการใช้รถเทียมม้าแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยใช้เครื่องจักร ไอน้ำมาทำรถไฟ และค่อย ๆ ปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น เร็วยิ่ง ๆ ขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากรถม้ามาเป็นรถไฟหรือเป็นรถยนต์ หรือเครื่องบิน จนเป็นจรวดก็ดีนับได้ว่าเป็นการพัฒนา[๖] ในด้านการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change)[๗] เมื่อการพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่ง และหลายสาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นใดขั้นตอนหนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใครด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕) เป็นวิธีการการพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชนต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

---

[๓]สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, **สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๙๗.

[๔]ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

[๕]พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖ – ๑๘.

[๖]อมร รักษาสัตย์ และ ขัตติยา กรรณสูตร, **ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ**, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕), หน้า ๒-๘.

[๗]สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **การพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๕.

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้

เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ[๕] ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผลตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับความเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่าการพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึงเรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่ และในการพัฒนาก็ต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควร หมายถึง ความเป็นธรรมอีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกัน และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้น การพัฒนาที่

---

[๕]สนธยา พลศรี, **กระบวนการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๕ - ๖.

เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย[๙] นอกจากนี้ยังได้สรุปแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

๓.๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนามาใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้ามาก

๓.๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคตอันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

๓.๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่าง ๆตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

๓.๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆพยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่าการพัฒนา

๓.๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา[๑๐]

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เคยให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรไว้หลายแนวความคิดด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การพัฒนาองค์กร คือความพยายามอย่างมีแผน ที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กร เป็นความพยายามที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบขององค์กร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กรเป็นหลัก ไม่ใช่การมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงของบุคคล แต่การเปลี่ยนแปลงของบุคคลที่เกิดขึ้น เป็นผลพลอยได้ของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กร ,การพัฒนาองค์กร คือ กระบวนการปรับปรุงองค์การให้กลับสู่สภาวะใหม่ที่ เหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิมโดยมุ่งที่ความกล้าในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง เน้นให้องค์กรมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ที่จะนำเอาความใหม่และแปลกทั้งทางด้านเทคนิค วิทยาการ และทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ามาสู่องค์กร ,การพัฒนาองค์กร คือ กระบวนการ

---

[๙]โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัชฎ์, **การพัฒนาประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

[๑๐]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒.

ปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร โดยใช้การวิจัยเชิงแก้ปัญหา ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการการแก้ปัญหาอย่างมีระบบเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑) การวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้นขององค์การ

๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การ

๓) การป้อนข้อมูลย้อนกลับให้แก่องค์การ

๔) สำรวจปัญหาขององค์การจากข้อมูลที่ได้รับทั้งหมด

๕) วางแผนปฏิบัติการ

๖) ลงมือปฏิบัติการ[๑๑]

จากความหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพอสรุปได้ว่า การพัฒนามีความหมายและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคำอื่น ๆ อยู่หลายคำ คือ การเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการ การปฏิรูป การปฏิวัติ ความเจริญเติบโต ความก้าวหน้า การค้นพบ การประดิษฐ์นวัตกรรม และความทันสมัยการพัฒนาองค์กรศาสนศึกษา จึงควรมุ่งความสนใจไปที่การวางเป้าหมาย และการวางแผนในการสร้างวัตถุประสงค์อย่างมีระบบที่ดี

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของการพัฒนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ทิตยา สุวรรณชฎ	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ
ราชบัณฑิตยสถาน	ความเจริญ ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น
ยุวัฒน์ วุฒิเมธี	การกระทำให้ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า
พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)	แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนากับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
สมศักดิ์ ศรีสันติสุข	การที่คนในชุมชนและสังคมในส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อปรับปรุงความรู้และความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น
สนธยา พลศรี	๑. การพัฒนาองค์การ คือ ความพยายามอย่างมีแผน ๒. การพัฒนาองค์การ คือ กระบวนการปรับปรุงองค์การให้กลับสู่สภาวะใหม่ ๓. การพัฒนาองค์การ คือ กระบวนการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์การ

[๑๑]โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัชฎ์, **การพัฒนาประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๔.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของการพัฒนา (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อมร รักษาสัตย์ และ ขัตติยา กรรณสูตร	การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (Qualitative Changes) ส่วนการแปลงรูป (Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมกระทำการ (Environmental Change) ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพและปริมาณ
สัญญา สัญญาวิวัฒน์	การกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change)
สนธยา พลศรี	การพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้ ๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ ๓) มีลักษณะเป็นพลวัต ๔) เป็นแผนและโครงการ ๕) เป็นวิธีการการพัฒนาเป็นมรรควิธี ๖) เป็นปฏิบัติการ ๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด

๒.๑.๒ การพัฒนารูปแบบ

รูปแบบที่พัฒนาควรมีความชัดเจนอย่างเหมาะสมวิเคราะห์ เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบก็ต้องขึ้นอยู่กับการตัดสินความเหมาะสมของรูปแบบหรือโมเดลที่เลือกใช้อาจพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบการประเมินกับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการประเมิน ในปัจจุบันนี้การพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้งเมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่นั้นค่อนข้างล้าสมัยหรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาขึ้นเพื่อให้รูปนั้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น[๑๒] องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาว่ามีจำนวน ๙ องค์ประกอบ คือ

๑) นโยบายการพัฒนาฝึกอบรม
๒) แนวคิดที่เป็นจุดเน้นการพัฒนา
๓) การวิเคราะห์คุณลักษณะมาตรฐาน
๔) การระบุเป้าหมายในการพัฒนาฝึกอบรม

---

[๑๒]ศิริชัย กาญจนวาสี, **ทฤษฎีการประเมิน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒๘.

๕) การใช้หลักการกำหนดรูปแบบการพัฒนาฝึกอบรม

๖) การเตรียมความพร้อมและจำแนกกลุ่ม

๗) วิธีการพัฒนาฝึกอบรม

๘) ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้

๙) การประเมินและการติดตามผล[๑๓]

มีรูปแบบการสอนตามแนวคิดพื้นฐานในการเสนอรูปแบบในการบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ไว้เป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลุ่มที่เน้นการประมวลผลข้อมูล (The Information Processing Family) เป็นรูปแบบที่เน้นการค้นหาและประมวลผลข้อมูลให้รู้ปัญหาและหาคำตอบของปัญหาและให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดและสร้างมโนทัศน์ เช่น รูปแบบการสอนมโนทัศน์รูปแบบการสอนแบบสืบสวนทางวิทยาศาสตร์และรูปแบบการสอนกลยุทธ์การจำ

๒) กลุ่มที่เน้นตัวบุคคล (The Personal Family) เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาตัวบุคคลพัฒนาทัศนคติและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองดีขึ้น เช่น รูปแบบการสอนแบบไม่สั่งการ และรูปแบบการฝึกความตระหนักรู้

๓) กลุ่มที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Family) เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้หลักการประชาธิปไตย เช่น รูปแบบการสอนแบบสืบสอบทางสังคม และรูปแบบการสอนแบบให้ค้นคว้าเป็นกลุ่ม

๔) กลุ่มที่เน้นการปรับพฤติกรรม (The Behavioral System Family) เป็นรูปแบบการฝึกความกล้าแสดงออก และรูปแบบการเรียนรู้โดยไม่มีเงื่อนไข[๑๔]

การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ๘ องค์ประกอบ คือ

๑) หลักการพื้นฐานของรูปแบบ

๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

๓) วิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ

๔) การดำเนินการพัฒนา

๕) การประเมินผลหลังการพัฒนา

๖) การปฏิบัติงานจริงและการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ

๗) การนำเสนอผลการวิจัย

---

[๑๓]วัลลภา จันทร์เพ็ญ, “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา”, **ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

[๑๔]Joyce, Bruce., and Weil, **Marsha**, **“Model of Teaching”**, (Englewood Cliffs: Prentice-Hall International Editions, 1986), p. 6.

๘) การประเมินผลการติดตามผล[๑๕]

โดยมีแนวคิดและแนวทางในการพัฒนารูปแบบไว้ดังนี้

๑) การศึกษารูปแบบ หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบซึ่งอาจจะดำเนินการได้โดยวิธีสำรวจความคิดเห็นหรือการศึกษาภาคสนาม

๒) การนำเสนอรูปแบบ ผู้วิจัยต้องออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่ เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ในขั้นนี้ยังไม่ต้องทดลองใช้รูปแบบเพียงแต่จัดโอกาสนำเสนอเพื่อพิจารณาของผู้เกี่ยวข้อง เช่น การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาและประเมินในรูปของแบบสอบถาม หรือการประชุมสัมมนา การนำรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติประเมินความเป็นไปได้ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

๓) การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการดำเนินการทั้งสามส่วน คือ การศึกษารูปแบบการออกแบบรูปแบบใหม่ การนำรูปแบบใหม่ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงส่วนจะมีการใช้กี่รอบขึ้นอยู่กับโครงการวิจัย และทำการรายงานผลการทดลองใช้[๑๖]

สำหรับการที่จะพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมได้นั้นต้องมีขั้นตอนการพัฒนาได้ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบ

๒) นำแนวคิดสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เห็นว่าสำคัญ และจำเป็นอันจะทำให้รูปแบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งกำหนดทิศทางลำดับความสำคัญและรายละเอียดขององค์ประกอบเหล่านั้น

๓) กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเงื่อนไขต่าง ๆ ในการนำรูปแบบไปใช้

๔) การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยปฏิบัติ ๒ ประการ คือ การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบและด้านการเรียนการสอนทั้งในทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติ และการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง

๕) การปรับปรุงรูปแบบ แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะก่อนการนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบระยะนี้ใช้ข้อมูลจากการประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎีของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น และระยะที่สองเป็นการปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยใช้ข้อมูลจากผลการทดลองใช้ ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการสอนและนำไปทดลองซ้ำอาจทำได้หลายครั้งจนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

---

[๑๕]ประสิทธิ์ เขียวศรี, “การเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน”, **ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

[๑๖]สมาน อัศวภูมิ, **การศึกษาและการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา และสถานศึกษาเครือข่ายของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ รุ่นที่ ๑**, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๙.

มีนักวิชาการที่กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบนั้นอาจกระทำได้ ๒ ขั้นตอน คือ

๑. การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึนมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้ในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่าง ๆซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆระหว่างองค์ประกอบตัวแปรนั้นลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่งผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนปรับปรุงโดยอาศัยข้อสนเทศจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือทำการศึกษาองค์ประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้หัวใจสำคัญของคนนี้ขึ้นอยู่ที่การเลือกองค์ประกอบในรูปแบบเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มากในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

๒. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาหรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตามแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่[๑๗] ขั้นตอนในการพัฒนาระบบไว้ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ระบบ (System analysis) หมายถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยนำเข้ากระบวนการรวมทั้งผลผลิตของระบบนั้นนั้นให้ชัดเจน

๒) การออกแบบระบบ (System design) หมายถึง การออกแบบองค์ประกอบของระบบในปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิตให้มี คุณภาพมากที่สุดเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพขององค์กรและสภาพแวดล้อมที่ใช้ระบบนั้นนั้น

๓) การทดสอบระบบ (System testing) หมายถึง การนำระบบที่ออกแบบไปทดสอบโดยการทดลองใช้ระบบในสถานการณ์จำลองหรือในสถานการณ์จริงเพื่อทดลองดูว่าระบบนั้นมีคุณภาพหรือไม่มีข้อบกพร่องในองค์ประกอบอะไรจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น[๑๘] การพัฒนารูปแบบนั้นไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว โดยทั่วไปการพัฒนารูปแบบ จะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้าง หรือต้องการที่จะพัฒนารูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงกำหนดหลักการและองค์ประกอบ

---

[๑๗]บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล**, (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๔-๑๐๕.

[๑๘]Kendall, K.E. and Kendall, J.E., **Systems Analysis and Design**, (New York: Prentice Hall, 2005), p. 389.

ของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบขึ้น แล้วนำไปตรวจสอบหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือทดลองใช้ต่อไป[๑๙]

ตารางที่ ๒.๒ สรุปความหมายการพัฒนารูปแบบ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ศิริชัย กาญจนวาสี	ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบก็ต้องขึ้นอยู่กับการตัดสินความเหมาะสมของรูปแบบหรือโมเดลที่เลือกใช้อาจพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบการประเมิน
วัลลภา จันทร์เพ็ญ	คือ ๑) นโยบายการพัฒนาฝึกอบรม ๒) แนวคิดที่เป็นจุดเน้นการพัฒนา ๓) การวิเคราะห์คุณลักษณะมาตรฐาน ๔) การระบุเป้าหมายในการพัฒนาฝึกอบรม ๕) การใช้หลักการกำหนดรูปแบบการพัฒนาฝึกอบรม ๖) การเตรียมความพร้อมและจำแนกกลุ่ม ๗) วิธีการพัฒนาฝึกอบรม ๘) ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ ๙) การประเมินและการติดตามผล
Joyce, Bruce., and Weil	ได้แก่ ๑) กลุ่มที่เน้นการประมวลผลข้อมูล ๒) กลุ่มที่เน้นตัวบุคคลรู้ ๓) กลุ่มที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ๔) กลุ่มที่เน้นการปรับพฤติกรรม
ประสิทธิ์ เขียวศรี	คือ ๑)หลักการพื้นฐานของรูปแบบ ๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ๓) วิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ ๔) การดำเนินการพัฒนา ๕) การประเมินผลหลังการพัฒนา ๖) การปฏิบัติงานจริงและการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ๗) การนำเสนอผลการวิจัย ๘) การประเมินผลการติดตามผล
สมาน อัศวภูมิ	ดังนี้ ๑) การศึกษารูปแบบ ๒) การนำเสนอรูปแบบ ๓) การพัฒนารูปแบบ
Kendall, K.E. and Kendall	ดังนี้ ๑. การวิเคราะห์ระบบ (System analysis) ชัดเจน ๒. การออกแบบระบบ (System design) ๓. การทดสอบระบบ (System testing)

[๑๙]ดิเรก วรรณเศียร, “การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

ตารางที่ ๒.๒ สรุปความการพัฒนารูปแบบ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
บุญชม ศรีสะอาด	คือ ๑. การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมา ๒. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบ คือ การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมา และการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบ

๒.๑.๓ แนวคิดการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการพัฒนาทั้งในส่วนของสังคม และตัวมนุษย์ แต่จะเน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้วทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง โดยผู้วิจัย ได้รวบรวมผู้ที่กล่าวไว้ดังนี้

การพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรมจะต้องเอื้ออำนวยให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันตนจะต้องเกื้อกูลปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวให้เป็นไปด้วยดี โดยไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตน เป็นเกณฑ์ พร้อมกันนั้น การพัฒนาต้องมีธรรมะเป็นพื้นฐาน อำนวยให้เกิดคุณค่าในมนุษยธรรมเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความยุติธรรม[๒๐]

การพัฒนา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร เพราะตราบใดที่บุคลากรนั้นยังไม่บรรลุเป็นพระอรหันต์ เขาผู้นั้นก็ต้องได้รับการศึกษาอบรมตลอดไป เรียกว่าเป็น เสขะ คือ ผู้ยังต้องศึกษา ต่อเมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นพระอรหันต์แล้วจึงเรียกว่า เป็นอเสขะ คือ ผู้ไม่ต้องศึกษา “กระบวนการจัดการศึกษาในทางพระพุทธศาสนายึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี (Teaching) เมื่อกล่าวในเชิงการจัดการ เราต้องยอมรับว่า พระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษาอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง”[๒๑] การพัฒนาของมนุษย์ที่สำคัญต้องมีเป้าหมายทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีเครื่องมือในการพัฒนา เรียกว่า ภาวนา มี ๔ ประการ คือ

๑) กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical development)

---

[๒๐]พระไพศาล วิสาโล, **พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๓), หน้า ๑๘ - ๑๙.

[๒๑]กระทรวงศึกษาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐.

๒) สีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน (Moral development)

๓) จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น (Cultivation of the heart; Emotional development) ๔) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (Cultivation of wisdom; Intellectual development)[๒๒]

การพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเริ่มที่ตัวบุคคล หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ทางด้านกาย ทางด้านหลักธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทางสังคม คือ อปริหานิยธรรม หรือวัชชีอปริหานิยธรรม ได้แก่ ธรรมไม่ทำให้เสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๗ ประการ คือ

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพียงกันทำกิจที่พึงทำ

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีกรรมตามที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชีเคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยไม่ถูกข่มเหงหรือฉุดคร่าขืนใจ

๖) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ของวัชชีทั้งหลายทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗) จัดให้ความอารักขา คุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นผาสุก

อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือทำให้เกิดความแตกสามัคคีกันภายในกลุ่มของวัชชีจึงจะมีสิทธิชนะ จะเห็นได้ว่า อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ มีสามัคคีธรรม เป็นคุณธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้การปฏิบัติตามนั้นเกิดเป็นผลจริง ฉะนั้น หลักสามัคคีธรรม ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้การพัฒนาสังคมเป็นไปตามแนวทางที่ชุมชนหรือสังคมตั้งเป้าหมายเอาไว้ คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี[๒๓]

สาระสำคัญของการพัฒนาในพุทธศาสนิกชน โดยมีพระสงฆ์ที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่น ๆให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นการ

---

[๒๒]พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๘๑ – ๘๒.

[๒๓]อง.สตฺตก. (ไทย) ๒๓/๒๐/๑๘.

ช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้พ้นจากสภาพความด้อยพัฒนา ด้อยการศึกษา โดยการช่วยเหลือกันทั้งทางด้านการอบรมในศาสนธรรม และประสบการณ์ที่มีอิทธิพล สำคัญต่อการก่อรูปแบบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์[๒๔]

การพัฒนาประเทศไว้ว่า ถ้าปราศจากศีลธรรมเสียแล้วการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะพัฒนาไปทำนองใด ย่อมจะบกพร่องและไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพัฒนาไปในด้านเป้าหมายซึ่งจะผิดผลสุดท้ายอาจจะพัฒนาไปทำนองที่จะเห็นความเจริญทางวัตถุซึ่งเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่าเรื่องที่สำคัญแท้ ๆ คือ ความเจริญในทางปัญญา และในทางศีลธรรม การขาดจากศีลธรรมนั้น จะทำให้โลกเสื่อมโทรม พระพุทธศาสนาจะช่วยเหลือในการพัฒนาชาติได้ดีนั้น ย่อมอาศัยพระธรรมและพระสงฆ์เป็นสื่อสำหรับสืบทอดพระศาสนาและการที่พุทธศาสนาจะช่วยให้มีการพัฒนาชาติได้ดีจริง ๆ ก็คือ อาศัยหลักเกณฑ์บางประการ ดังนี้

๑) ความเชื่อในพุทธศาสนา ต้องเป็นความเชื่อที่บริสุทธิ์ไม่เจือปนความเชื่อถือโชคลางทางไสยศาสตร์ พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “คนโง่นั้นมัวแต่พิเคราะห์ดวงดาว” ฉะนั้น ในการที่จะทำให้มนุษย์โลกมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านวัตถุและสติปัญญา ก็ควรจะพัฒนาศาสนาใหม่ให้เกิดความบริสุทธิ์

๒) ความเชื่อในพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่มีมูลฐานตั้งอยู่ในเหตุผลและวิชา ไม่ใช่ตั้งอยู่ในความเชื่อโดยงมงายอย่างเดียว หรืออวิชชา พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “ท่านทั้งหลาย อย่าพึงเชื่อสิ่งใดเพียงเพราะที่ได้ฟังตาม ๆ กันมา หรือ เพราะเคยเห็นเช่นนั้นต่อมา ฯลฯ ท่านจงเอาข้อที่ได้เห็นได้ฟังได้ตรึกตรองดูด้วยเหตุผลจนเกิดความชัดเจนแล้วจึงค่อยเชื่อ

๓) การที่จะนำเอาคำสอนของพุทธศาสนามาประยุกต์กับสภาพปัจจุบัน ซึ่งลักษณะของสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประยุกต์พระธรรม ซึ่งเป็นอมตะอยู่แล้วมาใช้กับสภาพปัจจุบันซึ่งจะต้องมีการศึกษาและวิจัยอย่างถ่องแท้

๔) การพัฒนานั้น จำเป็นที่จะต้องใช้ทางโลกและทางธรรม เพราะฉะนั้น ทางฝ่ายพระสงฆ์ก็ดี ทางฝ่ายบ้านเมืองก็ดีต้องร่วมมือกันอย่างมาก มีหลายกรณีที่ฝ่ายบ้านเมืองเพิกเฉยต่อความสำคัญของวัดในชนบทและในเมืองและเพิกเฉยต่อความสำคัญของการเป็นผู้นำของพระสงฆ์ในหมู่บ้าน ถ้าความร่วมมือทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาส ดำเนินไปด้วยดีก็จะเป็นประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตนั้นมีความสำคัญกับทุกคน ถ้าทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข[๒๕]

ปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีความรู้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงเรียกได้ว่าเป็นสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) จึงต้องใช้ความรู้ในการขับเคลื่อนองค์กรและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันให้องค์กรอยู่รอด เป็นกลุ่มทางสังคมที่มีการ ประสานงานกันภายใน

---

[๒๔]สมบูรณ์ สุขสำราญ, **การพัฒนาชนบทตามแนววิถีพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๓๐), หน้า ๕๓.

[๒๕]ป่วย อึ้งภากรณ์, **ศาสนธรรมกับการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑-๖๕.

ขอบเขตเฉพาะในลักษณะต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน[๒๖] มีการนำเสนอการพัฒนาสมาชิกในองค์การให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Total Person) ซึ่งมีอยู่ ๖ ด้าน คือ

๑. ด้านร่างกาย มีสมรรถนะพร้อมต่อการทำงานหรือไม่ หรือจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการทำงานอย่างปกติราบรื่นหรือไม่ โดยเน้นที่ตัวบุคคลในการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาบรรยากาศดังกล่าวด้วยอาจใช้กิจกรรม ๕ ส. เป็นฐานก็ได้

๒. ด้านจิตใจ การปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การอาจมีความเครียดเกิดขึ้นได้จึงต้องจัดระบบการความเครียดให้กับพนักงาน เช่น การฝึกคลายกล้ามเนื้อโดยการออกกำลังกาย การจัดที่ปรึกษาด้านจิตหรือรับฟังความวิตกทุกข์ร้อนของสมาชิก

๓. ด้านสติปัญญา ประเมินจากการเรียนรู้ในระหว่างการปฏิบัติงานก็ได้ว่า พนักงานสร้างแนวทางใหม่ ๆ ที่จะปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ประหยัดขึ้นหรือสร้างสรรค์แนวคิดแปลก ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อ องค์การหรือไม่ หากไม่มีทั้งนวัตกรรมใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ใด ๆ เลยอาจตีความได้ว่าผู้บริหารยังไม่จัดบรรยากาศ หรือเปิดโอกาสให้เขาแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่

๔. ด้านความรู้และคุณธรรม ประเมินจากผลงานที่เกิดขึ้นว่าได้เข้าไปพัฒนาความรู้จนเกิดความเชี่ยวชาญ แก่พนักงานหรือไม่ โดยตรวจวัดจากปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตหรือบริการ ในขณะเดียวกันการพัฒนาแต่ความรู้โดยไม่ผนวกความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมมุ่งแต่จะพัฒนาผลผลิตโดยไม่สนใจผลกระทบใด ๆ ต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมก็คงเป็นการลำบากอย่างยิ่งที่จะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งความรู้และคุณธรรมต้องพัฒนาไปด้วยกัน แยกส่วนไม่ได้

๕. ด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน จิตเป็นนายและกายเป็นบ่าว หากจิตมีลักษณะอย่างไรก็จะกำกับหรือสั่งกายให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางนั้น ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมของสมาชิกในองค์การจะมีส่วนในการนั้นพฤติกรรมได้ เช่น การรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อลูกค้า ต่อองค์การ

๖. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สมาชิกในองค์การที่ตัดสินปัญหาด้วยเหตุผล แทนการตัดสินปัญหาด้วยอารมณ์จะสามารถอยู่รวมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดระบบให้มีการตรวจประเมินสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในองค์การอยู่เนือง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น กล่าวโดยสรุปตัวชี้วัดที่ไวที่สุดที่จะวัดว่าสมาชิกในองค์การปฏิบัติงานอย่างมีความสุขหรือไม่ คือ “อาการทน” หรือ “ความรู้สึกทน” ถ้าหากต้องปฏิบัติงานอย่างทนทำ สักวันหนึ่งความเครียดสะสมก็จะถึงจุดที่เรียกว่า “ทนไม่ได้” หรือ “ทนไม่ไหว” สมาชิกก็จะต้องออกจากองค์การไป หากเขาเป็นกำลังสำคัญขององค์การ องค์การก็จะต้องสูญเสียสิ่งที่เรียกว่าเป็นอวัยวะที่ดีไป การจัดหาอวัยวะใหม่มาทดแทนก็อาจจะทำให้การดำเนินงานขององค์การได้รับผลกระทบถึงขั้นหยุดชะงักได้

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาดังกล่าว สรุปได้ว่า การพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้น คุณภาพและคุณธรรมมีมากขึ้น กลุ่มชุมชนมีความเข้มแข็งและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามคำว่า การพัฒนา ในที่นี้เป็นคำที่มีคุณค่าและตามหลักการของพระพุทธศาสนา การพัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน ๔ ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ, การพัฒนาศีลธรรมหรือสังคม, การพัฒนาทางด้านจิตใจ, และการพัฒนาทางด้าน

---

[๒๖]Robbins, S. P., **Organization Behavior: Concepts, Controversies and Application**, (New Jersey: Prentice-Hall, 1996), p. 143.

ปัญญา นอกจากนี้พระพุทธศาสนาพิจารณาว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการพยายามที่ดำเนินเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง รักษา สิ่งที่ดีให้คงอยู่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตนเองและสังคมรอบข้างให้ดีมีความหมายมากยิ่งขึ้น ส่วนความสำเร็จหรือความล้มเหลวในกระบวนการพัฒนาขึ้นอยู่กับบุคคลเป็นส่วนสำคัญ[๒๗]

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระไพศาล วิสาโล	การพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรมจะต้องเอื้ออำนวยให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันตนจะต้องเกื้อกูลปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวให้เป็นไปด้วยดี
กระทรวงศึกษาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	การพัฒนาบุคลากร “กระบวนการจัดการศึกษาในทางพระพุทธศาสนายึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี (Teaching) เราต้องยอมรับว่า พระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง
ป๋วย อึ้งภากรณ์	ความเจริญในทางปัญญา และในทางศีลธรรม ย่อมอาศัยพระธรรมและพระสงฆ์เป็นสื่อสำหรับสืบทอดพระศาสนา และการที่พุทธศาสนาจะช่วยให้มีการพัฒนาชาติได้ดีจริง ๆ คือ ๑) ความเชื่อในพุทธศาสนา ต้องเป็นความเชื่อที่บริสุทธิ์ไม่เจือปนความเชื่อถือโชคลางทางไสยศาสตร์ ๒) ความเชื่อในพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่มีมูลฐานตั้งอยู่ในเหตุผลและวิชา ๓) การที่จะนำเอาคำสอนของพุทธศาสนามาประยุกต์กับสภาพปัจจุบัน ๔) การพัฒนานั้น จำเป็นที่จะต้องใช้ทางโลกและทางธรรม
สมบูรณ์ สุขสำราญ	การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้พ้นจากสภาพความด้อยพัฒนา ด้อย การศึกษา โดยการช่วยเหลือกันทั้งทางด้านการอบรมในศาสนธรรม และประสบการณ์ที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการก่อรูปแบบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์

[๒๗]จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์, **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๗-๑๑๘.

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Robbins	ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงด้านข้อมูล ข่าวสาร ความรู้อย่างรวดเร็ว เรียกได้ว่าเป็นสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society)
พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต)	มีเครื่องมือในการพัฒนา เรียกว่า ภาวนา มี ๔ ประการ คือ ๑) กายภาวนา ๒) สีลภาวนา ๓) จิตภาวนา ๔) ปัญญาภาวนา

๒.๒.๔ แนวคิดการพัฒนาวัด

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร มีพระมหาเถรผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนของการบริหารจัดการวัด ไว้หลายท่าน ดังนี้

วัดเป็นองค์กรหลักเป็นฐาน รองรับกิจการคณะสงฆ์และพระศาสนา เป็นหน่วย บริหารและจัดกิจการโดยตรง มีเจ้าอาวาสเป็นผู้บังคับบัญชารองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็น ผู้ช่วยในกิจการทั่วไป ไวยาวัจกรเป็นผู้ช่วยงานการศาสนสมบัติ อนึ่ง เจ้าคณะ รองเจ้าคณะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็น “พระสังฆาธิการ”[๒๘] กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่ จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนาหรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา มี ๖ ฝ่ายคือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) การศาสนศึกษา การ เผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์[๒๙]

อย่างไรก็ตามนับได้ว่า การบริหารงานของวัดมีความสำคัญในการทำให้วัดสามารถพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง กล่าวคือ ทำให้ภิกษุสงฆ์ สามเณรมีความรู้ความสามารถทำให้ภิกษุสงฆ์สามเณรปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย ทำให้วัดสามารถทำหน้าที่เผยแผ่วิถีชีวิตที่ประเสริฐสู่สังคม ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าวัดเป็นของชุมชน ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียน และทำให้วัดมีความร่มรื่นเป็นที่พบปะนันทนาการของประชาชน[๓๐] และคุณสมบัติของบุคลากรทางการปกครองในองค์กรคณะสงฆ์ไว้ว่า ตามกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๔๑) ได้กำหนดคุณสมบัติของพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการไว้ใน หมวด ๒ ข้อ ๖ ความว่า พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งตามข้อ ๔ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้ ๑) มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง ๒) มีความรู้

---

[๒๘]พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), **การพัฒนาพระสังฆาธิการภาค ๒ ภาคปฏิบัติการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐.

[๒๙]พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

[๓๐]พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุสลจิตโต), **การเมืองมิใช่เรื่องของสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๑.

สมควรแก่ตำแหน่ง ๓) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย ๔) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์ ๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ ๖) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน และ ๗) ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน และในการกำหนดคุณสมบัติในข้อ ๕ นี้ เป็นคุณสมบัติหลักของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ไม่ว่าจะเป็นชั้นใดๆ ก็ตาม ให้ถือเอาคุณสมบัติตามข้อ ๖ นี้ เป็นหลักพิจารณาเป็นเบื้องต้น และต้องพิจารณาทุกข้อ ตั้งแต่ (๑) จนถึง (๗) นั่นเอง เพราะเป็นคุณสมบัติหลัก[๓๑] สอดคล้องกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ระบุถึง กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ข้อ ๕ ซึ่งกล่าวถึง กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ๖ ด้าน ดังนี้ ๑) การเพื่อความเรียบร้อยดีงามหรือการปกครอง ๒) การศาสนศึกษา ๓) การศึกษาสงเคราะห์ ๔) การเผยแผ่ ๕) การสาธารณูปการ และ ๖) การสาธารณสงเคราะห์ โดยวิธีดำเนินงานการทั้ง ๖ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคมแต่บางกิจการคงเป็นไปตามจารีตคือปฏิบัติตามจารีตก็ มีอยู่[๓๒]

กรมการศาสนาระบุว่า วัด คือ สถานที่ทางศาสนาตามปกติแล้วจะมีเสนาสนะและอาคารวัตถุต่าง ๆ เป็นที่พำนักอยู่อาศัยศึกษาปฏิบัติธรรมวินัยและประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ของพุทธบริษัทโดยทั่วไป[๓๓]และหลักการบริหารวัดสมัยใหม่ ดังนี้

๑. การสร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิด ทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วย และผู้ที่อยู่ ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย เพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบ แบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัด จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

๒. จัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัดของท่าน

๓. จัดระบบงาน ได้แก่ การรักการบริหารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัด ให้เป็นไปอย่างมี ระบบและเป็นระเบียบเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ

๔. จัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

๕. บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือผู้อยู่อาศัยในวัดนั้น ๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เป็นสิ่งที่ควรตระหนักอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานของท่านจะสำเร็จหรือไม่ ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นจึงควรเลือกใช้บุคคลให้อย่างเหมาะสม

---

[๓๑]พระศรีศาสนวงศ์ (มีชัย วีรปญโญ), **อธิบายกฎมหาเถรสมาคม**, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน จำกัด ประยูรสาสน์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙-๒๐.

[๓๒]สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **กฎมหาเถรสมาคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

[๓๓]กรมการศาสนา, **ความหมายของวัด**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๖ – ๑๐๗.

๖. เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

๗. กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบต้องเหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว[๓๔]

โดยวัดภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้าน ดังนี้

๑. ด้านศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันควรแก่สมณะ ซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรม หรือการศึกษาธรรมบาลี ซึ่งปัจจุบันได้จำแนกเป็นสองส่วน คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

๒. ด้านศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสนุน

๓. ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนธรรม ดำเนินการใน ๒ ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็นโครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

๔. ด้านสาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมี วัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การ สนับสนุนทุนการศึกษาเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ เป็นต้น

๕. ด้านสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาเป็นบางส่วนเรียกว่า เงินอุดหนุนบูรณะวัด

๖. ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์ อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ ไว้ดังนี้ มาตรา ๒๐ คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้ เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม และกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๒๓ ว่าด้วย ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ หมวด ๒ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและหมวด ๓ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค[๓๕]

---

[๓๔]สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **วัดพัฒนา ๔๖**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน พระพุทธศาสนา, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖ - ๔๘.

[๓๕]สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, **สาระสำคัญของภารกิจแต่ละด้าน**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๗.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้กล่าวถึง การบริหารวัดบวรนิเวศวิหารที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑. ตั้งกรรมการสงฆ์ไว้เพื่อปรึกษาการวัด เลือกเอาพระผู้ใหญ่ในวัดโดยอนุมัติแห่งสงฆ์

๒. จัดให้พระผู้เป็นกรรมการสงฆ์เป็นเจ้าหน้าที่ทำการจัด แยกเป็นแผนก ดังจัดไว้ แล้วครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงครองวัด เติมเจ้าหน้าที่รักษาปูชนียวัตถุ เจ้าหน้าที่รักษาพระอาราม เจ้าหน้าที่ดูการนวกรรม เจ้าหน้าที่ดูการศึกษา

๓. จัดหน้าที่อุปัฏฐากวัด ให้ทำบัญชีคนเช่า และจำนวนคนเช่า ให้เป็นหลักฐาน ค่า เช่าที่เก็บได้ให้ลงในบัญชีรายได้ และให้เก็บรักษาไว้ที่วัด รายจ่ายก็ให้จดลงในบัญชีมีไวยาวัจกรทำการตามแผนก

๔. พระผู้ทำการสงฆ์ให้ได้รับบำรุงโดยชื่อว่า นิตยภัตต์ คฤหัสถ์ผู้ทำการวัดให้ได้รับเกื้อกูล

๕. ให้จดทะเบียนภิกษุสามเณร เด็กวัดอุปัฏฐาก ภิกษุสามเณร ผู้อยู่ประจำและคน อาศัยชั่วคราว

๖. สำรวจบัญชีเลขวัดให้ได้จริง ไม่มีตัวโดยประการไร ให้จำหน่ายโดยจะแจ้ง

๗. มีการจัดทุกการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรโดยการตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังคำตรัสที่ว่า ในสมัยที่ข้าพเจ้าครองวัด การบำรุงรักษาของกลางร่วงโรยลงพระภิกษุมีอดิเรกลาภน้อยลง จะฟื้นฟูการถวายของกลางขึ้นไม่สะดวก เมื่อจัดตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น คณะกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ได้บอกบุญชักชวนทายกทายิกาบริจาคทรัพย์เพื่อบำรุงจัดรวบรวมเป็นสมบัติของวิทยาลัยขึ้นได้ และจัดเป็นทุนนอนจำนวนหนึ่งด้วย สมบัติของวิทยาลัยที่มีใช่ทุนนอนมีคติอย่างของกลางจ่ายเป็นสาธารณแก่วัดทั้งหลายได้ มีทุนมากขึ้นโดยลำดับ ในเวลาการที่วิทยาลัยร่วง โรยลง มีผู้บริจาคเกื้อกูลน้อยนัก นอกจากของหลวงบริจาคประจำปี แม้เช่นนี้ ยังบำรุงการเรียนพระ ศาสนาอยู่ได้ตลอดมาจนทุกวันนี้ ที่ได้ขยายกว้างขวางออกไปอีกเพราะเหตุแห่งทุนนอ[๓๖]

นอกจากนี้พระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวคิดในการบริหารวัด ว่า ต้องปฏิบัติให้ได้ตามหลัก สะอาด สว่าง และสงบ ดังนี้

๑. สะอาด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรกรกรุงรัง จัดเสนาสนะ เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เกิดศรัทธาปสาทะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน

๒. สว่าง หมายถึง การจัดวัดที่ดูโปร่ง สบายตา ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ให้สอยสูงสุด

๓. สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ[๓๗]

สอดคล้องกับกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ ข้อที่ ๕ ว่าด้วยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี ๖ ฝ่าย คือ

---

[๓๖]สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๔๔.

[๓๗]สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **วัดพัฒนา ๕๐**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๖-๒๗.

๑. การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม

๒. การศาสนศึกษา

๓. การศึกษาสงเคราะห์

๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๕. การสาธารณูปการ

๖. การสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินงานการทั้ง ๖ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม แต่บางการคงเป็นไปตามจารีต คือ ปฏิบัติตามจารีตก็มีอยู่[๓๘]

โดยการบริหารวัด/การปกครองคณะสงฆ์ หรือการบริหารคณะสงฆ์ ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา การปกครองและความสงบเรียบร้อยที่เกิดจากการปกครองนั้น มิใช่เป็นจุดหมายในตัว แต่เป็นเพียงปัจจัยคือสภาพเอื้อ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลบรรลุจุดหมายแห่งการศึกษาหรือเพื่อเป็นหลักประกันของการศึกษาทั้งสิ้น ถ้าไม่ปกครองด้วยการศึกษาก็ ต้องปกครองด้วยอำนาจเมื่อปกครองด้วยอำนาจก็เกิดความรู้สึกในเชิงปฏิปักษ์ ที่เอียงไปในทางที่จะขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้ การปกครองแบบใช้อำนาจจึงก่อให้เกิดปัญหาเริ่มตั้งแต่เกิดความขัดแย้งในจิตใจเป็นต้นไป ทำให้ยิ่งต้องเพิ่มการใช้อำนาจ ใช้อาญา และจะเน้นการลงโทษมากยิ่งขึ้นตามลำดับไม่ใช่การปกครองแบบพยายามสร้างคนดี แต่เป็นการปกครองแบบพยายามกำจัดคนเลวนั้นเอง[๓๙]

อาจกล่าวได้ว่า การบริหารวัด หมายถึง การจัดการ งาน เงิน คน วัสดุ แผนงาน เพื่อให้การดำเนินการภายในวัดเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยบุคคลเป็นผู้สร้างงาน ทำงานและแก้ไข[๔๐] และยังเป็นการดำเนินการบริหารและปกครองภิกษุสงฆ์ สามเณรและศิษย์วัดให้สอดคล้องกับระบบการพัฒนาวัดที่เอื้อต่อการเผยแผ่พุทธศาสนธรรมแก่ชุมชน[๔๑] หน้าที่สำคัญหรือกิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา มี ๖ ฝ่ายคือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์[๔๒] อีกทั้งการบริหารวัดนั้นมีความสำคัญที่ การดูแลรักษาตน การปกครอง ดูแล รักษาหมู่คณะ คือ พระภิกษุทั้งวัด รวมทั้งสามเณร และคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด และทั้งการจัดการกิจการของวัด ซึ่งจะมีทั้งกิจกรรมต่าง ๆ พิธีกรรมต่าง ๆ และ การจัดการ

---

[๓๘]สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **กฎมหาเถรสมาคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

[๓๙]พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๙), หน้า ๒๔.

[๔๐]พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **"พระสงฆ์กับกรมศาสนา" ใน กรมการศาสนาสู่ทศวรรษ แห่งการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐๒.

[๔๑]พระเทพปริยัติมุนี (สมคิด เขมจารี), **การคณะสงฆ์และการศาสนา**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๔.

[๔๒]พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), **การคณะสงฆ์ และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๙.

ทางด้านการเงิน และทรัพย์สินอื่น ๆ ของวัดอันเป็นของส่วนรวมของพระภิกษุทั้งวัด[๔๓] โดยการที่เจ้าอาวาสใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการตัดสินใจ ดำเนินงานด้านปกครอง เผยแผ่ศาสนธรรม ศาสนศึกษา สาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ให้ประสบผลสำเร็จภายใต้ความร่วมมือทั้งบุคคลภายในวัดและภายนอกวัด[๔๔]

อย่างไรก็ดีการบริหารวัดอาจเปรียบได้เป็น ๗ โรง คือ

๑. วัดเป็นโรงธรรม ได้แก่ ต้องพัฒนาวัดให้เป็นที่สอนธรรมะ ให้เป็นสถานที่เทศน์ วัดใดไม่มีการสอนธรรมะประชาชน ไม่มีการเทศน์ตลอดจนการไหว้พระสวดมนต์ร่วมกับประชาชน วัดนั้นจะค่อย ๆ เสื่อมไป

๒. วัดเป็นโรงทีม คือ เป็นที่สวดศพ เป็นที่เก็บศพ เป็นที่ฝังศพ นี่เป็นผลประโยชน์ที่วัดจะต้องมีอยู่ และอย่าไปรังเกียจศพ เพราะคนบ้านไหนก็อยากจะตายอยู่บ้านนั้น อยากจะเผาอยู่วัดนั้น

๓. วัดเป็นโรงละคร คือ เป็นโรงหนังโรงละคร ต้องจัดที่ส่วนหนึ่งไว้ประจำอย่าไปรังเกียจโขนหนังละคร เพราะนั่นเป็นการแสดงพื้นบ้าน เท่ากับว่าเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ได้ศิลปินไว้ใช้งานในงานต่าง ๆ

๔. วัดเป็นโรงพยาบาล วัดจะต้องให้การดูแลเอาใจใส่ประชาชนในเรื่องสุขภาพพลานามัย แต่ก่อนแต่ไรมาพระสงฆ์นอกจากมีความรู้ในทางธรรมะแล้ว ท่านมักจะเรียนเรื่องสมุนไพรต่าง ๆ ให้การสงเคราะห์ประชาชนด้วยการบำบัดรักษา

๕. วัดเป็นโรงเรียน ปัจจุบันแม้ไม่ได้สอนในศาลาวัด แต่เจ้าอาวาสจะต้องมีบทบาทในโรงเรียนด้วยการให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นโรงเรียนวัด

๖. วัดเป็นโรงแรม หมายถึง การทำวัดให้เป็นที่ต้อนรับประชาชน เป็นที่ปฏิสันถารเป็นที่พักพิงสำหรับพระอาคันตุกะ หรือเป็นที่พึ่งพิงอาศัยของประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ

๗. วัดเป็นโรงงาน คือ วัดต้องมีการก่อสร้างพระสังฆาธิการแห่งวัดนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระในวัดต้องมีฝีมือ และเนื่องจากวัดมีการก่อสร้างนั่นเอง การพัฒนาฝีมือของพระเณรในการส่งไปคุมงาน ไปดูงาน ไปศึกษางานกับช่างหรือการผลิตช่างมีความสำคัญ[๔๕]

จะเห็นได้ว่าการบริหารวัดที่ดีและเกิดความมั่นคงในทางพระพุทธศาสนา คือการดูแลรักษาตนเอง เรียกว่า “กายบริหาร” ไปจนถึงการปกครอง ดูแล รักษา หมู่คณะภายในวัด อันได้แก่ หมู่พระภิกษุ ชื่อว่า “พระสงฆ์” และสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ฆราวาส ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด รวมทั้งการจัดการกิจการของวัด เรียกว่า “การบริหารวัด” และ “การปกครองคณะสงฆ์” ในสังฆมณฑลทั่วประเทศ

---

[๔๓]พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล), **การบริหารวัด**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง, ๒๕๕๘), หน้า ๓๐.

[๔๔]พระวิบูลธรรมวาที (วิบูล กัลยาโณ), “**พระสังฆาธิการกับวัด**” ในที่ระลึกงานสมโภช ฉลองพระบัญชาแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๓๑.

[๔๕]กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **วัดพัฒนา ๔๓**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓๒-๑๓๘.

ความจริง “สังฆมณฑล” นับตั้งแต่ส่วนย่อย คือ วัด ถึงส่วนรวมคือ คณะสงฆ์ไทยหมดทั่วทั้งประเทศ ย่อมประกอบด้วย[๔๖]

๑. ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุสามเณร ผู้อยู่วัดหรือชุมชนเดียวกัน แต่เฉพาะพระภิกษุ ๒ - ๓ รูป ชื่อว่า “คณะภิกษุ” พระภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ชื่อว่า “หมู่ภิกษุ” เมื่ออยู่ร่วมกันหรือทำสังฆกรรมร่วมกัน ชื่อว่า “สงฆ์” หมู่ภิกษุสงฆ์หลายหมู่รวมกันทั้งตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และ/หรือ ทั่งประเทศ ชื่อว่า “คณะสงฆ์” เพราะเหตุนั้น พระราชบัญญัติที่ออกมาบังคับใช้ในเรื่องเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ทั่วทั้งประเทศ จึงชื่อว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์” ด้วยประการฉะนี้

๒. ศาสนธรรม ก็คือพระสัทธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันประกอบด้วยพระธรรมและพระวินัยอันพระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ซึ่งนับเป็นธรรมนูญการปกครองของพระภิกษุ คณะภิกษุ หมู่พระภิกษุคือสงฆ์ และคณะสงฆ์ จะพึงต้องปฏิบัติตาม เพื่อยังประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน (ผู้อื่น) ให้สำเร็จด้วยดี กล่าวคือ

ก. การบริหารตน เพื่อสลัดตนออกจากทุกข์ทั้งปวง และเพื่อทำพระนิพพานให้แจ้งเฉพาะตนตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ และดำรงตนอยู่ในฐานะของพระผู้ประเสริฐ และสมณะผู้สงบเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

ข. การบริหารหมู่คณะ ทั้งภายในสังฆมณฑลย่อย คือ วัด และกว้างใหญ่ขึ้นไปเป็น ลำดับตามพระธรรมวินัย และตามกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับ ของมหาเถรสมาคม

ค. การเผยแผ่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก่ประชาชนโดยทั่วไป ตามภูมธรรมภูมิปัญญาของแต่ละท่านจะพึงทำได้ เพื่อประโยชน์สุขของสาธุชนหมู่ใหญ่ ผู้สนใจในการศึกษาสัมมาปฏิบัติ

๓. ศาสนสถานและศาสนวัตถุหรือศาสนสมบัติ ได้แก่ วัด และทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ อันเป็นของวัดหรือเป็นของหมู่พระภิกษุสามเณรโดยส่วนรวม

๔. ศาสนพิธี ได้แก่ กุศลพิธี บุญพิธี ทานพิธีต่าง ๆ เป็นต้น อันเป็นส่วนช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา ดุจเดียวกันกับเปลือกและกระพี้รักษาแก่นไม้ฉะนั้น

คำว่า “การบริหารวัด” จึงมีความหมายกว้าง ทั้งการดูแลรักษาตน การปกครอง ดูแลรักษา หมู่คณะ คือ พระภิกษุสงฆ์ทั้งวัด รวมทั้งสามเณร และคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอยู่ในวัด และทั้งการจัดกิจการของวัด ซึ่งจะมีทั้งกิจกรรมต่าง ๆ พิธีกรรมต่าง ๆ และการจัดการทางด้านการเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ของวัดอันเป็นของส่วนรวมของพระภิกษุทั้งวัด

ถึงกระนั้นการบริหารวัดให้เจริญรุ่งเรืองมิได้ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของวัด แต่ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของเจ้าอาวาส ที่จะทำให้ประชาชนเชื่อถือศรัทธา ยอมรับว่าเป็นที่พึ่งทั้งทางโลกและทางธรรมได้ ดังนั้น นอกจากเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติตาม คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเคร่งครัดแล้ว เจ้าอาวาสยังต้องมีลักษณะเป็นผู้นำอีกด้วย[๔๗] เพราะว่าโดยหลักการในการบริหารวัดว่า เจ้าอาวาส เป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เป็นผู้นำของพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ที่มี

---

[๔๖]พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล), **การบริหารวัด**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง, ๒๕๕๘), หน้า ๓ - ๔.

[๔๗]ดรุณี ญาณวัฒนา และคณะ, **ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด ศึกษาเฉพาะกรณีวัดอัมพวัน**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒.

อยู่ในวัด เจ้าอาวาสจึงมีความสำคัญที่สุดต่อความเจริญรุ่งเรือง สันติสุข และความมั่นคงของวัด โดยทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการต่าง ๆ ของวัด เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา กำกับดูแล แนะนำสั่งสอนพระภิกษุสามเณรและฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี ให้มีความสมัครสมานปรองดองกัน ให้ร่วมแรงร่วมใจกัน ปฏิบัติศาสนกิจ ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของวัดให้สำเร็จไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงสุด และให้วัดมีความเจริญรุ่งเรืองถาวรมั่นคง เป็นศูนย์กลางชุมชนในการให้การศึกษาอบรมศีลธรรม จริยธรรม ภาวนาธรรม คือ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน แก่ชุมชน และประชาชนทั้งใกล้และไกล ให้เป็นที่พึ่งทางใจแก่สาธุชนได้อย่างแท้จริง เจ้าอาวาสต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารและการจัดการวัด นอกจากจะมีทั้งศาสตร์และศิลป์แล้ว ในการบริหารและการจัดการวัดจะต้องประกอบด้วย การวางแผนการจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การประเมินผลงาน และการงบประมาณ สำหรับเรื่องดังกล่าวเจ้าคณะพระสังฆาธิการควรหาศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้การบริหารและการจัดการของวัดดำเนินการไปในเชิงรุก และได้ผลเต็มที่อย่างมีประสิทธิภาพ[๔๘] สามารถทำให้วัดเป็นแหล่งกลางของชีวิตทางศาสนาและสังคม เป็นแหล่งการสมาคม เป็นที่มาแห่งวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางของการ ดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นสถานที่ที่ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวไทยในชนบทได้อย่างดีงาม[๔๙]

นับได้ว่าปัจจุบันวัดเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันสงฆ์ เป็นสถานที่ของพระสงฆ์ ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ เป็นสถานที่รื่นรม สงบ เหมาะสมแก่การบำเพ็ญสมณธรรมของพระภิกษุสามเณร ประชาชนทั่วไป วัดเป็นสถานบันอุดมคติเพราะเป็นตัวเปลี่ยนทัศนคติพื้นฐานมนุษย์เปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยการตั้งสังคมอริยสงฆ์ซึ่งมีปัญญาและกรุณาเป็นตัวนำมีความบริสุทธิ์ และสะอาดเป็นพื้นฐาน วัดเป็นสถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและเป็นปูชนียสถาน เป็นที่พำนัก ที่อยู่อาศัยของพุทธบริษัท และให้การบริหารแก่ชุมชนสังคมนั้น ๆ ตามความเหมาะสม ไม่ว่าด้านการศึกษาสาธารณสงเคราะห์ ศูนย์กลางชุมชน และสังคม[๕๐] ที่สำคัญผู้บริหารวัดควรใช้ศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนการจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การประเมินผลงาน การงบประมาณ เพื่อให้ได้ผลเต็มที่และการใช้ศิลป์ซึ่งประกอบด้วย ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมืออันจะทำให้การดำเนินงานของวัดบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดี[๕๑] และการบริหารจัดการวัดหรือการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยการให้เจ้าอาวาสหรือคณะ

---

[๔๘]กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **วัดพัฒนา ๔๔**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๒๐.

[๔๙]ทินพันธุ์ นาคะตะ, **การเมืองการบริหารไทย : ภาระของชาติ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, ๒๕๓๓), หน้า ๒๓๕.

[๕๐]มาณี ไชยธีรานุวัฒศิริ, **รายงานการติดตามและประเมินสถานภาพการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓.

[๕๑]น้อย ลายครามและสุบรรณจันทบุตร, **หลักการบริหารและจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๓๙), หน้า ๑๖๗.

ผู้บริหารตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป ร่วมกันใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างผสมผสานให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน[๕๒]

สรุปได้ว่า การพัฒนาวัด หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากร เงิน คน วัสดุ แผนงาน ภายในวัด หรือการปกครอง ดูแล รักษาหมู่คณะ ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอยู่ในวัด และทั้งการจัดกิจการของวัดเพื่อให้งานต่างๆ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยใช้ทั้ง “ศาสตร์และศิลป์” ในการบริหารงานกิจการงานองค์กรทั้ง ๖ คือการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณสงเคราะห์ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้บรรลุไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยมีเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์ช่วยกันบริหารจัดการตามความเหมาะสมดีงาม

ตารางที่ ๒.๔ การพัฒนาวัด

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)	วัดเป็นองค์กรหลักเป็นฐาน รองรับกิจการคณะสงฆ์และพระศาสนา เป็นหน่วย บริหารและจัดกิจการโดยตรง
พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)	การพระศาสนา มี ๖ ฝ่ายคือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์
พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุสลจิตฺโต)	การบริหารงานของวัดมีความสำคัญในการทำให้วัดสามารถพัฒนา ไปในแนวทางที่ถูกต้อง
พระศรีศาสนวงศ์ (มีชัย วีรปญโญ)	คุณสมบัติของบุคลากรทางการ ปกครองในองค์กรคณะสงฆ์ไว้ว่า ตามกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๔๑)
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ๖ ด้าน ดังนี้ ๑) การเพื่อความเรียบร้อยดีงามหรือการปกครอง ๒) การศาสนศึกษา ๓) การศึกษาสงเคราะห์ ๔) การเผยแผ่ ๕) การสาธารณูปการ ๖) การสาธารณสงเคราะห์
กรมการศาสนา	วัด คือ สถานที่ทางศาสนาตามปกติแล้วจะมีเสนาสนะและอาคาร วัตถุต่าง ๆ
สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	หลักการบริหารวัดสมัยใหม่ ดังนี้ ๑. การสร้างค่านิยม ๒. จัดโครงสร้าง ๓. จัดระบบงาน ๔. จัดกิจกรรม ๕. บุคลากร ๖. เสริมทักษะ ๗. กลยุทธ์

[๕๒]บุญช่วย จันทร์เฮ้า, “พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์คณะจังหวัดกรุงเทพมหานคร” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔).

ตารางที่ ๒.๔ การพัฒนาวัด (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ	ภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้าน ๑. ด้านศาสนศึกษา ๒. ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๓. ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม ๔. ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ๕. ด้านสาธารณูปการ ๖. ด้านการปกครอง
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส	การบริหารวัดบวร นิเวศวิหารที่สำคัญ ๆ ดังนี้ ๑. ตั้งกรรมการสงฆ์ไว้เพื่อปรึกษาการวัด ๒. จัดให้พระผู้เป็นกรรมการสงฆ์เป็นเจ้าหน้าที่ ๓. จัดหน้าที่อุปัฏฐากวัด ๔. พระผู้ทำการสงฆ์ให้ได้รับบำรุงโดยชื่อว่า นิตยภัตต์ ๕. ให้จดทะเบียนภิกษุสามเณร เด็กวัดอุปัฏฐาก ภิกษุสามเณร ผู้อยู่ประจำและคน อาศัยชั่วคราว ๖. สำรวจบัญชีเลขวัดให้ได้ ๗. มีการจัดทุกการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	การบริหารวัด ว่า ต้องปฏิบัติให้ได้ ตามหลัก สะอาด สว่าง และสงบ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ ข้อที่ ๕ ว่าด้วยเรื่อง การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี ๖ ฝ่าย
พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต)	การบริหารวัด/การปกครองคณะสงฆ์ หรือการบริหารคณะสงฆ์ ตามทัศนะของ พระพุทธศาสนาเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา การปกครองและความสงบเรียบร้อยที่เกิดจากการ ปกครองนั้น มิใช่เป็นจุดหมายในตัว แต่เป็นเพียงปัจจัยคือสภาพเอื้อ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลบรรลุจุดหมาย
พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)	การบริหารวัด หมายถึง การจัดการ งาน เงิน คน วัสดุ แผนงาน เพื่อให้ การดำเนินการภายในวัดเป็นไปอย่างราบรื่น
พระเทพปริยัติมุนี (สมคิด เขมจารี)	เป็นการดำเนินการบริหารและปกครองภิกษุสงฆ์ สามเณร และศิษย์วัด ให้ สอดคล้องกับระบบการพัฒนาวัดที่เอื้อต่อการเผยแผ่พุทธศาสนธรรมแก่ชุมชน
พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)	การพระศาสนา มี ๖ ฝ่ายคือ การเพื่อความเรียบร้อยดี งาม (การปกครอง) การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษา สงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

ตารางที่ ๒.๔ การพัฒนาวัด (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล)	การบริหารวัดนั้นมีความสำคัญที่ การดูแลรักษาตน การปกครอง ดูแล รักษาหมู่คณะ คือ พระภิกษุทั้งวัด รวมทั้งสามเณร และคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนัก อยู่ในวัด และทั้งการจัดการกิจการของวัด ซึ่งจะมีทั้งกิจกรรมต่าง ๆ พิธีกรรมต่าง ๆ และ การจัดการ ทางด้านการเงิน และทรัพย์สินอื่น ๆ ของวัดอันเป็นของส่วนรวมของพระภิกษุทั้งวัด
พระวิบูลธรรมวาที (วิบูล กัลยาโณ)	การที่เจ้า อาวาสใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการตัดสินใจ
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ	อย่างไรก็ดีการบริหารวัดอาจเปรียบได้เป็น ๗ โรง คือ ๑. วัดเป็นโรงธรรม ๒. วัดเป็นโรงทีม ๓. วัดเป็นโรงละคร ๔. วัดเป็นโรงพยาบาล ๕. วัดเป็นโรงเรียน ๖. วัดเป็นโรงแรม ๗. วัดเป็นโรงงาน
พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล)	ความจริง “สังฆมณฑล” นับตั้งแต่ส่วนย่อย คือ วัด ถึงส่วนรวมคือ คณะสงฆ์ไทยหมด ทั่วทั้งประเทศ
ดรุณี ญาณวัฒนา และคณะ	การบริหารวัดให้เจริญรุ่งเรืองมิได้ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของวัดแต่ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของเจ้าอาวาส
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ	หลักการในการบริหารวัดว่า เจ้าอาวาส เป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เป็นผู้นำของพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ที่มี อยู่ในวัด เจ้าอาวาสจึงมีความสำคัญที่สุดต่อความเจริญรุ่งเรือง สันติสุข และความมั่นคงของวัด
ทินพันธุ์ นาคะตะ	เจ้าคณะพระสังฆาธิการควรหาศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้การบริหารและการจัดการของวัด ดำเนินการไปในเชิงรุก และได้ผลเต็มที่อย่างมีประสิทธิภาพ
มาณี ไชยธีรานุวัฒศิริ	ทำให้วัดเป็นแหล่งกลางของ ชีวิตทางศาสนาและสังคม เป็นแหล่งการสมาคม เป็นที่มาแห่งวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางของการ ดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นสถานที่ที่ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวไทยในชนบทได้อย่างดีงาม

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับความหมายของการบริหารจัดการของนักวิชาการหลากหลายท่าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม สองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั่นคือ วันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์[๕๓] การปกครอง การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะหรือองค์การต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น ๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ[๕๔] การบริหารจัดการที่เป็นคู่มือในการบริหารจัดการภายใต้ความซับซ้อนของระบบข้อมูลข่าวสาร ได้ชี้ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้ ๗ ด้าน ได้แก่ (๑) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีกลยุทธ์และมีคุณภาพ (๒) การบริหารจัดการในลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา (๓) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง (๔) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน (๕) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว (๖) การมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสมและ (๗) การบริหารจัดการให้ความเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์[๕๕] ศักยภาพทางการบริหารจัดการซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่

๑. ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการ และศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหาร โดยที่ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการประเมินได้จากความเข้มแข็งของ ๘ องค์ประกอบทางการบริหาร ซึ่งได้แก่ (๑) การวางแผน (๒) การฝึกอบรม (๓) การนิเทศงาน (๔) การบริหารงานบุคคล (๕) ความพร้อมของชุมชน (๖) การบริหารวัสดุครุภัณฑ์ (๗) การบริหารระบบสารสนเทศ และ (๘) การเตรียมความพร้อมของชุมชน

๒. ศักยภาพของผู้บริหาร ประเมินได้จากความสามารถของผู้บริหารใน ๖ ด้าน ซึ่งได้แก่ (๑) ความสามารถในการจัดหาและระดมทรัพยากรเข้าสู่การบริหารจัดการ (๒) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกให้อยู่ในกรอบ (๓) ความสามารถในการจัดสรร และแบ่งปันทรัพยากร (๔) ความสามารถในการบริหารจัดการขวัญ และกำลังใจ (๕) ความสามารถในการบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และ (๖) ความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาที่เบ็ดเสร็จครบวงจร[๕๖] การเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรื้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จ หรือโดยรวม (Total Quality Management)

---

[๕๓] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

[๕๔] พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล), **การบริหารวัด**, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

[๕๕] ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, **วิทยาการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔.

[๕๖] พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, **การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันต์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๑.

และการปรับลดขนาดองค์การ (Downsizing) โดยผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling)[๕๗]

กระบวนการอย่างหนึ่งที่มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด การบริหารเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคม เช่น มีการบริหารในกิจกรรมการเกษตร การสาธารณสุข การศึกษา การทหาร การพาณิชย์ การยุติภาพ การอุตสาหกรรม ฯลฯ นอกจากนี้การบริหารก็เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งหมายความว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ ในการบริหาร เรียกว่า “กระบวนการบริหาร” อันที่จริงกระบวนการบริหารเป็นแนวความคิดที่ได้มีการพัฒนาตั้งแต่อดีต ซึ่งรู้จักกันในอักษรย่อว่า “POSDCORB” อักษรย่อดังกล่าวสามารถขยายความได้ ดังนี้ (๑) การวางแผน (Planning) (๒) การจัดการองค์การ (Organizing) (๓) การจัดการบุคคล (Staffing) (๔) การอำนวยการ (Directing) (๕) การประสานงาน (Coordinating) (๖) การรายงาน (Reporting) และ (๗) การงบประมาณ (Budgeting) ในปัจจุบันเนื่องจากมีการพัฒนาความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์กระบวนการบริหาร จึงได้เปลี่ยนจาก “POSDCORB” มาเป็น “POLE” ซึ่งก็คือ (๑) การวางแผน (Planning) (๒) การจัดการองค์การ (Organizing) (๓) การเป็นผู้นำ (Leading) และ (๔) การประเมินผล (Evaluating) อุทัย เลาหวิเชียร ยังได้ให้ความหมายของการบริหารและกระบวนการของการบริหาร การบริหารเป็นคำกลาง ๆ ซึ่งอาจใช้กับการบริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน การบริหารภาครัฐนิยมเรียกกันว่า “การบริหารรัฐกิจ” ส่วนการบริหารภาคเอกชนเรียกกันว่า “การบริหารธุรกิจ” ดังนั้นการบริหารรัฐกิจก็คือ การบริหารภาครัฐ ซึ่งหมายถึง การบริหารซึ่งมีสาระ ดังนี้

๑. ครอบคลุมถึงกิจกรรมของฝ่ายบริหารในภาครัฐ

๒. หมายรวมถึงการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ

๓. ครอบคลุมถึงปัญหาเกี่ยวกับการพฤติกรรมของคน และความร่วมมือของคนในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของภาครัฐ ซึ่งการบริหารรัฐกิจ หมายถึง กิจกรรม นอกจากนี้การบริหารรัฐกิจในทางการศึกษายังมีอีกคำหนึ่งที่พบเห็นกันเสมอ คือ คำว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งมีความหมายถึงวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารรัฐกิจ รัฐประศาสนศาสตร์จึงมีความหมายถึงลักษณะวิชา (Discipline) นิยมเขียนว่า “Public Administration”[๕๘] การเสริมสร้างสังคมไทยไปสู่สังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนเป็นสังคมที่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชน และสุจริตชนแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ กระบวนการในการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักและความสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และการยกระดับสังคมไทยของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แม้จะมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ บุคลากรแต่หากว่าเราได้มองข้ามหรือก้าวผ่าน และมีความเชื่อว่าสิ่งดีงามที่ได้กระทำต่อสังคมไทยนั้น จะนำมาซึ่งการร่วมแรงร่วมใจของทุก ๆ คน ในสังคมไทยก็จะเป็นแรงบันดาลใจ และกระบวนทัศน์ที่ปราศจากสิ่งใดมาฉุดรั้งในอุดมการณ์ในการ

---

[๕๗] จุฑา เทียนไทย, **การจัดการมุมมองนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

[๕๘] อุทัย เลาหวิเชียร, **รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ**, (สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

สร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม[๕๙] กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมแรง ร่วมใจของสมาชิกในองค์การ โดยตระหนักถึงความสามารถ ความถนัดและความมุ่งหวัง ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การจะสัมฤทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนด[๖๐] การดำเนินงานตามลำดับขั้นประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น[๖๑] ภาระหน้าที่ของบุคคลใด ๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นคน วัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๖๒]

การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้[๖๓] ศาสตร์ที่ต้องใช้ศิลป์และเทคนิคอย่างสูงเพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจในกระบวนการวางแผน และการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่องานนั้น[๖๔] การจัดการหรือการควบคุมกิจการต่าง ๆ ของรัฐ เช่น การบริหารการเงินของมูลนิธิ การบริหารกิจการภาษี การบริหารกิจการแพทย์ การบริหารที่ดินรกร้างว่างเปล่า การบริหารการก่อสร้าง การบริหารกิจการอุตสาหกรรม และอื่น ๆ ที่เป็นงานที่เรียกกันในปัจจุบันว่า รัฐประศาสนศาสตร์[๖๕] การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ[๖๖] กระบวนการทางสังคมซึ่งพิจารณาได้เป็น ๓ ทาง คือ[๖๗]

๑) ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายบังคับบัญชา

๒) ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

---

[๕๙] สุทิน นพเกตุ, **สิทธิมนุษยชนศึกษา ยุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรม วิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน**, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๕๑.

[๖๐] อานุภาพ อิทธิบันลือ, **ปั้นดาวให้เป็นดาวรุ่ง**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๗.

[๖๑] ธนจรส พูนสิทธิ์, **การจัดการองค์การและการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

[๖๒] ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์, **การบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

[๖๓] พิทยา บวรวัฒนา, **การบริหารเชิงบูรณาการ,** (นนทบุรี : สานักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

[๖๔] ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, **การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗), หน้า ๙.

[๖๕] วิบูลย์ โตวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำ แหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

[๖๖] มัลลิกา ต้นสอน, **การจัดการยุคใหม่,** (กรุงเทพมหานคร : เอ็กซเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

[๖๗] วัชรี บูรณสิงห์, **การบริหารหลักสูตร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

๓) ทางการปฏิบัติ เป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์หรือร่วมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

การปกครอง รักษาดูแล และการดำเนินอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน เงิน วัตถุสิ่งของที่เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ส่วนผู้บริหาร คือ การที่ทำให้คนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มาร่วมกันทำงานและให้งานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเนื่องจากผู้บริหารเป็นที่เพ่งมอง เป็นแบบอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลทั่วไป[๖๘] การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การ ซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบด้วย[๖๙] กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างร่วมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้[๗๐]

๑) บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

๒) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

๓) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด

๔) วัตถุประสงค์นั้น ๆ ต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำการ

การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์การ หรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ[๗๑]

การบริหารจัดการ (Management Administration) เป็นการบริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ[๗๒]

๑) ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

๒) มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating)

๓) มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือแต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การ

---

[๖๘] ฉลอง มาปรีดา ผ.ศ., **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗ - ๘.

[๖๙] ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, **องค์การและการจัดการ,** (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

[๗๐] บรรจบ เนียมมณี, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓), หน้า ๒๖๑.

[๗๑] บุญทัน ดอกไธสง, **การจัดองค์การ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

[๗๒] วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

ประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหาร รวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวก และการให้บริการแก่ประชาชน กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน[๗๓] เป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับบุคคลอื่น[๗๔] ซึ่งศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น[๗๕] โดยเป็นการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้า โดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำการแนะแนว และการกระตุ้นความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึงการให้กำลังใจการสื่อสาร การวางแผน และการจัดการ[๗๖]

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึงการที่คนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันตั้งวัตถุประสงค์และมาร่วมกันทำกิจกรรมขององค์การหรือหน่วยงาน ด้วยความสามารถ ด้วยศาสตร์ ด้วยศิลป์ ด้วยกลยุทธ์ และด้วยการบริหารงานที่ดี โดยนำเอาทรัพยากรมาพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นที่พอใจของคนทุกฝ่าย จากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางแสดงความหมายของการบริหาร ได้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๕ แสดงความหมายของการบริหาร

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั่นคือ วันอาสาฬห บูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น
พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล)	การปกครอง การดูแล และการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมของหมู่คณะ ได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น ๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ

[๗๓] Simon A Herbert, **Public Administration**, (New York : Alfrcod A Kuopf, 1966), p. 3.

[๗๔] Campbell F Roald, **Introduction to Educational Administration**, (Boston : Allyn and Bacon, 1997), p. 6.

[๗๕] Don Hellriegel, **Management**, 3rd ed, (Addison : Wesley Publishing Company.lmc., 1982), p. 6.

[๗๖] Chapman, **Supervisor Survival Kit**, 2nd ed, (California : Science Research Associates lnc., 1995), p. 3.

ตารางที่ ๒.๕ แสดงความหมายของการบริหาร (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ	ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้ ๗ ด้าน คือ ๑) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์ ๒) การบริหารจัดการในลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา ๓) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง ๔) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน ๕) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ ๖) มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม ๗) การบริหารจัดการให้ความเหมาะสมกับสถานการณ์
พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ	ศักยภาพของการบริหารจัดการแบ่งได้ คือ ๑) ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการ ๒) ศักยภาพของผู้บริหาร ประเมินได้จากความสามารถของผู้บริหาร
จุฑา เทียนไทย	การบริหาร คือ ๑) Empowerment ๒) Reengineering ๓) Total Quality Management ๔) Downsizing ๕) Organizing ๖) Staffing ๗) Planning ๘) Controlling
อุทัย เลาหวิเชียร	การบริหาร คือ กระบวนการอย่างหนึ่งที่มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๑) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

สำหรับการบริหารจัดการนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความหมายของการบริหารจัดการตามแนวคิดของนักวิชาการ ดังนี้

คำว่า การจัดการหรือที่บางคนเรียกว่า การบริหาร ซึ่งได้แยกประเด็นสำคัญโดยสรุปได้ ๓ ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้องค์การ จากความหมายนี้ เมื่อพิจารณาแล้วเป็นการมองว่าสมาชิกในองค์การเป็นเช่นวัตถุสิ่งของที่จะต้องปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด แต่ในความเป็นจริงสมาชิกในองค์การเป็นมนุษย์ที่มีความต้องการ มีความมุ่งหวังในความเจริญก้าวหน้า ในการปฏิบัติงานจำเป็นที่องค์การควรตอบสนองต่อสิ่งเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อองค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด จึงเห็นควรปรับปรุงคำว่า การ

จัดการ ใหม่ว่า การจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้แก่องค์กร โดยการตอบสนองความต้องการ และจัดโอกาสให้เขาเหล่านั้นเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

ประเด็นที่สอง ได้กล่าวว่า การจัดการเป็นกระบวนการ ที่กล่าวว่าการจัดการเป็นกระบวนการนี้ มีความสัมพันธ์กับการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์การ และแปรเปลี่ยนจุดมุ่งหมายนั้นสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งความหมายนี้ผู้จัดการ จะทำให้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ (Systematic) มีการประสานงาน (Coordinated) และความร่วมมือร่วมใจจากทรัพยากรมนุษย์ขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จะมีชื่อต่าง ๆ กันล้วนแต่มีความหมายแตกต่างกันไป เช่น Henri Fayol ได้แสดงทัศนะว่า การจัดการเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงานการสั่งการ และการควบคุม

ประเด็นที่สาม ได้กล่าวว่า การจัดการ คือ กลุ่มของผู้จัดการ ในความหมายนี้ องค์การเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่บริหาร คือ การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การ เป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายขององค์การ และประสานงานให้สมาชิกในองค์การ ดำเนินไปในทิศทางที่เป็นเป้าหมายร่วมกัน คำว่ากลุ่มของผู้จัดการนั้นบ่งบอกว่ามีผู้จัดการหลายคนรวมกัน ทั้งนี้เพราะองค์การต่าง ๆ จะมีระดับการบริหารหลายระดับ อาทิ การจัดการระดับสูง การจัดการระดับกลาง และการจัดการระดับล่าง ซึ่งในแต่ละระดับที่กล่าวมา จะมีบุคคลสวมบทบาทเป็นผู้จัดการ จึงทำให้เป็นคณะผู้จัดการหรือคณะผู้บริหารที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การ[๗๗]

สรุปได้ว่า แนวคิดของการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานให้มีระบบ ระเบียบ ขั้นตอน และวิธีการ เพื่อให้การดำเนินงานนั้น ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรตั้งไว้ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีนั้นมักจะเกิดจากประสบการณ์ทั้งของบุคลากร และผู้บริหารจัดการเองที่จะต้องเอื้ออำนวยต่อกัน โดยส่วนใหญ่จะมีการบริหารจัดการและมีสายการบังคับบัญชาเหตุผลเพราะจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

๒) แนวคิดการบริหารแบบดั้งเดิม

แนวคิดการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม (Classical Management Approach) เป็นทัศนะการบริหารโดยมุ่งที่ประสิทธิภาพขององค์การ ซึ่งจะเพิ่มความสำเร็จ เซอร์โต (Certo)[๗๘] หรือเป็นทฤษฎีการบริหารจัดการที่มุ่งที่องค์การ โดยส่วนรวมตลอดจนวิธีการปรับปรุง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักสำคัญของแนวคิดนี้มี ๒ ประเด็น คือ

๑. มุ่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลลัพธ์ที่ต้องการด้วยการใช้ต้นทุนสำหรับทรัพยากรต่ำสุด

๒. มุ่งประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ความสามารถขององค์การในการสร้างให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งในบางครั้งไม่ได้คำนึงถึงปริมาณของทรัพยากรที่ใช้

---

[๗๗] พรเพ็ญ อยู่บำรุง, **“งานวิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดสมุทรสาคร”**, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยของแก่น, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕.

[๗๘] Certo, Samuetl C., **Modern Management**, (8th ed), (New Jersey : Prentice - Hill, 2000), p. 550.

ในกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งแนวคิดแบบดั้งเดิมนี้จะประกอบไปด้วยการบริหารในแบบต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ การบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) เป็นทัศนะการจัดการ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ (ศาสตร์) โดยใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร ความเชี่ยวชาญในการทำงาน และการผลิตจำนวนมาก ซึ่งประกอบด้วย (๑) กฎของการเคลื่อนไหวและเครื่องมือการทำงานที่มีมาตรฐาน (๒) การคัดเลือกและการฝึกอบรมแรงงานอย่างระมัดระวัง และ (๓) การให้การสนับสนุนการบังคับบัญชาแรงงานที่เหมาะสม[๗๙] การบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ถือว่า เป็นการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม (Classical Management) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดนี้ ได้แก่ เฟรดเดอร์ริค, เฮนรี่, และลิเลียน (Frederick W.Taylor Henry Ganntt Frank and Lillian Gibreth & Harrington Emerson)

๒.๒ การบริหารจัดการแบบระบบราชการ (Bureaucracy) เป็นรูปแบบองค์การที่ใช้หลักเหตุผล (logic) และประสิทธิภาพ (Efficient) โดยยึดอำนาจหน้าที่ตามกฎระเบียบ (order) ตรรกวิทยา (เหตุผล) และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (legitimate authority) หรือเป็นรูปแบบองค์การในอุดมคติ ซึ่งกำหนดโดยนักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ชื่อ แม็ก เวปเปอร์ (Max Weber)[๘๐]

๒.๓ การบริหารจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Management Approach) เป็นทัศนะการบริหารที่มุ่งที่การเพิ่มความสำเร็จในองค์การ โดยมุ่งที่บุคคลภายในองค์การ[๘๑] หรือเป็นทัศนะความเป็นผู้นำ ซึ่งระบุถึงสิ่งดีที่ผู้นำควรทำและสิ่งที่ผู้นำควรเลี่ยง[๘๒] หรือเป็นแนวคิดด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมุ่งที่ลักษณะและผลกระทบของแต่ละบุคคล และพฤติกรรมกลุ่มในองค์การ

๒.๔ การบริหารจัดการเชิงปริมาณ (The Quantitative Management Approach) เป็นแนวคิดการบริหารจัดการซึ่งนำเทคนิคทางคณิตศาสตร์ เครื่องมือสถิติ และข้อมูลเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการ การศึกษาเรื่องนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ในการวัด และการใช้สูตรคณิตศาสตร์เพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารฝ่ายอุตสาหกรรมใช้เทคนิคในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การพัฒนาตลาดในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก การทอผ้า การค้าปลีก การขนส่ง การดูแลรักษาสุขภาพ ฯลฯ

๒.๕ องค์การแห่งการเรียนรู้ (learning Organization) องค์การซึ่งปฏิบัติการอย่างดีในการริเริ่มสร้างสรรค์ (Creating) การได้มาหรือครอบครอง (Acquiring) และการถ่ายทอด (Transferring) ความรู้และการปรับพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อความรู้ใหม่ ๆ (New Knowledge)[๘๓] องค์การเรียนรู้จะเน้นการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ การทดลองแนวความคิดใหม่ ๆ การเรียนรู้จากประสบการณ์และข้อมูลในอดีตการเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่น และการโอนถ่ายความรู้อย่างรวดเร็วผ่านองค์การผู้บริหาร จึงต้องพยายามสร้างองค์การเรียนรู้ สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และ

---

[๗๙] Schemerhorn, John R. Jr., **Management**, (5th ed), (USA : John Wiley & Sons, 1999), p. 8.

[๘๐] **ibid**, p. 1.

[๘๑] **ibid**, p. 550.

[๘๒] Bateman. Thomas S. & Scott A. Snell, **Management : Building Competitive Advantage**, (4th ed), (Boston : Lrwin McGraw - Hill, 1999), p. 1.

[๘๓] **Ibid**, p. 554.

สนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกทั้งหลายขององค์การ ดังนั้น ปัจจัยที่สำคัญสำหรับองค์การเรียนรู้มี ๕ ประการ คือ (๑) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) (๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) (๓) ความท้าทายของโมเดลระดับความสามารถของสมอง (Challenging of Mental Models) ในการแก้ปัญหา (๔) การเรียนรู้เป็นจริง (Team learning) และ (๕) ความเชี่ยวชาญส่วนตัว (Personal Mastery) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในยุคปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่ำ ๔ ประการคือ (๑) การเป็นโลกไร้พรมแดนหรือโลกาภิวัตน์ (Globalization) (๒) การขยายตัวเพิ่มขึ้นของผู้หญิงที่เข้ามาเป็นผู้บริหาร (๓) ความจำเป็นของการรักษาทักษะให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และ (๔) ความสามารถในการปรับตัวที่เกิดการเคลื่อนไหวระหว่างงานกับองค์การ ทำให้ผู้บริหารของทุกองค์การจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเกิดขึ้น ดังนั้นการศึกษาและการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหาร และการเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การต่าง ๆ จึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น[๘๔]

สรุปได้ว่า แนวคิดการบริหารแบบดั้งเดิม หมายถึง การบริหารที่มององค์การโดยภาพรวมเป็นการสร้างองค์การให้ทันสมัยอยู่เสมอ และความทันสมัยก็มักจะควบคู่ไปด้วยประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นการบริหารที่คอยรองรับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดในยุคปัจจุบันได้อย่างดีเยี่ยม ทฤษฎียุคนี้ประกอบด้วยแนวคิดการบริหารองค์การ ๒ รูปแบบได้แก่ การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์และระบบการบริหารจัดการ ซึ่งการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์จะมุ่งเน้นงานและผลของงานเป็นสำคัญส่วนระบบการบริหารจัดการจะมุ่งเน้นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการบริการทั้งหมดที่ส่งผลต่องานเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกทางการบริหารในยุคดั้งเดิมสมัยการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตในการทำงาน โดยหลักการพื้นฐานประกอบด้วยการค้นหา วิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน (One best way) ในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามวิธีการและกระบวนการที่ดีที่สุดที่เรียกว่า ทฤษฎีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) การศึกษาการบริหารในแง่ของการจัดการ ได้เริ่มต้นเมื่อต้นศตวรรษที่ ๒๐ เช่นกัน โดยกลุ่มบุคคลซึ่งต่อมามีการเรียกว่า“กระบวนการจัดการแบบวิทยาศาสตร์” หรือ “Scientific Management”

๓) แนวคิดและวิวัฒนาการของการบริหาร

การบริหารได้พัฒนามาในสองสายควบคู่กันมาในอดีต การบริหารรัฐกิจหรือรัฐประศาสนศาสตร์มีวิวัฒนาการมาก่อนการบริหารในสายธุรกิจ การบริหารรัฐกิจมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยการปกครองของจีน อินเดีย กรีก อียิปต์โบราณ แต่นักวิชาการสมัยใหม่แบ่งวิวัฒนาการของทฤษฎีการบริหารรัฐกิจออกเป็น ๓ ระยะ

ระยะเริ่มต้น (๑๘๘๗ - ๑๙๔๕) โดยเริ่มจากการจัดพิมพ์บทความทางวิชาการที่เป็นระบบของวูดโรวิลสัน (Woodrow Wilson) ชื่อ The Study of Public Administration ออกเผยแพร่และยังยกย่องให้วิลสัน เป็นบิดาของวิชารัฐประศาสนศาสตร์อีกด้วย โดยบทความดังกล่าวมีสาระสำคัญสรุปว่า

---

[๘๔] ชาญชัย เจนครองธรรม, **หลักและทฤษฎีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สยามรัตนฟิล์ม, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙๕ - ๔๑๔.

๑. การบริหารรัฐกิจควรแยกออกจากการเมือง

๒. ข้าราชการประจำพึงดำเนินงานด้วยความรอบคอบ โดยยึดถือความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

๓. พยายามส่งเสริมให้ประชาชน และข้าราชการได้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหาร เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการบริหารของรัฐ

๔. การบริหารรัฐกิจเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งบรรดาข้าราชการพึงแสวงหา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของการบริหารรัฐกิจ คือประโยชน์สุขของประชาชน

ระยะกลาง (๑๙๔๕ - ๑๙๖๘) เป็นยุคที่เน้นการศึกษาเรื่องมนุษยสัมพันธ์ขบวนการ และหน้าที่ของการจัดการองค์การอรูปนัย และกรณีสิ่งแวดล้อมในการบริหารราชการเป็นยุคที่นักวิชาการทางบริหาร ๕ คน คือ เบอร์นาร์ด, ไซมอน, โรเบริต, ดีไวท์ และนอร์ตัน (Chester Barnard, Herbert Simon, Robert Dahl, Dwight Waldo and Norton Long) ได้เสนอทฤษฎีและแนวความคิดที่ท้าทายและวิจารณ์ทฤษฎีการบริหารรัฐกิจอย่างมากมายกว้างขวาง เช่น ทฤษฎีของการจัดการธุรกิจ ทฤษฎีรัฐศาสตร์ เป็นต้น

ระยะปัจจุบัน (๑๙๖๘–ปัจจุบัน) เริ่มขึ้นเมื่อได้มีการประชุมสัมมนาทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่มินโนบรูค (Minnobrook) เดือนกันยายน ๑๙๖๘ โดยนักรัฐประศาสนศาสตร์กลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า New Public Administration หรือรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ เป็นการพัฒนาทฤษฎีการบริหารรัฐกิจในสายของรัฐกิจในสายของรัฐศาสตร์ โดยมีสาระสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. สนใจเรื่องที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

๒. สนใจค่านิยม นั่นคือ นักบริหารไม่ควรเป็นกลางทางการเมือง

๓. สนใจความเสมอภาคทางสังคม นักบริหารต้องเห็นใจผู้ที่เสียเปรียบในสังคม

๔. สนใจเรื่องการเปลี่ยนแปลง นักบริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มในการเปลี่ยนแปลง ให้ความเสมอภาคทางสังคมประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้ ในยุคปัจจุบันนักวิชาการทางการบริหารยังมุ่งสนใจเรื่องพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์มากขึ้น เน้นการนำความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน และเน้นการพัฒนาองค์การเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม

วิวัฒนาการจัดการอาจแบ่งออกได้เป็น ๔ ระยะ ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง การจัดการตามแบบนี้ บางครั้งเรียกว่า Classic School หมายถึง การจัดการที่มีระบบโดยศึกษาหาเหตุผล เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดจากการทำงานนั้น วิธีการสำคัญเบื้องต้นของการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ คือ (๑) พัฒนาหลักการทำงานให้ดีขึ้น (Develop Principles of Work) (๒) กำหนดมาตรฐานในการทำงาน (Standard of Work) และ (๓) กำหนดเครื่องมือในการควบคุมงาน (Control of Work)

นักทฤษฎีที่สำคัญในยุคนี้ ได้แก่ เฟรดดีริค เทลเลอร์ (Frederick W. Taylor) ซึ่งผลงานที่มีชื่อเสียงที่สุดของเทเลอร์ คือ “The Principles of Scientific Management” (การจัดการแบบวิทยาศาสตร์) หลักสำคัญของการจัดการตามทฤษฎีของเทอร์ คือ

๑. พัฒนาระบบการทำงานเป็นแบบวิทยาศาสตร์

๒. เลือกคนงานโดยอาศัยวิธีการวิทยาศาสตร์

๓. ให้การอบรมการจัดการแบบวิทยาศาสตร์แก่คนงาน

๔. จัดให้มีการประสานสัมพันธ์อย่างดีระหว่างคนงานกับฝ่ายจัดการ Henri Fayol (๑) การวางแผน (to Plan) (๒) การจัดองค์การ (to Organize) (๓) การบังคับบัญชา (to Command) (๔) การประสานงาน (to Coordinate) และ (๕) การควบคุม (to Control) นอกจากนี้ เฟโยลยังได้เสนอรูปแบบการบริหารในลักษณะของลำดับหน้าที่ต่าง ๆ แบ่งการดำเนินธุรกิจเป็นกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเทคนิค ด้านพาณิชย์ ด้านการเงิน ด้านความมั่นคง ด้านการบัญชี และด้านการบริหาร เป็นต้น เฟโยลได้กำหนดหลักการบริหาร ๑๔ ประการได้แก่ (๑) การแบ่งงานกันทำ (๒) อำนาจหน้าที่ในการทำงาน (๓) ระเบียบวินัย (๔) เอกภาพในการบังคับบัญชา (๕) เอกภาพในการสั่งการ (๖) ประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองประโยชน์ขององค์กร (๗) การให้ผลประโยชน์ตอบแทน (๘) การรวมอำนาจ (๙) สายการบังคับบัญชา (๑๐) ระเบียบข้อบังคับและคำสั่ง (๑๑) ความเสมอภาค (๑๒) ความมั่นคงในการทำงาน (๑๓) ความคิดริเริ่ม และ (๑๔) ความสามัคคี Henry L. Gantt เป็นเพื่อนร่วมงานกับ Taylor ในยุคเริ่มต้นต่อมาได้เสนอแนวความคิดทางการบริหารของตนเองเป็นผู้ริเริ่มใช้ระบบแผนภูมิสำหรับการจัดทำตารางเวลาของการผลิต ซึ่งปัจจุบันยังใช้อยู่ เรียก “Gantt’s Chart” และได้เสนอต่อการบริการด้านต่าง ๆ เช่น (๑) คนเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารซึ่งต้องสนใจกระตุ้นให้รู้หน้าที่ของแต่ละคน (๒) การฝึกอบรมเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายจัดการ (๓) การกำหนดภาระหน้าที่การงานเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดทำ (๔) ต้องจัดความสมดุลของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ และ (๕) แผนงานและการควบคุมต้องจัดให้เหมาะสมกับวิธีการและผลงานที่หวังจะได้รับ

การบริหาร จะมีประสิทธิภาพได้เมื่อมีการแบ่งงานตามความถนัดและความเหมาะสม โดยได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารอันมีชื่อเสียง คือ POSDCORB ไว้ในหนังสือ “Paper on the Sciences of Administration” ซึ่งกระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย

P = Planning คือ การวางแผน

O = Organizing คือ การจัดองค์การ

S = Staffing คือ การสรรหาคนเข้าทำงาน

D = Directing คือ การอำนวยการ

Co = Co - ordination คือ การประสานงานของคนและหน่วยงานต่าง ๆ

R = Reporting คือ การรายงานผลการปฏิบัติงาน

B = Budgeting คือ การจัดทำงบประมาณของหน่วยงาน

รูปแบบการบริหารแบบราชการ (Bureaucracy) ว่าวิธีที่ดีที่สุดโดยมีหลักการดังนี้

๑. การบริหารยึดหลักการจัดสายการบังคับบัญชา

๒. ยึดหลักการแบ่งสายงานตามความชำนาญ

๓. กำหนดกฎเกณฑ์ในการทำงานที่แน่นอนเป็นลายลักษณ์อักษร

๔. การไม่คำนึงถึงตัวบุคคล

๕. ยึดหลักความมีเหตุผลในการบรรจุแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน

๖. ยึดหลักความรู้ความสามารถในการเลือกคนเข้าทำงาน และกำหนดเงินเดือนและสนับสนุนให้ทำงานเป็นอาชีพ

ระยะที่สอง การจัดการตามแนวมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Approach) การจัดการตามแนวมนุษยสัมพันธ์ ได้รับความสนใจมากในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งเป็นช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ การจัดการตามแนวนี้ได้มุ่งพิจารณาในเรื่องความสำคัญของบุคคลในฐานะเป็นองค์ประกอบของการบริหาร พิจารณาบุคคลในลักษณะที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง คือ เป็นพลวัต (Dynamic) แทนการพิจารณาในลักษณะเป็นเพียงองค์ประกอบทางกายภาพ (Physical) ขององค์การ ผลการศึกษาด้านนี้ที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ การทดลองที่เรียกว่า “Hawthorne Experiment” โดย Elton Mayo และคณะ ณ บริษัท Westem Electric Company ที่เมืองชิคาโก สหรัฐอเมริกา

ระยะที่สาม การจัดการตามแนวทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ (Modern Organization Theory) การจัดการตามแนวนี้บางทีเรียกว่า การจัดองค์การตามแนวโครงสร้าง เกิดขึ้นเพื่อขจัดช่องว่างระหว่างการจัดการตามแนววิทยาศาสตร์เน้นวิธีการหน้าที่การงานและผลผลิตเป็นสำคัญ เน้นการศึกษาองค์การตามรูปแบบ (Formal Organization) กับการจัดการตามแนวมนุษยสัมพันธ์ที่เน้นการศึกษาองค์การอรูปนัย (Informal Organization) การศึกษาโดยประสานทั้งสองเข้าด้วยกันโดย Amitai Elzioi เรียกว่า Structuralist Approach โดยมีแนวคิดว่า แม้ว่าการจัดองค์การเป็นเรื่องยุ่งยากสับสน แต่ก็สามารถแก้ไขได้ ไม่ควรแก้ปัญหาโดยวิธีตัดสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกไป ความยุ่งยากเหล่านี้ได้แก่ ความขัดแย้งของความต้องการขององค์การกับปัจเจกชน ระหว่างวินัยกับความมีอิสระ ระหว่างความสัมพันธ์ที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการ และระหว่างคนงานกับระเบียบวิธีการจัดการ เป็นต้น การศึกษาตามแนวการจัดการแบบโครงสร้างนี้ ได้พิจารณาถึงระบบพฤติกรรมในการทำงาน และองค์การแบบราชการ (Bureaucracy) ตามข้อเสนอของเวปเปอร์ นอกจากนี้ยังได้เน้นถึงการศึกษาในด้านการวินิจฉัยสั่งการ โดยนำความรู้ทางคณิตศาสตร์เชิงปริมาณ (Quantitative) เพื่อช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล และมีหลักเกณฑ์มากขึ้นในสภาวการณ์ต่าง ๆ กัน

ระยะที่สี่ การจัดการตามแนวพัฒนาการบริหาร (Administration Development) แม้ว่าการศึกษาตามแนวการจัดการแผนใหม่จะพยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของทฤษฎีเก่า ๆ แล้วก็ตาม แต่ทฤษฎีการบริหารก็ยังไม่สามารถนำไปใช้ได้ในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ จึงเกิดแนวการศึกษาใหม่ที่เรียกว่า “การจัดการตามแนวพัฒนาการบริหาร” ขึ้นเพื่อให้สามารถนำไปตอบสนองความต้องการพัฒนาในประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ ที่มีปัญหาความด้อยทางการบริหาร โดยได้เสนอทฤษฎีการบริหารใหม่ ๆ ขึ้น ที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างสรรค์หรือการดัดแปลง และแก้ไขเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ตามแนวพัฒนาการบริหารนี้มักเน้นเรื่องการปรับปรุงหรือปฏิรูประบบบริหารที่มีอยู่ให้ก้าวหน้า และเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นการศึกษาการบริหารตามแนวนี้จึงเพ่งเล็งถึงสภาพของสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป รวมทั้งอิทธิพลและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการบริหารที่จะเป็นส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไป การบริหารนั้นก็ต้องปรับปรุงกลไกให้รับกับงานเก่าและงานใหม่ด้วยสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนาบริหารขึ้นเป็นแนวความคิดและทฤษฎีที่สำคัญยิ่งในระบบการบริหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

สรุปได้ว่า แนวความคิดและวิวัฒนาการของการบริหาร หมายถึง ลำดับขั้นของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระบบแนวคิดและทฤษฎีให้เข้ากับยุคสมัย ใกล้เคียงกับการปฏิบัติงานจริงมากที่สุด เพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพองค์การ ในสมัยปัจจุบันในสมัยก่อน

การบังคับบัญชาถือเอาความคิดของหัวหน้างาน หลักการบริหารเป็นไปโดยปราศจากเหตุผล แต่ใช้หลักความรุนแรง เคร่งครัด ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้างานอย่างเคร่งครัด

ตารางที่ ๒.๖ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พรเพ็ญ อยู่บำรุง	การจัดการหรือการบริหารแบ่งได้ 3 ประเด็น ๑. การบริหารจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้องค์การ ๒.การจัดการเป็นกระบวนการความสัมพันธ์กับการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์การ และแปรเปลี่ยนจุดมุ่งหมายนั้นสู่การปฏิบัติจริง ๓.กลุ่มของผู้จัดการเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารและจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การ
Certo, Samuetl C.	การบริหารจัดการแบบดั้งเดิม (Classical Management Approach) เป็นทัศนะการบริหารโดยมุ่งที่ประสิทธิภาพขององค์การ ซึ่งจะเพิ่มความสำเร็จ
Schemerhorn, John R. Jr.	การบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) เป็นทัศนะการจัดการ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ (ศาสตร์) โดยใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร
Bateman. Thomas S. & Scott A. Snell	การบริหารจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Management Approach) เป็นทัศนะความเป็นผู้นำ ซึ่งระบุถึงสิ่งดีที่ผู้นำควรทำและสิ่งที่ผู้นำควรเลี่ยง
ชาญชัย เจนครองธรรม	การศึกษาและการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหาร และการเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การต่าง ๆ มีความสำคัญมาก

๒.๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ

๑) กระบวนการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหาร ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แสดงทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

ภารกิจสำคัญในการบริหารมี ๗ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติ พร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับขั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าว รวมตั้งแต่การแสวงหาคนมาทำงาน การบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน การบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการ หรือการวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์ และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

๕. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานอื่น จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจไปในตัวด้วย

๗. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรหรือการทำงบประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดคุม[๘๕]

หลักการบริหารจัดการของฟาโยลมาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการในที่สุดได้คำตอบสั้นๆ คือ POSDCORB ซึ่งหมายถึงกระบวนการบริหาร ๗ ประการ คือ

๑. P = Planning หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่าจะทำอะไร บ้าง เพื่ออะไร มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร การวางแผนจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

๒. O = Organizing หมายถึง การจัดการองค์กร กล่าวคือ เป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓. S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงานทางด้านบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

---

[๘๕] ติน ปรัชญพฤทธิ์, **บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหารผู้มีวุฒิสามารถ**, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒.

๔. D = Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ บอกทิศทางการทำงาน เสนอแนะวิธีการทำงาน หลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่า ควรจะทำอะไรบ้าง อย่างไร ไปในทิศทางใด

๕. Co = Coordinating หมายถึง การประสานงาน อันได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อย และบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ให้สามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสื่อสารการกำหนดระเบียบแผนในการทำงาน เป็นต้น

๖. R = Reporting หมายถึง การรายงาน การทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้าง อย่างไร ได้ผลประการใด

๗. B = Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณ ค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรม[๘๖]

กระบวนการบริหาร ควรประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมาย และการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น

๒. การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน

๓. การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๔. การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง[๘๗]

องค์ประกอบมูลฐานของการจัดการ ปัจจุบันเรียกว่า กระบวนการบริหารจัดการ มี ๕ ประการ (POCCC) ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้

๒. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน

๔. การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถทำงานได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ

๕. การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

---

[๘๖] Gulick L. and Urwick J., **Papers on the Science of Administration**, (New York : Institute of Public Administration, 1973), pp. 18 - 19.

[๘๗] วิโรจน์ สารรัตนะ, **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

หลักการในการบริหารหรือการจัดการนั้น ควรมีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับนักบริหารทุกระดับในองค์การ เรียกว่า หลักการจัดการสากล ๑๔ ข้อ (Fayol ‘s 14 principle of management) ดังนี้

๑. หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work) โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) ของแต่ละคน

๒. หลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) โดยให้สอดคล้องกับระดับความรับผิดชอบตามตำแหน่งงานนั้น ๆ

๓. หลักระเบียบวินัย (Discipline) พนักงานทุกคนต้องยอมรับและเชื่อฟังในกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่องค์กรกำหนดขึ้น

๔. หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ในการทำงานผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนจะต้องรับฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น

๕. หลักทิศทางการทำงานอย่างเดียวกัน (Unity of Direction) ในการทำงานทุกกลุ่มหรือทุกหน่วยงานในองค์การ ควรดำเนินการภายใต้แผนงานและทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนอย่างเดียวกัน

๖. หลักผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Indivi - dual Interests the General Interest) ในการทำงานผลประโยชน์ขององค์การต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว โดยคำนึงถึงความสำเร็จขององค์การเป็นสำคัญ

๗. หลักการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานที่เป็นธรรม (Remuneration) พนักงานต้องได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม เหมาะสมกับสภาพค่าครองชีพ และความพอใจสูงสุดของทั้งฝ่ายคนงานและฝ่ายนายจ้าง

๘. หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หมายถึง การให้มีศูนย์รวมการตัดสินใจและการควบคุมอยู่ที่ส่วนกลาง และให้มีการกระจายอำนาจหน้าที่เหมาะสมสอดคล้อง และพอเหมาะกับองค์การนั้น ๆ

๙. หลักสายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) ควรกำหนดลำดับสายของการบังคับบัญชาแต่ละหน่วยงานในองค์การให้ชัดเจน ลดหลั่นกันไปตามลำดับ จากระดับสูงสุดลงมาถึงระดับต่ำสุดขององค์การ ไม่คลุมเครือหรือก้าวก่ายกัน

๑๐. หลักของความมีระเบียบ (Order) ทุกสิ่งทุกอย่างควรมีระเบียบแบบแผนการกำหนดตำแหน่งหน้าที่จะต้องพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสม

๑๑. หลักความเสมอภาค (Equity) หมายถึง ผู้บริหารควรยึดหลักการจัดการบนพื้นฐานของความยุติธรรม ความมีเมตตากรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยทั่วถึงทั้งองค์การปราศจากการลำเอียง

๑๒. หลักความมั่นคง (Stability of Tenure of Personnel) ฝ่ายบริหารควรสร้างความรู้สึกในเรื่องความมั่นคงในหน้าที่การงาน และรักษาพนักงานที่มีคุณภาพไว้กับองค์การ เพื่อลดอัตราการออกจากงานให้น้อยลง

๑๓. หลักความคิดริเริ่ม (Initiative) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์การ

๑๔. หลักความสามัคคี (Esprit de Corps) ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพนักงานด้วยการทำงานเป็นทีม และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพทั้งองค์การ[๘๘]

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความ สัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร[๘๙]

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานโดยทั่วไปทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรต่าง ๆ ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ หรือการจัดหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร การสรรหาบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การงบประมาณ หลักการเหล่านี้สามารถทำให้องค์กรทุกองค์กรล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ จากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

๒.๓ แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม

พระสังฆาธิการ เป็นผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมให้สอดคล้องตามหลักสูตรบาลีสนามหลวง เป็นไปตามหลักการทั่วไปสอดคล้องตามพระราชบัญญัติ แนวนโยบายแผนงานของรัฐ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ ที่ส่งเสริมให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ ที่ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาแผนกบาลี รวมถึงหลักการกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม อย่างไรก็ตามพระสังฆาธิการมีหน้าที่สำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาให้ชัดเจนเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาและการทำงานในสำนักเรียน ผู้ดำเนินการควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจแนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการ

---

[๘๘] Fayol, Henri, **General and Industrial Management**, (London : Pittman & Sons, 1964), p. 39.

[๘๙] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีในการบริหาร,** พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓ - ๕.

พัฒนาการศึกษาให้เหมาะสม เพื่อการบูรณาการหรือการประยุกต์ใช้ข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ แนวคิดการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

๒.๓.๒ วิสัยทัศน์การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

๒.๓.๓ พันธกิจการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

๒.๓.๔ การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

๒.๓.๑ แนวคิดการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

การพัฒนาการศึกษา หมายถึง พระสังฆาธิการมีกระบวนการจัดการฝึกฝนอบรม พัฒนาบุคลากร ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้รู้หลักธรรมคำสั่งสอน การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ถ้าไม่มีผู้ใดรู้ภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่มีผู้ใดสามารถรู้และเข้าใจพระพุทธพจน์ ในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนาก็จะต้องสูญสิ้นไป ด้วยเหตุนี้ พระมหากษัตริย์ไทย ผู้อุปถัมภ์พระปริยัติธรรมแผนกบาลีตั้งแต่โบราณกาลมา จึงทรงทำการทำนุบำรุง สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม ยกย่องแต่งตั้งพระภิกษุและสามเณร ผู้เรียนรู้พระพุทธพจน์ให้มีฐานันดรเป็นพระมหาเปรียญธรรม มีค่านิตยภัตถวายให้เป็นอามิสบูชาเป็นต้น[๙๐] นักวิชาการหลาย ท่านได้กล่าวถึงหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาเป็นเครื่องมือการพัฒนาสังคม การพัฒนามนุษย์หรือการพัฒนาชีวิตจะเป็นไปได้ด้วยดี ต้องอาศัยความเชื่อพื้นฐานและความรู้ความเข้าใจ คือ ความเชื่อส่งเสริมให้บุคคลแต่ละคนรู้จักตัวเองมากขึ้น[๙๑] การจัดการศึกษามีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือ การศึกษาต้องสร้างความรู้หรือสังคมการเรียนรู้ มนุษย์ที่พัฒนาแล้วจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทุกส่วนของประเทศ ซึ่งรวมทั้งความรู้เศรษฐกิจแบบพอดี มนุษย์ที่พัฒนาแล้ว หมายถึงคนที่มีภาวนา ๔ ได้แก่ กาย ภาวนา สีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เทียบได้กับจตุสดมภ์ของยูเนสโก การจัดการศึกษาที่ จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องยึดหลักอธิษฐานธรรม ๔ คือ ปัญญา สัจจะ จาคะ และสันติ[๙๒]

การศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักเรียนมีวิธีส่งเสริมสนับสนุนและให้ทุนการศึกษา เมื่อมีการสอบได้ก็จัดงานฉลองให้เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้เรียน ผลการจัดการศึกษาทำให้ได้บุคลากรทางศาสนาที่มีคุณภาพ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ในปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีคนบวชเรียน เพราะเด็กต้องเรียนภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ส่วนปัญหาการขาดแรงจูงใจในการเรียนบาลี คณะสงฆ์ต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานกว่านี้ ครูสอนต้องมีความรู้ความเข้าใจดีในวิชาที่ตนสอน และการเทียบวุฒิการศึกษาต้องมีความชัดเจนกว่านี้วิสัยทัศน์

---

[๙๐] กองพุทธศาสนสถาน, **คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕), หน้า ๘.

[๙๑] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ฟ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๖๒.

[๙๒] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมโลกแล้วนำมาพัฒนาตนเอง มีความประพฤติดีงาม เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และให้มีจิตสำนึกที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคงเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป[๙๓]

การศึกษาพระปริยัติธรรมจะเกี่ยวข้องกับวิชาพระธรรมวินัย ประวัติพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีกรรมเป็นต้น อีกทั้งวิชาสามัญทั่วไป การพัฒนาการเรียนการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารในสำนักเรียนได้จัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัยของนักเรียน จัดฝึกอบรมพิเศษ ปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน เจริญสมาธิภาวนา ทำวัตรสวดมนต์ก่อให้เกิดคุณธรรม ศักยภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง ส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อมใสศรัทธาต่อพระรัตนตรัย[๙๔] การจัดการเรียนการสอนในสำนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น นอกจากนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีหลักการในการบริหารให้มีประสิทธิภาพ[๙๕] ส่วนการศึกษาสงเคราะห์นั้น หมายถึง การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาที่วัด คณะสงฆ์ดำเนินการขึ้นเพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเยาวชนได้รับการศึกษา[๙๖] หลักการศึกษาสงเคราะห์ เป็นภารกิจการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ โดยมีความมุ่งหมาย ๔ ลักษณะ คือ การจัดการศึกษาในโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน และการสงเคราะห์เกื้อกูลแก่ผู้ศึกษา เป็นต้น

สรุปได้ว่า ผู้บริหารกิจการเกี่ยวกับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ต้องมีความรู้เชี่ยวชาญทั้งด้านปริยัติธรรมในแผนกบาลี และมีความสามารถในเชิงบริหารจัดการองค์การให้สามารถเจริญเติบโตและนำพาองค์การไปสู่เป้าประสงค์ของที่ตั้งไว้ โดยบูรณาการทั้งทางโลกและทางธรรมที่ต้องคำนึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด จากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางแสดงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมได้ดังนี้

---

[๙๓] พระมหาโกวิทย์ สิริวณฺโณ, **แผนพัฒนาโรงเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑.

[๙๔] พระอุดรคณารักษ์ (ศรี พรหมโชติ), **โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๕๒), หน้า ๔๒.

[๙๕] กิติมา ปรีดีดิลก, **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์, ๒๕๕๐), หน้า ๗๘.

[๙๖] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

ตารางที่ ๒.๗ แสดงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กองพุทธศาสนสถาน	การพัฒนาการศึกษาเป็นหน้าที่พระสังฆาธิการสร้างกระบวนการจัดการฝึกฝนอบรมพัฒนาบุคลากรให้ความสำคัญต่อการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้รู้หลักธรรมคำสั่งสอน
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)	การศึกษาเป็นเครื่องมือการพัฒนาสังคมการพัฒนามนุษย์หรือการพัฒนาชีวิตจะเป็นไปได้ด้วยดีต้องอาศัยความเชื่อพื้นฐานและความรู้ความเข้าใจ
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	การจัดการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องยึดหลักอธิษฐานธรรม ๔ คือ ปัญญา สัจจะ จาคะ และสันติ
พระมหาโกวิทย์ สิริวณฺโณ	การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านความรู้ และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
พระอุดรคณารักษ์ (ศรี พรหมโชติ)	การศึกษาพระปริยัติธรรมจะเกี่ยวข้องกับวิชาพระธรรมวินัย ประวัติพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีกรรมเป็นต้น อีกทั้งวิชาสามัญทั่วไป
กิติมา ปรีดีดิลก	การจัดการเรียนการสอนในสำนักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น

๒.๓.๒ วิสัยทัศน์การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

วิสัยทัศน์ (Vision) คือ ภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกทุกคนร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงในปัจจุบัน เชื่อมโยงวัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยมและความเชื่อเข้าด้วยกัน พรรณนาให้เห็นทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน[๙๗] มีพลังท้าทาย ทะเยอทะยาน และมีความเป็นไปได้ วิสัยทัศน์เป็นเข็มทิศนำทางไปสู่อนาคต เป็นการพัฒนาไปสู่ภาพฝันที่ควรจะเป็นของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีคุณภาพมาตรฐาน วิสัยทัศน์ที่ดีควรจะมีลักษณะเป็นไปในเชิงบวกที่สะท้อนถึงความเป็นเลิศของโรงเรียน พระปริยัติธรรม คำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ครอบคลุมสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็น เมื่อมีวิสัยทัศน์แล้วก็สามารถจะมากำหนดพันธกิจในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีมาตรฐาน ด้านความรู้พื้นฐานการเรียนรู้โดดเด่นด้านการคิด มีจิตรักการใฝ่รู้ เป็นต้น การกำหนดวิสัยทัศน์เป็นการดำเนินงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์จุดเด่น วิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน กำหนดทิศทางสภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรจะมีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน อาจจะเป็น ๓ หรือ ๕ ปีที่มีความเป็นไปได้ เมื่อโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้พัฒนาการศึกษาจนประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์แล้ว โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรจะใช้โอกาสที่มีอยู่มาแก้ไขพัฒนาจุดที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้น หรือเพิ่มจุดเด่นของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้มีมากยิ่งขึ้น จนบรรลุวิสัยทัศน์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม และเมื่อครบรอบระยะเวลาของวิสัยทัศน์ที่กำหนดแล้ว โรงเรียนพระปริยัติธรรมก็สามารถปรับวิสัยทัศน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ดียิ่ง ๆ ขึ้นตามลำดับพัฒนาโอกาสและอุปสรรคแล้ว วิสัยทัศน์เปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศในการปฏิบัติงานในอนาคต การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ หากมีการบริหารจัดการให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม และชุมชนมีส่วนร่วมก็จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพจากตัวอย่างข้างต้น สามารถนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ดังต่อไปนี้

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ดำรงตำแหน่งเป็นแม่กองบาลีสนามหลวง (ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๘ - ๒๕๕๗) ปัจจุบันพระพรหมโมลี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นแม่กองบาลีสนามหลวง (ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๘ - ปัจจุบัน) ในกรณีที่วัดใดวัดหนึ่งที่มีความประสงค์จะจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก็สามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสม โดยเบื้องต้นการจัดการเรียนการสอน ทางวัดจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมดดังต่อไปนี้[๙๘]

---

[๙๗] กองพุทธศาสนศึกษา, **ปฏิทินการศึกษาแผนกสามัญศึกษา,** (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

[๙๘] สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, **การศึกษาพระปริยัติธรรม,** (กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙.

๑. ต้องมีสถานศึกษาหรือสถานที่ที่จะใช้ทำการเรียนการสอน ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องสร้างอาคารเรียนหรือโรงเรียนก็ได้ อาจจะใช้ศาสนสถานภายในวัด เช่น ศาลาการเปรียญหรือศาลาบำเพ็ญบุญ อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อใช้จัดการเรียนการสอนก็ได้

๒. ต้องมีครูและนักเรียนพอสมควร

๓. ต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น กระดาน โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ ปริ้นเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร กระดาษพิมพ์เป็นต้น ซึ่งในปีแรกของการเปิดการเรียนการสอนต้องลงทุนในเรื่องนี้พอสมควร แต่ปีถัดไปอุปกรณ์บางอย่างก็ไม่ต้องจัดหาอีก

๔. ต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในสำนักเรียนให้แก่นักเรียน เช่น ตำราเรียน สมุด ปากกา เป็นต้น

๕. ต้องมีงบประมาณดำเนินการ เช่น ค่านิตยภัตครู ค่าซื้อวัสดุอุปกรณ์ รางวัลหรือทุนทางการศึกษาเป็นต้น

การเปิดสอนในปีแรกอาจจะจัดให้มีการเรียนการสอนในบางชั้น เช่น บาลีไวยากรณ์ เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค หรือเปรียญธรรม ๓ ประโยค ก็ได้ โดยใช้คำว่าสำนักศาสนศึกษานำหน้าชื่อวัดนั้น ๆ ก่อน หลังจากนั้นเมื่อมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเป็นเวลา ๓ - ๕ ปี ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนสมัครเรียน สมัครสอบ และสอบได้ติดต่อเป็นจำนวนที่พอควรแล้ว อาจจะทำเรื่องขออนุมัติให้จัดตั้งเป็นสำนักเรียนหรือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด โดยอาศัยระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๑ เพื่อนำเสนอเรื่องตามลำดับชั้นเพื่อขออนุมัติต่อไป ซึ่งมีกรอบแนวคิดหรือเงื่อนไขที่สำนักศาสนศึกษานั้น ๆ จะต้องดำเนินการโดยสังเขป ดังต่อไปนี้[๙๙]

๑. เป็นสำนักศาสนสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีนักเรียนส่งเข้าสอบและสอบได้ประโยคบาลีสนามหลวงติดต่อกัน ๓ ปีขึ้นไป

๒. เป็นสำนักศาสนศึกษาที่มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตั้งแต่ชั้นบาลีไวยากรณ์ ถึงชั้นเปรียญธรรม ๔ ประโยค

๓. มีครู อาจารย์ ผู้ดำเนินการสอนครบทุกชั้นทุกประโยค

๔. มีนักเรียนเข้าสอบประโยคบาลีสนามหลวงตั้งแต่ชั้นเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ถึงชั้นเปรียญธรรม ๔ ประโยค ไม่น้อยกว่า ๒๐ รูป มีผลการสอบได้ของนักเรียนมากพอสมควร

๕. มีอาคารเรียนสัปปายะ

๖. มีบุคลากรทางการศึกษาคือผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ ครู และนักเรียน

ในปัจจุบันนี้จากการสำรวจสถิติจำนวนสำนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และส่งนักเรียนเข้าสอบความรู้ประโยคบาลีสนามหลวง แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

๑. สำนักเรียนส่วนกลาง หมายถึง สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๖ สำนักเรียน

๒. สำนักเรียนส่วนภูมิภาค หมายถึง สำนักเรียนคณะจังหวัดที่มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ตั้งอยู่ในเขตต่างจังหวัดทั้งหมด ซึ่งในสำนักเรียนคณะจังหวัดแต่ละแห่งอาจจะประกอบด้วยสำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัดอื่น ๆ อีกหลายสำนักก็ได้ แต่เวลาส่งรายชื่อของนักเรียนผู้ขอสมัครเข้าสอบความรู้ประโยคบาลีสนามหลวงจะต้องส่งในนาม

---

[๙๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

สำนักเรียนคณะจังหวัดนั้น ๆ เพียงอย่างเดียว ปัจจุบันมีจำนวนสำนักเรียนคณะจังหวัดทั้งสิ้น ๑๑๗ สำนักเรียน

๓. สำนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัด หมายถึง สำนักศาสนศึกษาที่ผ่านเกณฑ์พิจารณาแต่งตั้งให้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้น ๓๑ แห่ง

สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ในปัจจุบันพระพรหมโมลี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นแม่กองบาลีสนามหลวง เมื่อกรณีที่วัดใดวัดหนึ่งที่มีความประสงค์จะจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก็สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตามอัธยาศัย เช่น การบริหารบุคคลมีครูและนักเรียนพอสมควร การบริหารการเงินทางวัดต้องจัดหา เจ้าภาพหรือดำเนินการเองภายในสำนักเรียน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาน โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์เป็นต้นควรจะมีตำราเรียนสมุด ปากกาเป็นต้นอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นอกจากนั้นการจัดการ เช่น งบประมาณในการดำเนิน การ ค่านิตยภัตแก่ครูผู้สอน ค่านิตยภัตแก่บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ และรางวัลหรือทุนการศึกษาต่อ เป็นต้น ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนต้องจัดการตามความสามารถจากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางแสดงวิสัยทัศน์การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม ได้ดังนี้

๒.๓.๓ พันธกิจการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ ทรงเมตตารับเป็นผู้อุปถัมภ์สนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างต่อเนื่อง เพื่อต้องการให้พระภิกษุ สามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียนตามกำลังสติปัญญา ประมาณการณ์ว่าตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ คือ สมัยรัชกาลที่ ๑ จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๙ ภายหลังต่อมาเมื่อทางการเมืองการปกครองมีการปรับปรุงพัฒนาระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินใหม่ ทรงจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลาง ตลอดถึงมณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านในส่วนภูมิภาคแล้ว พระมหากษัตริย์ปรึกษากับคณะสงฆ์ขอให้แบ่งพระราชภารกิจนี้ให้แก่คณะสงฆ์โดยทรงมอบหมายให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี นอกจากนั้นผู้เข้าสอบต้องเข้าสอบต่อหน้าคณะกรรมการภายในพระบรมมหาราชวังต่อหน้าพระที่นั่งด้วยการจับสลาก และเข้าไปแปลด้วยปากเปล่าทีละรูป ซึ่งเรียกกันติดปากจนทุกวันนี้ว่า สมัยแปลด้วยปากจะสอบได้หรือไม่ได้ คณะกรรมการตัดสินให้คะแนน รู้ผลกันในวันนั้นผู้ที่สอบได้จะได้รับพระราชทานรางวัลไตรจีวรแพร ซึ่งเป็นของมีค่ามากในสมัยนั้นนับเป็นเกียรติประวัติแก่ ผู้ที่สอบได้เป็นอย่างยิ่ง ฯลฯ ปัจจุบันนี้พันธกิจการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้[๑๐๐]

๑. การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชาติ

๒. การประสานงานกับสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง

๓. การส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้ง การรวม การยุบ การย้าย และการยุบเลิกสำนักเรียนสำนักศาสนศึกษา

---

[๑๐๐] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

๔. ส่งเสริมสนับสนุนการแต่งตั้ง ถอดถอนครู และบุคลากรทางการศึกษา

๕. จัดทำระเบียบการเทียบโอนผลการศึกษา รวมทั้งประสานงานความร่วมมือกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบและวัดผลการศึกษา

๖. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๗. ดำเนินการอบรมและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาแผนกบาลี

๘. ดำเนินการและส่งเสริมการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอน

๙. ดำเนินการออกประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร และหลักฐานการศึกษาอื่นในหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑๐. กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารงบประมาณ จัดทำงบประมาณแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี สำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา และโรงเรียนทั่วประเทศ

๑๑. จัดประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑๒. วิจัยและส่งเสริมการวิจัยการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑๓. จัดทำสถิติข้อมูลสารสนเทศสำนักเรียน ทะเบียนนักเรียน ครู และบุคลากร

การกำหนดพันธกิจโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อกำหนดพันธกิจหรือแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บุคลากรได้รับผิดชอบงาน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายงานดังต่อไปนี้[๑๐๑]

๑. ผู้บริหารจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรบาลี

๒.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

๓. ส่งเสริมและพัฒนาสำนักเรียนให้มีการจัดทำหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๔. ส่งเสริมพัฒนาสำนักเรียนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลายโดยชุมชนมีส่วนร่วม

๕. ส่งเสริมให้มีการทดสอบประเมินผลการศึกษา เป็นต้น

พันธกิจการจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี[๑๐๒] หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้ดำเนินไปบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ เจ้าสำนักเรียนจะต้องอาศัยปัจจัยการบริหารจัดการ (4M) ประกอบด้วย การบริหารบุคคล (Man) การบริหารการเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Materials) การจัดการ (Management) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบริหารบุคคล (Man) หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน คือ เจ้าสำนักเรียนเป็นเจ้าอาวาสวัดนั้น หรือผู้จัดการคือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร ให้อำนาจทำหน้าที่เป็นประธานในการบริหารการศึกษา ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ พระภิกษุผู้เป็นหัวหน้าที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลในการบริหาร จัดการเรียนการสอน ครู อาจารย์ประจำชั้น หรือครูอาจารย์ประจำวิชา คือ พระภิกษุหรือสามเณร ซึ่งทำหน้าที่ในการ

---

[๑๐๑] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘.

[๑๐๒] มงคล ศรีไพรวรรณ, **ประวัติการศึกษาของสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

สอนภายในสำนักเรียนแต่ละสำนักเรียน อาจจะเป็นครูอาจารย์ ภายในสำนักเรียนก็ได้ หรือจะนิมนต์มาจากภายนอกสำนักเรียนก็ได้ ซึ่งครูสอนดังกล่าวมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. ครูไม่เป็นทางการ ได้แก่ พระภิกษุสามเณร ผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าสำนักเรียน ผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ ให้ทำหน้าที่เป็นครูสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยยังไม่ได้รับตราตั้งให้เป็นครูสอนอย่างเป็นทางการ

๒. ครูอย่างเป็นทางการ ได้แก่ พระภิกษุสามเณร ผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าสำนักเรียน ผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ ให้ทำหน้าที่เป็นครูสอนอย่างใดอย่างหนึ่งโดยได้รับตราตั้งให้เป็นครูสอนอย่างเป็นทางการ

เจ้าสำนักเรียนในบางกรณีหากครูอาจารย์ภายในสำนักเรียนไม่พอ หรือไม่สามารถนิมนต์หาครูอาจารย์จากสำนักเรียนอื่นมาช่วยสอนได้ ก็อาจจะเชิญฆราวาสผู้เป็นอดีตมหาเปรียญธรรม ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในด้านภาษาบาลีมาช่วยสอนก็ได้ การคัดเลือกครู อาจารย์ ทำหน้าที่เป็นครูสอนชั้นไหน วิชาอะไร เจ้าสำนักเรียนหรืออาจารย์ใหญ่ผู้ใดผู้หนึ่ง หรืออาจจะพิจารณาร่วมกัน โดยคัดเลือกจากพระภิกษุสามเณรภายในสำนักเรียนผู้ทรงคุณวุฒิ และวัยวุฒิเป็นเกณฑ์ และครูอาจารย์รูปนั้นอาจจะสอนรูปละวิชาก็ได้ รูปละชั้นก็ได้ สอนทั้งสองวิชาก็ได้หรือชั้นนี้สอนวิชาหนึ่งแล้วสอนอีกชั้นหนึ่งวิชาหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละสำนักเรียนและความพร้อมของครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอนก็ได้

แม่กองบาลีสนามหลวงพระพรหมโมลี (สุชาติ ธมฺมรตโน ป.ธ.๙) (พ.ศ.๒๕๕๘ - ปัจจุบัน)[๑๐๓] ได้สานงานต่อจากเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (พ.ศ.๒๕๓๘ - พ.ศ.๒๕๕๗) ที่มีความประสงค์ที่จะพัฒนาครูสอน และศักยภาพครูผู้สอนให้มีความแกร่งกล้าในด้านวิชาการ และมีกระบวน การเรียนการสอนที่สามารถจะตอบสนององค์ความรู้ของผู้ศึกษาให้กว้างขวาง ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้จัดให้มีโครงการประชุมอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้น ด้วยความอุปถัมภ์ในด้านงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้งนี้ด้วยมีวัตถุประสงค์[๑๐๔]

๑. เพื่อพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนและเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์

๒. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในระบบแห่งการจัดการ

๓. เพื่อร่วมกันสร้างเอกภาพในการจัดการศึกษา

๔. เพื่อร่วมกันรับรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ในด้านการเรียนการสอนของกันและกัน

ในการประชุมอบรม ได้จัดตารางการบรรยายที่เน้นในเรื่องเนื้อหาสาระวิชาการ กระบวนการเรียนการสอนวิธีการนำเสนอขั้นตอนการดำเนินงาน โดยได้รับความอนุเคราะห์จากวิทยากรผู้ทรงความรู้ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งวิชาการนั้นได้เป็นอุปการะอย่างสำคัญในการนำไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการสอนงานศาสนศึกษา โดยมีลักษณะการบรรยาย ๓ ประการคือ

๑. เป็นการบรรยายถึงหลักการสอนในวิชาที่ใช้เป็นวิชาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์

---

[๑๐๓] สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, กองบาลีสนามหลวง, วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.infopali.net/meagongpali/meagongpali.html.

[๑๐๔] สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, **การศึกษาพระปริยัติธรรม,** (กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓.

๒. เป็นการบรรยายถ่ายทอดความคิดเห็นและประสบการณ์ของพระเถระวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ

๓. เป็นการบรรยายถึงหลักการสอนและวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู ซึ่งเป็นวิชาที่ใช้สอนอยู่ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปโดยนักวิชาการ

การอบรมเช่นนี้เป็นเช่นเดียวกับการอบรมกึ่งเข้าชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์อย่างสำคัญต่องานพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ การจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดังกล่าว ได้ดำเนินต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๗ ประชุมครั้งละ ๑๕ วัน มีพระสงฆ์ทั่วสังฆมณฑลเข้ารับการอบรมครั้งละประมาณ ๑๐๐ รูป ทำให้บุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ได้รับประโยชน์อย่างมหาศาล แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่าในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นี้ โครงการประชุมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดังกล่าวต้องยุติไป เพราะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุน จึงทำให้อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเป็นการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ไทยได้รับผล กระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นักเรียน หมายถึง พระภิกษุสามเณรของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคมทั่วสังฆมณฑลที่สมัครเข้ารับการศึกษาจากสำนักศาสนศึกษา หรือสำนักเรียนแห่งใดแห่งหนึ่ง นักเรียนดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นนักเรียนภายในสำนักเรียนหรือนักเรียนภายนอกสำนักเรียนที่วัดของตนเองไม่ได้จัดการเรียนการสอน และได้มาสมัครเรียนร่วมกับนักเรียนภายในสำนักเรียนแห่งนั้น

นอกจากนี้ บางสำนักเรียนอาจจะมีพระภิกษุสามเณรชาวต่างประเทศมาเรียนร่วมก็มี เช่น สำนักเรียนวัดปากน้ำ เป็นต้น และจากฐานข้อมูลของสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงแผนกบาลีมีพระภิกษุสามเณรเข้ารับการศึกษาทั่วสังฆมณฑลปีละประมาณ ๔๐,๐๐๐ รูป[๑๐๕] การบริหารการเงิน (Money) เป็นงบประมาณในการบริหารจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะต้องใช้เป็นทุนในการอำนวยความสะดวก เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่านิตยภัตถวายครู ค่าทุนการศึกษา ค่าจัดกิจกรรมทางการศึกษา เช่น การสอบสนามวัด การจัด อบรมบาลีก่อนสอบเป็นต้น ซึ่งงบประมาณนี้มาจาก ๓ ส่วนคือ เงินอุดหนุนจากภาครัฐผ่านทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เงินทุนนิธิมีเงินผาติกรรม เป็นต้น ภายในวัดและเงินบริจาคจากพุทธบริษัท เป็นต้น[๗๔] การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Materials) เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่สำนักเรียนจะต้องจัดหาให้กับนักเรียนและคณะครูผู้สอน เช่น ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา คอมพิวเตอร์ ปริ๊นเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น ซึ่งตำราเรียนอาจจะใช้ระบบการยืมสืบต่อจากนักเรียนรุ่นพี่สู่รุ่นน้องก็ได้ ถ้าไม่ชำรุดหรือเสียหายมากเกินไป การจัดการ (Management) เป็นการนำเอาทรัพยากรทั้ง ๓ ประการ มาบูรณาการและจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมให้ได้ผลคุ้มค่า สิ้นเปลืองน้อยแต่เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยรูปแบบและโครงสร้างการบริหารในรูปของคณะกรรมการในสำนักเรียน

สรุปได้ว่า พันธกิจการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เจ้าสำนักเรียนได้ดำเนินการตามเป้าหมายการจัดการ การบริหารบุคคล หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน เช่น เจ้าสำนักเรียน ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ และครูอาจารย์

---

[๑๐๕] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

ประจำ เป็นต้น การบริหารการเงิน หมายถึง งบประมาณในการบริหารจัดการเรียนการสอน ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะต้องใช้เป็นทุนในการอำนวยความสะดวก เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่านิตยภัต ค่าทุนการศึกษา ค่าจัดกิจกรรมทางการศึกษา เช่น การสอบสนามวัด การจัดอบรมบาลี ก่อนสอบ เป็นต้น การบริหารวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่สำนักเรียนจะต้องจัดหาให้แก่ นักเรียน เช่น ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา คอมพิวเตอร์ ปริ๊นเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น การจัดการเป็นการนำเอาทรัพยากรทั้ง ๓ ประการ มาบูรณาการและจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยการพัฒนารูปแบบจัดการและโครงสร้างการบริหารในรูปของคณะกรรมการในสำนักเรียน เป็นต้น จากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางแสดงพันธกิจการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ได้ดังนี้

๒.๓.๔ การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารแต่ละสำนักเรียนได้ดำเนินการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ สอดคล้องตามหลักสูตรบาลีสนามหลวง กฎระเบียบวิธีปฏิบัติอื่น พร้อมทั้งมีการส่งนักเรียนเข้าสนามสอบวัดผลตามที่แม่กองบาลีสนามกำหนดทุกปีการศึกษา อย่างไรก็ตามพระสังฆาธิการเป็นแม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้ คือ กระบวนการศึกษาจะเน้นการสอบวัดผลความรู้ โดยมีกองบาลีสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบวัดผล ส่วนกระบวนการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารแต่ละสำนักเรียนจะดำเนินการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องการสอบ คือ นักเรียนสามารถเก็บวิชาที่สอบได้แล้วเป็นเวลา ๒ ปี แต่นำร่องเฉพาะเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ก่อน ยังคงเค้าโครง รูปแบบ หลักสูตรและวิชาการเช่นเดิม เมื่อสอบผ่านวิชาใด แล้ว สนามหลวงแผนกบาลีจะเก็บวิชานั้นไว้ ในปีต่อไปไม่ต้องสอบวิชานั้นอีกคงสอบเฉพาะวิชาที่ยัง สอบไม่ผ่านเท่านั้นโดยมีข้อกำหนดดังนี้

๑. ในเบื้องแรก ผู้สอบต้องสอบให้ครบทั้ง ๒ วิชา ทำปัญหาข้อสอบครบถ้วน

๒. ต้องสอบได้ผ่านเกณฑ์ที่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้ จึงจะเก็บวิชานั้นได้

๓. ในวิชาที่สอบได้นั้นจะเก็บไว้ ๒ ปี เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้เป็นอันยกเลิกทั้งหมด

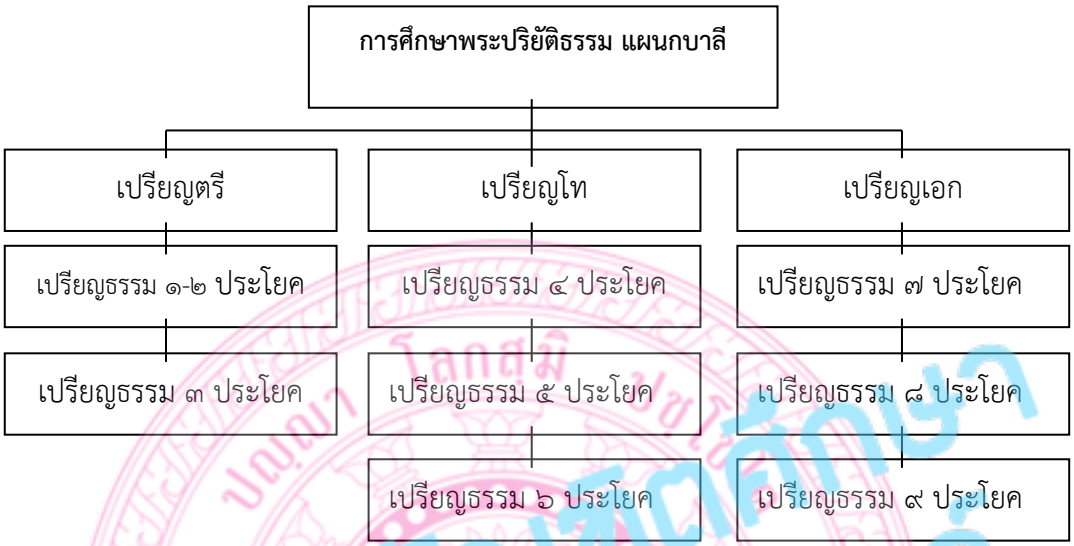
๔. เมื่อสอบได้ผ่านเกณฑ์ที่กองบาลีสนามหลวงกำหนดครบทั้ง ๒ วิชา ภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้น จึงจะถือว่าสอบผ่านชั้นเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ กองบาลีสนามหลวงได้ยกเลิกการเก็บวิชาที่สอบผ่านแล้ว เป็นเวลา ๒ ปี และให้มีการสอบครั้งที่ ๒ โดยที่กองบาลีสนามหลวงได้อาศัยมติของมหาเถรสมาคมที่ ๔๖๔/๒๕๔๗ ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๖ เมื่อวันที่ ๓๐ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๔๗ มีมติเห็นชอบ ๒ เรื่อง คือ

๑. การยกเลิกการเก็บวิชาที่สอบผ่านแล้วเป็นเวลา ๒ ปี ชั้นเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค

๒. การสอบครั้งที่ ๒ สำหรับผู้สอบผ่านแล้ว ๑ วิชา (ยกเว้นวิชาบุรพภาค ป.ธ.๓) ในปีนั้นตั้งแต่ชั้นเปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ถึงเปรียญธรรม ๕ ประโยค โดยกำหนดให้มีการสอบตามปกติ ๑ ครั้งและมีการสอบ ครั้งที่ ๒ (สอบซ่อม) ในวิชาที่ไม่ผ่านในปีเดียวกันนั้น เมื่อสอบครั้งที่ ๒ แล้วผลปรากฏว่าสอบไม่ผ่านในวิชาที่เหลือให้ถือว่าสอบไม่ผ่านทั้งหมดในปีนั้น ในปีต่อไปต้องสอบใหม่ทุกวิชาหรือนักเรียนที่สอบครั้งที่ ๑ ผ่านแล้ว อีก ๑ วิชาไม่เข้าสอบในการสอบครั้งที่ ๒ ในปีนั้นก็ให้ถือว่าสอบ

ไม่ผ่านทั้งหมด[๑๐๖] การดำเนินการในเรื่องการสอบบาลีสนามหลวงดังกล่าว ยังดำเนินการตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในปัจจุบันมีการแบ่งออกเป็นเปรียญดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ โครงสร้างเปรียญธรรมสนามหลวง
ที่มา : แม่กองธรรมสนามหลวงแผนกบาลี

จากแผนภาพที่ ๒.๑ โครงสร้างเปรียญธรรมสนามหลวง คือ การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมได้มีการแบ่งชั้นระดับการศึกษาออกเป็น ๓ ระดับคือ ระดับเปรียญตรี ระดับเปรียญโทและระดับเปรียญเอก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ระดับเปรียญตรี ได้แก่ เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค และเปรียญธรรม ๓ ประโยค ตามหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลมคธ เป็นไทย โดยพยัญชนะและโดยอรรถ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๑ - ๔ (๒) วิชาบาลี ไวยากรณ์ หลักสูตรใช้หนังสือบาลีไวยากรณ์ประเภทสอบถามความจำ จำนวน ๔ เล่ม คือ นามอัพยย ศัพท์ อาขยาตกิตก์ สมาสตัทธิต สมัญญาภิธานสนธิ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรจะมี เช่น หลักการแปลมคธเป็นไทย หนังสือธรรม บทวิจารณ์ คู่มือศัพท์ยาก หนังสือแปลโดยพยัญชนะ ธัมมปทัฏฐกถา ภาคที่ ๑ - ๔ หนังสือแปลยกศัพท์ ธัมมปทัฏฐกถาภาคที่ ๑ - ๔ เทปเสียงแปลโดยพยัญชนะ ธัมมปทัฏฐกถา ภาคที่ ๑ - ๔ หนังสือปัญหา และเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาแปลมคธเป็นไทย หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาบาลี ไวยากรณ์

เปรียญธรรม ๓ ประโยค หลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลมคธเป็น ไทย โดยพยัญชนะและโดยอรรถหลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๕ - ๘ (๒) วิชา

---

[๑๐๖] แม่กองธรรมสนามหลวงแผนกบาลี, **เรื่องสอบบาลี,** (กรุงเทพมหานคร, อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๙๐.

สัมพันธ์ไทย หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๕ - ๘ (๓) วิชาบาลีไวยากรณ์ หลักสูตรใช้หนังสือบาลีไวยากรณ์ ประเภทสอบถามความจำและความเข้าใจประกอบกัน จำนวน ๔ เล่ม คือนามอัพยยศัพท์ อาขยจาต กิตก์ สมาสตัทธิต สมัญญาภิธานสนธิ (๔) วิชาบุรพภาค ข้อเขียนภาษาไทยโดยแก้ไขให้ถูกต้องตาม ระเบียบลักษณะวรรคตอน ตัวอักษร ตามสมัยนิยม หลักสูตรใช้หนังสือที่ควรรู้ เช่น จดหมายทางราชการ ประกาศ เป็นต้น สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียน การสอนที่นักเรียนควรจะมี เช่น หนังสือแปลโดยพยัญชนะ ธัมมปทัฏฐกถา ภาคที่ ๕ - ๘ หนังสือแปล ยกศัพท์ ธัมมปทัฏฐกถาภาคที่ ๕ - ๘ เทปเสียงแปลโดยพยัญชนะ ธัมมปทัฏฐกถาภาคที่ ๕ - ๘ หนังสือธรรมบทวิจารณ์ คู่มือศัพท์ยาก ธัมมปทัฏฐกถาคาถาโยชนา หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาแปลมคธเป็นไทย หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาสัมพันธ์ไทย หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาบาลีไวยากรณ์ คู่มือบาลีไวยากรณ์ คู่มีหลักสัมพันธ์ คู่มือวิชาบุรพภาค ปทานุกรมกิริยาอาขยาต พจนานุกรมกิริยากิตก์ คัณฐี

๒. ระดับเปรียญโท ได้แก่ เปรียญธรรม ๔ ประโยค หลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทยเป็น มคธ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๑ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือมังคลัตถ ทีปนีภาค ๑ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรจะมี เช่น หลักการแปลไทยเป็นมคธ คู่มือศัพท์และสำนวนหรือคู่มือเปรียญธรรม ๔ ประโยค คู่มือคาถาธรรมบทภาคที่ ๑ คู่มือแนะแนวการแปลมังคลัตถทีปนี ภาคที่ ๑ หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาแปลมคธเป็นไทย เปรียญธรรม ๔ ประโยค เทปเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทย มังคลัตถทีปนี ภาคที่ ๑ สถิติข้อสอบบาลีสนามหลวงของทั้ง ๒ วิชา ประโยคโบราณ

เปรียญธรรม ๕ ประโยค ตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทย เป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๒ - ๔ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือ มังคลัตถทีปนีภาค ๒ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการ สอนที่นักเรียนควรจะมี เช่น หลักการแปลไทยเป็นมคธ คู่มือคาถาธรรมบทภาคที่ ๒ - ๔ คู่มือศัพท์ สำนวน หรือคู่มือเปรียญธรรม ๕ ประโยค คู่มือการเรียนการสอนวิชาแปลไทยเป็นมคธ สำหรับเปรียญธรรม ๕ ประโยค คู่มือแนะแนวการแปลมังคลัตถทีปนี สถิติข้อสอบบาลีสนามหลวงทั้ง ๒ วิชา หนังสือปัญหาเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาแปลมคธเป็นไทย เปรียญธรรม ๕ ประโยค เทปเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทย มังคลัตถทีปนีภาค ที่ ๒

เปรียญธรรม ๖ ประโยค ตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทย เป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๕ - ๘ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือ สมันตปาสาทิกาภาคที่ ๓ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียน การสอนที่นักเรียนควรจะมี เช่น หลักการแปลไทยเป็นมคธ คู่มือศึกษาบาลี คู่มือคาถาธรรมบท ภาคที่ ๕ - ๘ คู่มือศัพท์และสำนวน หรือคู่มือเปรียญธรรม ๖ ประโยค หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาแปลมคธเป็นไทย เปรียญธรรม ๖ ประโยค เทปเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทย สมันตปาสาทิกา ภาคที่ ๓ สถิติปัญหาบาลี สนามหลวงทั้ง ๒ วิชา โยชนา

๓. ระดับเปรียญเอก ได้แก่ประโยค เปรียญธรรม ๗ - ๙ ประโยค สอดคล้องตามหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เปรียญธรรม ๗ ประโยค ตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือมังคลัตถทีปนีภาค ๑ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือสมันตปาสาทิกา ภาคที่ ๑ - ๒ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรจะมี เช่น หลักการแปลไทยเป็นมคธ คู่มือศึกษาบาลี คู่มือศัพท์และสำนวน หรือคู่มือเปรียญธรรม ๗ ประโยค หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาแปลมคธเป็นไทย เปรียญธรรม ๗ ประโยค เทปเสียง วิชาแปลมคธเป็นไทย สมันตปาสาทิกาภาคที่ ๑ - ๒ สถิติปัญหาบาลีสนามหลวงทั้ง ๒ วิชา โยชนา

เปรียญธรรม ๘ ประโยค ตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแต่งฉันท์ มคธ ๓ ฉันท์ ในจำนวน ๖ ฉันท์ คือ ปัฐยาวัตร์ อินทรวิเชียร อุเปนทรวิเชียร อินทรวงศ์ วังสัฏฐะและวสันตดิลก (๒) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือสมันตปาสาทิกาภาคที่ ๑ (๓) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือวิสุทธิมรรค สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรจะมี เช่น คู่มือศึกษาบาลี คู่มือแต่งฉันท์มคธ คู่มือศัพท์และสำนวนเปรียญธรรม ๘ ประโยค เอกสารตัวอย่างแต่งฉันท์มคธ ซึ่งท่านผู้รู้ได้แต่งไว้เป็นตัวอย่าง หนังสือปัญหา และเฉลยบาลีสนามหลวง วิชาแปลมคธเป็นไทย และแต่งฉันท์เอกสารตัวอย่างศัพท์และสำนวน สำหรับแต่งฉันท์มคธ เทปเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทย วิสุทธิมรรค สถิติปัญหาบาลีสนามหลวง วิชาแปลไทยเป็นมคธและแปลมคธเป็นไทย ฎีกา อภิธานัปปทีปิกา ธาตุปปทีปิกา

เปรียญธรรม ๙ ประโยค หลักสูตรประโยคบาลีสนามหลวงที่ยุติในปัจจุบัน (ยุติในที่นี้หมายถึง ตกลง)

๑. วิชาแต่งไทยเป็นมคธ แต่งภาษามคธจากภาษาไทยล้วน ข้อความแล้วแต่กรรมการจะกำหนดให้ (แต่งเป็นบาลี)

๒. วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือวิสุทธิมรรค (แต่งเป็นบาลี)

๓. วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสืออภิธัมมัตถวิภาวินี (แปลเป็นไทย)

จากการศึกษาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เรียกว่าวิชาการพระพุทธศาสนาเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗ มีคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับดูแลวิชาการพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร วิชาการพระพุทธศาสนา หมายความว่า วิชาการซึ่งจัดให้พระภิกษุสามเณร ศึกษาตามหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งดังต่อไปนี้[๑๐๗] หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยการศึกษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้บันทึกพระพุทธวจนะในพระไตรปิฎก หรือเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้ประกาศพระศาสนา ในฐานะที่พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์สำคัญของฝ่ายเถรวาท ชาวพุทธฝ่ายเถร

---

[๑๐๗] สุทธิพงษ์ ตันตยาพิสาลสุทธิ์, **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕.

วาทใช้บาลีสืบต่อกันมา ทั้งในอรรถกถาทั้งหลาย พงศาวดารทั้งหลาย และงานทางวรรณกรรมอื่น ๆ[๑๐๘]

ดังนั้น ผู้ที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ภาษาบาลีเป็นแม่บทหรือเป็นกุญแจสำคัญที่สุดที่จะนำเราเข้าสู่การศึกษาพระพุทธศาสนา ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทนี้ เรียกได้ว่าเป็นผู้คงแก่เรียน หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง และกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การศึกษาประเภทนี้แบ่งออกเป็น ๓ ระดับมี ๘ ชั้น ได้แก่

ระดับที่ ๑ เปรียญตรี ประกอบด้วย เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ถึง เปรียญธรรม ๓ ประโยค

ระดับที่ ๒ เปรียญโท ประกอบด้วย เปรียญธรรม ๔ - ๖ ประโยค

ระดับที่ ๓ เปรียญเอก ประกอบด้วย เปรียญธรรม ๗ - ๙ ประโยค

ความจำเป็นในการบริหารการศึกษา เกิดขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้น คือ เมื่อมีโรงเรียนแล้วก็ต้องมีใครคนหนึ่งทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำ หรือเป็นหัวหน้าในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ในเบื้องต้นการบริหารการศึกษาจะเน้นหนักไปในเรื่องของบุคลากรและการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ พยายามเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การจัดการศึกษา และการฝึกอบรมเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับพัฒนาทรัพยากรมนุษย์[๑๐๙] การจัดการศึกษาของพระสงฆ์ในอดีตมีบทบาทต่อการศึกษาของสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมาก เพราะในอดีตสถานที่เรียนก็คือ วัด และครูผู้สอนก็คือ พระผู้บริหาร และผู้จัดการศึกษา คือ เจ้าอาวาส พระที่มีพรรษาสูงกว่า ๕ พรรษาขึ้นไปสอนพระภิกษุ และพระที่มีพรรษาน้อยกว่านั้นสอนเด็กวัด[๑๑๐] การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบันที่ได้รับความนิยมจากพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป และเป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นรูปธรรม และยังคงดำเนินไปได้ด้วยดีในปัจจุบัน เพราะการศึกษาของคณะสงฆ์มีคณะกรรมการบริหารคอยกำกับดูแล และวางนโยบายด้านการศึกษา เช่น หน่วยงาน และคณะกรรมการดังต่อไปนี้

คณะกรรมการศึกษาคณะสงฆ์เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของมหาเถรสมาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ตามพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๒๗ และพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์ไว้ดังนี้

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์คณะหนึ่งประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานกรรมการแม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

---

[๑๐๘] พระมหาเทียบ สิริญาโณ, **บาลีคืออะไร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓๕.

[๑๐๙] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘.

[๑๑๐] พระเฉลิมชาติ ชาติวโร, **ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์น การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๕.

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการอุดมศึกษา เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏอธิบดีกรมการศาสนา อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เลขาธิการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการให้คณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์เลือกกรรมการผู้หนึ่ง เป็นรองประธานกรรมการให้เลขาธิการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเลขาธิการคณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์ และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์[๑๑๑]

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า

(๒) กำหนดมาตรฐานและให้ความเห็นชอบหลักสูตรวิชาการพระพุทธศาสนา

(๓) กำหนดพื้นฐานความรู้ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์การเข้าศึกษาระยะเวลาการศึกษา การสอบและเงื่อนไขในการรับปริญญาหรือประกาศนียบัตร

(๔) ควบคุมดูแลการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลัก และป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากพระบาลีในพระไตรปิฎก

(๕) วินิจฉัยสั่งการเพื่อยับยั้งหรือยุติการดำเนินกิจการที่ขัดต่อพระธรรมวินัยหรือขัดต่อกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งของสถานศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาตามพระราชบัญญัตินี้

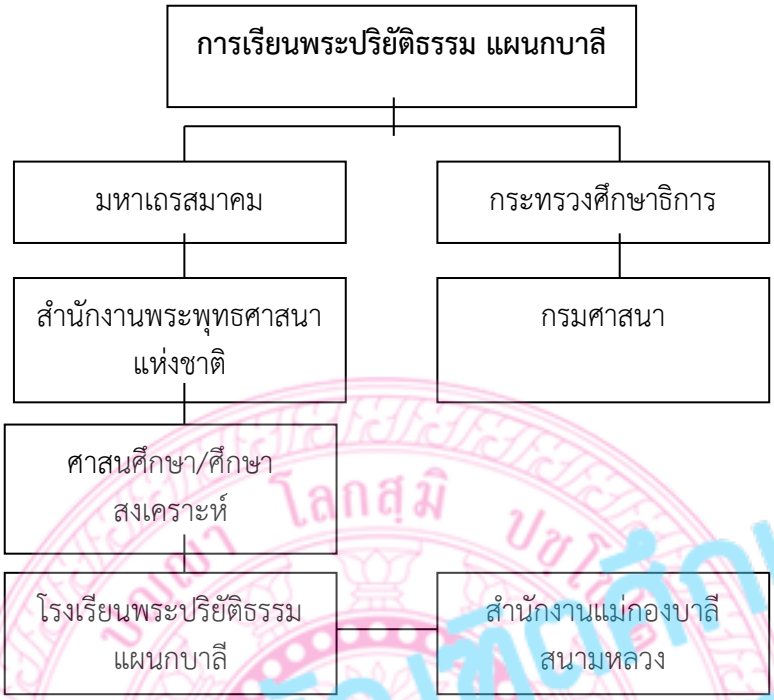
(๖) วางระเบียบ และออกข้อบังคับหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้[๑๑๒]

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยคู่กับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคม ซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาลหน้าที่หลัก คือ ดูแลรับผิดชอบการ ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตรเปรียญธรรม ตั้งแต่เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยค ให้เหมาะสมกับชั้นเรียนของแต่ละประโยค รวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษาบาลี โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้รับสนองงานภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคมคณะกรรมการสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง

---

[๑๑๑] ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), **ทำเนียบพระเปรียญธรรม ๙ ประโยค สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๐**, (กรุงเทพมหานคร : เบสท์ กราฟฟิค เพรส, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓.

[๑๑๒] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

แผนภาพที่ ๒.๒ โครงสร้างการศึกษาพระปริยัติธรรม
ที่มา : ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทยคู่กับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคม อยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาลมีหน้าที่หลักในการดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรของสนามหลวงแผนกบาลี รวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษา มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุน สำหรับภารกิจสำคัญของผู้บริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม คือ การสร้างประสิทธิภาพในการจัดระบบการศึกษาให้มีความเหมาะสม เช่น ปัจจัยนำเข้าไปบริหารจัดการกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีทักษะและประสบการณ์จริง สะดวกง่ายที่ผู้ปฏิบัติตามทำได้ดี ประหยัดงบประมาณ ตรงเวลา คุ้มค่า เมื่อพิจารณาภารกิจดังกล่าว ผู้บริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนให้สมบูรณ์ซึ่งเรียกว่า หน้าที่งานบริหารที่เป็นมาตรฐานการศึกษา ๕ ประการ ประกอบด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทยคู่กับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล มีหน้าที่หลักในการดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรของสนามหลวงแผนกบาลี รวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษามีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุน สำหรับภารกิจสำคัญของผู้บริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมคือการสร้างประสิทธิภาพในการจัดระบบการศึกษาให้มีความเหมาะสม เช่น ปัจจัยนำเข้าไปบริหารจัดการกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือมีทักษะและประสบการณ์จริง สะดวกง่ายที่ผู้ปฏิบัติตามทำได้ดี ประหยัดงบประมาณ ตรง

เวลา คุ้มค่า เมื่อพิจารณาภารกิจดังกล่าว ผู้บริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนให้สมบูรณ์ซึ่งเรียกว่า หน้าที่งานบริหารที่เป็นมาตรฐานการศึกษา ๕ ประการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุม

สรุปได้ว่า ผู้บริหารดำเนินการเรียนการสอนในสำนักเรียนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการเป็นผู้กำกับดูแลสำนักเรียน สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการศึกษาเป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้กำหนดการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้มีอยู่ ๓ ระดับคือ ระดับเปรียญตรี ได้แก่ เปรียญธรรม ๑ - ๒ ประโยค ถึงเปรียญธรรม ๓ ประโยค ระดับเปรียญโท ได้แก่ เปรียญธรรม ๔ - ๖ ประโยค และระดับเปรียญเอก ได้แก่ เปรียญธรรม ๗ - ๙ ประโยค จากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางแสดงการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๘ แสดงการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สนามหลวงแผนกบาลี	มีปรับปรุงหลักสูตรโดยการสอบครั้งที่ ๒ การสอบซ่อม
สุทธิพงษ์ ตันตยาพิสาลสุทธิ์	การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เรียกว่า วิชาการพระพุทธศาสนาเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗
พระมหาเทียบ สิริญาโณ	หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยการศึกษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้บันทึกพระพุทธวจนะในพระไตรปิฎกหรือเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้ประกาศพระศาสนา
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	การบริหารการศึกษาจะเน้นหนักไปในเรื่องของบุคลากรและการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
พระเฉลิมชาติ ชาติวโร	การจัดการศึกษาของพระสงฆ์ในอดีตมีบทบาทต่อการศึกษาของสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมาก เพราะในอดีตสถานที่เรียนก็คือวัดและครูผู้สอนก็คือพระ ผู้บริหารและผู้จัดการศึกษา คือ เจ้าอาวาส
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์

๒.๔ หลักพุทธธรรมสำหรับการบูรณาการประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

หากกล่าวถึงหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการบริหารจัดการงานในรูปแบบใด ๆ ก็ตาม หลักพุทธธรรมย่อมเข้าได้ และสามารถใช้ได้กับทุกบริบท ซึ่งหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ได้ดี คือ สังคหวัตถุธรรม หลักสังคหวัตถุธรรม ๔ ประการ คือ ทาน การให้ ปิยวาจา การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน อัตถจริยา การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ และ สมานัตตตา การวางตนเสมอไม่ถือตัว เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ ความหมายของสังคหวัตถุธรรม

๒.๔.๒ องค์ประกอบของสังคหวัตถุธรรม

๒.๔.๓ ประโยชน์ของสังคหวัตถุธรรม

๒.๔.๔ การประยุกต์ใช้สังคหวัตถุธรรม

๒.๔.๑. ความหมายของสังคหวัตถุธรรม

สังคหวัตถุธรรม เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มีความหมายว่า เรื่องความสงเคราะห์ช่วยเหลือกันและกัน หมายความว่า เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบ มี ๔ ประการ คือ (๑) ทาน คือ การให้ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเงิน การให้ปันสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจทั้งที่เกี่ยวกับการเรียนและในด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น (๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน การพูดจาน่ารัก ด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน พูดด้วยถ้อยคำที่น่าฟัง ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ที่ได้ฟังก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ ดีต่อกัน (๓) อัตถจริยา คือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิดกำลังกาย การทำตนให้เป็นประโยชน์ในทุกโอกาสที่จะทำได้ (๔) สมานัตตตา คือ การวางตนสม่ำเสมอ การปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว ไม่ถือยศถาบรรดาศักดิ์ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ทอดทิ้งผู้ใดเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

ความหมายของสังคหวัตถุ ตามทัศนะของนักวิชาการ มีดังนี้

สังคหวัตถุทั้ง ๔ อย่างเป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือกันอย่างวิเศษแท้ เพราะเมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะ

ครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน[๑๑๓]

สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง หลักการสงเคราะห์อนุเคราะห์หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี[๑๑๔]

หลักสังคหวัตถุ ๔ คือ หลักสงเคราะห์ หรือ เรื่องการ สงเคราะห์กันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการให้ เสียสละ มีลักษณะพฤติกรรมที่รู้จักแบ่งปัน ยินดีใน ความสุขของผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไกล่เกลี่ยความแตกแยกในหมู่คณะ บำเพ็ญประโยชน์ต่อ ส่วนรวม ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา[๑๑๕]

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง ธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของบุคคลอื่นไว้ได้ มี ๔ ประการคือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา ธรรม ๔ ประการนี้ คือเครื่องมือที่ใช้ในการผูกใจคนได้เป็นอย่างดี และทำหน้าที่ประสานหมู่ชนให้มีความสมัครสมานสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นหลักธรรมทำคนให้เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจ เป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป เป็นหลักธรรมในการสงเคราะห์ผู้อื่น เป็นการปลูกไมตรีเติมน้ำใจต่อกัน ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จากความหมายของสังคหวัตถุธรรม ตามแนวคิดของนักวิชาการ สรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

๒.๔.๒. องค์ประกอบของสังคหวัตถุธรรม

สังคหวัตถุ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เพื่อให้คนในสังคมรู้จักวิธีผูกใจคนอุปมาเหมือนรถม้าแล่นไปได้ เพราะมีลิ่มสลักคอยตรึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของรถม้าเข้าด้วยกัน ฉันใด คนในสังคมก็ฉันนั้น คือทำหน้าที่เป็นกาวใจเชื่อมประสานคนทั้งหลายเข้าด้วยกัน ลิ่มสลักดังกล่าวก็คือสังหวัตถุธรรม สังคหวัตถุ ได้ชื่อว่าเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่มีเครื่องมือ หรือองค์ประกอบซึ่งเมื่อนำปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ชีวิตดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม

องค์ประกอบของสังคหวัตถุธรรม มีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. ทาน คือการให้ เป็นหลักธรรมเบื้องต้นในการทำบุญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาเป็นการแสดงความมีน้ำใจต่อกันและกันและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นไว้ได้ พระพุทธศาสนาให้

---

[๑๑๓] สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาศน์ วาสโน), **สังคหวัตถุ ๔**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๕๓.

[๑๑๔] พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมนูญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๔. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑.

[๑๑๕] พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), **พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๒๕), หน้า ๓๙๕.

ความสำคัญแก่ทาน เพราะจัดเป็นการทำบุญอย่างหนึ่งในบุญกิริยาวัตถุ ๓ อย่าง เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้

ทาน หมายถึงการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยการให้สิ่งของหรือให้ความรู้และให้คำแนะนำสั่งสอนด้วยน้ำใจไมตรี มีความโอบอ้อมอารี การให้เช่นนี้จะไม่สูญเปล่า ผู้ที่ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน

ทาน หมายถึง การให้ (โอบอ้อมอารี) นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาการให้ทานจะช่วยให้ผูกคนอื่นไว้ได้ นักบริหารอาจให้ทานได้ ๓ วิธี คือ[๑๑๖]

๑) อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า “เพื่อนแท้ คือเพื่อนที่ช่วยเหลือในยามตกยาก” การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนจัดเข้าในอามิสทาน

๒) วิทยาทาน คือ ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

๓) อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูงนั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง อับราฮัม ลินคอล์น กล่าวว่า “วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุด คือ เปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร” เราจะทำอย่างนั้นได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักให้อภัย

๒. ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำน่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน หมายความว่า การพูดจาน่ารัก พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การพูดนอกจากจะเป็นวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานแล้วต้องเป็นวาจาที่เป็นสัจจะ และมีประโยชน์แก่ผู้ฟังแล้วยังจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจได้มั่นคง เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทงน้ำใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้น จึงสมควรที่จะต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมวาจา ที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยก็ตาม สิ่งที่จะเป็นเครื่องในการควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะก็คือสตินั้นเอง ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ

ปิยวาจา หมายถึง การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) นักบริหารที่ดีจะรู้จักผูกใจคนด้วยคำพูดอ่อนหวาน คำพูดหยาบกระด้างผูกใจใครไม่ได้ ตามปกติคนเราจะมัดสิ่งของต้องใช้ของอ่อน เช่น เชือกหรือลวดมัดในทำนองเดียวกันเราจะมัดใจคนได้ก็ด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน

ดังโคลงโลกนิติที่ว่า

---

[๑๑๖] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๒ - ๗๓.

“อ่อนหวานมานมิตรล้น เหลือหลาย
หยาบบ่มีเกลอราย เกลื่อนใกล้
ดุจดวงศศิฉาย ดาวดาษ ประดับนา
สุริยส่องดาราไร้ เมื่อร้อนแรงแสง” [๑๑๗]

๓. อัตถจริยา คือประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายความว่า การทำประโยชน์แก่คนอื่น เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ หรือการช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่จำเป็น ไม่เป็นคนนิ่งดูดาย ในเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ ตรงกับคำพังเพยที่ว่า “อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น” บุคคลสามารถบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้หลายวิธี เช่น ให้ความช่วยเหลือยามเขาป่วยไข้ หรือเป็นประธานในงานพิธีของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดถึงการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบันต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย โรงเรียน เป็นต้น

อัตถจริยา หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ตรงกับคำพังเพยที่ว่า “อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น” นักบริหารทำอัตถจริยาได้หลายวิธี เช่น บริการช่วยเหลือยามเขาป่วยไข้หรือเป็นประธานในงานพิธีของผู้ใต้บังคับบัญชาดังโคลงโลกนิติที่ว่า

“อาศัยเรือนท่านให้ วิจารณ์
เห็นท่านทำการงาน ช่วยพร้อง
แม้มีกิจโดยสาร นาเวศ
พายค่อยช่วยค้าจ้วง จรดให้จนถึง
สุริยส่องดาราไร้ เมื่อร้อนแรงแสง”[๑๑๘]

๔. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว หมายความว่า ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย คือ จิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้ง หรือรังเกียจ เห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่ริษยา แรกคบเป็นอย่างไรต่อไปก็เป็นอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้รวมถึงการร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ปัญหาในสังคมและเข้าร่วมแก้ไขปัญหาเป็นการกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่คนในสังคมที่ตนอยู่ การทำตนให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคมหรือการวางตัวอย่างนี้ ย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

สมานัตตา หมายถึง การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงานขึ้นมาได้ นั่นคือถือคติว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมเสพ” นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผล การตัดสินใจของตนเอง ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของตน

---

[๑๑๗] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓ - ๗๔.

[๑๑๘] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๔.

นักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้น ไม่ใช่หนีเอาตัวรอดตามลำพัง ตัวอย่างคนที่มีสมานัตตาก็คือคนที่เป็น “เพื่อนตาย” ในโคลงบทนี้ว่า

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว แหนงหนี
หาง่ายหลายหมื่นปี มากได้
เพื่อนตาย ถ่ายแทนชี วาวาตม์
หายาก ฝากผีไข้ ยากแท้จักหา[๑๑๙]

สรุปองค์ประกอบของสังคหวัตถุธรรม สังคหวัตถุธรรม ได้ชื่อว่าเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่มีเครื่องมือ หรือองค์ประกอบ ๔ ประการคือ ทาน คือการให้ ปิยวาจา การเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ และสมานัตตตา ความมีคนเสมอไม่ถือตัว ซึ่งองค์ประกอบของสังคหวัตถุธรรม ทั้ง ๔ ประการ เมื่อบุคคลนำไปปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ชีวิตดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม

๒.๔.๓. ประโยชน์ของสังคหวัตถุธรรม

สังคหวัตถุธรรม หลักธรรมที่เปรียบเสมือนยานพาหนะที่จะนำคนในสังคมไปสู่ความสุข ความเจริญ คนในสังคมนั้นประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกันมีทั้งคนดีและคนไม่ดี มีทั้งคนที่ร่ำรวยและยากจน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัย สังคหวัตถุธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของคนแต่ละคนให้มีความผูกพันเกี่ยวเนื่องกันอยู่ตลอด เพื่อสังคมจะได้ดำรงอยู่ในความสงบ และได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังที่ผู้วิจัยจะได้จำแนกอธิบายถึงประโยชน์ของสังคหวัตถุแต่ละข้อ ดังนี้

๑) ทาน ประโยชน์ของทาน หรือทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า “อานิสงส์” ก็คือประโยชน์หรือผล ที่จะเกิดจากการให้ทาน ซึ่งจะมีผลเกิดขึ้นทั้งแก่ผู้ให้ทาน และผู้รับทาน แต่ถ้าพูดถึงอานิสงส์ของการให้ทานที่จะเกิดขึ้น มีขึ้นแก่ผู้ให้ทานเป็นสำคัญ ผู้ให้ทาน ไม่ว่าจะให้ด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม ผู้ให้ย่อมจะได้รับอานิสงส์ คือ ผลที่เกิดจากการให้ทานนั้น การให้ทานพระพุทธองค์ตรัสว่ามีลักษณะ และคุณประโยชน์ ๕ ประการ ดังนี้[๑๒๐]

๑. ให้ทานด้วยศรัทธา เมื่อบุคคลให้ทานด้วยความศรัทธาแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีรูปงาม น่าดู น่าเลื่อมใส มีฉวีวรรณผุดผ่องยิ่งนักในที่ที่ทานนั้นเผล็ดผล

๒. ให้ทานโดยเคารพ เมื่อบุคคลให้ทานด้วยความเคารพแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้ที่มีบุตร ภรรยา ทาส คนใช้ และกรรมกรตั้งใจฟังด้วยดี

๓. ให้ทานตามกาลอันควร เมื่อบุคคลให้ทานตามกาลแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีความปรารถนาที่เกิดขึ้นตามกาลบริบูรณ์ในที่ที่ทานนั้นเผล็ดผล

---

[๑๑๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๕.

[๑๒๐] องฺ.ปญฺจก.อ. (ไทย) ๓/๑๔๘/๕๘.

๔.ให้ทานด้วยจิตอนุเคราะห์ เมื่อบุคคลให้ทานด้วยจิตอนุเคราะห์แล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก ในที่ที่ทานนั้นเผล็ดผล

๕.ให้ทานที่ไม่กระทบกระเทือนตนเองและผู้อื่น เมื่อบุคคลให้ทานด้วยไม่กระทบตนและผู้อื่นแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และไม่มีภยันตรายมาแต่ที่ไหน ๆ ในที่ที่ทานนั้นเผล็ดผล

การให้ทานเป็นหลักปฏิบัติอย่างหนึ่งของพุทธศาสนิกชน และจากผลประโยชน์ของการให้ทานที่กล่าวมา ย่อมเอื้อประโยชน์ ๓ ประการ ได้แก่

๑. ประโยชน์ในปัจจุบัน เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ของทานในระดับนี้ เป็นประโยชน์ขั้นต้นที่ผู้ให้ทานจะพึงได้รับ เป็นประโยชน์ที่คนทั่วไปมุ่งหมายกันในโลกนี้ เป็นต้นว่า ทรัพย์ ศิลปวิทยา ยศ ไมตรี และความสุข

๒. ประโยชน์ในเบื้องหน้า เรียกว่า สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ของทานในระดับนี้ อยู่ในระดับที่สูงกว่าระดับวัตถุ หรือความสุขทางกาย คือ เป็นจุดหมายที่เน้นเรื่องจิตใจ เป็นการพัฒนาจิตใจเพื่อไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เพราะนอกจากทรัพย์สมบัติ ชื่อเสียงเกียรติยศในปัจจุบันนี้แล้ว จะเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าถึงสุคติ โลก สวรรค์ อันเป็นสัมปรายภพ

๓. ประโยชน์สูงสุด เรียกว่า ปรมัตถะ ประโยชน์ของทานในระดับนี้ เป็นประโยชน์ระดับสูงสุดที่สืบเนื่องมาจากระดับ ๒ อย่างข้างต้น เป็นอานิสงส์ขั้นสุดท้ายแห่งการให้ทาน เป็นขั้นที่จะบรรลุสาระแห่งชีวิต คือ การดำเนินตามทางสายกลางที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” ก็คือการดำเนินชีวิตตามอริยมรรค๘ ประการ เพื่อความหมดจด ความบริสุทธิ์แห่งอาสวะ

๒) ปิยวาจา การพูดจาไพเราะอ่อนหวานนั้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงาน หรือด้านการดำรงชีวิต โดยทั่วไป ไม่มีใครชอบคำพูดที่หยาบคาย แข็งกระด้าง หรือการพูดส่อเสียดที่ไม่ไพเราะเสนาะหู เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ หรือโกรธเคืองกันได้ แต่จะตรงกันข้ามกับการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน การพูดเช่นนี้จะสามารถผูกมัดใจคนไว้ได้ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อความเจริญ หรือความสงบสุขของสังคมส่วนรวมยามมีชีวิตอยู่เท่านั้น ยังมีประโยชน์เกื้อกูลที่ส่งผลติดตามไปถึงปรโลกด้วย ทั้งนี้ ก็ด้วยวจีกรรมที่ได้ประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบอย่างสม่ำเสมอ ตายไปแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เพราะฉะนั้นคนในสังคมทั้งที่เป็นผู้บริหาร ทั้งที่เป็นบุคคลผู้ทำหน้าที่ทั่วไป จึงควรละวาจาหยาบคายเสีย กล่าวคือ ไม่กล่าวคำอันไม่เป็นที่รักแล้วกล่าวแต่วาจาไม่หยาบคาย กล่าวคือกล่าวเฉพาะแต่คำเป็นที่รัก คำที่ไพเราะอ่อนหวานเท่านั้น เพราะขึ้นชื่อว่าวาจาหยาบคาย นำความพินาศมาให้แม้แก่ผู้พูดได้

๓) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ต่อผู้อื่น คุณธรรมข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญ ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่คนในสังคมต้องแสดงจิตสาธารณะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สังคมจึงจะเจริญก้าวหน้าได้ การบำเพ็ญประโยชน์ ก็คือการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และต่อคนทั้งหลาย คนเราเกิดมามีอวัยวะแขนขาเหมือนกัน ใครจะมีค่าตัวมากหรือน้อยเพียงไร จะเป็นคนสูงหรือต่ำ

อย่างไร ก็สุดแล้วแต่เขาทำตัวให้มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด บุคคลผู้บรรลุประโยชน์ตนแล้ว ก็ควรทำประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้างตามกำลัง สามารถพูดอีกอย่างหนึ่งได้ว่า เมื่อช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว ก็ควรช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในฐานะที่จะพึงกระทำได้บ้าง ในการดำเนินชีวิตนั้นควรให้ประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นประสานกันคือให้ได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย อันที่จริงไม่มีประโยชน์ตนที่ประกอบด้วยธรรม(คือถูกต้อง) อันใดที่ไม่เป็นประโยชน์ผู้อื่น และในทำนองเดียวกันไม่มีประโยชน์ผู้อื่นอันใด ที่ถูกต้องจะไม่เป็นประโยชน์ตนด้วย ประโยชน์ทั้งสองอย่าง ย่อมอาศัยซึ่งกันและกันดำเนินไป การประพฤติประโยชน์ทำประโยชน์แก่ผู้อื่นหลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนตน ๒ ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์[๑๒๑]

๑) การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ ตนอาศัยอยู่ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษาเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนาตลอดไป

๒) การทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ คือ เมื่อทำตนให้เป็นประโยชน์แล้ว ก็ต้องสร้างตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่นด้วยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่นิ่งดูดาย มีน้ำใจไมตรีต่อกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตามสติตามกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “คนทำหมู่คณะให้งดงาม”

๔) สมานัตตตา คือการวางตนสม่ำเสมอไม่ถือตัว ไม่ถือยศตำแหน่ง โดยลักษณะเด่นของผู้มีสมานัตตตาธรรม ที่เห็นได้ชัดคือ มีการปฏิบัติตัวเหมาะสมกับภาวะที่ตนเป็น เป็นกันเองต่อผู้อื่น ไม่ถือเนื้อถือตัว แต่ไม่ปล่อยตัวเกินไป วางตนให้เหมาะสมกับสถานะ สามารถเข้าหาได้ง่าย สนทนาปราศรัยด้วยได้ดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แต่ก็มีความเข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่มากระทบ การวางตนเช่นนี้ของผู้บริหารนับว่าเป็นเลิศในทางการบริหาร ถ้าทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ในเรื่องของสมานัตตตา และยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่น โดยเหตุปัจจัยที่เกิดพร้อมกับภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม คนในสังคมก็จะมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสมานฉันท์ก็คงจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ จากสังคมส่วนเล็กไปสู่สังคมส่วนใหญ่ได้อย่างลื่นไหล ผู้บริหาร หรือผู้ใหญ่ จะได้รับความเชื่อถืออย่างสูง และในที่สุดจะกลายเป็นความนับถือที่ถาวรด้วย เมื่อได้รับการเคารพนับถือด้วยใจแล้ว การจะบริหารจัดการ หรือสั่งการสิ่งใดย่อมสำเร็จได้โดยง่าย

สรุปประโยชน์ของสังคหวัตถุธรรม ทานคือการให้อำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติ ๓ ประการคือ ประโยชน์ในปัจจุบัน เช่น ทรัพย์ ยศ ไมตรี สุข สรรเสริญ เป็นต้น ประโยชน์เบื้องหน้าเป็นประโยชน์ที่เกี่ยวกับทางด้านจิตใจ และประโยชน์สูงสุดคือได้ดำเนินตามแนวอริยมรรคมีองค์๘ จนกระทั่งบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือพระนิพพาน ปิยวาจา คือการกล่าววาจาที่ไพเราะอ่อนหวานนำ

---

[๑๒๑] พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **จิตอาสากับการพัฒนาที่ยั่งยืน**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๑๙.

ประโยชน์สุขมาให้แก่ผู้พูดทุกประการ อัตถจริยา คือการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม นำประโยชน์สุขมาให้แม้แก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวม สมานัตตตา คือการมีตนเสมอไม่ถือตัว จะทำให้เป็นที่รักใคร่เคารพนับถือของบุคคลทั่วไป สังคหวัตถุธรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความสุขความเจริญแก่สังคม และช่วยอุ้มชูโลกอยู่เสมอ พระพุทธองค์ทรงเปรียบสังคหวัตถุธรรมเหมือนลิ่มสลักที่ยึดคุมรถซึ่งแล่นไปไว้ได้ฉะนั้น ถ้าไม่พึงมีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดาก็ไม่พึงได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุแต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหวัตถุธรรมเหล่านี้ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็นใหญ่และเป็นผู้น่าสรรเสริญ[๑๒๒]

๒.๔.๔. การประยุกต์ใช้สังคหวัตถุธรรม

การบริหารงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านธุรกิจองค์กร หรือด้านบริหารการจัดการศึกษา รวมถึงการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ การบริหารจัดการเหล่านี้ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบหลายๆ คนก็คงอยากจะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้วางไว้ อยากจะประสบความสำเร็จในงานที่ทำ อยากได้เพื่อนร่วมงานหรือลูกน้องที่ดี และลูกน้องหรือคนในองค์กรก็คงอยากได้ค่าตอบแทนที่คุ้มค่ากับงานที่ทำ แต่จะมีสักกี่องค์กรหรือหน่วยงานที่ได้บริหารจัดการงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย อย่างที่หวังไว้ สังคหวัตถุธรรม คือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจผู้อื่นสามารถนำมาช่วยในการบริหารจัดการงานให้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของงาน สังคหวัตถุธรรม มี ๔ ประการคือ

๑. ทาน ในด้านการบริหารจัดการงาน อันดับแรกผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความเมตตา มีความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นผู้รู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน ไม่เป็นคนตระหนี่ ในด้านสวัสดิการต้องมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอสำหรับใช้ในสำนักศาสนศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นผู้รู้จักอุทิศตนเป็นแบบอย่างที่ดี จึงจะสามารถยึดเหนี่ยวใจของบุคลากรและนักเรียนในสำนักศาสนศึกษาไว้ได้ ทำให้การบริหารสำนักศาสนศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี จนบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด

๒. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน การพูดด้วยถ้อยคำที่นุ่มนวลชวนฟัง พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำให้จิตใจของลูกน้องเบิกบาน มีความสุขอยู่ตลอด การบริหารจัดการงานโดยเฉพาะด้านนโยบายและการวางแผนด้วยการใช้วาจาที่ไพเราะอ่อนหวานจะทำให้คนยอมรับนับถือ และจะสามารถบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาให้เจริญรุ่งเรืองได้

๓. อัตถจริยา การทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร ผู้บริหารพึงหมั่นพิจารณา ตรวจสอบอยู่เสมอว่า สิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้น มีประโยชน์หรือมีโทษ หากมีโทษพึงละสิ่งนั้นเสีย กระทำแต่สิ่งที่มีประโยชน์ และผู้บริหารความทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อคนในองค์กร เมื่อเป็นเช่นนี้ จะสามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจของคนในองค์กรไว้ได้

---

[๑๒๒] องฺ จตุกฺก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐–๕๑.

๔. สมานัตตตา คือความวางตนเสมอ ไม่ถือตัว ข้อนี้เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับสถานะ ไม่ถือยศตำแหน่งเกินไป หรือไม่ทำตนให้ย่อหย่อนเกินไปไม่สมกับสถานะ วางตนให้คนในองค์กรสามารถเข้าหาปรึกษางานต่าง ๆ ได้ง่าย เมื่อเป็นเช่นนี้ จะสามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจของคนในองค์กรไว้ได้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอคำอธิบายขยายความถึงการประยุกต์ใช้สังคหวัตถุธรรม ที่มีเนื้อหาสาระสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุธรรม คือหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจผู้อื่นไว้ได้ ถือเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานได้ดีเพราะในองค์กร หรือสำนักศาสนศึกษา ผู้บริหารแผนกต่าง ๆ ต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ดีจะต้องรู้จักพูดให้ผูกใจคนได้ด้วยคำพูดที่อ่อนหวาน เพราะการใช้คำพูดที่หยาบกระด้างจะไม่สามารถผูกใจใครไว้ได้ ต้องรู้จักใช้คำพูดอย่างเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ ผู้บริหารที่ดี ต้องมีปิยวาจา คือการพูดจา การเจรจา หรือการสั่งการด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ ไม่หยาบคายนี้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ อัตถจริยา ผู้บริหารแผนกต่าง ๆ ต้องรู้จักทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่สาธารณะด้วยกำลังแรงกาย และความสามารถที่มีอยู่ ทำตนให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ไม่นิ่งดูดาย สมานัตตตา ผู้บริหารต้องมีความไม่ถือตัว วางตัวอย่างเหมาะสมเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน ไม่ทอดทิ้ง ไม่วางธุระ เมื่อผู้บริหารไม่ทอดทิ้งคนในองค์กรหรือนักเรียนในสำนักศาสนศึกษา มีสุขร่วมเสพ มีทุกข์ร่วมต้าน จึงจะสามารถสร้างทีมงานที่แข็งแกร่ง เพื่อพัฒนาองค์กรหรือสำนักศาสนศึกษานั้น ๆ ให้เจริญก้าวหน้าได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจักได้สรุปเนื้อหาสาระสำคัญ ๆ ที่ได้ทำการศึกษาข้อมูลรายละเอียดหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๒.๙ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ	สังคหวัตถุธรรมนั้นเมื่อทุกคนต่างประพฤติทั่วถึงกันแล้วอย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน
พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต)	สังคหวัตถุ หมายถึงหลักการสงเคราะห์หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนมีองค์ประกอบดังนี้ ๑) ทานคือการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ๒) ปิยวาจา หมายถึง ถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน คำแนะนำชี้แจงสิ่งที่เป็นประโยชน์ ๓) อัตถจริยา หมายถึงการประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม ๔) สมานัตตตา หมายถึงทำตัวให้เข้ากับเขาได้วางตนเสมอต้นเสมอปลาย
พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)	หลักสังคหวัตถุ ๔ คือ เรื่องการสงเคราะห์กันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการให้ เสียสละ มีลักษณะพฤติกรรมที่รู้จักแบ่งปันยินดีใน ความสุขของผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไกล่เกลี่ยความแตกแยกในหมู่คณะ บำเพ็ญประโยชน์ต่อ ส่วนรวม ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน)	สังคหวัตถุธรรมนั้นเมื่อทุกคนต่างประพฤติทั่วถึงกันแล้วอย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน

ตารางที่ ๒.๙ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
องฺ.ปญฺจก.อ. (ไทย). ๓/๑๔๘/๕๘.	เมื่อบุคคลให้ทานด้วยความศรัทธาแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีรูปงาม น่าดู น่าเลื่อมใส เมื่อบุคคลให้ทานด้วยความเคารพแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้ที่มีบุตร ภรรยา ทาส คนใช้ และกรรมกรตั้งใจฟังด้วยดี เมื่อบุคคลให้ทานตามกาลแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีความปรารถนาที่เกิดขึ้นตามกาลบริบูรณ์ในที่ที่ทานนั้นเผล็ดผล เมื่อบุคคลให้ทานด้วยจิตอนุเคราะห์แล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโภคะมากในที่ที่ทานนั้นเผล็ดผล เมื่อบุคคลให้ทานด้วยไม่กระทบตนและผู้อื่นแล้วย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และไม่มีภยันตรายมาแต่ที่ไหน ๆ ในที่ที่ทานนั้นเผล็ดผล
พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนตน ๒ ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “ทำหมู่คณะให้งดงาม”
องฺ.จตุกฺก. (ไทย). ๒๑/๓๒/๕๐ - ๕๑.	การวางตนสม่ำเสมอไม่ถือตัว ไม่ถือยศตำแหน่ง โดยลักษณะเด่นของผู้มีสมานัตตตาธรรม ที่เห็นได้ชัดคือ มีการปฏิบัติตัวเหมาะสมกับภาวะที่ตนเป็น เป็นกันเองต่อผู้อื่น ไม่ถือเนื้อถือตัว แต่ไม่ปล่อยตัวเกินไป วางตนให้เหมาะสมกับ เหมือนพระอริยบุคคลเล่า แม้หากว่าพระโสดาบันมีตนเสมอกับพระโสดาบัน พระสกทาคามีมีตนเสมอกับพระสกทาคามี พระอนาคามีมีตนเสมอกับพระอนาคามี พระอรหันต์มีตนเสมอกับพระอรหันต์ พระพุทธองค์ตรัสว่า เลิศกว่าความมีตนเสมอทั้งหลาย

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัยในเชิงพื้นที่ ได้แก่ วัด ๔ วัด ในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ๑) วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ ๒) วัดป่าธรรมชาติ ลาพวนเต้ ๓) วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซต์ และ ๔) วัดไทย ลอส แองเจลิส

๑. วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ[๑๒๓]

วัดพระธาตุดอยสุเทพ USA มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Wat Phrathat Doi Suthep USA ตั้งอยู่ที่ ๒๙๔๘ Chino Hills Parkway., Chino Hills, CA ๙๑๗๐๙ - ๔๒๘๖ E - mail: watchino ๑๘@gmail.com, watchino@hotmail.com Website: www.watdoisuthepusa.org Tel: ๙๐๙ - ๖๐๖ - ๙๕๐๒ Fax: ๙๐๙ - ๖๐๖ - ๙๕๐๒

ความเป็นมา

วัดพระธาตุดอยสุเทพ USA เกิดจากความคิดของท่านพระอาจารย์สมบัติ ญาณวโร อดีตเจ้าอาวาสวัดโพธิวารีรังสฤษฎ์ เมืองวิทเทียร์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ด้วยพิจารณาเห็นว่า สถานที่วัดโพธิวารีฯ ในปัจจุบันคับแคบ ไม่เพียงพอต่อการประกอบศาสนกิจและอำนวยความสะดวกต่อสาธุชนที่มาทำบุญที่วัดได้ จึงได้ปรึกษาคณะกรรมการทุกฝ่ายมีมติเป็นเอกฉันท์ในการที่จะซื้อที่ดินสร้าง วัดแห่งใหม่จึงได้พร้อมใจกันหาสถานที่ ได้พบสถานที่แห่งหนึ่งเป็นโบสถ์ฝรั่งซึ่งมีเนื้อที่ ๗.๕ เอเคอร์ หรือประมาณ ๑๘ ไร่ เหมาะที่จะสร้างให้เป็นวัดในพระพุทธศาสนา ในราคา $ ๑,๖๐๐,๐๐๐ (หนึ่งล้านหกแสนเหรียญดอลลาร์สหรัฐ) โดยได้ตกลงเมื่อวันที่ ๑๘ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี ในปีแรกผ่อนชำระเดือนละ $ ๒๔,๐๐๐ (สองหมื่นสี่พันเหรียญดอลลาร์สหรัฐ) ในปีต่อมาเดือนละ $ ๑๕,๐๐๐ (หนึ่งหมื่นห้าพันเหรียญดอลลาร์สหรัฐ)

หลังจากย้ายมาเข้าอยู่วัดพระธาตุดอยสุเทพ USA ท่านพระอาจารย์สมบัติ ญาณวโร ได้มรณภาพลง ในวันที่ ๒ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างไรก็ตามทางคณะสงฆ์และคณะกรรมการบริหารวัดพระธาตุดอยสุเทพ USA มีเจตนาแรงกล้าที่จะสืบสานตามเจตนารมณ์ของพระอาจารย์สมบัติ ญาณวโร เพื่อให้วัดแห่งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ให้เป็นวัดมหาชนต่อไป

คณะสงฆ์และคณะกรรมการบริหารวัดพระธาตุดอยสุเทพ USA (ในครั้งนั้น) ได้อาราธนาพระมหาบุญก้ำ ฐิตเวโท วัดพรหมวงศาราม กรุงเทพฯ ซึ่งปฏิบัติศาสนกิจเป็นพระธรรมทูตวัดพระธาตุดอยสุเทพ USA ขึ้นเป็นเจ้าอาวาส

ต่อมาวันที่ ๑๕ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะสงฆ์และคณะกรรมการบริหารวัดได้มีมติเห็นพ้องกันว่า ให้อาราธนาพระเดชพระคุณพระราชรัตนมุนี (ในสมัยนั้น) เจ้าอาวาสวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร เจ้าคณะจังหวัดพิษณุโลก เป็นประธานที่ปรึกษาและอุปถัมภ์วัดพระธาตุดอยสุเทพ USA (ตามหนังสือตอบรับที่ จจ.พล.๑๙๘/๒๕๔๑) ต่อมา พระมหาบุญก้ำ ฐิตเวโท ได้เดินทางกลับไปอุปัฏฐากโยมบิดาซึ่งกำลังป่วย จึงลาออกจากเจ้าอาวาส ช่วงนั้นทางวัดชำระการส่งประมาณ ๓ เดือน

---

[๑๒๓] วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ, **ประวัติวัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://tbdtinusa.blogspot.com/p/usa-usa-watphrathat-doi-suthep-usa.html [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ คุณสุเทือง สุขศรี และคุณสุกาญจนา ศรีพรรณธนกุล ได้เดินทางไปประเทศไทย และได้ไปกราบเรียนพระเทพรัตนกวี (ในสมัยนั้น) เจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุวรวิหาร และรองเจ้าคณะภาค ๕ ให้มาช่วยแก้ไขวิกฤติของวัด

วันที่ ๑๑ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓ พระเทพรัตนกวี (ในสมัยนั้น) เจ้าอาวาสวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ได้มีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการทราบดังนี้

๑. ขอรับวัดและให้พระเทพรัตนกวี เป็นประธานคณะกรรมการบริหารวัด

๒. ขอแต่งตั้ง ดร.พระมหาสิงห์ทน นราสโภ เป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพ USA

๓. ให้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น "วัดพระพุทธชินราช"

ด้วยเหตุที่ท่านไม่สามารถมาบริหารงานเองได้ จึงมอบอำนาจให้ ดร.พระมหาสิงห์ทน นราสโภ เป็นผู้ดูแลบริหารวัด ด้วยภาระที่หนักยิ่งในการผ่อนที่ดินของวัด ทำให้ไม่สามารถที่จะบริหารวัดได้

ต่อมาพระเทพรัตนกวี ได้มีการมอบอำนาจคืนให้กับกรรมการบริหารของวัด และได้เปลี่ยนชื่อกลับมาเป็น “วัดพุทธิชิโนฮิลส์” โดยการนำของหลวงพ่อดร.วิเวกานันทะ (พระสหัส ปริสุทฺโธ) และได้ตั้งกรรมการขึ้นมาบริหารใหม่

ต่อมาใน ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ หลวงพ่อดร.วิเวกานันทะ (พระสหัส ปริสุทฺโธ) ได้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ มรณภาพลง ทางสมัชชาสงฆ์จึงได้ แต่งตั้ง พระครูใบฎีกาฐิติกร กลยาณธมฺโม (ปัจจุบันคือพระครูวิเทศกัลยาณธรรม) ครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแอลเจลิส มาเป็นเจ้าอาวาส และได้จัดตั้งคณะทำงานบริหารวัด ในปัจจุบัน

ในวันที่ ๒๔ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีการวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างอุโบสถโดย พระเดชพระคุณพระเทพวรสิทธาจารย์ รองเจ้าคณะภาค ๗ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ (ในสมัยนั้น) เป็นประธานอำนวยการอุปถัมภ์ คุณเจษฎา กตเวทิน กงสุลใหญ่ ณ นครลอสแองเจลิส และคุณทิม - คุณดวงเดือน อมรวุฒิ เป็นประธานอุปถัมภ์ (ฝ่ายคฤหัสถ์)

และในวันที่ ๑๖ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการสมโภชวัดพุทธิชิโนฮิลส์ ครบ ๑๗ ปี และเปิดป้ายวัดพระธาตุดอยสุเทพ USA อย่างเป็นทางการ โดยพระเดชพระคุณพระราชธรรมวิเทศ (ในสมัยนั้น) หัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแองเจลิส พระเดชพระคุณพระราชพุทธิวิเทศ (ในสมัยนั้น) ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา เจ้าอาวาสวัดสุทธาวาส เมืองฮิวส์ตัน รัฐเท็กซัส พระครูสิริเจติยานุกูล เลขานุการรองเจ้าคณะภาค ๗ พร้อมคณะ (ตัวแทนพระธรรมเสนาบดี รองเจ้าคณะภาค ๗ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร) คุณมังกร ประทุมแก้ว รองกงสุลใหญ่ นครลอสแองเจลิส พร้อมด้วยพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมงาน

วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระธรรมเสนาบดี รองเจ้าคณะภาค ๗ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร เชียงใหม่ ได้รับวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอไว้ในความอุปถัมภ์ตั้งแต่เดือนสิงหาคมปี ๒๕๕๕ จนถึงปี ๒๕๖๒ (๗ ปี ๓ เดือน ๒๗ วัน) เดือนละ ๑๐,๐๐๐ เหรียญ วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๒ หลวงพ่อพระธรรมเสนาบดีได้มีเมตตาจ่ายค่าที่ดินให้หมด คุณสมศักดิ์ อมรวุฒิ คุณชวน ผัดวรรณ์ คุณวีรศักดิ์ เขื่อนแก้ว ได้รวบรวมเงินทั้งหมด ๖๕๙,๐๘๓.๔๐ เหรียญ จ่ายค่าที่ดินทั้งหมดรวมจ่ายตั้งแต่ต้น ๑๔๑๙,๐๗๓.๔๐ เหรียญ เป็นเงินไทย ๔๓,๙๙๑,๒๗๕.๔๐ บาท

ศาสนสมบัติ

ถาวรวัตถุ ภายในวัด ประกอบด้วย

๑. กุฏิสงฆ์ ๑ หลัง ๗ ห้องนอน ๓ ห้องน้ำ

๒. อุโบสถศาลา ๑ หลัง ประมาณ ๖๐ x ๑๐๐ ฟุต มี ๒ ห้องนอน ๓ ห้องเรียน

๓. กุฏิหลวงปู่โต

๔. กุฏิหลวงปู่ทวด

๕. ตลาดวันอาทิตย์

๖. เจดีย์พระธาตุดอยสุเทพ (จำลอง)

๗. ศาลาเจ้าแม่กวนอิม

๘. ศาลาอินเดียแดง

การเผยแผ่

วัดมีกิจกรรมและโครงการ ประกอบด้วย โครงการปฏิบัติธรรม โครงการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ฝึกสมาธิ บวชชีพราหมณ์ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและประเพณีไทย ได้แก่

๑. วันมาฆบูชา

๒. วันวิสาขบูชา

๓. วันอาสาฬหบูชา

๔. วันเข้าพรรษา

๕. วันออกพรรษา

๖. วันขึ้นปีใหม่

๗. วันสงกรานต์

๘. วันสลากภัต

๙. วันแม่แห่งชาติ

๑๐. วันพ่อแห่งชาติ

๑๑. วันทอดกฐิน

นอกจากนี้ได้จัดทำหนังสือธรรมะ วีซีดี – เทปธรรมะ มีกิจกรรมเทศน์ประจำวันอาทิตย์ (มงคลสูตร) ผู้ร่วมกิจกรรม ๒๐ - ๓๐ คน และกิจกรรมเทศน์ภายในพรรษา(มหาเวสสันดรชาดก) ผู้ร่วมกิจกรรม ๒๐ - ๓๐ คน

๒. วัดป่าธรรมชาติ ลาพวนเต้[๑๒๔]

ความเป็นมา

จุดเริ่มต้น สถานที่แห่งแรก

เมื่อประมาณกลางเดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ พระมหาสมพร สมวโร (พระอมรโสภณ) และ พระพนมศักดิ์ พุทฺธญาโณ พร้อมด้วยโยม ๒ คน ได้เดินทางจากรัฐเท็กซัสมายังนครลอสแองเจลีส รัฐ แคลิฟอร์เนีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการมาดูภูมิประเทศในแถบนี้ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้พอที่จะวางรากฐาน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้มากน้อยแค่ไหน ด้วยได้อาศัย

---

[๑๒๔] วัดป่าธรรมชาติ ลาพวนเต้, **ประวัติวัดวัดป่าธรรมชาติ ลาพวนเต้**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.watpala1.org/ [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

บ้านหลังหนึ่ง ซึ่งครอบครัวลีบูราจิน มีจิตศรัทธาถวายให้เป็นที่พักสงฆ์ และได้อาศัยบ้านหลังนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยการแนะนำสั่งสอน โดยเน้นการฝึกอบรมสมาธิภาวนา จากเริ่มต้นมีผู้สนใจมาปฏิบัติไม่กี่คน และได้เพิ่มจำนวนมาขึ้นโดยลำดับ จนทำให้สถานที่ตรงนี้ไม่เพียงพอในการรองรับผู้มาทำบุญและปฏิบัติธรรม หลังจากมาอยู่ประมาณหนึ่งอาทิตย์ พระมหาสมพร สมวโร เดินทางกลับไปเท็กซัส พระอาจารย์เคล็ม ปิยธโร (พระครูเกษมคุณารักษ์) เดินทาง มาช่วยพระพนมศักดิ์ เผยแผ่พระพุทธศาสนา

สถานที่แห่งที่สอง

ครอบครัวลีบุรจินต์ ยังมีบ้านอีกหลังหนึ่งใหญ่กว่า มีลักษณะเป็นบ้านสองชั้นตั้งอยู่บนที่สูง มองเห็นทิวทัศน์สวยงามอยู่ในเขตเมืองเกลนโดรา รัฐเดียวกัน ครอบครัวลีบุรจินต์ ผู้ซึ่งมีจิตศรัทธาถวายบ้านหลังแรก เห็นว่าสถานที่นี้ไม่เพียงพอที่จะรองรับศรัทธาญาติโยม จึงได้นิมนต์พระสงฆ์มาพำนักอยู่ที่บ้านหลังใหญ่ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๗ ได้มีพระเถระอีกรูปหนึ่ง คือพระอาจารย์ตรีคูณ สุทธิจิตฺโต วัดป่าประโคนชัย จ. บุรีรัมย์ เดินทางมาสมทบช่วยงานพระศาสนา ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๙ เดือนมิถุนายน ๒๕๒๗ พระมหาเหรียญ ธนลาโภ วัดธรรมมงคลกรุงเทพ ฯ เดินทางมาร่วมงานการเผยแผ่อีกรูปหนึ่งในขณะที่อาศัยอยู่ที่ตรงนี้ในระยะแรก ๆ ยังไม่มีกิจกรรมอะไรมาก นอกจากเน้นการเทศนาอบรมและสอนปฏิบัติสมาธิภาวนาโดยยังไม่มีเป้าหมายที่สร้างเป็นวัดที่ถาวร เนื่องจากต้องการดูกำลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมีมากน้อยแค่ไหน เมื่อการดำเนินการสอนอบรม มีพุทธศาสนิกชนได้ให้ความสนใจมาทำบุญและปฏิบัติธรรมจำนวนมากขึ้นโดยลำดับ จนมีความมั่นใจว่าน่าจะเริ่มสร้างวัดขึ้นมาได้แล้วในพรรษาแรก ปี พ ศ ๒๕๒๗ มีพระสงฆ์จำพรรษา ๓ รูป คือ ๑ พระอาจารย์เคล็ม ปิยธโร พระมหาเหรียญ ธนลาโภ พระอาจารย์ตรีคูณวิสุทฺธิจิตฺโต สำหรับพระพนมศักดิ์ พุทฺธญาโณ เดินทางไปจำพรรษาที่ วัดพุทธดัลลัส รัฐเท็กซัส

จดทะเบียนการสร้างวัด

เมื่อพิจารณาเห็นว่าพุทธศาสนิกชนมีศรัทธาปรารถนา อยากให้สร้างเป็นวัดที่ถาวรขึ้นมา จึงได้มอบให้ ม.ร.ว. จุฑาภา วรวรรณ เป็นผู้ดำเนินการขอจดทะเบียนเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ชื่อภาษาไทยว่า "วัดป่าธรรมชาติ" และชื่อภาษาอังกฤษว่า Wat Padhammachart และเริ่มหาสถานที่เพื่อสร้างวัดหลังจากจดทะเบียนแล้วได้พิจารณาเรื่องสถานที่จะสร้างเป็นวัด สถานที่อยู่ปัจจุบันนี้ยังแคบไม่เหมาะที่จะสร้างเป็นวัดขึ้นมาได้ จึงเลือกหาสถานที่เหมาะสมต้องประกอบด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ

๑. ต้องมีเนื้อที่กว้างเพียงพอ ประมาณ ๔ - ๕ เอเคอร์ ขึ้นไป

๒. ต้องอยู่ไม่ไกลเมืองมากเกินไป

๓. ต้องมีป่าเพื่อจะได้สอดคล้องกับชื่อของวัด ใช้เวลาในการเลือกหาสถานที่เหมาะสมเป็นเวลาเกือบ ๑ ปี จึงได้พบที่ที่อยู่ปัจจุบัน

ที่อยู่ปัจจุบัน

เมื่อมาพบที่อยู่ปัจจุบันครั้งแรก ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกเอา เพื่อต้องการหาสถานที่ดีกว่านี้ แต่ก็ไม่สามารถหาที่ได้ จึงตัดสินใจเลือกสถานที่ตรงนี้ โดยเจ้าของที่เสนอราคาขาย ๔๕๐,๐๐๐ ดอลลาร์ ทางวัดได้ต่อรองราคาลดลงเหลือ ๓๘๐,๐๐๐ ดอลลาร์ เมื่อตกลงเรื่องราคาเป็นที่พอใจของ

ทุกฝ่ายแล้ว จึงได้เปิด Escrow วางเงินดาว ๘๐,๐๐๐ ดอลลาร์ ส่วนที่เหลือหาแหล่งเงินกู้ คุณยงเกียรติ ปัตตะพงษ์ เป็นผู้ดำเนินการหา โดยที่ธนาคารไทย ๒ แห่ง คือธนาคารไทยพาณิชย์ กับธนาคารกสิกรไทย สาขานครลอสแองเจลิส ให้เงินกู้ จำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ ผ่อนชำระเดือนละ ๖,๐๐๐ ดอลลาร์ (ได้ผ่อนชำระหมดแล้วตั้งปี ๒๕๓๒) มีผู้ค้ำประกัน ๔ คน คือ ๑. คุณสมชาย วิเศษมิตร ๒. คุณนิวัฒน์ ๓. คุณเชาวพจน์ ถุงสุวรรณ และ ๔. คุณมานิตย์ รสสุนทร และได้ปิด Escrow เมื่อวันที่ ๑๗ เดือนกรกฎาคม ๒๕๒๘ เหตุการณ์เกิดขึ้นหลังจากปิด Escrow ได้ ๒ วันก่อนวันปิด Escrow ผู้ค้ำประกันท่านหนึ่ง ได้พูดขึ้นว่า พวกเราที่เซ็นค้ำประกันทุกคน จะต้องเซ็นมอบโอนที่ดินให้เป็นชื่อของวัดทันที ถ้าเพื่อว่าพวกเราผู้ค้ำประกันคนใดคนหนึ่งเกิดเป็นอะไรขึ้นมา ที่ดินของวัดก็ไม่สามารถโอนได้ หลังจากปิด Escrow ได้เพียง ๒ วัน ผู้ร้ายเข้าไปปล้นร้านลิเคอร์ ยิงท่านที่กล่าวนั้นเสียชีวิต (คุณสมชาย วิเศษมิตร)

หลังจากปิด Escrowแล้ว จึงได้ย้ายจากเกลนโดรา มาอยู่ที่ปัจจุบัน เมื่อวันที่๓๐ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ เลขที่ ๑๔๐๓๖ ถนนดอนจูเลี่ยน เมืองลาพวนเต้ รัฐแคลิฟอร์เนีย (14036 Don Julian, La Puente, California) มีเนื้อที่ ๕ เอเคอร์ หรือประมาณ ๑๒ ไร่ครึ่ง ในปีแรกที่ย้ายเข้ามามีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา ๖ รูป ได้แก่ ๑. พระอาจารย์สุวัฒน์ สุวโจ (พระโพธิญาณธรรมเถระ) ๒. พระอาจารย์เคล็ม ปิยธโร ๓. พระมหาทวยเทพ สุภาจาโร (พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจคุณ) ๔ พระพนมศักดิ์ พุทธญาโณ ๕. พระมหาทวีสุข และ ๖. พระบุญเลี้ยง ปุญญรกฺขิตฺโต ส่วนพระมหาเหรียญ ธนลโภ หลังจากย้ายมาที่ปัจจุบันได้วันเดียว ท่านเดินทางไปจำพรรษาที่ประเทศอินเดียและอยู่ที่นั้น ๘ เดือนจึงได้เดินทางกลับมาประจำที่วัดป่าธรรมชาติ เมืองลาพวนเต้ อีกประมาณเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๙

การพัฒนาศาสนวัตถุ

หลังจากย้ายเข้ามาอยู่ที่ใหม่ยังไม่ได้ก่อสร้างอะไรมาก นอกจากได้ดัดแปลงโรงจอดรถและที่ทำงานของเจ้าของบ้าน ให้เป็นศาลาปฏิบัติธรรม ทำความสะอาดและปรับปรุงบริเวณวัดให้สะอาดเป็นระเบียบ ในระยะต่อมาก็ยังไม่สามารถก่อสร้างอะไรได้ เนื่องจากสถานที่ยังไม่ได้รับอนุญาต เพียงแต่ดัดแปงโรงจอดรถอีกหลังหนึ่งให้เป็นที่พักสำหรับอุบาสิกา ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นห้องเรียนชั่วคราวสำหรับเด็กวันอาทิตย์ ทำความสะอาดและปรับปรุงสถานที่บริเวณ ตลอดถึงปลูกต้นไม้เสริมขึ้นมาอีก นอกจากนี้วัดยังได้ซื้อดินซึ่งอยู่ติดกับเขตวัดทางตะวันตก ๓ ครั้ง ครั้งแรกซื้อเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๔ มีเนื้อที่ครึ่งเอเคอร์ ราคา ๒๕๕,๐๐ ดอลลาร์ วางเงินดาวน์ ๙๗,๐๐๐ ดอลลาร์ ที่เหลือผ่อนชำระกับธนาคารเดือนละ ๑,๘๐๐ ดอลลาร์ ครั้งที่สองซื้อบ้านเลขที่ ๕๔๔ มีเนื้อที่ครึ่งเอเคอร์ เมื่อเดือนตุลาคมปีเดียวกัน ในราคา ๒๗๙,๐๐๐ ดอลลาร์ วางมัดจำ ๓๓,๐๐๐ ดอลลาร์ ที่เหลือผ่อนชำระกับธนาคารเดือนละ ๑,๗๑๓ ดอลลาร์ ครั้งที่สามซื้อบ้านเลขที่ ๕๕๒ มีเนื้อที่ครึ่งเอเคอร์ เมื่อเดือนมิถุนายน ในราคา ๑๙๐,๐๐๐ ดอลลาร์ วางเงินดาวน์ ๖๐,๐๐๐ ดอลลาร์ ที่เหลือผ่อนชำระกับธนาคารเดือนละ ๑,๔๐๐ ดอลลาร์ ปัจจุบัน (ปี๒๕๔๕) วัดมีเนื้อที่ ๖ เอเคอร์ครึ่งหรือประมาณ ๑๗ ไร่

จากนั้น ได้ดัดแปลงโรงจอดรถอีกหลังหนึ่งเป็นสำนักงาน(ขณะนี้ได้เปลี่ยนเป็นห้องเรียนชั่วคราวสำหรับเด็กวันอาทิตย์) ก่อสร้างห้องน้ำสาธารณะ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ๖,๘๐๐๐ ดอลลาร์และเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ได้เริ่มปรับพื้นที่เพื่อจะสร้างอุโบสถและศาลาอเนกประสงค์ขออนุญาตใช้สถานที่

ประกอบพิธีกรรม ทางศาสนา(Hearing) การสร้างวัดในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎเกณฑ์และขั้นตอนแตกต่างจากเมืองไทย โดยมีหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ ๓ ประการ

๑. ขออนุญาตจดทะเบียนเป็นวัด

๒. อนุญาตยกเว้นภาษี

๓. ขออนุญาตใช้สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (ยกเว้นสถานที่นั้นอยู่เขตการค้าอุตสาหกรรม หรือโบสถ์เก่าไม่ต้องขออนุญาตเรื่องสถานที่ แต่ต้องขออนุญาตเรื่องการก่อสร้าง)

สำหรับข้อ ๑ - ๒ วัดป่าธรรมชาติได้ขออนุญาตเรียบร้อยแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ ยังเหลือข้อ ๓ คือการขออนุญาตใช้สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เนื่องจากที่วัดอยู่ในเขตที่อยู่อาศัย และการเกษตร จึงต้องขออนุญาตใช้สถานที่

การดำเนินการขออนุญาตใช้สถานที่เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต้องยื่นเรื่อง ๔ ครั้ง ใช้เวลา ถึง ๘ ปี จึงได้รับอนุญาตครั้งแรกเริ่มยื่นเรื่องศาลชั้นต้น เพื่อขออนุญาตเมื่อปี ๒๕๓๐ โดยมี ม.ร.ว. จุฑาภา วรวรรณเป็นผู้ดำเนินการหลังจากรอบรวมเอกสารพร้อมยื่น County เมื่อถึงกำหนดนัดฟังความเห็นของเพื่อนบ้าน (Hearing) ปรากฏว่ามี เพื่อนบ้านไปขัดค้านประมาณ ๑๐๐ กว่าครอบครัว ด้วยอ้างเหตุผลว่า ทางวัดทำเสียงดัง กลิ่นธูป กลิ่นการปรุงอาหารแรง สุนัขเห่าเสียงดัง ไก่ขันเสียงดัง ทำให้การจราจรติด เป็นต้น คณะกรรมพิจารณา (Commissioner) จึงปฏิเสธโดยไม่มีการพิจารณาใด ๆ

เมื่อการยื่นเรื่องครั้งแรกประสพความล้มเหลว จึงได้เตรียมข้อมูลเอกสารให้พร้อมเพื่อที่ยื่นศาลอุธรณ์ เป็นครั้งที่สอง พร้อมกับดำเนินการติดต่อกับเพื่อนบ้านที่คัดค้านครั้งแรก เพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการที่พวกเรามาสร้างวัด และเพื่อนบ้านส่วนมากเข้าใจวัตถุประสงค์ของเรา เมื่อถึงวัน Hearing ครั้งที่สองยังมีเพื่อนบ้านคัดค้านอีก ๓ ครอบครัว ทางคณะกรรมการพิจารณาตอนแรกทำท่าจะพิจารณาให้ผ่าน พอสุดท้ายพิจารณาปฏิเสธอีก ด้วยอ้างเหตุผลว่ายังมีชาวบ้านคัดค้านอยู่เมื่อถูกปฏิเสธเป็นครั้งที่สองทางคณะผู้ดำเนินการก็ไม่ละความพยายามจึงดำเนินการต่อไป ด้วยการเตรียมเอกสารยื่นต่อศาลฎีกา เป็นครั้งที่ ๓ พร้อมกับแก้ปัญหาที่ชาวบ้านคัดค้านถึงวันHearing ยังมีเพื่อนบ้านไปคัดค้านอีกเพียง ๑ ครอบครัว แต่ยังถูกปฏิเสธอีกเช่นเคยการดำเนินการขออนุญาตได้ถูกปฏิเสธ ๓ ครั้งคณะผู้ดำเนินการมีความเห็นว่าควรย้ายไปหาที่ใหม่ดีกว่า แต่เจ้าอาวาสพิจารณาว่าควรจะอยู่ที่ตรงนี้ต่อไป เพราะสถานที่กว้างขวางมีต้นไม้ร่มรื่นคงหาได้ไม่ง่ายนัก จึงตัดสินใจอยู่ตรงนี้ต่อไป

ด้วยการยังไม่ดำเนินการอะไร ปล่อยให้วันเวลาล่วงเลยมาประมาณ ๒ ปีเศษ จึงได้เริ่มรวบรวมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ อีกครั้ง เพื่อที่จะยื่นเรื่องขออนุญาตใหม่ พร้อมกับคณะทีมงานชุดใหม่ประกอบ ด้วย คุณปรีชา (แอนดี้) ยูมีน คุณศุภผกา ตันติสุพพัต และมิสเตอร์โรเบิร์ต ไกเกอร์ ใช้เวลาในการรวบรวมเอกสาร ตลอดถึงติดต่อเพื่อนบ้านเพื่อทำความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ก็มีเพื่อนบ้านยังคัดค้านอยู่ คณะผู้ทำงานชุดนี้ ก็ไม่ละความพยายามด้วยการไปขอลายเซ็นจากเพื่อนบ้านจนกระทั่งไปรับลายเซ็นต์ยอมรับประมาณ ๙๐ เปอร์เซ็นต์ และด้วยเหตุบังเอิญหรือเป็นความโชคดีของวัดที่ต้องต่อสู้มาเป็นเวลาถึง ๘ ปี ปรากฏว่าก่อนถึงวันนัดการฟัง Hearing ครั้งแรกในการยื่นเรื่องใหม่ประมาณ ๒ เดือน เพื่อนบ้านที่เป็นหัวหน้าคัดค้านมาตลอด เกิดเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจวาย ความหวังที่พวกเราชาววัดป่าธรรมชาติได้เฝ้ารอคอยมาเป็นเวลา ๘ ปีและวันที่ ๖ เดือนธันวาคม ๒๕๓๗ เป็นวันประวัติศาสตร์ของวัดป่าธรรมชาติ ที่ต้องจารึกไว้ชั่วกาลนาน นั้นก็คือเป็นวันที่ผ่านการ Hearing

หมายถึงได้รับ อนุญาตจาก County ให้ใช้สถานที่ตรงนี้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตั้งแต่วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๓๗ เป็นต้นไป โดยไม่ต้องไปเช่าสถานที่ข้างนอกประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอีกแล้ว

งานด้านการเผยแผ่

งานการเผยแผ่ถือเป็นงานหลักที่วัดป่าธรรมชาติจะต้องดำเนินการให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะจะเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจ กรรมฐานตามที่ทางวัดได้ดำเนินมาพอสรุปได้ดังนี้

๑. มีการสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็นอบรมสมาธิภาวนา จะมีการอบรมสมาธิภาวนาทุกวัน ๆละ ๒ - ๓ ครั้งนอกจากมีการอบรมประจำวันแล้วยังมีการจัดบวชอบรมพิเศษ เช่น จัดบวชวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือมาฆบูชาวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา ตลอดถึงวันสำคัญของชาติ เช่น เฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่และของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นต้น

๒. จัดให้มีการให้ธรรมก่อนอนุโมทนาฉันทุกวัน โดยถือหลักที่ว่า เมื่อญาติโยมให้วัตถุทานพระสงฆ์ก็ต้องตอบแทนด้วยการให้ธรรมทาน และ ยังต้องการให้ผู้ที่มาทำบุญทุกครั้งเพิ่มจากการให้ทานและฟังธรรมแล้วยังเพิ่มการสวดมนต์ทำวัตรเช้าทุกวัน ขณะที่พระสงฆ์กำลังฉันภัตตาหารอยู่ ด้วยการเปิดเทป วีดิทัศน์ นำการสวด นอกจากนี้ยังจัดให้มีการเทศน์มหาชาติภายในพรรษาของทุกปี

๓. มีการจัดอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน เพื่อเป็นการปลูกฝังศิลปวัฒนธรรมไทยและหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมอันดีงาม แก่เยาวชนไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการอบรมแบบธรรมดาคือไม่ต้องบวชบ้าง จัดบรรพชาสามเณรบ้าง ซึ่งได้รับผลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง

๓. วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซต์[๑๒๕]

วัดสุทธาวาส (Suddhavasa Buddhist Meditation Center) เป็นวัดอันดับที่ ๓๗ ในเครือสมัชชาสงฆ์ ไทยในสหรัฐอเมริกา ได้รับการรับรองถูกต้องตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นวัดที่มีชื่ออยู่ใน ทะเบียนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ ๓๖๘๗ Fleming Street, Riverside, California ๙๒๕๐๙ - ๑๐๘๐ USA มีเนื้อที่จำนวน ๓.๔๖ เอเคอร์ หรือเท่ากับ ๘.๖๕ ไร่ โดยมี พระวิเทศธรรมคุณ เป็นเจ้าอาวาส และทำหน้าที่ประธานกรรมการบริหารวัด

ความเป็นมา

วัดสุทธาวาสนั้น ก่อตั้งขึ้นด้วยความศรัทธาในพระรัตนตรัยของพุทธศาสนิกชนชาวไทย ที่อาศัยอยู่ใน อาณาบริเวณเมืองลอสแองเจลิส เมืองแซน เบอนาร์ดิโน เมืองริเวอร์ไซด์ และเมืองต่าง ๆ ในเขตรัฐ แคลิฟอร์เนีย ซึ่งเริ่มก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐ (ค.ศ.๑๙๙๗) โดยมีคนไทยกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง ได้ประชุมปรึกษากันและดำเนินการเช่าบ้านเลขที่ ๒๕๕๒ South Calaveras Place Ontario, California ๙๑๗๖๑ เพื่อเป็นที่พักจำพรรษาและปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในระยะเริ่มแรก และพระสงฆ์ทำหน้าที่ปฏิบัติศาสนกิจ อยู่ที่แห่งนี้เป็นเวลา ๑๗ เดือน จากนั้น วัดมีความพร้อมในด้านกำลังทรัพย์มากขึ้น และสถานที่เช่าอยู่เดิมเริ่มคับแคบ คณะกรรมการ

---

[๑๒๕] วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซต์, **ประวัติวัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซต์**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://inet.edu.chula.ac.th/ctlc/index.php/feed-news/๔๖๔-๒๐๑๙-๐๙-๑๐-๐๒-๔๕-๐๐ [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

บริหารวัด จึงพิจารณาจัดหาสถานที่ตั้งวัดแห่งใหม่และได้ตกลงใจซื้อที่ดินแปลงหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งวัดในปัจจุบันนี้ ในขณะนั้น วัดพึ่งก่อตั้งใหม่และไม่มีเครดิตที่จะสามารถซื้อที่ดินได้ ดังนั้น คณะกรรมการบริหารวัด จึงได้ พิจารณาและมีมติขอความอนุเคราะห์จากคุณวิจิตร - คุณจินตนา ลิ้นทอง ให้เป็นผู้ดำเนินการซื้อที่ดินให้แก่วัด ใน ราคา $ ๑๔๗,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ

พระสงฆ์ย้ายเข้ามาอยู่จำพรรษา ณ สถานที่แห่งใหม่นี้ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๑ (ค.ศ.๑๙๙๘) พระสงฆ์และญาติโยมต่างช่วยกันจัดเตรียมสถานที่ มีการแผ้วถางที่ดิน ซึ่งเต็มไปด้วยวัชพืชสูง ๆ และได้จัดทำ โครงการสวนธรรม ปลูกต้นไม้เป็นจำนวนมาก มีทั้งไม้ผล ไม้ดอก และไม้ใบ ซึ่งได้ปลูกต้นไม้แล้วกว่า ๘๐๐ ต้น ทำให้วัดมีความร่มรื่นและเป็นที่สัปปายะแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นอย่างดี จากนั้นก็ได้พัฒนาวัดเรื่อยมาตามลำดับ

ศาสนสมบัติ

วัดสุทธาวาส มีเนื้อที่จำนวน ๓.๔๖ เอเคอร์ หรือเท่ากับ ๘.๖๕ ไร่ ภายในวัดนั้น มีเสนาสนะประกอบด้วย (๑) กุฏิศาลาบุญ ๑ หลัง (๒) โรงจอดรถ ๑ หลัง (๓) ห้องเก็บของ ๑ หลัง และ (๔) รัตนอุโบสถศาลา ๑ หลัง ซึ่งมีลักษณะทรงไทย ๓ มุข ๒ ชั้น และมีเนื้อที่ใช้สอยประมาณ ๑๒,๐๐๐ ตารางฟุต รวมค่าก่อสร้างทั้งสิ้นประมาณ $ ๔.๗ ล้านเหรียญสหรัฐ หรือ ๑๖๐ ล้านบาท เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการประกอบศาสนพิธีกรรมและสังฆกรรมของ พระสงฆ์ เป็นที่บำเพ็ญบุญกุศลและปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทั่วไป รวมทั้งใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียน พระพุทธศาสนาของชาวไทยและนานาชาติ

ผลงานและกิจกรรมของวัด

วัดสุทธาวาสเป็นศูนย์การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น Santiago High School, Redondo Union High School, Riverside City College, California Baptist University, California State University San Bernardino, University of Phoenix, University of California Riverside, Azusa Pacific University เป็นต้น มีนักเรียนนักศึกษามาเรียนแล้วมากกว่า ๘๐๐ คน

นอกจากนี้ วัดสุทธาวาสยังมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม เปิดสอนธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ซึ่งมีนักเรียนมาเรียนจำนวน ๑๗ คน และได้รับมอบหมายจากสมัชชาสงฆ์ไทยฯ ให้ประสานงานเรื่องการสอบธรรมศึกษา ประจำปี ซึ่งทำให้มีสนามสอบธรรมศึกษาในสหรัฐอเมริกา จำนวน ๗ สนามสอบ และได้เปิดศูนย์การสอนพระ ปริยัติธรรมแผนกบาลีแก่พระธรรมทูตไทยในวัดและวัดใกล้เคียง พร้อมทั้งเป็นผู้ประสานงานและดำเนินการ จัดการเรียนการสอนและสอบประโยคบาลีสนามหลวง ของสำนักเรียนคณะสงฆ์ไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

การเผยแผ่

สำหรับกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น วัดสุทธาวาสได้จัดงานบุญและกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมไทยเป็นประจำทุกเดือน เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันมาฆบูชา สมโภชวันครบรอบตั้งวัด วันสงกรานต์ วันวิสาขบูชา วันสลากภัต วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันแม่แห่งชาติ วันสารทไทย วันออกพรรษา วันทอดกฐิน-ลอยกระทง วันพ่อแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังได้จัด โครงการปฏิบัติธรรมประจำทุกวันเสาร์ ชื่อว่า One

Day Retreat and Dhamma Talk ซึ่งมีนักเรียนและ ผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวนานาชาติร่วมปฏิบัติธรรมทุกเสาร์ พร้อมทั้งจัดโครงการปฏิบัติธรรมนำชีวิตหรือบวชชี พราหมณ์ ครั้งละ ๓ - ๕ วัน เนื่องในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ, วันแม่ เป็นต้น

และในส่วนการเผยแผ่ธรรมะทางสื่อต่าง ๆ นั้น วัดสุทธาวาสได้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะด้วยการจัดพิมพ์ หนังสือธรรม วารสาส์น ปฏิทิน และซีดีธรรม เป็นบรรณาการแก่สมาชิกวัดและชาวท้องถิ่นผู้สนใจเป็นประจำ เช่น ธรรมสาส์นสุทธาวาส, หนังสือธรรมภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), หนังสือทำวัตรสวดมนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ลงข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวการเผยแผ่ธรรมะและกิจกรรมงาน บุญต่าง ๆ ของวัดเช่น Asian Pacific เสรีชัยข่าวสดเป็นต้นและคณะสงฆ์ยังมีโอกาสได้ไปออกรายการทีวี เพื่อเผยแผ่ธรรมะในรายการ “บ้านสีขาว” ที่สถานีโทรทัศน์ Nat TV เป็นประจำตามวาระโอกาส ตลอดทั้งยังจัด ให้แสดงพระธรรมเทศนาแก่เจ้าภาพที่มาทาบุญ ก่อนที่จะฉันภัตตาหารทั้งที่วัดและนอกวัดที่รับกิจนิมนต์ทุกครั้ง

๔. วัดไทย ลอสแองเจลิส[๑๒๖]

วัดไทยลอสแองเจลิส มีชื่อภาษาอังกฤษว่า WAT THAI OF LOS ANGELES ตั้งอยู่ที่ ๘๒๒๕ COLDWATER CANYON AVE. NORTH HOLLYWOOD, CA ๙๑๖๐๕ USA. โทร. (๘๑๘) ๗๘๐ - ๔๒๐๐ อีเมล watthaila@gmail.com website: watthai.com

ความเป็นมา

วัดไทยลอสแองเจลิส ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๙ เดือนพฤษภาคม ๒๕๑๕ ๓. จำนวนพระธรรมทูตที่อยู่ปฏิบัติศาสนกิจ จำนวน ๑๖ รูป ๔. ศาสนสมบัติประกอบด้วยที่ดิน ๑๒ ไร่เศษ สิ่งปลูกสร้างประกอบด้วย ๑. อุโบสถศาลา ๑ หลัง สำนักงานของวัด ๑ หลัง กุฏิเป็นที่จำพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ ๖ หลัง บ้านพักรับรอง ๒ หลัง บ้านพักครูประจำการ ๑ หลัง หอวิปัสสนา ๑ หลัง ศาลาอเนกประสงค์ ๑ หลัง

การเผยแผ่

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดมีโครงการปฏิบัติธรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ มีการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ฝึกสมาธิ มีการอุปสมบทหมู่ในวันสำคัญต่าง ๆ มีการปฏิบัติธรรมและถือศีลทุกวันธรรมสวนะ จัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและประเพณีไทย ประกอบด้วย

๑. กิจกรรมงานวันมาฆบูชา
๒. กิจกรรมงานวันสงกรานต์ปีใหม่ไทย
๓. กิจกรรมงานวันวิสาขบูชา
๔. กิจกรรมงานวันอาสาฬหบูชา
๕. กิจกรรมงานวันเข้าพรรษา
๖. กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ
๗. กิจกรรมวันออกพรรษา
๘. กิจกรรมวันทอดกฐินและลอยกระทง

---

[๑๒๖] วัดไทย ลอสแองเจลิส, **ประวัติวัดไทย ลอสแองเจลิส**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.watthai.com/about.html [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

๙. กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ

๑๐. กิจกรรมวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

นอกจากนี้วัดได้จัดทำหนังสือธรรมะ แผ่นซีดี - เทปธรรมะ แจกทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ พิมพ์หนังสือวาระสาร “ดวงประทีป” แจกประจำสามเดือน พร้อมทั้งจัดการเผยแผ่ด้วยการจัดการศึกษา เปิดสอนภาษาบาลีสำหรับพระสงฆ์ และบุคคลทั่วไป ทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ เปิดสอนธรรมศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป เปิดสอนพุทธศาสนาวันเสาร์ - อาทิตย์ เปิดโรงเรียนสอนภาษาไทยให้กับคนต่างชาติ

ความสำคัญของพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

การศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ในครั้งพุทธกาล มุ่งเน้นในด้านการอบรมจิตใจโดยเฉพาะ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ คันถธุระ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่เป็น ภาคทฤษฎีโดยวิธีบอกกล่าว ท่องจำปากต่อปาก ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” ทั้งที่เป็นการเล่าเรียนสดับรับฟังจากพระพุทธเจ้าโดยตรง และจากพระอรหันตสาวก และวิปัสสนาธุระ ได้แก่การศึกษาวิธีฝึกหัดอบรมจิตใจให้สงบ สะอาด ปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระมหาสาวก ซึ่งมีพระมหากัสสปะเถระเป็นประธาน ได้ประชุมสงฆ์กระทำการสังคายนาพระธรรมวินัยรวบรวมคำสั่งสอนที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อไม่ให้พุทธบริษัทประพฤติผิดไปจากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ จัดไว้เป็นหมวดหมู่ มี ๓ หมวด รวมเรียกว่าพระไตรปิฎก พระสงฆ์สาวกสมัยนั้นก็ศึกษาท่องจำกันด้วยปาก จนถึงสังคายนาที่ ๔ จึงมีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐาน ด้วยภาษาบาลีหรือภาษามคธ ทั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่าในกาลภายหน้าจะไม่มีผู้ทรงจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด และจากการที่พระไตรปิฎกได้ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีนี่เอง พระสงฆ์สาวกโดยเฉพาะฝ่ายเถรวาท จึงหันมาศึกษาภาษาบาลีให้เป็นความรู้พื้นฐานก่อน จากนั้นถึงศึกษาพระไตรปิฎกต่อไป เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของพระพุทธองค์ ไม่ให้คลาดเคลื่อนไปจากเดิม การศึกษาบาลีนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ มี ๘ ชั้น ได้แก่

ระดับที่ ๑ เปรียญตรีประกอบด้วย ประโยค ๑ - ๒ และประโยค ป.ธ.๓

ระดับที่ ๒ เปรียญโท ประกอบด้วย ประโยค ป.ธ.๔ - ๕ และประโยค ป.ธ.๖

ระดับที่ ๓ เปรียญเอก ประกอบด้วย ประโยค ป.ธ.๗ - ๘ และประโยค ป.ธ.๙[๑๒๗]

ปัจจุบันการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีองค์กรของคณะสงฆ์ไทย คือแม่กองบาลีสนามหลวง ซึ่งปัจจุบันมีพระพรหมโมลี(สุชาติ ธมฺมรตโน ป.ธ.๙) วัดปากน้ำ เป็นแม่กองบาลีสนามหลวง กำกับดูแลการศึกษาของสงฆ์ โดยการกำหนดนโยบาย กำหนดหลักสูตร และดำเนินการจัดวัดผลการเรียนการสอบ โดยมีกระบวนการเริ่มแต่การออกข้อสอบ จัดสอบ ประกาศผลสอบ และออกหนังสืออันเป็นหลักฐานแสดงวุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับผู้สอบผ่านการศึกษาพระปริยัติ

---

[๑๒๗] พระมหาเทียบ สิริญาโณ, **“บาลีคืออะไร”, ในเก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓๖.

ธรรม แผนกบาลี เป็นผู้สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่สำคัญของพระพุทธศาสนา มีวัดเป็นศูนย์รวมหรือเป็นสถานที่เรียนมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน และมีพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไปเป็นผู้เรียน โดยมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของสำนักเรียน หรือสำนักศาสนศึกษา โดยในสำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาแต่ละแห่งจะเปิดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม หรือแผนกบาลี หรือเปิดทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี เพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาและเพื่อสนองงานคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษา

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

สำนักศาสนศึกษา หรือสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีเป้าหมายจะดำเนินการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้นั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านครูผู้สอน ๓) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ๔) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ๕) ด้านการวัดผลและการประเมินผล[๑๒๘] ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร

หลักสูตร ถือเป็นหัวใจของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่นำมาเป็นกรอบ และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรถือเป็นความจำเป็น และข้อบังคับที่ทุกภาคส่วนของระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมต้องจัดดำเนินการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หากขาดหลักสูตรของการศึกษาพระปริยัติธรรมแล้วก็เหมือนกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมขาดทิศทางในการดำเนินการ หลักสูตรของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่ใช้ในปัจจุบัน ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโดยกองบาลีสนามหลวง กำหนดหนังสือตำราเรียนรวมเป็นวิชาหลักได้ ๔ วิชา และแยกเป็นรายวิชาย่อยได้ ๗ วิชา ในแต่ละชั้นประโยคมีไม่เกิน ๔ วิชา ดังนี้[๑๒๙]

๑) วิชาบาลีไวยากรณ์ แยกเป็นวิชาบาลีไวยากรณ์ สำหรับชั้นประโยค ๑ - ๒ และประโยค ป.ธ. ๓

๒) วิชาบุรพภาค ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยและรูปแบบหนังสือราชการสำหรับชั้นประโยค ป.ธ. ๓

๓) วิชาวากยสัมพันธ์ เฉพาะประโยค ป.ธ.๓

๔) วิชาแปลมคธเป็นไทย หรือแปลบาลีเป็นไทยเป็นวิชาหลักที่ต้องเรียนทุกชั้นประโยค แตกต่างกันโดยคัมภีร์ที่กำหนดให้เรียน

---

[๑๒๘] นพรัตน์ เบญจวัฒนานนท์, **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘), หน้า ๗.

[๑๒๙] ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, “**เอกสารประกอบการประชุมพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

๕) วิชาแปลไทยเป็นมคธ ตั้งแต่ประโยค ป.ธ.๔ ถึงประโยค ป.ธ.๙ กำหนดคัมภีร์ต่างไปตามชั้น

๖) วิชาแต่งไทยเป็นมคธ เฉพาะประโยค ป.ธ.๙

๗) วิชาแต่งฉันท์ภาษาบาลี เฉพาะประโยค ป.ธ.๘

คัมภีร์ที่กำหนดสำหรับการแปลในแต่ละชั้นประโยคมี ดังนี้

๑) ประโยค ๑ - ๒ ธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๑ - ๔

๒) ประโยค ป.ธ.๓ ธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๕ - ๘

๓) ประโยค ป.ธ.๔ มังคลัตถทีปนี ภาค ๑

๔) ประโยค ป.ธ.๕ มังคลัตถทีปนี ภาค ๒

๕) ประโยค ป.ธ.๖ สมันตปาสาทิกา ภาค ๓

๖) ประโยค ป.ธ.๗ สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ - ๒

๗) ประโยค ป.ธ.๘ วิสุทธิมรรค

๘) ประโยค ป.ธ.๙ อภิธัมมัตถวิภาวินี

เมื่อรวมทุกชั้นประโยคแล้วต้องใช้หนังสือหรือตำราเรียนจำนวน ๘๐ เล่มซึ่งเป็นหลักสูตรแผนกบาลีสนามหลวงในปัจจุบัน

สรุปว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาแผนกบาลีหรือแผนกใด ๆ ก็ตาม เพราะหลักสูตรเป็นเหมือนหางเสือที่คอยควบคุมการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้ตามที่ต้องการ ฉะนั้น หากจัดหลักสูตรได้เหมาะสมทันสมัยและสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนได้มากเท่าใดการจัดการศึกษาย่อมจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และได้ประสิทธิภาพสูงสุดมากเท่านั้น

๒. ด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อยู่ในฐานะที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง มีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพได้ คือทำการศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ที่ตนเองใช้อยู่อย่างชัดแจ้ง และทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่ และพยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพเหมาะสำหรับการใช้หลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้ คอยควบคุมและติดตามผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ โดยครูผู้สอนแบ่งเป็นกลุ่มหลัก คือ

๑) ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ พระภิกษุผู้เป็นหัวหน้าที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผล ในการบริหารในการจัดการเรียนการสอน

๒) ครูผู้สอนประจำชั้น หรือครูผู้สอนประจำวิชา คือพระภิกษุหรือสามเณร หรืออาจเป็นฆราวาสผู้ทรงภูมิความรู้ ซึ่งทำหน้าที่ในการสอนภายในสำนักเรียนก็ได้ อาจจะเป็นครูอาจารย์ภายในสำนักเรียนก็ได้ หรือจะนิมนต์มาจากภายนอกสำนักเรียนก็ได้ ซึ่งครูสอนดังกล่าวมี ๒ ลักษณะ คือ

(๑) ครูไม่เป็นทางการ ได้แก่ พระภิกษุสามเณรผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าสำนักเรียน ผู้จัดการ หรืออาจารย์ใหญ่ ให้ทำหน้าที่เป็นครูสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยยังไม่ได้รับตราตั้งให้เป็นครูสอนอย่างเป็นทางการ

(๒) ครูอย่างเป็นทางการ ได้แก่ พระภิกษุสามเณร ผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าสำนักเรียน ผู้จัดการ หรืออาจารย์ใหญ่ ให้ทำหน้าที่เป็นครูสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยได้รับตราตั้งให้เป็นครูสอนอย่างเป็นทางการจากเจ้าสำนักเรียน เจ้าสำนักศาสนศึกษา หรือเจ้าสำนักเรียนเจ้าคณะจังหวัด ในบางกรณีหากครูอาจารย์ภายในสำนักเรียนไม่พอหรือไม่สามารถนิมนต์หาครูอาจารย์จากสำนักเรียนอื่นมาช่วยได้ ก็อาจจะเชิญฆราวาสผู้เป็นอดีตมหาเปรียญ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในด้านภาษาบาลีมาช่วยสอนก็ได้ การคัดเลือกครูอาจารย์ เพื่อจะทำหน้าที่เป็นครูสอนชั้นไหน วิชาอะไร เจ้าสำนักเรียน หรืออาจารย์ใหญ่ผู้ใดผู้หนึ่ง หรืออาจจะพิจารณาร่วมกัน โดยคัดเลือกจากพระภิกษุสามเณรภายในสำนักศาสนศึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ และวัยวุฒิเป็นเกณฑ์ และครูอาจารย์รูปนั้นอาจจะสอนรูปละวิชาก็ได้ รูปละชั้นสอนทั้งสองวิชาก็ได้ หรือชั้นนี้สอนวิชาหนึ่ง แล้วสอนอีกชั้นหนึ่งอีกวิชาหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละสำนักเรียน และความพร้อมของครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอน

ครูผู้สอนต้องเป็นผู้มีคุณธรรมที่ได้รับการยอมรับจากลูกศิษย์ โดยประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย สังเกตได้จากการมีความเมตตากรุณามีความปรารถนาดีต่อศิษย์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ส่วนในด้านการทำหน้าที่ต้องมีความเข้าใจในหลักวิชาที่สอนดีแม้จะมีภาระงานสอนในหลักสูตรครูบางคนยังต้องทำหน้าที่ในฐานะนักเรียนบาลีด้วย เนื่องจากสำนักศาสนศึกษาจะอยู่กันแบบพี่น้อง อาศัยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจากประสบการณ์ในการสอน ดังนั้น เจ้าสำนักเรียนต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอน อบรมวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาเทคนิคการวิธีการสอนให้ ผู้เรียนมีความเข้าใจในวิชาการที่เรียน เป็นการประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ครูผู้สอนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายคุณภาพ หมายรวมถึงคุณวุฒิประสบการณ์ความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ความมีวัฒนธรรม และอารยธรรมรวมทั้งการอุทิศตนต่อภาระรับผิดชอบที่กำหนดไว้ด้วยความมีระเบียบวินัยหมายถึงความประพฤติทั้งทางกายวาจาและใจ ที่แสดงถึงความเคารพในกฎหมายระเบียบประเพณีของสังคม และความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติหรือความหวังของตน เองโดยให้ยึดส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตัว เมื่อมีผลงานการสอนเป็นที่ประจักรแล้ว ดี

แล้วเจ้าสำนักเรียน ควรบรรจุให้เป็นครูสอนประจำสำนักศาสนศึกษา เพื่อเป็นกำลังใจในการสอน และจัดนิตยภัตถวายเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ[๑๓๐]

๓. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

การศึกษาปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอน การแสวงหา และพัฒนาครูผู้สอน การสรรหาผู้เรียน การหาทุนสนับสนุน การกำกับการสอน การจัดการกระบวนการเรียนการสอนอย่างเข้มข้น ทั้งวิธีการเรียนการสอน การทดสอบอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ต้องประกอบด้วยเจตนาและศรัทธาอันแรงกล้า เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เนื่องจากการศึกษาพระพุทธวจนะในพระไตรปิฎกนั้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลีเป็นหลักการศึกพระปริยัติธรรม แผนกบาลีจึงนับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค วิธีการสอนที่มากกว่าการบรรยายในการเรียนแบบสืบค้น แบบค้นพบและใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่มากขึ้น เพิ่มระบบการสอนแบบคิดวิเคราะห์ปรับเปลี่ยนขบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย โดยเน้นการเรียนการสอนแบบการตั้งคำถาม รู้จักการแก้ไขปัญหา ปรับการสอนให้เกิดความศรัทธาในการเรียน และสอดแทรกกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น การปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ของการสอนที่กำหนดไว้จากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพน่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย หรือจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้

๔. ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน

ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไกลส่งผลให้สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยมากขึ้น ครูผู้สอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลียุคใหม่ จึงต้องรู้จักใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย เป็นตัวกลางสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสีสันดึงดูดใจเปิดโลกการเรียนรู้ที่กว้างไกลให้กับผู้เรียนด้วยสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ และต้องคำนึงว่าจะนำมาใช้อย่างไรให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศหรือการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ยุคใหม่นั้นนอกจากครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของแนวคิดหลัก และเนื้อหาสาระวิชาที่สอนแล้ว

---

[๑๓๐] พระครูวิสุทธิ์ธรรมานุวัตร, “รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

ยังจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเครื่องมือที่จะใช้แสวงหาความรู้เพื่อช่วยเติมเต็มความรู้ให้กับผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ สร้างสรรค์ประสบการณ์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนทุกคน ดังนั้นสื่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการล้วนเป็นสื่อกลางที่ทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้ง่ายและรวดเร็ว จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่ง ที่จะนำความต้องการของครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และที่สำคัญคือครูผู้สอนต้องรู้จักเลือกสรรสื่อการเรียนรู้ที่ จะนำไปใช้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด วัสดุ (Materials) เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่สำนักศาสนศึกษาหรือสำนักเรียนจะต้องจัดหาให้กับนักเรียนและคณะครูอาจารย์ เช่น ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เทปเสียง เป็นต้น ซึ่งตำราเรียนอาจจะใช้ระบบการยืมสืบต่อจากนักเรียนรุ่นพี่สู่รุ่นน้องก็ได้ ถ้าไม่ชำรุดหรือเสียหายมากเกินไป

๕. ด้านการวัดผล และการประเมินผล

การวัดผล และการประเมินผล เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง เมื่อมีการวัดผลจะทำให้ได้ข้อมูลและรายละเอียดหลายด้าน เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเพื่อตีค่า หรือสรุปคุณค่าออกมาถือว่าเป็นกระบวนการประเมินผล การประเมินจะมีความถูกต้องเที่ยงตรงเพียงใดขึ้นกับความถูกต้องของผลการวัด ถ้าผลการวัดถูกต้องการประเมินก็จะมีความเชื่อถือ ได้มากและตรงกับความเป็นจริงถ้าผลการวัดผิดพลาด การประเมินก็จะผิดพลาดไปด้วย การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในปีหนึ่งๆ ควรมีการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการสอนเป็นระยะๆ (formative evaluation) เพื่อพิจารณาตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีคุณสมบัติหรือเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนตรงตามที่กำหนดไว้หรือไม่ กระบวนการวัดและประเมินผลนี้จะทำให้ได้ข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์และตัดสินใจ ว่าการสอนดังกล่าวนั้นบรรลุผลหรือไม่ และนำมาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป การเรียนการสอนหากไม่มีการวัดและประเมินผลแล้วผู้สอนก็ไม่ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่มากน้อยเพียงใด ไม่ทราบว่าการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีประสิทธิภาพหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ หากต้องการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข จะปรับปรุงพัฒนาตรงจุดไหน อย่างไร เป็นต้น แต่การวัดผลในลักษณะนี้เป็นเพียงการทดสอบความรู้ของผู้เรียนเท่านั้น ไม่ได้ใช้ในการตัดสินผลการเรียนหรือเลื่อนระดับชั้นประโยคแต่อย่างใด เพราะจะมีการวัดผลประเมินผลระดับประเทศที่เรียกว่า “การสอบบาลีสนามหลวง” โดยกองบาลีสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการ

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพ มีงานวิจัยที่สามารถนำมาสนับสนุนการวิจัยได้ ดังนี้

พระมหาธฤติ วิโรจโน ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไป และตามแนวพระพุทธศาสนาที่จะให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ควรมีการบูรณาการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวสากลและพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น โดยบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด[๑๓๑]

พัศมา แผนสมบูรณ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรธุรกิจบริการสู่องค์กรประสิทธิภาพสูง” ผลการศึกษาพบว่า ๑. สภาพทั่วไปของธุรกิจบริการมีปัญหาสำคัญของการจัดการ คือ การปรับตัวใหม่ของธุรกิจต้องมีระบบการบริหารที่ทันสมัย องค์กรขาดสภาพคล่องการบริหารการเงิน มีต้นทุนการบริการที่สูงขึ้นพนักงานขาดคุณภาพและความอดทน ลูกค้ามีความคาดหวังในคุณภาพการบริการที่สูงขึ้น ๒. คุณลักษณะองค์กรประสิทธิภาพสูงคือต้องมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กร ต้องสร้างบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูง สร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างระบบงานให้มีคุณภาพทั้งองค์กร และสร้างวัฒนธรรมให้เป็นวัฒนธรรมประสิทธิภาพสูง หลักการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กรประสิทธิภาพสูงมีกระบวนการ ๖ ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดประเด็นความรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมความรู้ การแบ่งปันความรู้ การนำความรู้สู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลที่สามารถสร้างคุณลักษณะความเป็นองค์กรประสิทธิภาพสูงได้ทุกองค์ประกอบ ทั้งยังสามารถบูรณาการหลักธรรมอิทธิบาท ๔ และสัปปุริสธรรม ๗ ได้ทุกขั้นตอน ๓. การบูรณาการหลักธรรมจัดการความรู้กับหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กร พบว่า สามารถประยุกต์เข้ากับหลักพุทธธรรมได้อย่างสมดุลและลงตัว[๑๓๒]

ธวัช เติมญวน ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรมศิลปากร” ผลการศึกษาพบว่า ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบทั้งหมด ๖ ด้าน คือ ๑. ด้านหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรควรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานมีการจัดทำแผนการปฏิบัติการในการใช้หลักสูตร มีการจัดประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตรให้แก่อาจารย์ผู้สอนได้รับทราบการประเมิน

---

[๑๓๑] พระมหาธฤติ วิโรจโน, “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

[๑๓๒] พัศมา แผนสมบูรณ์, “การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพองค์กรธุรกิจบริการสู่องค์กรประสิทธิภาพสูง”, ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

หลักสูตร ควรมีการติดตามและประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดให้อาจารย์ผู้สอนประเมินหลักสูตรการประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการบริหารหลักสูตรควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรแต่ละหลักสูตร มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการบริหารหลักสูตร ๒. ด้านอาจารย์ ได้แก่ การสรรหาอาจารย์ควรมีกระบวนการและวิธีการคัดเลือกอาจารย์อย่างประสิทธิภาพมีการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ การกำหนดภารกิจของอาจารย์ควรมีการกำหนดขอบเขตภาระงานของอาจารย์อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรจัดเวลาให้อาจารย์ปฏิบัติภารกิจการสอนและภารกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ได้แก่ การทำวิจัยและการสร้างผลงานทางวิชาการ การประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์ควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ ควรให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามภารกิจหลักของสถาบันและการพัฒนาอาจารย์ควรมีการวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านความรู้ทักษะเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ๓. ด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การทำแผนการสอนควรมีคณะกรรมการในการจัดทำร่วมกันมีการจัดทำแผนการสอนและการจัดลำดับเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมเช่น ความยากง่าย ความสอดคล้อง ความเกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน การจัดทำประมวลการสอนควรให้มีการจัดทำประมวลการสอนในแต่ละรายวิชาและมีเอกสารประกอบการเรียนการสอน การจัดตารางสอนควรคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะรายวิชาที่เป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การจัดอาจารย์เข้าสอนให้ตรงตามวิชาเอกที่จบการศึกษา วิธีการสอนควรใช้เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมและสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา นอกจากนั้นควรนำเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนที่ทันสมัยมาใช้ตลอดจนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและจัดการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียน ๔. ด้านนักศึกษา ได้แก่ การคัดเลือกนักศึกษาควรมีระบบการคัดเลือกที่มีคุณภาพและมีการประชาสัมพันธ์ การเปิดรับนักศึกษาเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันด้วยวิธีการที่หลากหลาย การพัฒนานักศึกษาควรสอดคล้องกับปรัชญาและเป้าหมายหลักของสถาบันตลอดจนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณภาพบัณฑิตต้องเป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคม มีการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเป็นระยะ ๆ ๕. ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลควรเป็นไปตามเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติของสถาบัน และมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนการสอนให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร การวัดและประเมินผลการเรียนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการวัดและประเมินผลและมีการแจ้งผลการวัดและประเมินผลการเรียนในแต่ละรายวิชาให้นักศึกษาได้รับทราบจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง ๖. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ อาคารสถานที่ควรจัดให้เพียงพอและเหมาะกับการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยจัดบรรยากาศให้น่าสนใจกระตุ้นการเรียนรู้ห้องสมุด ควรจัดให้ทันสมัยและมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา อุปกรณ์การสอนควรทันสมัยและเพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาโดยเฉพาะอุปกรณ์สำหรับฝึกวิชาเฉพาะทางศิลปะ นอกจากนี้ห้องพยาบาลควรมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลที่เพียงพอและทันสมัย[๑๓๓]

---

[๑๓๓] ธวัช เติมญวน, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรมศิลปากร”, **ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการอุดมศึกษา,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), ๒๕๔๘.

นงลักษณ์ เรือนทอง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ คือ ๑) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ๒) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ ๓) การประกันคุณภาพการตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ ๔) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ๕) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๖) เน้นการเรียนการสอน ๗) การสอนที่มีวัตถุประสงค์และ ๘) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง ๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๘ องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้องเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย[๑๓๔]

ธีระพล เพ็งจันทร์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ๒) ด้านกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง ๓) ด้านประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติราชการ ๔) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๕) ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง ๖) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๗) ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ๘) ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ ๙) ด้านคุณภาพวิชาการ ๑๐) ด้านการพัฒนาบุคลากร ๑๑) ด้านลักษณะสำคัญขององค์กร ๑๒) ด้านระบบสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ๑๓) ด้านประสิทธิผลตามตัวชี้วัด ๒. แนวทางในการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ปัจจัยที่ค้นพบในการวิจัย มีความถูกต้อง เป็นไปได้และใช้ประโยชน์ได้จริง[๑๓๕]

อัญชนา พานิช ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ คือ ๑) พฤติกรรมการบริหาร ๒) ความพึงพอใจในการทำงาน ๓) สภาพแวดล้อมภายในองค์การ ๔) เทคโนโลยี ๕) ความผูกพันต่อองค์การและ ๖) โครงสร้างองค์การ ๒. ประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก ๓. ความผูกพันต่อองค์การเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนสภาพแวดล้อมภายในองค์การ พฤติกรรมการบริหารและโครงสร้าง องค์การมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ[๑๓๖]

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำกับการแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินงานใด ๆ อาจแสดงค่าของประสิทธิภาพในลักษณะการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งถ้าผล

---

[๑๓๔] นงลักษณ์ เรือนทอง, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล”, **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๐.

[๑๓๕] ธีระพล เพ็งจันทร์, “การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”, **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๒.

[๑๓๖] อัญชนา พานิช**,** “องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ”, **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๐.

กำไรมีสูงกว่าต้นทุนเท่าใดยิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพมากขึ้น ประสิทธิภาพอาจไม่แสดงประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงินวัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่าประหยัดไม่มีการสูญเปล่าเกินความจำเป็น รวมถึงการใช้กลยุทธ์หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดได้เร็วตรงและมีคุณภาพ

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพ คือ การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน มีวิธีการบูรณาความรู้เพื่อนำไปพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญต่อองค์กรในระยะยาว สร้างความเข้มแข็งและสร้างศักยภาพในทุก ๆ ด้าน สรุปได้ตามตารางที่ ๒.๑๐

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระมหาธฤติ วิโรจโน	วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไปและตามแนวพระพุทธศาสนา
พัศมา แผนสมบูรณ์	วิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรธุรกิจบริการสู่องค์กรประสิทธิภาพสูง” ผลการศึกษาพบว่า ๑. สภาพทั่วไปของธุรกิจบริการมีปัญหาสำคัญของการจัดการคือ การปรับตัวใหม่ของธุรกิจต้องมีระบบการบริหารที่ทันสมัย องค์กรขาดสภาพคล่องการบริหารการเงิน มีต้นทุนการบริการที่สูงขึ้นพนักงานขาดคุณภาพและความอดทน ลูกค้ามีความคาดหวังในคุณภาพการบริการที่สูงขึ้น ๒. คุณลักษณะองค์กรประสิทธิภาพสูงคือต้องมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กร ต้องสร้างบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูง ๓. การบูรณาการหลักธรรมจัดการความรู้กับหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรพบว่า สามารถประยุกต์เข้ากับหลักพุทธธรรมได้อย่างสมดุลและลงตัว
ธวัช เติมญวน	วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรมศิลปากร” ผลการศึกษาพบว่า ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบทั้งหมด ๖ ด้านคือ ๑. ด้านหลักสูตร ๒. ด้านอาจารย์ ๓. ด้านกระบวนการเรียนการสอน ๔. ด้านนักศึกษา ๕. ด้านการวัดและประเมินผลและ ๖. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
นงลักษณ์ เรือนทอง	วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบคือ ๑) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ๒) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ ๓) การประกันคุณภาพการตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ ๔) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ๕) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๖) เน้นการเรียนการสอน ๗) การสอนที่มีวัตถุประสงค์และ ๘) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง ๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๘ องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้องเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย
ธีระพล เพ็งจันทร์	วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วยปัจจัย ๑๓ ด้าน ๒. แนวทางในการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ปัจจัยที่ค้นพบในการวิจัย มีความถูกต้อง เป็นไปได้ และใช้ประโยชน์ได้จริง
อัญชนา พานิช	วิจัยเรื่อง “องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ ๒. ประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก ๓. ความผูกพันต่อองค์การเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนสภาพแวดล้อมภายในองค์การ พฤติกรรมการบริหารและโครงสร้าง องค์การมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ พบว่า มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการไว้มากมาย ดังนี้

ประกิต บุญมี และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า ๑. พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับมากทุกข้อ ๒. ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกข้อ[๑๓๗]

เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “วัดในพุทธศาสนากับความพร้อมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ” ผลการศึกษาพบว่า เป็นงานวิจัยเดียวในปัจจุบันที่ศึกษาความพร้อมของวัดในการรองรับสังคมผู้สูงวัย ใช้วิธีวิจัยแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยศึกษาจากวัด ๖๖๖ แห่ง จาก ๒,๖๙๓ วัดทั่วประเทศ ผลการศึกษาพบว่าวัดส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๕๖.๒) การวิจัยนี้จำกัดเฉพาะวัดพัฒนาตัวอย่างและไม่ได้รวมวัดทั่วไปทั้งหมด ๓๒,๘๑๕ แห่ง จึงไม่สามารถใช้สรุปผลต่อวัดทั่วประเทศได้ โดยวัดพัฒนาตัวอย่างมีระดับการพัฒนาสูงกว่าวัดทั่วไป นอกจากนี้ยังแยกวัดตามภูมิภาค พบว่าภาคกลางมีความพร้อมมากที่สุด รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ วัดในจังหวัดชลบุรีมีความพร้อมอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด[๑๓๘]

นันทิยา น้อยจันทร์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า ๑.วัฒนธรรมองค์กรสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ๑๒ องค์ประกอบ คือ การกำหนดทิศทางขององค์กร การมีส่วนร่วมในองค์กร การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน มาตรฐานการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การติดตามและประเมินผล วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการจัดการ และการบริหารจัดการองค์กร ๒.ประสิทธิภาพการบริหารงานอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏกับกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ๓. ผลการทดสอบพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา[๑๓๙]

---

[๑๓๗] ประกิต บุญมี และคณะ, “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร”, **รายงานวิจัย,** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๙), หน้า ๑๓.

[๑๓๘] เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ,“วัดในพุทธศาสนากับความพร้อมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ”, **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**, ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑, (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗) : ๙๙ - ๑๒๕.

[๑๓๙] นันทิยา น้อยจันทร์, “วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา”**, ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐).

อนันต์ เตียวต๋อย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพมี ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพนักงาน ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร ๓) เทคนิคและเครื่องมือบริหารคุณภาพ ๔) ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ๕) การใช้องค์กรเป็นผู้เทียบเคียง ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ ๗) การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการบริหารคุณภาพประกอบด้วย ๘ กระบวนการ ได้แก่ ๑) การริเริ่มจากผู้บริหารระดับสูง ๒) การจัดโครงสร้างองค์กรและทีมงาน ๓) การจัดระบบเครื่องมือคุณภาพ ๔) การประกาศใช้และให้ความรู้แก่บุคลากร ๕) การกำกับติดตามประเมินผล ๖) การทบทวนการดำเนินการ ๗) การให้รางวัลผู้ประสบความสำเร็จในการบริหารคุณภาพ ๘) การเทียบเคียงกับหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งรูปแบบนี้ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญว่าสามารถนำไปใช้ได้จริง[๑๔๐]

นงค์ลักษณ์ เรือนทอง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ คือ ๑) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ๒) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ ๓) การประกันคุณภาพการตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ ๔) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ๕) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๖) เน้นการเรียนการสอน ๗) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ ๘) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง ๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๘ องค์ประกอบ ซึ่งมีความถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย[๑๔๑]

ศิริพร ตันติยมาศ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ เรียงตามลำดับน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ ๑) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน ๒) การใช้เทคโนโลยี ๓) ทักษะด้านภาวะผู้นำ ๔) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม ๕) การติดต่อสื่อสาร ๖) การมีส่วนร่วมของสมาชิก ๗) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม ๘) บรรยากาศการมีส่วนร่วม ๒. ระดับของประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก ๓. รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ๘ องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย[๑๔๒]

---

[๑๔๐] อนันต์ เตียวต๋อย, “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”, **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๑).

[๑๔๑] นงค์ลักษณ์ เรือนทอง, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล”, **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐).

[๑๔๒] ศิริพร ตันติยมาศ, “การบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม”, **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐).

พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลาพันธ์) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศอังกฤษ” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศอังกฤษ ได้แก่ ๑) ด้านสถานที่ วัดต้องมีสัปปายะทั้ง ๗ ๑.ที่อยู่ เสนาสนะสัปปายะ ๒.โคจรคาม การเดินทางสะดวก ๓.การพูดคุย คือ ธัมมัสสวนสัปปายะ ๔.บุคคล คือ ปุคคลสัปปายะ ๕.โภชนะ คือ อาหารสัปปายะ ๖.ฤดู คือ อุตุสัปปายะ และ ๗. อิริยาบถ) ตามหลักสัปปายะ ๒) ด้านวิทยากร ควรเป็นรูปแบบวิทยากรมีความรู้ดี ตามหลัก สัปปุริสธรรม ๗ คือ มีความประพฤติดี มีความสามารถดี รู้เหตุแห่งการเกิดของสุขหรือทุกข์ และผลที่ จะเกิดจากเหตุ รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จักกาลเทศะ รู้จักชุมชน และบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องแล้วนำกระบวนการพัฒนาเชิงระบบมาใช้ ๓) การบริหารจัดการที่ดี ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกันเนือง ๆ และมีการวางแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ระยะ ๑ ปี ๕ ปี ๑๐ ปี ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗[๑๔๓]

แม่ชีเณรัชฌา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบพุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมฝ่ายคณะสงฆ์ใช้หลักในการบริหารสอดคล้องกับพุทธวิธีบริหารของพระพุทธเจ้า ส่วนของคฤหัสถ์ใช้การประยุกต์หลักบริหารตะวันตกผสานกับหลักธรรมในการพัฒนาเป็นการพัฒนาองค์กร ๖ ด้าน การปฏิบัติใช้หลักสติปัฏฐาน ๔ และกิจกรรมที่ประยุกต์ร่วมสมัย โดยใช้หลักธรรมได้แก่ ไตรสิกขา เมตตา โดยมีจุดหมายเพื่อให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรม พร้อมกันกับการช่วยกันรักษา ปฏิบัติตาม และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติสืบต่อไป[๑๔๔]

เยาวภา บัวเวช ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏประกอบด้วย ๔ ปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ ๑) ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย นโยบาย วัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การสร้างบรรยากาศการสื่อสารในองค์กร ๒) ด้านระบบบริหารองค์การ ประกอบด้วย การวางแผนการจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน ค่าตอบแทน การประสานงาน และงบประมาณ ๓) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย คุณลักษณะของบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนา และความผูกพัน ๔) ประเภทของสื่อ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อกิจกรรมพิเศษ สื่อเทคโนโลยี และสื่อเบ็ดเตล็ดภายในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ใช้ระบบการบริหารองค์การไม่มีอิทธิพลต่อประเภทของสื่อต่าง ๆ[๑๔๕]

พระมหานพรักษ์ ขนฺติโสภโณ (นาเมือง) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ๑.การบริหารจัดการวัดมี ๔ ด้านหลัก

---

[๑๔๓] พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลาพันธ์), “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศอังกฤษ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

[๑๔๔] แม่ชีเณรัชฌา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์, “พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

[๑๔๕] เยาวภา บัวเวช, “รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ”, **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐).

๑) การจัดบริเวณวัด พัฒนาศาสนสถานและศาสนวัตถุให้สวยงามและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ๒) การจัดการปกครองพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและกฎของมหาเถรสมาคม ๓) การจัดการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน มีการจัดการศึกษา ๔ รูปแบบ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม และการสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วไป ๔) การจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรม ดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือสังคมและการเผยแผ่ศีลธรรม ๒.สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดพบว่า การจัดบริเวณวัด ร้อยละ ๓๗.๔๒ การปกครองพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ร้อยละ ๑๒.๙๑ การจัดการศึกษา ร้อยละ ๖.๔๕ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศีลธรรม ร้อยละ ๔๓.๒๒ ๓.แนวทางในการบริหารจัดการวัด ได้แก่ การจัดบริเวณวัด ทำแผนผังและระบบสาธารณูปโภค จัดทำแผนพัฒนาวัด การปกครองพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด บัญชีประวัติ การอบรมพระธรรมวินัย การจัดการศึกษาส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศีลธรรม แสดงธรรมและจัดกิจกรรมศีลธรรมตลอดปี[๑๔๖]

พระครูวินัยธรธรรมภณ ธมฺมพโล (แก้วแจ่มศรี) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ๑.ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ (ร้อยละ ๗๔.๔) โดยมีอายุตั้งแต่ ๒๐ - ๓๐ ปี (ร้อยละ ๓๓.๓๓) และมีพรรษา ๑ - ๕ ปี (ร้อยละ ๔๑.๘) มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ ๔๖.๑) ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม (ร้อยละ ๕๕.๖) และไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม (ร้อยละ ๘๘.๙) ๒.ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชน พบว่ามีความคิดเห็นในระดับมากในทุกด้านของการจัดการศาสนสมบัติ เช่น การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน การจัดงานวัด การเรี่ยไร และการจัดการศาสนสมบัติของวัด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๐ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓.การจัดการศาสนสมบัติของวัดมี ๓ ประเด็นสำคัญ บทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน บทบาทในการจัดการศาสนสมบัติภายในวัด โดยเฉพาะเจ้าอาวาสที่มีบทบาทสำคัญ บทบาทในการดูแลรักษาและป้องกันโบราณสถานจากภัยธรรมชาติ เช่น การสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วม ร่วมกับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการและชุมชน[๑๔๗]

พระครูวิสิฐพัชราจาร (ไชยยา เขมสิริ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ๑.การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นตามหลักธรรม ได้แก่ อุฏฐานสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร), อารักขสัมปทา (รักษาทรัพย์), กัลยาณมิตตตา (คบคนดี), และสมชีวิตา (มีความเป็นอยู่พอเหมาะ) ส่วนการจัดการทั่วไปใช้ทฤษฎีของฟาโยล (Fayol) ได้แก่ การวางแผน, การจัดหน่วยงาน, การบังคับบัญชา, การประสานงาน,

---

[๑๔๖] พระมหานพรักษ์ ขนฺติโสภโณ (นาเมือง), “การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

[๑๔๗] พระครูวินัยธรธรรมภณ ธมฺมพโล (แก้วแจ่มศรี), “การพัฒนาการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

และการควบคุม ๒.สภาพปัญหาทั่วไปพบว่าจุดแข็งคือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชัดเจน จุดอ่อนคือบางพระสังฆาธิการมีภาระหน้าที่มากและอายุมาก โอกาสคือชาวเพชรบุรีมีศรัทธาสูงและร่วมมือดี แต่อุปสรรคคือขาดหน่วยงานราชการช่วยดูแล ๓.รูปแบบการพัฒนาคือ ๑) ควบคุมแผนผังวัดให้สอดคล้องกับแผนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๒) ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและประหยัด ๓) รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในการก่อสร้าง ๔) ควบคุมการเงินและบัญชีให้เป็นไปตามหลักบัญชี ๕) จัดการศาสนสมบัติตามกฎกระทรวง ๖) ทำเอกสารให้ถูกต้องตามระเบียบราชการ[๑๔๘]

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาองค์กร เนื่องจากมันเป็นกระบวนการที่ช่วยนำทางและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันและการตัดสินใจที่เป็นรากฐานที่ถูกต้องเมื่อต้องเผชิญกับการจัดการทรัพยากรที่มีข้อจำกัด เช่น ทรัพยากรมนุษย์ เงิน และวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ เริ่มต้นด้วยการเลือกบุคคลที่เหมาะสมสำหรับตำแหน่งและหน้าที่ที่กำหนดขึ้น และต่อมาคือการพัฒนาและส่งเสริมส่งเสริมทักษะและความรู้ให้กับพนักงาน เพื่อให้พวกเขาสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ได้ ในการจัดการทรัพยากรเงิน ผู้บริหารต้องวางแผนการใช้งบประมาณอย่างรอบคอบและมีเป้าหมายชัดเจนเพื่อให้เงินทุนที่มีจำกัดใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เช่น การลงทุนในโครงการที่มีโอกาสทำกำไรสูงที่สุด หรือการจัดหาแหล่งทุนเพิ่มเติมโดยการจัดการกับหนี้สินและเงินทุน ในเรื่องของการจัดการทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารต้องมีการวางแผนการจัดซื้อวัสดุอย่างรอบคอบ และการจัดเก็บและใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การใช้วัสดุเป็นไปอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้น การบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กร เพื่อให้ทรัพยากรทั้งหมดนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

---

[๑๔๘] พระครูวิสิฐพัชราจาร (ไชยยา เขมสิริ), “การพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ประกิต บุญมี และคณะ	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับ ผลการเปรียบเทียบ ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกข้อ
เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วัดในพุทธศาสนากับความพร้อมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมวัดส่วนใหญ่ ที่มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลางนั้น คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒ ส่วนอีกร้อยละ ๔๒.๘ แบ่งเป็นระดับมาก ร้อยละ ๓๒.๘ และระดับน้อย ร้อยละ ๑๑.๐ เมื่อเทียบเคียงกับวัดทั่วไปแสดงว่า มี ระดับความพร้อมปานกลาง ร้อยละ ๓๒.๘ และน้อยที่สุด ร้อยละ ๑๑.๐ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ระดับความ พร้อมรองรับสังคมสูงวัยของวัดทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๘๙
นันทิยา น้อยจันทร์	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏกับกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา
อนันต์ เตียวต๋อย	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏกับกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา

ตารางที่ ๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
นงค์ลักษณ์ เรือนทอง	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล” ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ คือ ๑) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ๒) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ ๓) การประกันคุณภาพการตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ ๔) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ๕) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๖) เน้นการเรียนการสอน ๗) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ ๘) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง
ศิริพร ตันติยมาศ	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม”” ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ เรียงตามลำดับน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ ๑) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน ๒) การใช้เทคโนโลยี ๓) ทักษะด้านภาวะผู้นำ ๔) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม ๕) การติดต่อสื่อสาร ๖) การมีส่วนร่วมของสมาชิก ๗) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม ๘) บรรยากาศการมีส่วนร่วม
พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลาพันธ์)	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศอังกฤษ” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐาน๑. ด้านสถานที่ วัดต้องมีสัปปายะทั้ง ๗ ๒. ด้านวิทยากร ควรเป็นรูปแบบวิทยากรมีความรู้ดี ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ๓. การบริหารจัดการที่ดี ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกันเนือง ๆ ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗
แม่ชีเณรัชฌา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์	พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ๑. ฝ่ายคณะสงฆ์ใช้หลักในการบริหารสอดคล้องกับพุทธวิธีบริหารของพระพุทธเจ้า๒. ฝ่ายคฤหัสถ์ใช้การประยุกต์หลักบริหารตะวันตกผสานกับหลักธรรมในการพัฒนาเป็นการพัฒนาองค์กร ๖ ด้าน

ตารางที่ ๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
เยาวภา บัวเวช	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง“รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏประกอบด้วย ๔ ปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ ๑) ด้านผู้บริหาร ๒) ด้านระบบบริหารองค์การ ๓) ด้านบุคลากร ๔) ประเภทของสื่อ
พระมหานพรักษ์ ขนฺติโสภโณ (นาเมือง)	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดบริเวณวัด เป็นการพัฒนาศาสนสถานและศาสนวัตถุ ให้สวยงามประหยัด เรียบง่าย สอดคล้องต่อศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาติ และท้องถิ่น
พระครูวินัยธรธรรมภณ ธมฺมพโล (แก้วแจ่มศรี)	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาพบว่า การจัดการด้านศาสนสมบัติของวัดอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปได้เป็น ๓ ประเด็น คือ (๑) บทบาทด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านศาสนสมบัติของวัดแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน (๒) บทบาทด้านวิธีการจัดการด้านศาสนสมบัติของวัดภายในวัดพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส (๓) บทบาทด้านการดูแลรักษาและป้องกันโบราณสถานภายในวัดเนื่องจากโบราณสถานของอำเภอพระนครศรีอยุธยา
พระครูวิสิฐพัชราจาร (ไชยยา เขมสิริ)	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง“การพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี ได้มาจากบริบทของจังหวัดเพชรบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศิลปวัฒนธรรมและงานสกุลช่างเมืองเพชร ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ดังนั้น การดำเนินการก่อสร้างพัฒนาต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยให้เหมาะสม และดำเนินการตามแบบแปลนที่ได้รับอนุญาต จึงได้รูปแบบการพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี ที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

๒.๖.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมมีงานวิจัยที่สามารถนำมาสนับสนุนการวิจัยได้ ดังนี้

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก/มกรางกูร) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔ ผลการศึกษาพบว่า ๑. การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม พบปัญหาการสอนแบบเดิมๆ งบประมาณจำกัด และการจัดทำบัญชีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ จำนวนครูผู้สอนและนักเรียนลดลง สภาพแวดล้อมการเรียนไม่เอื้ออำนวย ๒. องค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ได้แก่ การกำหนดทิศทางและงบประมาณ จัดหาทรัพยากรและพัฒนาครู สร้างแรงจูงใจ และการวางแผนและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ๓. การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศใช้หลักอิทธิบาท ๔ โดยการพัฒนางานวิชาการ ตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณอย่างคุ้มค่า สรรหาครูสอน พัฒนาสภาพแวดล้อม และประชาสัมพันธ์งานการศึกษาเพื่อพัฒนาสำนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ[๑๔๙]

พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมฺปุณฺโณ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ๑. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง บุคลากรมีความรู้ความสามารถ แต่ยังขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจและจำนวนผู้บวชเรียนลดลง ๒. กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การวางแผนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การจัดบุคลากรที่เหมาะสม การมอบอำนาจในการสั่งการและตัดสินใจ และการประสานงานอย่างสม่ำเสมอ โดยนำหลักอิทธิบาท ๔ มาพัฒนาบุคลากร ครู และนักเรียนให้มีความพอใจในการเรียนการสอนและประสบความสำเร็จ เมื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ๓. การพัฒนาการเรียนการสอนครอบคลุมการปรับปรุงหลักสูตร การใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ การใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัย และการวัดผลที่ชัดเจน การสำรวจความคิดเห็นพบว่ามีความเห็นในระดับปานกลางทุกด้าน[๑๕๐]

พระครูสังฆรักษ์สงัด ภทฺทธมฺโม (ภักดีบำรุง) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ๑. การบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ดี แต่ยังขาดบุคลากรชำนาญการ งบประมาณ

---

[๑๔๙] พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก/มกรางกูร), “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

[๑๕๐] พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมฺปุณฺโณ), “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ขาดการดูแล และระบบการทำงานซับซ้อน ขาดการประสานงานกับชุมชน และการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่ ๒. องค์ประกอบของการบริหารจัดการพบว่า คณะสงฆ์ได้วางแผนฝึกอบรมและกระจายอำนาจการบริหาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี แต่ยังต้องหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมจากภายนอก และจัดทำบัญชีที่โปร่งใส รวมถึงควบคุมการประสานงานร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนา ๓. กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมต้องการบุคลากรที่มีคุณธรรมและความรู้ มีการวางแผนงบประมาณและกลยุทธ์ที่ชัดเจน การตรวจสอบภายในอย่างโปร่งใส และการจัดระบบงานที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยต้องพิจารณาเป้าหมายเชิงกลยุทธ์เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานมากที่สุด และในการกำหนดนโยบายขององค์กรนั้นต้องพิจารณาเป้าหมายในเชิงกลยุทธ์ และวัตถุประสงค์ตลอดจนการกำหนดการใช้แผนกลยุทธ์ให้ประสบผลสำเร็จ[๑๕๑]

กนกอร วิเชียรชัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ๑. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - ๑๙ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมคิด และร่วมรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ๒. วิธีพัฒนาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและโรงเรียนได้ร่วมคิด ผู้บริหารต้องใจกว้าง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยบูรณาการตามหลักทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา ๓. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากคณะครู ผู้ปกครอง และหลักสังคหวัตถุ ๔ คือการเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาอธิบาย เปิดโอกาสให้มีการคิดร่วมกัน บูรณาการทานและปิยวาจา ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ และใช้สังคหวัตถุ ๔ ในการประชุมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทุกระดับ[๑๕๒]

พระมหานิกร ฐานุตฺตโร ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผลการศึกษาพบว่า เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมในการก่อสร้างและการสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยมีเจ้าคณะภาคและพระสังฆาธิการที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีในทุกจังหวัดในเขตนี้ ด้านคณาจารย์มีการมอบนโยบายให้มีครูอาจารย์เพียงพอ ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ด้านหลักสูตรยังคงใช้หลักสูตรดั้งเดิมที่เน้นการจำ

---

[๑๕๑] พระครูสังฆรักษ์สงัด ภทฺทธมฺโม (ภักดีบำรุง), “การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

[๑๕๒] กนกอร วิเชียรชัย, “การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

และการแปลเป็นหลัก ส่วนด้านนักศึกษามีการสนับสนุนให้มีการบรรพชาหรืออุปสมบทต่อเนื่อง ทำให้มีทรัพยากรบุคคลเข้ามาเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีมีความพร้อมด้านสื่อ แต่ขาดบุคลากรในการจัดการ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาพบว่า หลักการบริหารจัดการ POSDC และอิทธิบาทธรรม ๔ มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก และมีแนวทางการพัฒนาใน ๕ ด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี[๑๕๓]

กีรติ ศรีวิเชียร ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ในวิชาบาลีไวยากรณ์เมื่อวิเคราะห์ด้วยสหสัมพันธ์พหุคูณได้แก่ สัดส่วนครูต่อนักเรียน จำนวนวิชาที่สอน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และประสบการณ์การสอน ๒. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อวิชาบาลีไวยากรณ์ เมื่อวิเคราะห์ด้วยสหสัมพันธ์พหุคูณ ได้แก่ ความสนใจในการเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน ๓. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนรวมเมื่อวิเคราะห์ด้วยสหสัมพันธ์คาโนนิคอลชุดแรก ได้แก่ ความสนใจในการเรียน และบรรยากาศในชั้นเรียน ชุดที่สอง ได้แก่ สัดส่วนครูต่อนักเรียน ระดับการศึกษาทางบาลีของครู พิสัยอายุของนักเรียนในชั้นและค่านิตยภัต และในการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้ดีขึ้น ควรให้ความสำคัญแก่การพัฒนาความสนใจในการเรียนของนักเรียนและการจัดบรรยากาศในการเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น[๑๕๔]

พระมหาอำนาจ ปวฑฺฒโน ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบัน พระสังฆาธิการได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างทรัพยากรบุคคลในศาสนา แต่ยังพบปัญหาด้านวิสัยทัศน์ที่ไม่ชัดเจนและการจัดการที่ไม่เหมาะสม เช่น การบริหารบุคคล การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการศึกษาประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุม รวมถึงหลักอิทธิบาท ๔ (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และสาราณียธรรม ๖ (เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตา) การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ๓๑๗ คน พบว่าผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุม[๑๕๕]

พระมหาไกรวรรณ ปุณฺขนฺธ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนัก

---

[๑๕๓] พระมหานิกร ฐานุตฺตโร (ศรีราช), “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

[๑๕๔] กีรติ ศรีวิเชียร, “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”, **ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร), ๒๕๒๘.

[๑๕๕] พระมหาอำนาจ ปวฑฺฒโน, “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

เรียนพระปริยัติธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) การวางแผนกลยุทธ์ ๒) ภาวะผู้นำ ๓) วิสัยทัศน์ ๔) คุณธรรมจริยธรรมและ ๕) การบริหารองค์กร ๒. รูปแบบผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ องค์ประกอบ ซึ่งมีความเป็นไปได้ ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย[๑๕๖]

สมคิด สกุลสถาปัตย์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย การสร้างสื่อกลางที่มีศักยภาพการใช้ความฉลาดทางอารมณ์เป็นฐาน การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์สำหรับองค์ประกอบของการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน ประกอบด้วย กระบวนการเปลี่ยนแปลงสมดุล ต่อเนื่อง เน้นผู้เรียน ปัจจัยนำเข้ามีพลังขับเคลื่อน ผลผลิตมีคุณภาพ ผลลัพธ์มีดุลยภาพ เชิงพลวัต บริบทเหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้แบบพอเพียง ๒. รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน เป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพหุตัวแปรที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๑๑ องค์ประกอบ กล่าวคือ การสร้างสื่อกลางที่มีศักยภาพ การใช้ความฉลาดทางอารมณ์เป็นฐาน การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผล) ซึ่งมีอิทธิพลต่อปัจจัยนำเข้ามีพลังขับเคลื่อน กระบวนการเปลี่ยนแปลงสมดุล ต่อเนื่อง เน้นผู้เรียน ผลผลิตมีคุณภาพ ผลลัพธ์มีดุลยภาพเชิงพลวัต บริบทเหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้แบบพอเพียง (การปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน) ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม[๑๕๗]

ชวนพิศ สิทธิ์ธาดา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ คือ ๑) สมรรถนะด้านวิชาชีพ ๒) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ ๓) สมรรถนะด้านหน้าที่ ๔) สมรรถนะด้านบุคคลและ ๕) สมรรถนะด้านการบังคับบัญชา ๒. รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๕ องค์ประกอบที่มีความถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย[๑๕๘]

สรุปได้ว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเริ่มมีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยพื้นฐานมาจากการศึกษาพระไตรปิฎกและการศึกษาภาษาบาลี มีเป้าหมายของการศึกษาเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลี เพื่อให้สามารถศึกษาพระไตรปิฎกให้เข้าใจ ในปัจจุบันมีรูปแบบและพื้นฐานการจัดการศึกษา คือ เป็นการศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดยมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการสอบพร้อมกันทั่ว

---

[๑๕๖] พระมหาไกรวรรณ ปุณฺขนฺธ์, “ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม”, **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๒.

[๑๕๗] สมคิด สกุลสถาปัตย์, “รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน”, **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๒.

[๑๕๘] ชวนพิศ สิทธิ์ธาดา, “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล”, ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๒.

ประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้นจะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักเรียน จะดำเนินการโดยมีเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน การจัดการเรื่องสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ผู้สอน และงบประมาณในการดำเนินการ ปัญหาของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่น การสอบ และการประเมินผลรวมทั้งปัญหาการขาดการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณครูผู้สอนขาดเทคนิควิธีการสอนและการขาดนักเรียนที่สนใจศึกษาอย่างจริงจัง

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศาสนศึกษา คือ การบริหารการศึกษาโดยมีการบูรณาการด้วยองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหาร นำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร สรุปได้ตามตารางที่ ๒.๑๒

ตารางที่ ๒.๑๒ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรม

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก/มกรางกูร)	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔” ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔ มีความเหมาะสมในระดับมากในด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป แต่ยังพบปัญหาการสอนแบบเดิม งบประมาณจำกัด และการจัดทำบัญชีไม่เพียงพอ รวมถึงจำนวนครูและนักเรียนลดลง ด้านองค์ประกอบสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ การกำหนดทิศทาง งบประมาณ การพัฒนาครู และการวางแผนแก้ปัญหา การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ช่วยพัฒนางานวิชาการและคุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมปุญโญ)	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ”ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการมีความก้าวหน้า บุคลากรมีความรู้แต่ขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจและจำนวนผู้บวชเรียนลดลง การพัฒนาการจัดการประกอบด้วยการวางแผนที่สอดคล้อง การจัดบุคลากร การมอบอำนาจ และการประสานงาน โดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาบุคลากรและนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ การสำรวจความคิดเห็นพบว่ามีระดับปานกลางในทุกด้าน

ตารางที่ ๒.๑๒ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระครูสังฆรักษ์สงัด ภทฺทธมฺโม (ภักดีบำรุง)	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ดี แต่ขาดบุคลากรชำนาญการ งบประมาณไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ขาดการดูแล และระบบการทำงานซับซ้อน รวมถึงขาดการประสานงานกับชุมชนและสนับสนุนจากภาครัฐ องค์ประกอบการบริหารจัดการรวมถึงการวางแผนฝึกอบรม การกระจายอำนาจ และการสนับสนุนเทคโนโลยี แต่ต้องหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมและจัดทำบัญชีโปร่งใส กระบวนการพัฒนาเน้นการมีบุคลากรที่มีคุณธรรม การวางแผนงบประมาณที่ชัดเจน การตรวจสอบภายในที่โปร่งใส และการจัดระบบงานที่มีประสิทธิภาพ โดยต้องพิจารณาเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และการใช้แผนกลยุทธ์ให้ประสบผลสำเร็จ
กนกอร วิเชียรชัย	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาพบว่า ๑. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ COVID - 19 ทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก ๒. วิธีพัฒนาใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมคิดและปฏิบัติ ๓. แนวทางการบริหารรวมการเชิญผู้เชี่ยวชาญและการบูรณาการสังคหวัตถุ ๔ เพื่อพัฒนาความร่วมมือและศักยภาพของบุคลากร
พระมหานิกร ฐานุตฺตโร	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”ผลการศึกษาพบว่า เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมในการสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล การจัดตั้งโรงเรียนและคณาจารย์เพียงพอ ส่วนหลักสูตรและเทคโนโลยีมีความพร้อมแต่ขาดบุคลากร ด้านการบริหารใช้หลักการ POSDC และอิทธิบาทธรรม ๔

ตารางที่ ๒.๑๒ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
กีรติ ศรีวิเชียร	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ในวิชาบาลีไวยากรณ์เมื่อวิเคราะห์ด้วยสหสัมพันธ์พหุคูณได้แก่ สัดส่วนครูต่อนักเรียน จำนวนวิชาที่สอน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และประสบการณ์การสอน ๒. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อวิชาบาลีไวยากรณ์เมื่อวิเคราะห์ด้วยสหสัมพันธ์พหุคูณ ได้แก่ ความสนใจในการเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน ๓. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนรวมเมื่อวิเคราะห์ด้วยสหสัมพันธ์คาโนนิคอลชุดแรกได้แก่ ความสนใจในการเรียน และบรรยากาศในชั้นเรียน ชุดที่สอง ได้แก่ สัดส่วนครูต่อนักเรียน ระดับการศึกษาทางบาลีของครู พิสัยอายุของนักเรียนในชั้นและค่านิตยภัต
พระมหาอำนาจ ปวฑฺฒโน	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียนเพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคลคือพระภิกษุ สามเณร ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต
สมคิด สกุลสถาปัตย์	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน” ผลการศึกษาพบว่า๑. องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผล ๒. รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืนเป็น ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพหุตัวแปรที่ประกอบด้วยองค์ป

ตารางที่ ๒.๑๒ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ชวนพิศ สิทธิ์ธาดา	ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล” ผลการศึกษาพบว่า ๑. องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๒. รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๕ องค์ประกอบที่มีความถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยหนังสือ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ จึงได้นำแนวคิดและทฤษฎีมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในรูปแบบของความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น กับตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักทฤษฎี SWOT Analysis ประกอบด้วย ๑) S - Strength (จุดแข็ง) ๒) W - Weakness (จุดอ่อน) ๓) O - Opportunity (โอกาส) ๔) T - Threat (อุปสรรค)[๑๕๙] และศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการวางแผน ๒) ด้านการจัดการองค์กร ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล ๔) ด้านการอำนวยการ๕) ด้านการกำกับดูแล[๑๖๐] และการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อัตถจริยา ๔) สมานัตตตา[๑๖๑]

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ แนวคิดในการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านครูผู้สอน ๓) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ๔) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล[๑๖๒] ดังแสดงภาพที่ ๒.๓

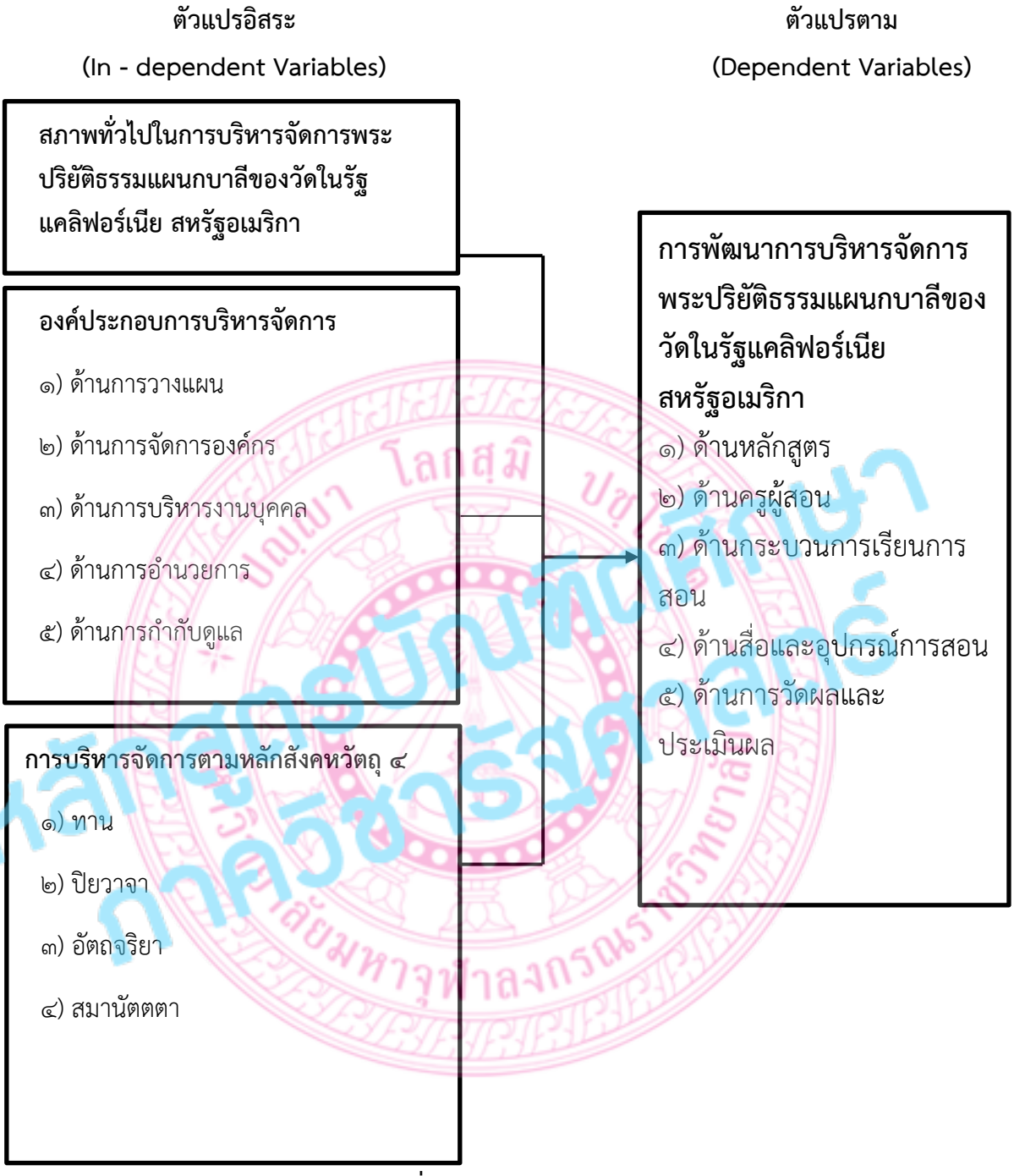
---

[๑๕๙] อาทิตย์ วงษ์สง่า, " SWOT Analysis", **เอกสารประกอบการสัมมนาบุคลากรกองแผนงาน** , (กองแผนงาน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕). (อัดสำเนา).

[๑๖๐] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร,** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓ - ๒๓.

[๑๖๑] องฺ.จตุกฺ. ๒๑/๓๒/๕๐ - ๕๑.

[๑๖๒] นพรัตน์ เบญจวัฒนานนท์, **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘), หน้า ๗.

แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กกวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดหัวข้อปัญหา วัตถุประสงค์ในการวิจัย และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย
๓. กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. เก็บรวบรวมข้อมูล
๗. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๘. สรุปและรายงานผลการศึกษาวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ ผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มเจ้าคณะผู้ปกครอง เพื่อศึกษาถึงการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จำนวน ๔ รูป ประกอบด้วย

ลำดับที่	ชื่อ – ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระธรรมราชานุวัตร	เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร
๒	พระธรรมวชิราจารย์	เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม
๓	พระเทพวชิรวิเทศ	ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
๔	พระราชวัชรวิเทศ	รองประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จำนวน ๔ รูป ประกอบด้วย

ลำดับที่	ชื่อ – ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๕	พระมหาสมบัติ อินฺทปญฺโญ ป.ธ.๙	รองเลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย
๖	พระมหาดุสิต ญาณภูสิโต ป.ธ.๙	กรรมการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา เลขานุการวัดไทยลอสแองเจลิส
๗	พระมหาสุวัฒน์ ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๙	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดรัตนปัญญา แคลิฟอร์เนีย

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มตัวแทนพระสังฆาธิการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จำนวน ๓ รูป ประกอบด้วย

ลำดับที่	ชื่อ – ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๘	พระครูรัตนปัญญาวิเทศ	เจ้าอาวาสวัดรัตนปัญญา รองเลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
๙	พระครูวิเทศกัลยาณธรรม, ดร.	เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอ
๑๐	พระครูเจติยธรรมวิเทศ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอ

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กศ.ดุษฎีบัณฑิต

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มตัวแทนนักเรียนบาลี จำนวน ๔ รูป ประกอบด้วย

ลำดับที่	**ชื่อ – ฉายา/นามสกุล**	**ตำแหน่ง**
๑๑	พระมหาอนันต์ภิวัฒน์ พุทฺธรกขิโต	วัดโพธิวารีรังสฤษฎ์ แคลิฟอร์เนีย
๑๒	พระวีรยุทธ ปญฺญาวชิโร	วัดรัตนปัญญา แคลิฟอร์เนีย
๑๓	พระมหาธนากร โชติปญฺโญ	วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซด์ รัฐแคลิฟอร์เนีย
๑๔	พระปลัดสุนทร ธมฺมทีโป	วัดสุทธาวาส รัฐแคลิฟอร์เนีย

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มตัวแทนกรรมการวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จำนวน ๓ คน ประกอบด้วย

ลำดับที่	**ชื่อ – ฉายา/นามสกุล**	**ตำแหน่ง**
๑๕	นางรัตนา รัตนเสรีประเสริฐ	วัดป่าธรรมชาติ รัฐแคลิฟอร์เนีย
๑๖	นางสาวนุพันธ์ ชลานุเคราะห์	วัดไทยลอสแองเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย
๑๗	นายวัชรินทร์ จิตณาธรรม	วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

โดยมีขั้นตอนการสร้างลักษณะ และการตรวจสอบของเครื่องมือ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๑.๒ กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑.๓ กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๑.๔ สร้างเครื่องมือ

๑.๕ นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๑.๖ ปรับปรุงแก้ไข

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก เช่น ชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตำแหน่ง วัน เดือนปีที่ให้สัมภาษณ์ สถานที่ให้สัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูล เป็นต้น

ตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จำนวน ๓ ข้อ คือ

ก. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เป็นอย่างไร

ข. องค์ประกอบในการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา มีอะไรบ้าง

ค. การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาควรเป็นอย่างไร

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. นำแบบสัมภาษณ์และข้อคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

๑) การวิเคราะห์เชิงเอกสาร ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับ มหาจุฬาเตปิฎกำ ๒๕๐๐ พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิตต์พระบรมราชินีนาถ

(๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสารบทความงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

อนึ่ง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงบทความงานวิจัยในวารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แล้ว ทำให้เห็นกรอบแนวคิด ประเด็นปัญหาของการวิจัย จากเอกสารที่ได้มีการทบทวนก่อนหน้านี้ หลังจากที่ได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้

๒) การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

(๑) ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

(๒) ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถดำเนินการดังนี้

๑) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เป็นผู้ทรงวุฒิ ๑๗ รูปหรือคน มาจำลองเป็นการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาชั้นต้น (Basic Model) ก่อนจะนำไปขอคำชี้แนะจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๓) หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาถึงรูปแบบเบื้องต้นในการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาชั้นต้น (Basic Model) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและสร้างรูปแบบต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และเพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๗ รูปหรือคน เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๔.๒ องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๔.๓ การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑. ด้านจุดแข็ง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาด้านจุดแข็ง มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

๑. จุดเด่นสำคัญอย่างหนึ่งคือการมีครูสอนพระปริยัติธรรมที่จบเปรียญธรรมในระดับเรียนเอกเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้สอนเหล่านี้มีทั้งความรู้และประสบการณ์ สามารถให้คำแนะนำและสั่งสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถนำเสนอเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

รวมถึงสามารถตอบข้อซักถามและแก้ไขปัญหาการเรียนได้อย่างทันเวลา ส่งผลให้นักเรียนมีพื้นฐานการศึกษาที่แข็งแรงและมีความมั่นใจในการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป[๑]

๒. ครูสอนมีความชำนาญในการสอนอย่างมาก โดยเฉพาะการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งจำเป็นต้องใช้ผู้สอนที่จบเปรียญเอกในประโยค ป.ธ.๗ - ๙ เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนมีความชำนาญและเชี่ยวชาญ มีการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ สามารถให้คำแนะนำและสั่งสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และการสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนเป็นที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพอย่างมาก[๒]

๓. วัดมีอาคารเรียนที่พร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมและเพียงพอต่อการใช้งาน อาคารเรียนถูกจัดให้เป็นเอกเทศ แยกออกจากเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสอย่างชัดเจน ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนมีความเป็นระเบียบและเหมาะสมกับการศึกษา นักเรียนสามารถมุ่งมั่นในการเรียนรู้ได้เต็มที่ โดยไม่ถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่น ๆ ภายในวัด[๓]

๔. มีปฏิทินการศึกษาภาษาบาลี และสอบบาลีสนามหลวง สหรัฐอเมริกา อย่างชัดเจน โครงการเรียนบาลีสัญจร ประจำ ๒ สัปดาห์ ต่อ ๑ ครั้ง ๆ ละ ๑ วัน (รวมจำนวน ๑๓ ครั้ง) โครงการเรียนบาลีสัญจร ประจำ ๑ เดือน ต่อ ๑ ครั้ง ๆ ละ ๑ สัปดาห์ (รวมจำนวน ๖ ครั้ง) และโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ และประโยคบาลีสนามหลวง[๔]

๕. การจัดการเรียนการสอนมีสถานที่ที่พร้อมเพียงพอต่อการใช้งาน และมีครูสอนจำนวนมากที่คอยดูแลนักเรียนอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาที่พบคือจำนวนนักเรียนที่สนใจเข้ามาศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีมีแนวโน้มลดลง อาจเป็นเพราะการปรับโครงสร้างการศึกษาของภาครัฐ ซึ่งทำให้การเรียนในสาขานี้ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร นักเรียนอาจหันไปสนใจสาขาวิชาอื่น ๆ ที่มีโอกาสในอาชีพและการเติบโตในอนาคตมากกว่า การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมให้ยั่งยืนต่อไป[๕]

๖. ในส่วนหนึ่งที่จะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้ดี คือการจัดสรรที่พักสำหรับครูผู้สอนและนักเรียนให้เพียงพอและแยกกัน ไม่ให้พักรวมกัน ซึ่งจะเป็นส่วนดีในการใช้สมาธิในการศึกษาหนังสือบาลีให้สะดวกยิ่งขึ้น การมีพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการพักผ่อนและการศึกษา จะช่วยให้นักเรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้อย่างเต็มที่และมีสมาธิในการเรียนมาก

---

[๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ขึ้น นอกจากนี้ การจัดสรรพื้นที่ดังกล่าวยังช่วยให้ครูผู้สอนมีพื้นที่สำหรับการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเป็นระเบียบ[๖]

๗. มีสถานที่ที่พร้อมรองรับนักเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีอย่างครบครัน มีห้องพักสำหรับครูสอนและนักเรียน อาคารเสนาสนะมีความพร้อมและสะดวกสบาย ทุกอย่างเตรียมไว้พร้อมสำหรับการศึกษาและการอยู่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดที่มีหนังสือและตำราครบถ้วน ห้องเรียนที่มีอุปกรณ์การสอนทันสมัย หรือพื้นที่พักผ่อนและกิจกรรมกลางแจ้งเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและใจ อยู่ที่ตัวนักเรียนเท่านั้นว่าจะมีความอดทนและความเพียรพยายามมากน้อยแค่ไหนในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง หากนักเรียนมีความตั้งใจและพยายาม ความสำเร็จในการศึกษาพระปริยัติธรรมย่อมไม่ไกลเกินเอื้อม[๗]

๘. การเรียนการสอนต้องมีความต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและสมดุลตลอดทั้งปีการศึกษา ครูสอนจะทำหน้าที่สอนนักเรียนตลอดทั้งปี ตั้งแต่เริ่มต้นของปีการศึกษาจนถึงการติวเข้มก่อนสอบและขั้นสอบ การสอนจะถูกวางแผนอย่างเต็มที่เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาและต้องการของนักเรียน นอกจากนี้ ครูบาอาจารย์จะปฏิบัติหน้าที่อย่างใส่ใจในการสอนและให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน การสอนอาจมีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนตามความต้องการและความคิดเห็นของนักเรียนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น และในบางประโยคก็มีการสอบซ่อม ดังนั้น ครูบาอาจารย์จะทำหน้าที่อย่างเต็มที่เพื่อให้การศึกษาเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเต็มไปด้วยความสำเร็จสำหรับนักเรียนทุกคน[๘]

๙. ที่พักของครูผู้สอนและนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นมาก หลายสำนักนำนักเรียนมาพักรวมกันไม่เป็นเอกเทศ เวลานักเรียนต้องการจะดูหนังสือหรืออ่านหนังสือ ก็ไม่มีสมาธิเนื่องจากว่าพักรวมกันและเมื่อมาอยู่รวมกันเยอะ ๆ ก็ชวนกันเล่นหรือพูดคุย ทำให้ความสนใจในการเรียนลดลง จุดแข็งของเราก็คือว่าเรามีสถานที่พร้อมจึงทำให้มีนักเรียนสอบไล่ได้มาก[๙]

๑๐. การเรียนบาลีจะต้องมีความต่อเนื่องเรียน ๆ หยุด ๆ ไม่ได้ผล ครูบาอาจารย์ที่นี่จะดูแลนักเรียนตั้งแต่นอกห้องเรียน เข้าห้องเรียน และหลังเลิกเรียน ดูแลตลอดทั้งพฤติกรรมการเป็นอยู่ การขบฉันอะไรต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญมาก ครูบาอาจารย์ให้ความใส่ใจมาก[๑๐]

๑๑. เรื่องที่ใส่ใจเป็นสำคัญก็คือเรื่องการอยู่การฉัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่พักสำหรับครูผู้สอนและนักเรียนจะต้องมีความเป็นเอกเทศและเพียงพอ ถ้าเป็นพระสงฆ์จะไม่ให้พักรวมกัน

---

[๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

จะต้องมีห้องพักที่แยกออกจากกัน เนื่องจากให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยในกรณีที่เป็นสามเณรอาจจะให้พักร่วมกับสามเณรรุ่นพี่เพื่อดูแลเอาใจใส่รุ่นน้องให้คำแนะนำตักเตือนในฐานะกัลยาณมิตรต่อกัน[๑๑]

๑๒. เรามีโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่แยกเป็นเอกเทศจากที่พักสงฆ์ซึ่งจุดนี้ก็จะทำให้เราสามารถบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นเอกเทศไม่ต้องไปยุ่งกับการใช้อาคารสถานที่อื่น ๆ ของวัด แต่ก่อนก็ไม่มีอาคารเรียนต้องใช้กุฏิบ้างศาลาการเปรียญบ้างศาลาธรรมะสังเวชมากในการใช้เป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรม[๑๒]

๑๓. จุดแข็งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือเรามีครูผู้สอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก ซึ่งครูสอนนั้นจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนรุ่นใหม่และคอยให้คำแนะนำสั่งสอนนักเรียนให้คำปรึกษาทางด้านการศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน[๑๓]

๑๔. มีกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดทั้งปี ในส่วนที่เป็นผู้สอนก็จะแบ่งหน้าที่กันสอนอย่างเป็นเอกเทศไม่ให้ปนกัน ในปัจจุบันงานของคณะสงฆ์ก็จะมีจำนวนมากทั้งผู้สอนก็จะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีพร้อมทั้งการสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยในส่วนนี้ก็จะต้องใช้ครูบาอาจารย์ในการสอนเป็นจำนวนมาก[๑๔]

๑๕. เรียนบาลีนั้นต้องเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษา การเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีต้องเรียนคู่กันกับพระปริยัติธรรม แผนกธรรมซึ่งผู้สอนจะต้องจัดตารางสอนให้ไม่ตรงกันและมีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการให้กำลังใจ สร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน[๑๕]

๑๖. จุดเด่นที่มองเห็นได้ชัดของการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีก็คือไม่มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพราะว่าทางวัดและคณะสงฆ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุน หรือถ้าหากมีค่าใช้จ่ายบ้างก็ใช้จำนวนไม่มากเท่าไร[๑๖]

๑๗. ตำราที่ใช้เรียนแต่ละประโยคจะมีตำราจำนวนจำกัด ใช้ตำราไม่มาก ดังนั้นค่าใช้จ่ายก็ไม่ต้องใช้จ่ายมาก สถานที่พัก วัดก็จัดหาให้ การขบฉันก็สามารถบิณฑบาตเลี้ยงชีพได้ ไม่ต้องกังวลในเรื่องนี้[๑๗]

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านจุดแข็ง ประกอบด้วย มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทั้ง

---

[๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีที่พักสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมและนักเรียนอย่างเพียงพอ และมีอาคารซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีมีจำนวนมากและครูสอนส่วนมากเป็นเปรียญธรรมเอก ป.ธ.๗ - ๙ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือค่าใช้จ่ายในการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อย

ตารางที่ ๔.๑ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านจุดแข็ง**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	๕	๔,๘,๑๐,๑๔,๑๕
๒	มีที่พักสำหรับนักเรียนและครูสอนเพียงพอ	๔	๖,๗,๙,๑๑
๓	มีอาคารเรียนพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา	๓	๓,๕,๑๒
๔	มีครูสอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก	๓	๑,๒,๑๓
๕	มีปฏิทินการศึกษาภาษาบาลี และสอบบาลีสนามหลวง สหรัฐอเมริกา อย่างชัดเจน	๒	๑๖,๑๗

๒. ด้านจุดอ่อน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านจุดอ่อน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. งบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีมีไม่เพียงพอ เนื่องจากว่า ภาครัฐมองว่าวัดสามารถรับบริจาคได้ บริหารจัดการงบประมาณได้โดยส่วนของตนเองจึงให้งบประมาณในการสนับสนุนเรื่องของการศึกษาน้อย[๑๘]

๒. ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนจะไม่ต้องใช้งบประมาณในการศึกษาสำหรับนักเรียนจำนวนมาก แต่สำหรับการบริหารจัดการซึ่งทางวัดจะต้องรับภาระก็มีมาก เช่น ในเรื่องของการบริหารจัดการอาคารสถานที่ เรื่องของอาหารขบฉันและสวัสดิการสำหรับผู้สอนและนักเรียนจำเป็นต้องใช้งบประมาณซึ่งเราจะต้องจัดหาเองในส่วนที่ภาครัฐไม่ได้จัดหาให้[๑๙]

[๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๑๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

๓. การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในปัจจุบันจะต้องมีกลยุทธ์ในการจัดการ เดิมทีเราจัดการศึกษาในส่วนนี้ตามรูปแบบเดิมที่บูรพาจารย์เคยทำมา แต่ในยุคปัจจุบันจะต้องมีกลยุทธ์และวิธีการที่มีความสุขุมรอบคอบมากยิ่งขึ้น ที่จะต้องใช้ในเรื่องของงบประมาณเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น มีค่าตอบแทนให้กับครูสอน หรือรางวัลให้กับนักเรียน การดูแลเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษา[๒๐]

๔. มีเรื่องของสวัสดิการที่เพียงพอที่จะจัดสรรให้กับผู้สอนและนักเรียนต้องบอกว่ามีไม่เพียงพอ คือมีแต่ไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากขาดงบประมาณในการจัดการศึกษาซึ่งหน่วยงานภาครัฐก็ยังไม่ได้มีหน่วยงานใดที่เข้ามาให้การสนับสนุนโดยตรง[๒๑]

๕. จุดอ่อนอีกประการหนึ่งก็คือว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้นเมื่อจบการศึกษาแล้วก็ยังไม่มีงานรองรับอย่างเป็นเอกเทศ แต่ส่วนมากผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วคณะสงฆ์ก็จะมีงานให้ทำอย่างน้อยก็เป็นผู้สอนให้กับน้อง ๆ ต่อไป วางลูกศิษย์ที่มีความสามารถทางการบริหารก็ได้เข้าสู่แวดวงการบริหารคณะสงฆ์เป็นพระสังฆาธิการ[๒๒]

๖. ในปัจจุบันการเรียนการสอนไม่ว่าสาขาใดจะต้องมีเครื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในปัจจุบันยังขาดบุคลากรในด้านนี้ที่มีความรู้ความสามารถและนำความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน[๒๓]

๗. งบประมาณในการจัดการศึกษาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนมามีจำนวนน้อยคือคิดตามหัวของนักเรียนและการจัดการเรียนการสอน [๒๔]

๘. ในเรื่องของสวัสดิการสำหรับผู้สอนพระปริยัติธรรมและนักเรียนไม่เพียงพออาจเนื่องมาจากงบประมาณในการจัดการศึกษาที่มีไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถที่จะจัดสรรสวัสดิการงบประมาณสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมและให้นักเรียนได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม[๒๕]

๙. เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วไม่มีงานของคณะสงฆ์ที่รองรับอย่างเป็นกิจจะลักษณะหรือเป็นตำแหน่งทางการบริหารที่ชัดเจนทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจสำหรับนักเรียน[๒๖]

๑๐. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่จะมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สำหรับการเรียนการสอนบาลี[๒๗]

---

[๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๑. การควบคุมในเรื่องของการใช้เครื่องมือสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของโทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ตในยุคปัจจุบันที่สามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายดาย และการที่ไม่สามารถควบคุมการใช้สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตนี้ทำให้นักเรียนต่าง ๆ จากภายนอกดึงความสนใจในการเรียนของนักเรียนทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนบาลีลดลง[๒๘]

๑๒. เราไม่สามารถจัดสวัสดิการให้กับครูผู้สอนและนักเรียนได้อย่างเพียงพอเนื่องจากว่างบประมาณมีไม่เพียงพอ สำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีส่วนหนึ่งมีการให้สวัสดิการครูสอนและนักเรียนอย่างเพียงพอดูแลนักเรียนทั้งครอบครัวของนักเรียนจึงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากศึกษาและมีการชวนเพื่อนเข้ามาเรียนเพิ่มเติม นี้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนบาลีได้เป็นอย่างดี[๒๙]

๑๓. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีเมื่อสำเร็จการศึกษามาแล้วไม่มีงานรองรับอย่างชัดเจนคณะสงฆ์ก็ให้การสนับสนุนสำหรับการเรียนการสอนในสำหรับเรื่องของการกระจายภาระงานยังไม่มีความชัดเจน แต่โดยมากแล้ว เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วคณะสงฆ์ก็จะให้การยอมรับและการเรียนรู้ที่คณะสงฆ์ปฏิบัติมาโดยตลอดคือเมื่อคัดเลือกพระสังฆาธิการหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อดำรงตำแหน่งทางการบริหารคณะสงฆ์ก็จะเลือกจากบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเปรียญธรรมจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษ[๓๐]

๑๔. จุดอ่อนประการหนึ่งก็คือโครงสร้างของคณะสงฆ์ที่อยู่ในรูปที่ยังไม่สอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นเมื่อสำเร็จการศึกษามาแล้ว การมีหน้าที่การงานที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็นตัวประกันว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีแล้วจะมีงานคณะสงฆ์รองรับ ตรงนี้ยังไม่ชัดเจน[๓๑]

๑๕. สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงสื่อในภายนอกได้อย่างชัดเจน นักเรียนรุ่นใหม่ ๆ จะมีความสนใจสื่อออนไลน์มากกว่าการเรียน ดังนั้นจุดด้อยส่วนหนึ่งก็คือ เราไม่สามารถจะไปควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสารเหล่านี้ได้ เนื่องจากว่าเครื่องมือสื่อสารเหล่านี้ก็ถือว่ามีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบันจึงส่งผลให้นักเรียนสนใจในการเรียนบาลีลดลง[๓๒]

๑๖. ถามว่างบประมาณนั้นเพียงพอหรือไม่ ก็ต้องบอกว่าไม่เพียงพอ โดยปกติแล้วสำนักศาสนศึกษาเองก็จะมีงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากเจ้าอาวาสซึ่งก็คือเจ้าสำนักศาสนศึกษาเป็นงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการได้เพียงพอตามปกติ แต่หากเมื่อมองในเรื่องของการบริหาร

---

[๒๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๓๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๓๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๓๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

เชิงกลยุทธ์ที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณมากขึ้น สำหรับการจัดการศึกษาแล้วก็ถือว่างบประมาณยังไม่เพียงพอ[๓๓]

๑๗. รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีน้อยกว่าการศึกษาแผนกสามัญ อาจจะมาจากในส่วนของหลักสูตรที่พระปริยัติธรรม แผนกบาลีมุ่งเน้นศึกษาบาลีอย่างเดียว ตำราก็มีไม่มาก และการวัดผลประเมินผลก็ยังเป็นแบบเดิมที่คณะสงฆ์เคยใช้มาก่อน ซึ่งในส่วนนี้รัฐมองว่าใช้งบประมาณไม่มากจึงจัดสรรให้จำนวนน้อยและอีกส่วนหนึ่งวัดสามารถจัดหางบประมาณได้เอง[๓๔]

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านจุดอ่อน ประกอบด้วยงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาสวัสดิการไม่เพียงพอสำหรับครูสอนและนักเรียนอันเนื่องมาจากงบประมาณที่ไม่เพียงพอผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานของคณะสงฆ์รองรับที่ชัดเจน ยังขาดผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนบาลี และการควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสารประเภทสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ยังเป็นปัญหาไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นสำหรับปัจจุบัน และสามารถซื้อหาได้ง่าย

ตารางที่ ๔.๒ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านจุดอ่อน**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	งบประมาณมีไม่เพียงพอ	๕	๑,๒,๗,๑๖,๑๗
๒	สวัสดิการมีไม่เพียงพอแก่นักเรียนและครูสอน	๔	๓,๔,๘,๑๒
๓	ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานรองรับที่ชัดเจน	๔	๕,๙,๑๓,๑๔
๔	ขาดผู้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการในการเรียนการสอน	๒	๖,๑๐
๕	การควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสาร	๒	๑๑,๑๕

[๓๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๓๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

๓. ด้านโอกาส

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านโอกาส มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. คณะสงฆ์ให้การยอมรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งจุดนี้เป็นโอกาสที่ดีมากสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี[๓๕]

๒. คณะสงฆ์ให้การยอมรับและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้มีผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูสอนมีความก้าวหน้าในงานปกครองคณะสงฆ์ บางรูปบริหารจัดการบาลีจนได้เป็นเจ้าอาวาสก็มี[๓๖]

๓. การบริหารจัดการสำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษา เป็นบททดสอบเป็นอย่างดีเพื่อก้าวเข้าสู่ตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ เรื่องของการศึกษาบาลีนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก มหาเถรสมาคมก็มีนโยบายให้พระภิกษุสามเณรศึกษาบาลีมาโดยตลอด[๓๗]

๔. เรียนบาลีแล้วสามารถเรียนต่อที่อื่นในระดับอุดมศึกษาได้ แม้แต่จบการศึกษาแล้วก็สามารถนำไปสอบอนุศาสนาจารย์ตามกองทัพต่าง ๆ ได้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ[๓๘]

๕. ทั้งคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนต่างชื่นชมยินดีกับผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับ ทำให้ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชน โอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าของการศึกษาบาลีมีสูง[๓๙]

๖. พุทธศาสนิกชนต่างให้การยอมรับนับถือและมีความศรัทธาพระสงฆ์ที่สำเร็จเป็นเปรียญธรรม คณะสงฆ์ก็ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อให้มีผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น พระผู้ใหญ่ทุกรูปในชั้นปกครองก็เอาใจใส่ดูแลดี[๔๐]

๗. เมื่อสำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมแล้ว สามารถไปศึกษาต่อได้หลายสาขา มีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นจำนวนมาก ที่นำเอาวุฒิเปรียญธรรมไปศึกษา ทุกวันนี้ เปรียญธรรม ๓ ประโยคก็ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้[๔๑]

๘. ถ้ามองในแง่ของการบริหารจัดการ สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นเอกเทศ เนื่องจากไม่ต้องขึ้นตรงกับหน่วยงานภาครัฐ แต่ก็มีข้อเสียอยู่คือ ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่ แต่ก็ถือว่าเป็นผลดีที่เราสามารถบริหารจัดการได้อย่างอิสระ[๔๒]

---

[๓๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๓๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๓๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๓๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๓๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๙. สำนักศาสนศึกษาขึ้นตรงกับแม่กองบาลีสนามหลวงในเฉพาะกระบวนการของการประเมินผลเท่านั้นเอง ส่วนอื่นสามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นเอกภาพ ตามบริบทของวัดและสำนักเรียนคณะจังหวัด[๔๓]

๑๐. เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุด กล่าวคือเป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งถือว่าสูงสุดของการศึกษาคณะสงฆ์แล้ว ก็จะได้รับการยอมรับจากคณะสงฆ์ หรือแม้แต่จบเปรียญธรรม ๓ ประโยค เป็นพระมหาแล้ว คณะสงฆ์ก็ให้การยอมรับ[๔๔]

๑๑. พระผู้ใหญ่ชั้นปกครองให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เนื่องจากผลของการศึกษาเป็นผลงานของคณะสงฆ์ และเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักที่จะให้การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาบาลี[๔๕]

๑๒. วัดจัดการศึกษาเอง เวลาสอบก็ส่งชื่อสอบในสามสำนักเรียนคณะจังหวัด การบริหารจัดการภายในก็ไม่ยุ่งยากเหมือนหน่วยงานในสังกัดรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องก็มีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ที่ต้องรายงานจำนวนนักเรียน ซึ่งก็ไม่เกี่ยวกับการบริหาร จึงเป็นโอกาสดีที่จะสามารถบริหารจัดการได้อย่างอิสระ[๔๖]

๑๓. นักเรียนบาลีหลายรูปลาสิกขาไปแล้วก็นำเอาวุฒิไปเทียบศึกษาต่อได้ พัฒนาความรู้ความสามารถสามารถประกอบอาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้หลากหลาย[๔๗]

๑๔. พุทธศาสนิกชนได้ให้การยอมรับ คณะสงฆ์ก็ให้การยอมรับพระสงฆ์ที่เป็นมหาเปรียญจึงเป็นค่านิยมที่ดีสำหรับผู้เข้ามาบวช ก็อยากจะศึกษาบาลี[๔๘]

๑๕. การศึกษาไม่ว่าสาขาวิชาใดก็ตาม ก็ได้รับการยอมรับ โดยเฉพาะการศึกษาบาลี คณะสงฆ์ให้การยอมรับมาก เป็นงานที่พระสังฆาธิการละเลยไม่ได้[๔๙]

๑๖. ส่วนที่ดีส่วนหนึ่งคือพุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาภาษาบาลี[๕๐]

๑๗. เมื่อได้ยินคำว่าพระมหา รู้สึกว่าท่านมีอะไรพิเศษกว่าพระธรรมดา และในความรู้สึกของประชาชนก็จะเข้าใจว่าท่านจะเก่งกว่าพระธรรมดา และประชาชนก็ต้องการทำบุญกับพระเก่ง เวลาไปทำบุญที่วัดเราก็จะเป็นตู้บริจาคสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์[๕๑]

---

[๔๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๔๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๕๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านโอกาส ประกอบด้วย คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ และพุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

ตารางที่ ๔.๓ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านโอกาส**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา	๕	๑,๕,๑๐,๑๔,๑๕
๒	คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่	๔	๒,๓,๖,๑๑
๓	เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้	๓	๔,๗,๑๓
๔	สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ	๓	๘,๙,๑๒
๕	พุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุน	๒	๑๖,๑๗

๔. ด้านอุปสรรค

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านอุปสรรค มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. สิ่งที่เป็นอุปสรรคของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีคือ การสอบวัดผลประเมินผลที่เป็นแบบสอบได้สอบตก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการสอบซ่อม ก็จำนวนผู้สอบผ่านก็ยังถือว่าน้อยอยู่เมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้าศึกษา[๕๒]

๒. คณะสงฆ์ควบคุมคุณภาพการศึกษา และใช้ระบบการวัดประเมินผลที่เข้มงวด จึงส่งผลให้นักเรียนสอบตกจำนวนมาก ตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนรุ่นใหม่กลัว เพราะไม่สามารถวางแผนการสำเร็จการศึกษาได้[๕๓]

๓. ปัจจุบันจำนวนนักเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด มีผลมาจากการที่นักเรียนบวชเรียนน้อยลง เมื่อมีผู้บวชน้อย จำนวนนักเรียนก็น้อยตามไปด้วย[๕๔]

---

[๕๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

[๕๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๕๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๕๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.

๔. การบริหารจัดการในส่วนของโครงสร้างยังไม่สอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐ การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามระบบบริหารจัดการของวัด[๕๕]

๕. ปัญหาหนึ่งที่เราเจอและทุกๆ สำนักก็เจอแบบชนิดที่ว่าหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยคือ การสอบมีได้มีตก เป็นการวัดผลที่รักษาเอาไว้ซึ่งคุณภาพ แต่ในส่วนหนึ่งก็เป็นการเสียโอกาสทางการศึกษาด้วยเช่นกัน แต่ในส่วนนี้มองว่า หากบริหารจัดการแบบเชิงกลยุทธ์ ก็จะทำให้มีผู้สอบผ่านมากขึ้น[๕๖]

๖. จำนวนนักเรียนบาลีทุกวันนี้น้อยลงเรื่อย ๆ ทุกสำนักประสบปัญหานี้ มีอาคารสถานที่มีอาจารย์สอน แต่ขาดผู้เรียน ตอนนี้เหลืออยู่แต่สำนักใหญ่ ๆ [๕๗]

๗. ปัญหาการขาดผู้เรียนส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการปฏิรูปการศึกษาของภาครัฐ ทำให้ผู้ที่สนใจเรียนบาลีลดน้อยลงเรื่อย ๆ อีกส่วนหนึ่งนักเรียนก็สนใจเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญกันส่วนมากทำให้ขาดผู้เรียนบาลีโดยตรง[๕๘]

๘. การศึกษาบาลีเพียงอย่างเดียวเมื่อลาสิกขาแล้ว หากเรียนไปจบถึงระดับประโยค ป.ธ. ๙ ก็นำไปใช้ในการประกอบอาชีพยาก วุฒิเปรียญธรรม ๙ ประโยค ปัจจุบันก็นำไปใช้ในการสอบบรรจุได้หลายหน่วยงาน เช่น อนุศาสนาจารย์ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนา เป็นต้น[๕๙]

๙. นักเรียนบาลีไม่สามารถวางแผนการศึกษาของตนได้อย่างแน่ชัดว่าจะจบปีไหน เนื่องจากว่า ระบบการวัดผลเป็นแบบสอบได้สอบตก หากความรู้ไม่ถึงความสามารถไม่ได้ก็สอบตก ความรู้เพียงพอความเพียรถึง ความจำดีก็สอบได้[๖๐]

๑๐. นักเรียนส่วนมากต้องการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ลาสิกขา เนื่องมาจากการขาดทุนทรัพย์ในการเรียน จึงมาบวชเรียน เมื่อมีเป้าหมายเช่นนี้ก็เลือกเรียนปริยัติสามัญ นักเรียนบาลีก็เลยลดลง[๖๑]

๑๑. ส่วนหนึ่งที่รัฐไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีได้อย่างเพียงพอ คือเรื่องของโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่ยังไม่สอดคล้องกับหน่วยงานในภาครัฐ[๖๒]

๑๒. อุปสรรคประการหนึ่งที่ส่งผลให้การบริหารจัดการสำนักเรียนมีปัญหาจำนวนนักเรียนลดลง ก็คือ การสอบได้สอบตก ถึงแม้ว่าจะมีการสอบซ่อม บางท่านก็ยังสอบตกอยู่ดี เนื่องจากระบบวัดผลมีการสอบได้สอบตก จึงไม่เป็นจุดสนใจให้มีผู้สนใจเข้ามาเรียนเพิ่ม[๖๓]

---

[๕๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๕๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๕๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๕๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๕๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๓. นักเรียนน้อยลงมาก สำนักใหญ่ ๆ ที่มีนักเรียนเป็นร้อยทุกวันนี้เหลืออยู่หลักสิบ ก็ต้องฝากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล[๖๔]

๑๔. หากมีการสอบแบบเก็บเป็นคะแนนจะดีมาก จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนได้ นำเอาระบบการจัดการศึกษาแบบสายสามัญเข้ามาใช้ มีการสอบเก็บคะแนนสอบกลางภาคปลายภาค อย่างนี้เป็นต้น ก็จะช่วยได้[๖๕]

๑๕. เท่าที่เห็นคือว่าภาครัฐให้งบประมาณสนับสนุนน้อย คณะสงฆ์ก็จำเป็นต้องเรี่ยไรงบประมาณจากพุทธศาสนิกชนเพื่อจัดการศึกษา แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยุ่งยากเพราะพุทธศาสนิกชนต่างให้การสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์อยู่แล้ว[๖๖]

๑๖. เมื่อเรียนจบแล้วก็สามารถนำความรู้ไปใช้ในสาขาที่เกี่ยวข้องได้ แต่ถ้าหากเรียนไม่จบถึงขั้นสูงสุด การจะนำเอาวุฒิไปเทียบเรียนต่อหรือประกอบอาชีพก็เป็นเรื่องที่ยาก[๖๗]

๑๗. งบประมาณที่พระสงฆ์ได้รับมีไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาเชิงกลยุทธ์ แต่ถ้าจัดการศึกษาตามปกติแล้วก็เพียงพอ แต่จะขาดในเรื่องของสวัสดิการและอุปการณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย[๖๘]

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านอุปสรรค ประกอบด้วยการวัดผลประเมินผลที่เป็นแบบสอบได้สอบตก ไม่สามาถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนรุ่นใหม่ได้ นักเรียนมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ และโครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ

---

[๖๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๖๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๔ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านอุปสรรค**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	การวัดผลแบบสอบได้สอบตก	๖	๑,๒,๕,๙,๑๒,๑๔
๒	นักเรียนมีจำนวนลดลง	๕	๓,๖,๗,๑๐,๑๓
๓	การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว	๒	๘,๑๖
๔	ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ	๒	๑๕,๑๗
๕	โครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ	๒	๔,๑๑

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค์ ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ดังตารางที่ ๔.๕

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๕ ตาราง TOWS Matrix สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

	จุดแข็ง	**จุดอ่อน**
ปัจจัยภายใน	๑. มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ๒. มีที่พักสำหรับนักเรียนและครูสอนเพียงพอ ๓. มีอาคารเรียนพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา ๔. มีครูสอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก ๕. มีปฏิทินการศึกษาภาษาบาลี และสอบบาลีสนามหลวง สหรัฐอเมริกา อย่างชัดเจน	๑. งบประมาณมีไม่เพียงพอ ๒. สวัสดิการมีไม่เพียงพอแก่นักเรียนและครูสอน ๓. ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานรองรับที่ชัดเจน ๔. ขาดผู้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการในการเรียนการสอน ๕. การควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสาร
	โอกาส	**อุปสรรค**
ปัจจัยภายนอก	๑. คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา ๒. คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ๓. เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ ๔. สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ ๕. พุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุน	๑. การวัดผลแบบสอบได้สอบตก ๒. นักเรียนมีจำนวนลดลง ๓. การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ๔. ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ ๕. โครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ

จากตารางที่ ๔.๕ สามารถสรุปผลของการวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ซึ่งจุดแข็ง ได้แก่ มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีที่พักสำหรับนักเรียนและครูสอนเพียงพอ มีอาคารเรียนพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา มีครูสอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก มีปฏิทินการศึกษาภาษาบาลี และสอบบาลีสนามหลวง สหรัฐอเมริกา อย่างชัดเจน จุดอ่อน ได้แก่ งบประมาณมีไม่เพียงพอ สวัสดิการมีไม่เพียงพอแก่นักเรียนและครูสอน ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานรองรับที่ชัดเจน ขาดผู้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการในการเรียนการสอน การควบคุม

การใช้เครื่องมือสื่อสาร โอกาส ได้แก่ คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ พุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุน และอุปสรรค ได้แก่ การวัดผลแบบสอบได้สอบตก นักเรียนมีจำนวนลดลง การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ โครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ ซึ่งจากผลของการวิเคราะห์ SWOT Analysis จะนำไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๔.๒ องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นลำดับตั้งต้นแต่การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นลำดับดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC

๑. ด้านการวางแผน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการวางแผน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

๑. สำนักศาสนศึกษามีการวางแผนดำเนินการการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเจ้าสำนักกับอาจารย์ใหญ่ให้ความสำคัญมาก หางบประมาณในการจัดการเรียนการสอนให้และคอยตรวจสอบถามไถ่สารทุกข์สุขดิบนักเรียนและครูสอนเป็นประจำ[๖๙]

๒. การเรียนการสอนบาลีของเราดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เรียกได้ว่าแทบไม่ได้หยุดเลยตั้งแต่เข้าพรรษาก็เริ่มสอนกันอย่างจริงจัง ปลายปีก็มีการอบรมก่อนสอบบาลีสนามหลวง จนถึงวันสอบ เมื่อผลสอบออกแล้วหากสอบไม่ผ่านในประโยคต่ำก็ต้องเตรียมตัวสอบรอบสอง[๗๐]

๓. ที่ประสบความสำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนบาลีคือ ผู้บริหารต้องเอาใจใส่จัดการเรียนการสอนกันอย่างต่อเนื่องมีการประชุมดำเนินการปรึกษาหารือกันอย่างไม่ขาดสายใช้หลักของอปริหานิยธรรม[๗๑]

---

[๖๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๗๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๗๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.

๔. มีการดำเนินการวางแผนโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการวางแผน ประกอบด้วยเจ้าสำนักศาสนศึกษา ก็คือเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ครูสอน นักเรียน ไวยาวัจกร กรรมวัด เป็นต้น ทุกส่วน[๗๒]

๕. ส่วนที่สำคัญที่สุดคืองบประมาณ ถ้ามีงบประมาณทำอะไรก็ง่ายไปหมด การเรียนบาลี บางคนเข้าใจว่าไม่ต้องใช้จ่ายอะไร จริงอยู่ในอดีตไม่ต้องใช้จ่ายอะไรมากมาย แต่ในปัจจุบันในยุคที่พระสงฆ์ต้องดูแลตัวเอง จ่ายค่าน้ำค่าไฟเอง หรือต้องจัดซื้อตำราเอง มีเรื่องของค่านิตยภัตครูสอนมาด้วย การให้สวัสดิการกับครูสอนนักเรียน อุปกรณ์การเรียน กระดาษสมุดปากกา สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้งบประมาณทั้งสิ้น [๗๓]

๖. ทุกส่วนในวัดจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าสำนักเรียน เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส คณะกรรมการบริหาร ครูสอน นักเรียนกรรมการวัด ต้องร่วมกันรู้รับฟังปัญหา[๗๔]

๗. ต้องมีการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ว่าสำนักเรียนต้องการอะไร จำนวนนักเรียนที่สอบผ่าน หรือต้องการศาสนทายาท แล้วจะรู้ว่าต้องบริหารจัดการไปในทิศทางไหน[๗๕]

๘. คณะกรรมการบริหารสำนักเรียนต้องมีการวางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง อาศัยหลักสาราณียธรรม ประชุมพร้อมกัน เลิกประชุมพร้อมกัน เป็นต้น[๗๖]

๙. กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักเรียนที่สำคัญคือมีเป้าหมายให้ชัดเจน ว่าปีนี้เรามีนักเรียนเท่านี้ จะให้นักเรียนสอบผ่านเท่าไหร่ เช่นว่า มีนักเรียน ๒๐ รูป ต้องการให้สอบผ่านทั้งหมด เราก็มาดูว่าจะทำอย่างไรให้สอบผ่าน ก็เป็นอันได้แนวทางว่า นักเรียนต้องมีเวลาดูหนังสือ มีความเป็นสมาธิ มีกิจกรรมหลังเลิกเรียนที่สอดคล้องกับการเรียน มีเวลาพักผ่อน อย่างนี้ เป็นต้น[๗๗]

๑๐. ผลที่เกิดกับสำนักเรียนไม่ใช่เพิ่งจะเกิด แต่เป็นการสั่งสมประสบการณ์และความรู้มาเป็นเวลาช้านาน ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากรุ่นสู่รุ่น สืบทอดกันมา และถ่ายทอดต่อไป[๗๘]

๑๑. การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีผลต่อใครบ้าง ประการแรกต่อนักเรียนโดยตรง ประการต่อมามีผลต่อผู้สอนเมื่อนักเรียนสอบผ่านจำนวนมาก แล้วก็มีผลต่อสำนักเรียน เป็นผลงานของสำนักเรียน และพระสังฆาธิการในเขตปกครอง ท่านเหล่านั้นต้องนิมนต์มาร่วมประชุมวางแผนดำเนินการด้วย[๗๙]

---

[๗๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๗๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๒. การที่จะบริหารจัดการสำนักเรียนให้สำเร็จในเชิงกลยุทธ์นั้น ต้องมีความพร้อม พร้อมอะไรบ้าง ต้องพร้อมด้วยคน กล่าวคือผู้สอน ผู้เรียนผู้บริหาร เงินก็ต้องพร้อม คือมีงบประมาณในการบริหารจัดการที่เพียงพอ[๘๐]

๑๓. หลายสำนักเรียนไม่มีความชัดเจนในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน เช่น บางสำนักที่มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญด้วย ทำให้นักเรียนมีความสนใจบาลีลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็ไม่ว่ากันเพราะเป็นการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยคณะสงฆ์[๘๑]

๑๔. ต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของอาคารสถานที่ ที่เรียน ที่พัก ต้องพร้อม อุปกรณ์ก็ต้องจัดหามาให้เพียงพออันไหนขาดก็ช่วยกันหามาแจ้งเจ้าสำนัก หรือผู้บริหาร คือร่วมมือกันทุกฝ่ายอย่างนี้จะได้ผล[๘๒]

๑๕. ต้องดำเนินงานในลักษณะของการมีส่วนร่วม ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน ทุกส่วนในสำนักเรียนต้องรับรู้เงื่อนไขและเป้าหมายเดียวกัน[๘๓]

๑๖. การเรียนบาลีต้องอาศัยความต่อเนื่อง เรียน ๆ หยุด ๆ ไม่ได้ ต้องกลับมาเริ่มใหม่ ครูอาจารย์ก็ต้องทำงานกันอย่างหนัก[๘๔]

๑๗. อุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนก็ต้องพร้อมและเพียงพอ ปัจจุบันต้องอาศัยสื่อการเรียนการสอนด้วย มีเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ เครื่องขยายเสียง โต๊ะเก้าอี้ ก็ต้องพร้อม ปัจจุบันถือว่าอยู่ในยุคที่มีความพร้อมมาก สมัยก่อนเห็นว่าต้องเรียนกันตามศาลาหน้าเมรุ[๘๕]

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการวางแผน ประกอบด้วย จัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนได้เสียร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน วางแผนงบประมาณให้เพียงพอ และการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสม

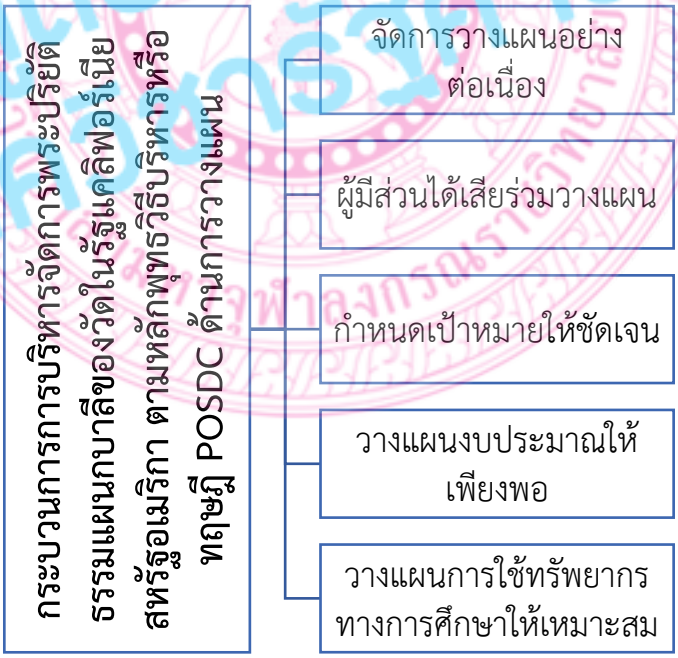
---

[๘๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๘๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๘๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๘๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๘๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๘๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๖ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการวางแผน**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	จัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง	๕	๒,๓,๘,๑๐,๑๖
๒	ผู้มีส่วนได้เสียร่วมวางแผน	๔	๔,๖,๑๑,๑๕
๓	กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน	๓	๗,๙,๑๓
๔	วางแผนงบประมาณให้เพียงพอ	๓	๑,๕,๑๒
๕	วางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสม	๒	๑๔,๑๗

จากสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการวางแผน สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ ด้านการวางแผน

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๒. ด้านการจัดการองค์กร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการจัดการองค์กร มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. การจัดการให้มีประสิทธิภาพจะต้องช่วยกันรับผิดชอบ เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักเรียนก็จะต้องมีการกระจายอำนาจให้กับอาจารย์ใหญ่ อาจจะตั้งอาจารย์ใหญ่ขึ้นมาหลายฝ่ายก็ได้ เช่น อาจารย์ใหญ่ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายปกครอง เป็นต้น[๘๖]

๒. ในการคัดเลือกผู้บริหารต้องใช้บริหารที่อยู่ในทุกส่วนงานของวัด เพื่อเป็นการกระจายอำนาจให้ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมรับรู้ และดำเนินการร่วมกัน[๘๗]

๓. ความรับผิดชอบเป็นเรื่องสำคัญครูสอนต้องสอนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สำนักเรียนก็จะต้องมีการกำหนดภาระหน้าที่ให้ร่วมกันรับผิดชอบอย่างชัดเจน เช่น มีการจัดเวรทำความสะอาดห้องเรียน เป็นต้น[๘๘]

๔. ลักษณะขององค์กรต้องไม่มีความซับซ้อน และต้องมีความคล่องแคล่วในการดำเนินการ ไม่ต้องมีหลายขั้นตอนให้ปวดหัว ผู้มีอำนาจสูงสุดก็คือเจ้าสำนักหรือเจ้าอาวาส มอบหมายให้อาจารย์ใหญ่ดูแลแล้วก็เป็นอันมอบหมาย เพียงแค่คอยให้การสนับสนุนส่งเสริม[๘๙]

๕. สำนักศาสนศึกษาจะต้องรู้จักคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งให้ถูกคนและเหมาะสม ผู้เก่งบริหารก็ควรให้มาบริหาร ผู้เก่งสอนก็ตั้งให้เป็นอาจารย์ ส่วนอื่น ๆ ก็คอยให้การสนับสนุนส่งเสริมกันต่อไป[๙๐]

๖. องค์กรที่ประสบความสำเร็จส่วนมากจะไม่ซับซ้อน แยกงานกันทำ ไม่ก้าวก่ายซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาผู้รับผิดชอบในการจัดการก็คืออำนาจหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่ หากมากกว่านั้นก็เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักเรียน[๙๑]

๗. การจัดองค์กรของสำนักเรียนบาลีไม่มีความยุ่งยากและซับซ้อน มีเจ้าสำนักเป็นใหญ่ อาจารย์ใหญ่ดูแลในส่วนของการจัดการเรียนการสอน เจ้าสำนักเรียนก็ดำเนินการในลักษณะเป็นผู้อำนวยการ มีครูสอน การบริหารจัดการก็ไม่ค่อยมีปัญหามากมายนัก ปัญหาส่วนใหญ่ก็คือนักเรียนขาดเรียน ก็แก้ไขไม่ยาก ส่วนอื่น ๆ ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร[๙๒]

---

[๘๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๘๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๘๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๘๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๘. การจัดองค์กรสำหรับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาแผนกบาลีที่ดีที่สุดคือการจัดองค์กรแบบให้ทุกส่วนงานในวัดมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้ถือว่าเป็นงานของตนเองแล้วทุกส่วนจะร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ[๙๓]

๙. ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติที่เพียงพอในฝ่ายบริหารจะต้องเก่งเรื่องการบริหารการใช้คนการสรรหางบประมาณอะไรต่าง ๆ ส่วนในเรื่องของการแต่งตั้งครูอาจารย์ก็ต้องเลือกครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถที่จะมาทำหน้าที่ในการสอนมีความทุ่มเทเสียสละให้กับงานสอนรักในการสอน[๙๔]

๑๐. โครงสร้างของการบริหารสำนักศาสนศึกษาแผนกบาลีไม่มีความซับซ้อนก็ต้องบริหารงานง่ายเมื่อเจ้าสำนักเรียนไม่อยู่ต้องมีคนทำหน้าที่แทนเช่นอาจารย์ใหญ่เมื่ออาจารย์ใหญ่ไม่อยู่ก็มอบหมายให้กับครูบาอาจารย์ผู้ที่สามารถทำหน้าที่แทนได้ลักษณะของการทำงานไม่มีความซับซ้อนจึงสามารถบริหารงานได้อย่างฉับไว และมีประสิทธิภาพ[๙๕]

๑๑. การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาเพื่อที่จะให้มีประสิทธิภาพและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยก็คือการจัดองค์กรให้มีความสอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐมีการกำหนดตำแหน่งของผู้บริหาร ครูสอนต่าง ๆ เอาไว้มีการจัดการในเรื่องของหลักสูตรที่มีโครงสร้างเดียวกับภาครัฐ[๙๖]

๑๒. ปัจจุบันการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมก็มีส่วนที่สอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐอยู่ในเรื่องของการบริหารจัดการเป็นเรื่องของวัดที่วัดจะต้องดำเนินการ แต่วัดก็มีการส่งจำนวนนักเรียนในแต่ละปีการศึกษาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาและเมื่อส่งรายชื่อสอบก็ส่งขึ้นตรงกับแม่กองบาลีสนามหลวง[๙๗]

๑๓. ในฝ่ายบริหารสำนักศาสนศึกษาของวัดจะต้องมีพระสังฆาธิการทุกรูปในวัดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากว่างานการศึกษาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในวัดให้ความร่วมมือกันถึงจะสามารถผลักดันให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้นประสบความสำเร็จได้[๙๘]

๑๔. การสอนบาลีเป็นเรื่องที่ยากอยู่พอสมควรเนื่องจากว่านักเรียนบางคนเมื่อเรียนจบแล้วมีความเก่งกล้าสามารถแต่ไม่มีเทคนิคและวิธีการในการสอนผู้อื่นให้มีความรู้เหมือนตนเองได้

---

[๙๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๙๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

ดังนั้นการเลือกครูสอนจะต้องเลือกครูที่มีความรู้ความสามารถและมีเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือวิชาให้กับผู้อื่นได้ด้วย[๙๙]

๑๕. การบริหารภาครัฐก็จะมีลักษณะที่เป็นไปตามระบบราชการส่วนการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของวัดก็ยังไม่สอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐมากเท่าไรนัก แต่ด้วยเหตุที่ว่าวัดเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรจัดการศึกษาเพื่อรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาเมื่อรัฐไม่ได้เข้ามายุ่งก็เป็นส่วนดีที่เราจะสามารถบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่เราวางไว้ได้เป็นอย่างดี[๑๐๐]

๑๖. วัดพยายามที่จะจัดองค์กรกำหนดตำแหน่งในการบริหารสำนักศาสนศึกษาเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี ส่วนที่ทำให้การจัดการศึกษานั้นประสบความสำเร็จได้ส่วนหนึ่งก็มาจากการที่มีการจัดองค์กรในลักษณะเดียวกับหน่วยงานภาครัฐมีผู้รับผิดชอบให้ผู้ดำเนินการมีฝ่ายบริหารมีฝ่ายวิชาการมีฝ่ายอำนวยการที่จะคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุน[๑๐๑]

๑๗. วัดที่มีจำนวนนักเรียนสอบได้เป็นจำนวนมากส่วนมากแล้วก็จะมีการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องเมื่อเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักไม่อยู่ก็มีการมอบหมายงานให้กับอาจารย์ใหญ่หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถดูแลต่อ งานจึงไม่สะดุดในเรื่องที่จะต้องมีการตัดสินใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็สามารถตัดสินใจและดำเนินการได้เลยโดยไม่ต้องรอเจ้าสำนักทำให้การบริหารสำนักศาสนศึกษานั้นเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ[๑๐๒]

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการจัดการองค์กรประกอบด้วยการจัดองค์กรให้ไม่ซับซ้อนกันสามารถบริหารจัดการได้ง่าย จัดองค์กรให้มีความสอดคล้องกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อสอดรับแผนปฏิบัติการหรือการได้มาซึ่งงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ การคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ จัดองค์กรให้มีส่วนร่วมให้ทุกส่วนในวัดได้มีส่วนร่วมและร่วมรับรู้ดำเนิดการด้วยกันและประการสุดท้ายคือการจัดองค์กรแบบกระจายอำนาจเมื่อเจ้าสำนักหรือเจ้าอาวาสไม่อยู่ก็สามารถมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบได้

---

[๙๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๑๐๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

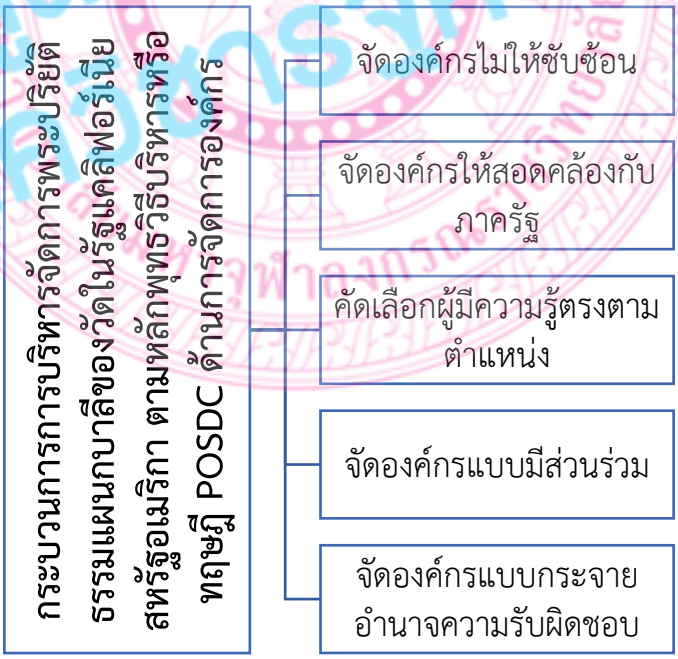
[๑๐๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๑๐๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๗ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการจัดการองค์กร**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	จัดองค์กรไม่ให้ซับซ้อน	๔	๔,๖,๗,๑๐
๒	จัดองค์กรให้สอดคล้องกับภาครัฐ	๔	๑๕,๑๖,๑๑,๑๒
๓	คัดเลือกผู้มีความรู้ตรงตามตำแหน่ง	๓	๕,๙,๑๔
๔	จัดองค์กรแบบมีส่วนร่วม	๓	๒,๘,๑๓
๕	จัดองค์กรแบบกระจายอำนาจความรับผิดชอบ	๓	๑,๓,๑๗

จากสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการจัดการองค์กร สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ ด้านการจัดองค์กร

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการบริหารงานบุคคล มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักศาสนศึกษาจะมีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถครูสอนก็เหมือนกัน ครูสอนจะมีความสามารถในรายวิชาแต่ละรายวิชาไม่เหมือนกันรูปไหนที่เก่งในการสอนแปล ก็จะให้สอนแปล รูปไหนเก่งในการสอนไวยากรณ์ก็ให้สอนไวยากรณ์อย่างนี้ เป็นต้น[๑๐๓]

๒. มีการจัดสวัสดิการให้กับครูสอนตามอัตภาพและจัดสวัสดิการให้กับนักเรียนด้วย เราดูแลนักเรียนในขณะที่เรียนในห้องเรียนหลังจากที่จบภาคการศึกษาแล้วก็ดูแลต่อในเรื่องของการเดินทางกลับภูมิลำเนาก็มีทุนสนับสนุนการเดินทางให้ หรือในกรณีที่บุพการีมีการเจ็บไข้ได้ป่วยสำนักศาสนศึกษาก็ช่วยเหลือตามสมควร[๑๐๔]

๓. ส่วนมากครูสอนจะมีความชำนาญไม่เหมือนกันรูปที่เก่งเรื่องของวากยสัมพันธ์ก็จะให้สอนเรื่องของวากยสัมพันธ์ ให้สอนแปลไม่ได้เนื่องจากว่าไม่มีความสามารถแต่สำหรับพวกที่เก่งหลายอย่างก็ไม่ใช่ปัญหา ปัจจุบันครูสอนมีจำนวนมากบางสำนักมีมากกว่านักเรียนด้วยซ้ำ การหาครูสอนจึงไม่ใช่เรื่องยากสำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ยกเว้นว่าจะเป็นสำนักเรียนที่เปิดใหม่[๑๐๕]

๔. ผู้บริหารและครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีจะได้รับการอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เป็นประจำเมื่อมีการอบรมโดยที่แม่กองบาลีสนามหลวงจัดวัดก็จะส่งผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมเสมอเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูสอนอย่างต่อเนื่อง[๑๐๖]

๕. ครูสอนจะได้รับการพัฒนาทั้งเทคนิควิธีการสอนและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือสำหรับการสอนบาลี อีกประการหนึ่งวัดก็ยังได้สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูสอนได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อนำเอาความรู้มาปรับใช้ในการสอนบาลีพัฒนาสำนักศาสนศึกษา[๑๐๗]

๖. สำหรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถวัดก็จะให้การสนับสนุนส่งเสริมพร้อมทั้งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือมีงานมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งเพื่อดำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพเอาไว้[๑๐๘]

---

[๑๐๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๐๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๐๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๐๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๐๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๐๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๗. วัดมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการให้นิตยภัตกับครูสอนและสวัสดิการสำหรับนักเรียนอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สอนได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนต่อไป[๑๐๙]

๘. เจ้าสำนักศาสนศึกษาจะมอบหมายงานให้กับอาจารย์ใหญ่ ส่วนอาจารย์ใหญ่ก็จะเป็นผู้คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ให้เหมาะสม ส่วนมากก็จะเลือกจากความถนัด เพื่อให้บริหารจัดการสำนักศาสนศึกษานั้นเป็นไปได้อย่างราบรื่น[๑๑๐]

๙. ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีจะได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ส่วนกิจกรรมก็จะมีกิจกรรม ๒ ส่วนก็คือกิจกรรมที่พระผู้สอนจะต้องพัฒนาตนเองที่เกี่ยวกับเรื่องเทคนิคและวิธีการสอนและอีกส่วนหนึ่งคือกิจกรรมที่จะทำแก่นักเรียนซึ่งต้องให้ครูสอนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้วยเช่นกัน[๑๑๑]

๑๐. มีการมอบหมายงานให้ทำตรงตามความรู้ความสามารถและต้องไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกันในการทำงานปล่อยให้ทำงานอย่างอิสระไม่ไปก้าวก่ายในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้ว[๑๑๒]

๑๑. ในส่วนนี้มองว่าสวัสดิการเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งจะต้องจัดสรรให้กับครูสอนและนักเรียนอย่างเพียงพอในส่วนครูสอนก็จะมีเรื่องของค่าตอบแทนเป็นนิตยภัตการให้ตำแหน่งการบริหารทางคณะสงฆ์ ในส่วนของนักเรียนก็จะมีสินน้ำใจค่าตอบแทนซึ่งสำนักศาสนศึกษาจะให้ในรูปของปัจจัย ๔ หรือในรูปของอุปกรณ์การเรียน และในรูปของทุน[๑๑๓]

๑๒. ผู้สอนและผู้บริหารจะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในฝ่ายโลกครูสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็จะมีโครงการที่เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถครูอยู่เป็นประจำ แต่สำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีโครงการที่เป็นการพัฒนาศักยภาพและมีน้อยวัดจะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อให้ผู้สอนและผู้บริหารได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ[๑๑๔]

๑๓. สำนักศาสนศึกษาจะมีระบบและกลไกในการดูแลรักษาผู้มีความรู้ความสามารถเอาไว้กับองค์กรเพื่อให้เสนองานองค์กรต่อไปได้ และอีกส่วนหนึ่งเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่นั้นให้กับครูสอนรุ่นหลังเป็นการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ต่อ ๆ กันไป[๑๑๕]

---

[๑๐๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๔. ครูสอนหาไม่ยาก แต่ครูสอนที่มีความสามารถหายาก เจอแล้วก็ต้องรักษาไว้ ให้อยู่กับวัดนาน ๆ มีนิตยภัตถวาย มีปัจจัย ๔ ถวายท่านตามความเหมาะสม[๑๑๖]

๑๕. ในส่วนของค่าตอบแทนคือนิตยภัตสำหรับครูสอนจะต้องจัดให้มีความเหมาะสมไม่มากและไม่น้อยเกินไป[๑๑๗]

๑๖. ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาจะต้องมีการกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้อย่างเหมาะสม แต่สนับสนุนในเรื่องปัจจัย ๔ อื่น ๆ ด้วย[๑๑๘]

๑๗. มีการจัดสวัสดิการให้กับครูผู้สอนและนักเรียนอย่างเหมาะสมสำหรับผู้สอนก็มีที่พักให้เป็นเอกเทศ วัดดูแลค่าใช้จ่ายในเรื่องของการใช้ไฟและน้ำให้สำหรับนักเรียนก็มีสถานที่ห้องพักให้อย่างเพียงพอ สำหรับนักเรียนที่เรียนดีก็มีรางวัลให้เป็นสินน้ำใจเพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนตั้งใจเรียน[๑๑๙]

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรคือผู้สอนและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง มีการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพเอาไว้ให้สามารถปฏิบัติงานใกล้กับสำนักศาสนศึกษาได้นาน ๆ และมีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้สอนและผู้บริหารอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดสรรสวัสดิการให้อย่างเพียงพอ

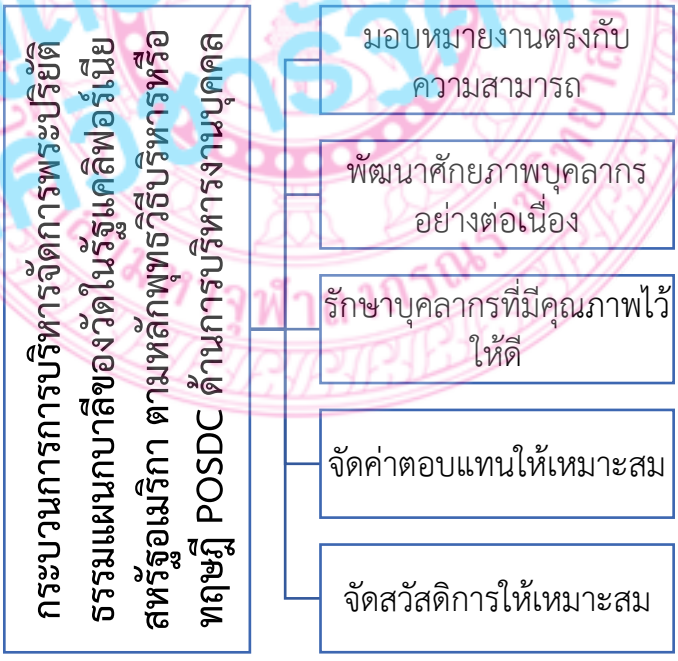
---

[๑๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๑๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๘ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการบริหารงานบุคคล**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มอบหมายงานตรงกับความสามารถ	๔	๑,๓,๘,๑๐
๒	พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	๔	๔,๕,๙,๑๒
๓	รักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ให้ดี	๓	๖,๑๓,๑๔
๔	จัดค่าตอบแทนให้เหมาะสม	๓	๗,๑๕,๑๖
๕	จัดสวัสดิการให้เหมาะสม	๓	๒,๑๑,๑๗

จากสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการบริหารงานบุคคล สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ ด้านการบริหารงานบุคคล

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๔. ด้านการอำนวยการ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการอำนวยการ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักศาสนศึกษาก็จะมีการจัดสถานที่พักอาศัยเสนาสนะให้กับผู้สอนอย่างเหมาะสมอย่างเป็นเอกเทศ และสำหรับนักเรียนก็มีการจัดสถานที่พักให้อย่างเหมาะสม แยกเป็นเอกเทศต่างหากเพื่อให้นักเรียนนั้นมีสมาธิในการศึกษาเพิ่มเติม[๑๒๐]

๒. ผู้บริหารจัดอุปกรณ์การศึกษาให้อย่างเพียงพอมีห้องเรียนที่มีความพร้อมกระดาษสมุดปากกาสำหรับการเรียนการสอนสำนักศาสนศึกษาก็จัดให้นักเรียนแทบไม่ต้องใช้จ่ายอะไรเลยสำหรับการเรียนบาลีอีกเพียงแค่ตั้งใจเรียนเท่านั้น[๑๒๑]

๓. อุปกรณ์การเรียนการสอนสำนักศาสนศึกษาจัดให้อย่างเพียงพออยู่แล้วและการใช้หนังสือตำราต่าง ๆ ก็เป็นชุดเดียวจะได้ทั้งปีเมื่อสอบผ่านแล้วก็ให้ต่อกับรุ่นน้องใช้ต่อไปอีกได้[๑๒๒]

๔. ที่วัดมีห้องเรียนพร้อมมีอาคารเรียนที่แยกต่างหากจากสถานที่พักและส่วนอื่น ๆ ของวัดมีความเป็นสัปปายะนักเรียนมีสมาธิในการเรียนปราศจากมลภาวะ[๑๒๓]

๕. ในส่วนของอุปกรณ์การเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันต้องมีในเรื่องของการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้โปรเจคเตอร์ เครื่องเสียง และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการศึกษา วัดก็ได้จัดหาให้มีความพร้อม[๑๒๔]

๖. เรื่องของวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนนั้นมีพร้อม เจ้าสำนักศาสนศึกษาและอาจารย์ใหญ่จัดให้อย่างพร้อมซึ่งต่างจากในอดีตที่เรามีการเรียนแบบท่องจำปากต่อปากไม่ต้องใช้อุปกรณ์มากมายแต่สำหรับปัจจุบันยุคสมัยเปลี่ยนไปการเรียนการสอนก็เปลี่ยนไปมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนในส่วนนี้วัดจัดหาให้หมดขาดแต่ผู้เรียน[๑๒๕]

๗. ในยามที่นักเรียนมีความยากลำบากผู้ปกครองหรือบุพการีประสบความยากลำบากหรือมีภัยพิบัติต่าง ๆ เกิดขึ้น สำนักศาสนศึกษาก็ให้การสนับสนุนดูแลอนุเคราะห์สงเคราะห์ ตามกำลังที่จะสามารถให้การสนับสนุนได้ อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นตัวดึงดูดเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเข้ามาบวชเรียน[๑๒๖]

---

[๑๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๘. สำนักศาสนศึกษาดูแลนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเป็นที่พึ่งในยามลำบากดูแลไปจนถึงบุพการีของนักเรียน ในยามที่มีความเดือดร้อนในเรื่องที่สำนักศาสนศึกษาจะช่วยได้ก็มีการช่วยเหลือเจือจุนกันตามความเหมาะสม[๑๒๗]

๙. เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษามีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนและการให้ค่าตอบแทนพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องอื่น ๆ ด้วย[๑๒๘]

๑๐. การจัดหาที่พักเสนาสนะให้กับครูผู้สอนและนักเรียนผู้อำนวยการผู้บริหารจะต้องใส่ใจเป็นพิเศษซึ่งจะต้องมีความพิเศษมากกว่าพระธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้เรียน แต่โดยมากแล้วสำนักศาสนศึกษาก็จะส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาทุกรูป[๑๒๙]

๑๑. ในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาทั้งหมดเจ้าสำนักศาสนศึกษาและผู้บริหารจะอำนวยความสะดวกในขอบเขตที่สามารถทำได้แต่ในเรื่องที่เป็นภาระนอกเหนือที่นักเรียนจะต้องรับผิดชอบซึ่งเป็นเรื่องของส่วนตัวสำนักศาสนศึกษาก็จะไม่ได้ให้การช่วยเหลือต้องเป็นภาระที่นักเรียนต้องดูแลตัวเอง เช่น การจัดหาซื้อโทรศัพท์มือถือ เครื่องมือสื่อสาร ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียนบาลี[๑๓๐]

๑๒. ผู้บริหารจะอำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่ในการจัดการศึกษาห้องเรียนจะต้องมีความเป็นสัปปายะมีห้องพักสำหรับผู้สอนและมีห้องสำนักงานเพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน[๑๓๑]

๑๓. สำนักศาสนศึกษาไม่ได้ดูแลเพียงแค่นักเรียนเท่านั้นยังดูแลไปถึงครอบครัวในยามทุกข์ยากลำบากหรือประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ก็ให้การช่วยเหลือ นี้เป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเข้ามาเรียน[๑๓๒]

๑๔. การอำนวยการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีเจ้าสำนักศาสนศึกษาจะเป็นหลักในการให้การช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อนักเรียนหรือครูสอนมีความต้องการประการใดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนก็สามารถแจ้งให้กับอาจารย์ใหญ่ได้รับทราบ เพื่อดำเนินการได้[๑๓๓]

---

[๑๒๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๒๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๒๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๓๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๓๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๓๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๓๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๕. เมื่อห้องเรียนมีปัญหาไฟไม่ติดหรือพัดลมไม่ทำงาน ไมโครโฟนไม่ดัง สิ่งเหล่านี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมาช่วยสนับสนุนอำนวยการ จะต้องมีฝ่ายในการรับผิดชอบอย่างเป็นเอกเทศเพื่อให้วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนนั้นมีความพร้อมอยู่เสมอ[๑๓๔]

๑๖. ที่พักอาศัยของพระคุณเจ้านั้นสำคัญมากวัดที่มีความสำเร็จในการจัดการศึกษามีนักเรียนสอบได้เป็นจำนวนมากส่วนหนึ่งมาจากการที่มีสถานที่เรียนดีและมีที่พักดี[๑๓๕]

๑๗. สำนักใหญ่ๆ ที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีแล้วประสบความสำเร็จจะมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาคารสถานที่มีความพร้อมใหญ่โต มีครูสอนประจำทุกห้องเรียน ท่านเจ้าอาวาสให้ความใส่ใจครูสอนเอาใจใส่นักเรียน[๑๓๖]

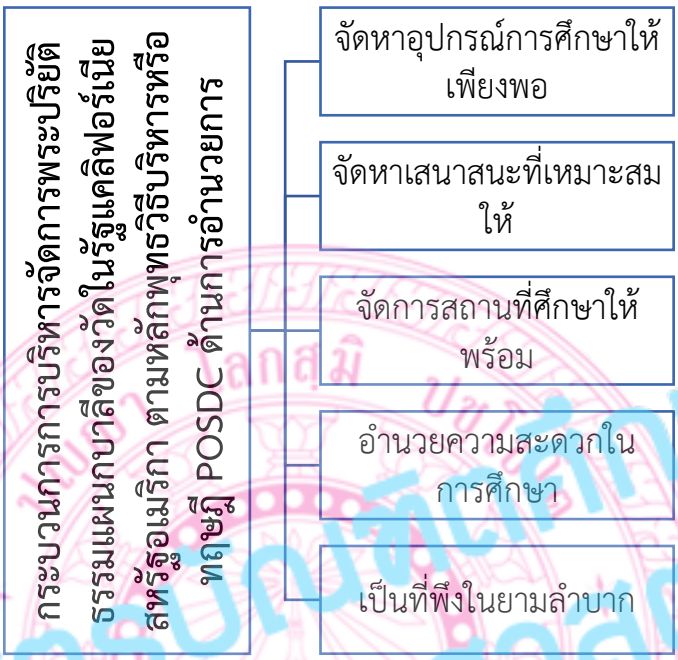
สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการอำนวยการประกอบด้วยผู้บริหารมีการจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอจะหาเสนาสนะที่พักอาศัยสำหรับครูสอนและนักเรียนให้เหมาะสม ให้สามารถอ่านหนังสือหรือดูตำราได้หลังจากที่เรียนแล้วจัดสถานที่การศึกษาอย่างเป็นเอกเทศมีห้องเรียนที่เป็นสัปปายะให้การช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและเป็นที่พึ่งในยามทุกข์ยากเมื่อครอบครัวหรือบุพการีของนักเรียนได้รับความทุกข์ยากสำนักศาสนศึกษาก็ให้การส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร

ตารางที่ ๔.๙ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการอำนวยการ**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	จัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอ	๕	๒,๓,๖,๙,๑๕
๒	จัดหาเสนาสนะที่เหมาะสมให้	๓	๑,๑๐,๑๖
๓	จัดการสถานที่ศึกษาให้พร้อม	๓	๔,๑๒,๑๗
๔	อำนวยความสะดวกในการศึกษา	๓	๕,๑๑,๑๔
๕	เป็นที่พึงในยามลำบาก	๓	๗,๘,๑๓

[๑๓๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๓๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๓๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

จากสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการอำนวยการ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๔ ด้านการอำนวยการ
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๕. ด้านการกำกับดูแล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการกำกับดูแล มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักศาสนศึกษามีการมอบหมายภาระงานให้ชัดเจน ครูสอนก็มีหน้าที่ทำการสอนและดูแลนักเรียน ในส่วนของผู้บริหารก็มีหน้าที่ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพออำนวยการในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง[๑๓๗]

๒. การจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับให้ชัดเจนกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอนให้ชัดเจนและมีการกำหนดเรื่องเวลาพักและการทำกิจวัตรไม่ชัดเจนเพื่อให้นักเรียนนั้นปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด[๑๓๘]

---

[๑๓๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๑๓๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

๓. ในส่วนของข้อบังคับก็มีการวางระเบียบไว้ให้นักเรียนปฏิบัติตามแต่ก็จะไม่เคร่งจนเกินไปจนนักเรียนรู้สึกอึดอัด ก็จะมีการผ่อนปรนกันบ้างตามความเหมาะสม แต่ปล่อยเลยไม่ได้เพราะนักเรียนไม่สนใจในการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสามเณรที่เพิ่งเข้ามาบวชใหม่[๑๓๙]

๔. มีการอบรมสั่งสมประสบการณ์ของครูสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้และความสามารถในการสอน มีพัฒนาการในเรื่องของการสอนอย่างต่อเนื่อง[๑๔๐]

๕. สำนักศาสนศึกษาจะมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับไว้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการจัดการศึกษา เช่นว่านักเรียนจะลาได้กี่วันห้ามลาโดยไม่มีเหตุอันควร การรับนักเรียนใหม่ก็จะต้องมีเกณฑ์ในการรับกำหนดเรื่องของอายุและคุณสมบัติต่าง ๆ ไว้ด้วยหากรับเข้ามาโดยไม่มีการคัดกรองก็จะเป็นปัญหาในการดูแลและการจัดการศึกษาต่อไปในภายภาคหน้า[๑๔๑]

๖. เจ้าสำนักศาสนศึกษาและอาจารย์ใหญ่จะมาดูแลนักเรียนและใส่ใจการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีอย่างต่อเนื่องส่งผลให้นักเรียนมีกำลังใจเรียนครูสอนมีกำลังใจสอนทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้นมีนักเรียนสอบได้มากขึ้น[๑๔๒]

๗. กฎระเบียบเป็นเรื่องที่จำเป็นมากเมื่อมีนักเรียนเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมากๆ จะต้องมีกฎระเบียบที่จะต้องอยู่ร่วมกันและทำร่วมกันมีข้อบังคับในเรื่องของการกำหนดเวลาเรียนเวลาพักการทำกิจวัตร เป็นต้น ผู้ที่ผิดกฎระเบียบมีบทลงโทษที่ชัดเจน[๑๔๓]

๘. มีการมอบอำนาจหน้าที่ให้รับผิดชอบได้อย่างชัดเจน ครูสอนในแต่ละประโยคก็ได้รับมอบหมายมีคำสั่งแต่งตั้งเป็นครูสอนจากเจ้าสำนักศาสนศึกษาฝ่ายอื่น ๆ เช่น เลขานุการ ฝ่ายปฏิบัติการก็เช่นเดียวกัน[๑๔๔]

๙. ในบางครั้งเจ้าสำนักศาสนศึกษาและอาจารย์ก็จะต้องทำตัวเป็นเหมือนกับเพื่อนของนักเรียนเพื่อสร้างความสนิทสนมและมีความใกล้ชิดซึ่งจะง่ายต่อการสอนและการควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง[๑๔๕]

๑๐. ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีจะได้รับการพัฒนาและอบรมทักษะประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง วัดมีการนิมนต์ครูสอนที่มีความรู้ความสามารถและพระมหาเถระที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในเรื่องของการเรียนการสอนบาลีอยู่เป็นประจำ[๑๔๖]

๑๑. ครูสอนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง[๑๔๗]

---

[๑๓๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๒. มีการรายงานผลการเรียนการสอนให้กับผู้บริหารได้ทราบเป็นระยะเพื่อวิเคราะห์หาปัญหาสาเหตุ หากมีปัญหาจะได้แก้ไขได้ทันท่วงที[๑๔๘]

๑๓. เจ้าสำนักและผู้บริหารต่างก็ให้ความเอาใจใส่ในการพัฒนาศักยภาพครูสอนและนักเรียนอย่างใกล้ชิด คอยสอดส่องเอาใจใส่ดูแล[๑๔๙]

๑๔. มีการรายงานผลให้กับผู้บริหารได้ทราบเป็นรายบุคคลรายงานเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการเรียนการสอนของผู้สอนและผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลให้ผู้บริหารได้รับทราบเพื่อทำการแก้ไขนักเรียนเป็นรายบุคคล[๑๕๐]

๑๕. มีการรายงานผลการสอนให้เจ้าสำนักได้รับทราบปัญหาของการบริหารและผลการจัดการศึกษา อีกส่วนหนึ่งก็รายงานกับสำนักงานพระพุทธศาสนา[๑๕๑]

๑๖. สำนักเรียนจะมอบหมายอำนาจหน้าที่การดำเนินการให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบ ครูสอนก็มีหน้าที่ที่ชัดเจน อาจารย์ใหญ่ก็มีหน้าที่ในการบริหารจัดการให้ทุกส่วนดำเนินการไปได้ อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเรียนการสอน[๑๕๒]

๑๗. นักเรียนก็มีหน้าที่ที่ชัดเจนครูสอนก็มีหน้าที่ที่ชัดเจน ทุกส่วนมีหน้าที่ในการรับผิดชอบร่วมกัน จึงทำให้งานของสำนักเรียนมีประสิทธิภาพ[๑๕๓]

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการกำกับดูแล ประกอบด้วย การมอบหมายให้แต่ละฝ่ายมีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน กำหนดข้อบังคับหรือมีการวางระเบียบในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีการตรวจสอบประเมินผลติดตามการเรียนนักเรียนอย่างใกล้ชิด อบรมครูสอนพระปริยัติธรรมให้มีศักยภาพและความสามารถในการสอนเพิ่มมากขึ้น และมีการสรุปรายงานผลการจัดการเรียนการสอนต่อคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

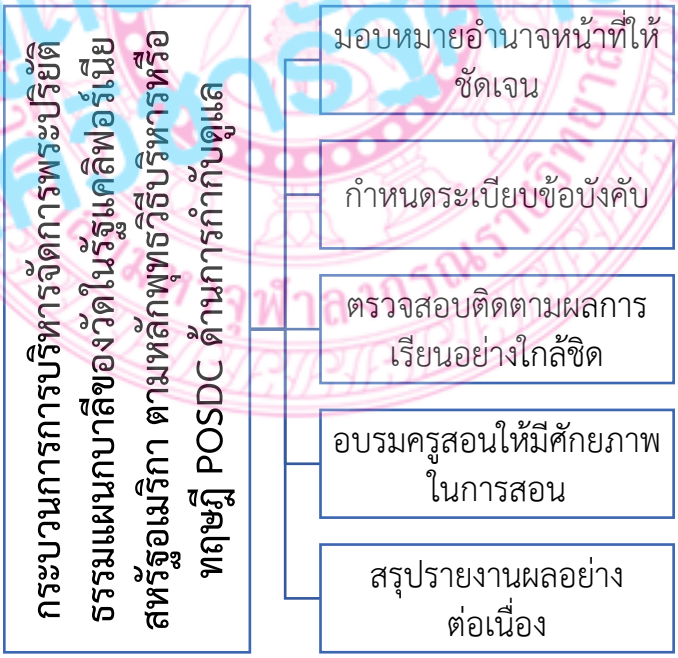
---

[๑๔๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๔๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการกำกับดูแล**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน	๔	๑,๘,๑๖,๑๗
๒	กำหนดระเบียบข้อบังคับ	๔	๒,๓,๕,๗
๓	ตรวจสอบติดตามผลการเรียนอย่างใกล้ชิด	๓	๔,๖,๙
๔	อบรมครูสอนให้มีศักยภาพในการสอน	๓	๑๐,๑๑,๑๓
๕	สรุปรายงานผลอย่างต่อเนื่อง	๓	๑๒,๑๔,๑๕

จากสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการกำกับดูแล สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๕ ด้านกำกับดูแล

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๔.๒.๒ การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๑. ด้านทาน (การให้)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีฯ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน (การให้) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. ในส่วนหนึ่งสำนักศาสนศึกษาจะจัดหาอุปกรณ์ให้ฟรีสำหรับครูสอนโดยไม่ต้องใช้งบประมาณส่วนตัวในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ทำการสอน อีกส่วนหนึ่งก็จะจัดให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสมแต่ในส่วนที่นอกเหนือจากความจำเป็นผู้เรียนจะต้องดูแลตัวเอง[๑๕๔]

๒. สำนักศาสนศึกษามีการจัดนิตยภัตถวายครูสอนอย่างเพียงพอเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกเป็นการสร้างแรงจูงใจในการสอน จะเห็นได้ว่าวัดที่มีการจัดนิตยภัตถวายครูสอนอย่างเต็มที่จะมีผลงานออกมาเป็นที่น่าพึงพอใจมากกว่า[๑๕๕]

๓. ผู้สอนได้รับการสนับสนุนจากสำนักศาสนศึกษาโดยอุปกรณ์และสื่อการสอนไม่ต้องจัดหา สำนักศาสนศึกษาเป็นผู้จัดหาให้ ครูสอนทำหน้าที่สอนและคอยกำกับดูแลนักเรียนให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและทำหน้าที่ในการติวก่อนสอบเพื่อให้นักเรียนสอบผ่าน[๑๕๖]

๔. สำนักศาสนศึกษาจัดหาอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้เรียนฟรีซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจมาก นักเรียนมีความสนใจในการศึกษาเล่าเรียนเพราะเรียนฟรี ผู้ปกครองที่ไม่มีทุนทรัพย์ในการส่งบุตรหลานเรียนในสถาบันการศึกษาทางโลกก็เลือกที่จะให้บุตรหลานมาบวชเรียนด้วยเหตุผลหนึ่งว่าไม่มีค่าใช้จ่าย[๑๕๗]

๕. ในปัจจุบันสำนักศาสนศึกษาพอจะมีทุนอยู่บ้างก็จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งตำราให้กับนักเรียนฟรีโดยให้ยืมเรียนเมื่อสอบผ่านแล้วก็นำมาคืนเพื่อให้รุ่นน้องใช้ต่อไป แต่ในส่วนของอุปกรณ์อื่น ๆ อันนี้สำนักศาสนศึกษาจัดให้[๑๕๘]

๖. กลยุทธ์หนึ่งที่สำนักเรียนได้ดำเนินการก็คือการให้รางวัล มีการตั้งรางวัลไว้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละชั้นจะได้รับรางวัลเป็นเงินและกัปปิยภัณฑ์อัฐบริขารต่าง ๆ ที่เป็นสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนให้สนใจใฝ่เรียนต่อไป[๑๕๙]

---

[๑๕๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๕๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๕๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๕๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๗. นักเรียนที่นี่จะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆในการเรียนสำนักเรียนจะเป็นผู้จัดหาออกให้ทั้งหมดสามเณรไม่ต้องจ่ายค่าน้ำค่าไฟเนื่องจากว่าไม่มีรายได้ แต่ก็ยังมีรางวัลให้กับสามเณรที่ตั้งใจเรียนตั้งใจทำกิจวัตรประพฤติตนดีปฏิบัติชอบ[๑๖๐]

๘. นักเรียนที่ตั้งใจเรียนจนสอบผ่านก็จะมีรางวัลให้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับนักเรียนได้ตั้งใจเรียนและประกาศให้กับพุทธศาสนิกชนทั่วไปได้รับทราบว่ามีผู้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษานี้จำนวนกี่รูป ส่วนหนึ่งก็เป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย[๑๖๑]

๙. ในส่วนของสวัสดิการครูสอนสำนักเรียนก็จัดหาให้ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จะต้องใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็จัดหาให้โดยครูไม่ต้องจะซื้อหาเองพร้อมทั้งมีนิตยภัตถวายและมีสวัสดิการในส่วนอื่น ๆ จัดให้ตามสมควร[๑๖๒]

๑๐. เมื่อมีนักเรียนสอบผ่านสำนักเรียนจะมีการตั้งรางวัลให้ ก็จะทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจและสนใจจะศึกษาเล่าเรียนโดยเฉพาะสามเณรจะขยันเรียนเพราะเข้าใจว่าเมื่อเรียนและสอบผ่านแล้วจะได้รับรางวัล[๑๖๓]

๑๑. สำนักเรียนสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนและตั้งใจเรียนด้วยการมีรางวัลให้ระหว่างการเรียนการสอนเมื่อตั้งใจเรียนทำกิจวัตรดีก็จะมีรางวัลให้เมื่อสอบผ่านก็จะมีรางวัลให้อีกเช่นเดียวกันจึงทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดแรงจูงใจผลักดันตัวเองให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน[๑๖๔]

๑๒. มีการจัดนิตยภัตถวายครูสอนอย่างเหมาะสมเนื่องจากว่าวัดก็มีงบประมาณไม่มากพอที่จะจัดสรรงบประมาณในส่วนนี้เพื่อเป็นนิตยภัตให้กับผู้สอนจำนวนมากแต่ก็มีการจัดสรรให้ตามสมควร[๑๖๕]

๑๓. นักเรียนที่สอบผ่านก็จะมีรางวัลให้เป็นพิเศษเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจเรียนตั้งใจเรียน ซึ่งไม่ใช่การจ้างเรียน แต่เป็นสินน้ำใจจากสำนักเรียน สำนักศาสนศึกษาที่จะให้รางวัลเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้เรียนนั่นเอง[๑๖๖]

๑๔. สำนักศาสนศึกษาจัดหาอุปกรณ์สำหรับการเรียนให้กับผู้เรียนและผู้สอนพอสมควรจนแทบไม่ต้องจัดซื้อหาเองเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและผู้สอน[๑๖๗]

---

[๑๖๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๕. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นก็คืออุปกรณ์การเรียนการสอนนักเรียนในปัจจุบันนี้ไม่ต้องใช้จ่าย ทางสำนักศาสนศึกษาจัดหาให้หมด นักเรียนมีหน้าที่เรียนอย่างเดียว ซึ่งก็คิดว่าเป็น กลยุทธ์ของทางวัดที่ได้กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีผู้มาบวชเรียนบาลี[๑๖๘]

๑๖. วัดมีการจัดสรรงบประมาณให้เป็นค่าตอบแทนของครูสอนพระปริยัติธรรมในอัตราที่เหมาะสมตามกำลังของวัด[๑๖๙]

๑๗. มีการให้รางวัลกับนักเรียนผู้ที่ตั้งใจเรียน พุทธศาสนิกชนก็ให้การสนับสนุนเมื่อมีกิจกรรมของทางวัดจะมีการติดป้ายประกาศบอกว่าใครสอบได้มีจำนวนกี่รูป เมื่อประชาชนได้เห็นก็รู้สึกมีศรัทธาให้การสนับสนุนการศึกษา[๑๗๐]

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน (การให้) ประกอบด้วย การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับนักเรียนฟรีจัดหาวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการสอนให้ครู มีการตั้งรางวัลมอบให้กับนักเรียนผู้สอบผ่านจัดนิตยภัตถวายครูสอนตามสมควร และมีการให้รางวัลกับนักเรียนผู้ตั้งใจเรียนทำกิจวัตรดีเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในการเรียนบาลี

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **ด้านทาน (การให้)**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	จัดหาอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนฟรี	๕	๔,๕,๗,๑๔,๑๕
๒	จัดหาอุปกรณ์ให้ครูสอน	๓	๑,๓,๙
๓	ให้รางวัลนักเรียนผู้สอบผ่าน	๓	๑๐,๑๑,๑๓
๔	ถวายนิตยภัตครูสอนตามสมควร	๓	๒,๑๖,๑๒
๕	ให้รางวัลนักเรียนผู้ตั้งใจเรียน	๓	๖,๘,๑๗

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน (การให้) สามารถสรุปเป็นได้ดังต่อไปนี้

[๑๖๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๖๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๗๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

แผนภาพที่ ๔.๖ ด้านทาน (การให้)
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๒. ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีฯ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาจะต้องมีความเฉลียวฉลาดในการใช้คำเพื่อชี้แนะให้นักเรียนเกิดฉันทะต้องการเรียนบาลีให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนบาลีว่าเรียนแล้วเอาไปทำอะไรได้บ้างนำไปศึกษาต่อยอดได้อย่างไร[๑๗๑]

๒. มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนบาลีเป็นการชี้นำให้กับนักเรียนว่าการเรียนบาลีนั้นเรียนอะไรนำไปใช้อะไรได้บ้าง เป็นประโยชน์อย่างไร และโน้มน้าวให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากเรียนบาลี[๑๗๒]

๓. ใช้วาจาในการพูดสื่อสารด้วยวาจาที่ไพเราะสุภาพเรียบร้อยครูสอนเป็นต้นแบบในการใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยส่งเสริมให้นักเรียนสื่อสารกันด้วยวาจาที่สุภาพเรียบร้อย[๑๗๓]

๔. ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยตามสมณสารูปให้ถูกตามหลักเสขิยวัตร ไม่ใช้วาจาที่กระโชกโฮกฮากหรือเป็นคำหยาบที่ฆราวาสเขาใช้กัน[๑๗๔]

---

[๑๗๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๗๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๗๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.

๕. เมื่อมีผู้สอบผ่านหรือนักเรียนตั้งใจเรียนดีก็ใช้วาจาสุภาพยกย่องให้ปรากฏในสังคมยกย่องเชิดชูเป็นการสร้างกำลังใจให้เกิดขึ้นผู้ที่ได้รับการเชิดชูก็มีปีติยินดี ทำให้นักเรียนคนอื่นตั้งใจเรียนไปด้วย[๑๗๕]

๖. การสื่อสารกันด้วยปิยวาจาคือเจรจาไพเราะนั้นจะสร้างมิตรภาพอันดีโดยเฉพาะการเรียนบาลีนี้เป็นเรื่องที่ยากอยู่แล้วเมื่อครูสอนใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยนก็ทำให้นักเรียนนั้นเกิดความไม่เครียดสนใจที่จะเรียนมีกำลังใจจะศึกษาต่อไปได้[๑๗๖]

๗. ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในระหว่างเรียนหรือหลังเลิกเรียนแล้วตลอดระยะเวลาในการทำกิจวัตรต่าง ๆ วัดก็ส่งเสริมให้นักเรียนและครูสอนใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย[๑๗๗]

๘. ปกติแล้วก็จะสื่อสารพูดจากันด้วยวาจาสุภาพเรียบร้อยอยู่แล้วเนื่องจากว่าเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยและในส่วนของการศึกษาเล่าเรียนตรงนี้ก็ผู้สอนทั้งผู้บริหารก็ส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้วาจาสุภาษิตคือพูดจากันด้วยความสุภาพเรียบร้อยตามหลักสมณสารูป[๑๗๘]

๙. เวลาเรียนแล้วนักเรียนบางคนก็เกิดความท้อแท้จะต้องอาศัยพระอาจารย์ฝ่ายปกครองที่ทำหน้าที่ในการคอยกำกับดูแล ให้กำลังใจค่อยพูดค่อยจาโน้มน้าวให้เกิดฉันทะวิริยะในการเรียนต่อไปให้กำลังใจ โดยการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากที่เรียนสำเร็จการศึกษาแล้ว[๑๗๙]

๑๐. ตามหลักพระธรรมวินัยก็ให้พระสงฆ์ใช้วาจาที่เป็นสุภาษิตไม่ให้ใช้คำหยาบคายสื่อสารต่อกันเนื่องจากผิดสมณสารูปในส่วนนี้ทางสำนักเรียนก็กำชับดูแลให้มีการใช้คำที่สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมโดยเฉพาะในช่วงของการเรียนก็ให้ใช้คำที่ถูกต้องตามกาละเทศะนอกจากจะสอนบาลีแล้วก็สอนมารยาทให้กับนักเรียนด้วย[๑๘๐]

๑๑. ในวงการพระสงฆ์เป็นวงการที่พูดจากันด้วยความสุภาพเรียบร้อยซึ่งเป็นต้นแบบของวัฒนธรรมทางสังคมไทยที่ดีวัดก็ส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้วาจาสุภาษิตพูดกันด้วยความสุภาพเรียบร้อยใช้วาจาพูดกันด้วยความไพเราะไม่เสียดสีนินทาว่าร้ายผู้อื่น ส่วนหนึ่งมาจากการที่วัดได้บริหารจัดการนักเรียนให้เป็นเพื่อนกันเป็นกัลยาณมิตรต่อกันและกัน ปัญหาในการเกิดข้อขัดแย้งก็ลดลง[๑๘๑]

๑๒. ที่วัดจะมีการประกาศยกย่องนักเรียนที่ตั้งใจเรียนมีผลการเรียนดีและสอบผ่านประกาศให้กับพระภิกษุสามเณรรูปอื่น ๆ ให้ได้รับทราบเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนตั้งใจ

---

[๑๗๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๗๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๗๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๗๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๗๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๗๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๘๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๘๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

เรียน และเป็นการประกาศให้สังคมได้รับทราบถึงความวิริยะอุตสาหะความพยายามในการเรียนบาลีแล้วประสบความสำเร็จ[๑๘๒]

๑๓. ตามหลักพระธรรมวินัยก็ระบุให้พระภิกษุสามเณรได้ใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยต่อกันอยู่แล้ว การใช้วาจาที่เป็นคำหยาบก็จะเป็นการผิดพระธรรมวินัยแต่การใช้คำที่ไพเราะก็เป็นส่วนหนึ่งในการทำให้การสื่อสารและกระบวนการสอนนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม[๑๘๓]

๑๔. พระภิกษุสามเณรในสำนักศาสนศึกษาทั้งเจ้าสำนักและอาจารย์ใหญ่ก็จะคอยดูแลและคอยควบคุมกำกับพฤติกรรมการเป็นอยู่การใช้ภาษาสื่อสารซึ่งกันและกันก็จะให้เป็นไปตามหลักของสมณสารูปและหลักของวาจาสุภาษิตคำพูดที่สุภาพเรียบร้อยจะเป็นลิ่มสลักฝังใจคนให้ยึดแน่นแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ในหมู่คณะ[๑๘๔]

๑๕. พระคุณเจ้าท่านจะสามารถสร้างแรงจูงใจโน้มน้าวให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนได้เป็นอย่างดีท่านจะใช้คำที่สุภาพไพเราะน่าฟังนักเรียนที่มีความสนใจอยู่แล้วฟังก็รู้สึกว่าท่านมีความจริงใจใส่ใจทำให้นักเรียนรู้สึกอยากจะเรียนมีกำลังใจในการเรียน[๑๘๕]

๑๖. คำพูดที่ไพเราะเป็นตัวส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกสิ่งทุกอย่างมันดีขึ้นเหมือนกับกำลังโกรธกันอยู่ดีๆ แต่หากว่าพูดด้วยวาจาที่สุภาพเรียบร้อยและไพเราะว่าจะลดความรุนแรงลงได้[๑๘๖]

๑๗. ในเรื่องของคำพูดวาจาไพเราะสำหรับพระคุณเจ้านั้นก็คงไม่น่าจะเป็นห่วงเพราะว่าเป็นไปตามหลักของพระธรรมวินัยอยู่แล้ว[๑๘๗]

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา เจรจาไพเราะประกอบด้วยการสื่อสารเจรจากันด้วยวาจาที่สุภาพเรียบร้อยไพเราะ ใช้วาจาที่สุภาพให้ถูกต้องตามหลักของสมณสารูป ใช้ถ้อยคำชี้นำโน้มน้าวให้เกิดความพอใจในการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ใช้คำกล่าวพูดยกย่องสำหรับนักเรียนผู้ที่ตั้งใจเรียนและผู้ที่สอบผ่านพร้อมทั้งใช้วาจาซึ่งเป็นปิยวาจาในการสร้างแรงจูงใจให้กำลังใจกับนักเรียนเพื่อให้เกิดฉันทะในการเรียนต่อไป

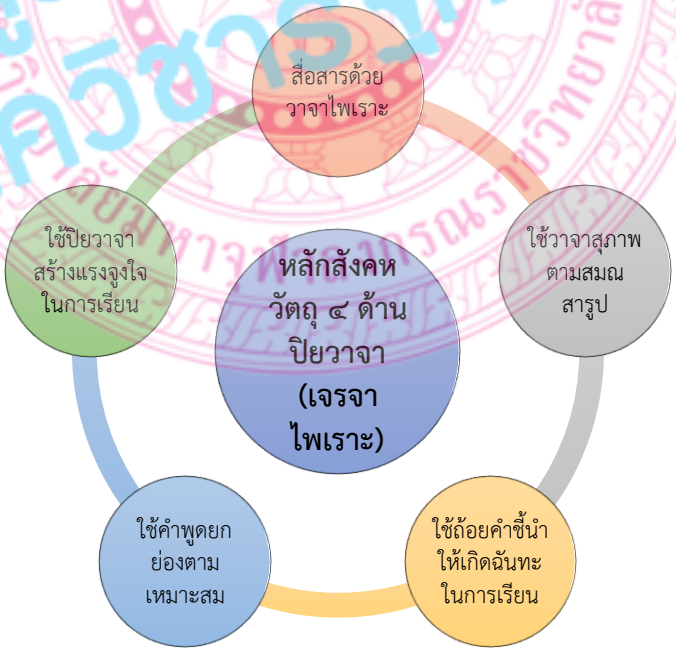
---

[๑๘๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๘๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๘๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๘๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๘๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๘๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	สื่อสารด้วยวาจาไพเราะ	๕	๓,๖,๗,๑๑,๑๔
๒	ใช้วาจาสุภาพตามสมณสารูป	๓	๔,๘,๑๓
๓	ใช้ถ้อยคำชี้นำให้เกิดฉันทะในการเรียน	๓	๑,๒,๙
๔	ใช้คำพูดยกย่องตามเหมาะสม	๓	๕,๑๐,๑๒
๕	ใช้ปิยวาจาสร้างแรงจูงใจในการเรียน	๕	๑๕,๑๖,๑๗

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ) สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๗ ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กศวิชาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

๓. ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีฯ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักศาสนศึกษาจะให้ความช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนขาดเหลือสิ่งใดก็ตาม อำนวยความสะดวกให้อย่างเพียงพอไม่ให้ขาดตกบกพร่องทั้งอาหารขบฉันรวมทั้งสถานที่พักอาศัยและอุปกรณ์การเรียนการสอน[๑๘๘]

๒. สำนักศาสนศึกษาจะสอนให้นักเรียนได้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์คือทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมีกิจวัตรที่ต้องทำร่วมกัน และมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ร่วมบำเพ็ญประโยชน์[๑๘๙]

๓. ความเป็นอยู่ของนักเรียน สำนักเรียนจะคอยควบคุมให้อยู่ในลักษณะของพี่สอนน้องให้สามเณรรุ่นน้องพักรวมกับสามเณรรุ่นพี่เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันคอยว่ากล่าวตักเตือนกันเมื่อมีความพร้อมจึงให้แยกออกเป็นเอกเทศเพื่อให้มีสมาธิในการเรียนต่อไป[๑๙๐]

๔. สำนักเรียนจะคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนอยู่เป็นประจำและนักเรียนเองก็จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเนื่องมาจากการที่สำนักเรียนนั้นได้ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ด้วย[๑๙๑]

๕. วัดจะมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนและครูอาจารย์ได้ทำร่วมกันเป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับวัดเองหรือในหน่วยงานที่ต้องการความช่วยเหลือในสภาวะการที่สังคมประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ก็จะใช้กำลังของนักเรียนและครูสอนเป็นส่วนช่วย[๑๙๒]

๖. สำนักเรียนจะคอยให้การสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ส่วนใดที่จะเป็นประโยชน์ให้กับนักเรียนก็จะทำสิ่งไหนที่นักเรียนร้องขอมาหากเป็นไปตามพระธรรมวินัยไม่ขัดต่อข้อบังคับหรือกฎระเบียบสำนักเรียนก็จะจัดสรรหาให้[๑๙๓]

๗. เรื่องของการเรียนพระปริยัติธรรมนี้เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาสซึ่งเป็นกิจกรรมหรือเป็นงานด้านหนึ่งของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้านเป็นงานที่พระสังฆาธิการจะใส่ใจเป็นพิเศษ ดังนั้นจึงให้การสนับสนุนในส่วนที่จะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ[๑๙๔]

---

[๑๘๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๘๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๑๙๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๘. สำนักศาสนศึกษาจะช่วยเหลือนักเรียนเสมอ ช่วยประการแรกก็คือช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของอุปกรณ์การเรียนการสอนช่วยประการที่สองคือช่วยตัวนักเรียนเองในเมื่อขาดเหลือในสิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ และช่วยประการที่สามก็คือช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียนที่มีปัญหาตกทุกข์ได้ยากหรือประสบภัยพิบัติ[๑๙๕]

๙. วัดจะมีการสอนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมร่วมกันซึ่งเป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์มีการตั้งเวรที่การทำความสะอาดลานวัดความสะอาดอาคารเรียนอย่างนี้เป็นต้น เมื่อนักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ส่วนนี้ก็เท่ากับว่าได้ฝึกทั้งการเรียนในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ[๑๙๖]

๑๐. มีกิจกรรมอะไรก็จะให้นักเรียนและครูสอนนั้นได้ทำร่วมกันเพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ให้แนบแน่นขึ้น เวลาสอนก็จะสอนง่ายควบคุมก็ทำได้ง่าย ๆ เมื่อมีความสนิทสนมกันแล้วก็จะว่านอนสอนง่าย[๑๙๗]

๑๑. สำนักเรียนจะส่งเสริมให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยพื้นฐานแล้วก็จะให้รุ่นพี่ช่วยเหลือรุ่นน้องเมื่อไม่เข้าใจในส่วนไหนที่อาจารย์สอนแล้วนักเรียนไม่เข้าใจก็จะให้นักเรียนนั้นถามรุ่นพี่ซึ่งก็เป็นการทบทวนความรู้รุ่นพี่อีกด้วย[๑๙๘]

๑๒. เจ้าสำนักศาสนศึกษาจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเต็มที่อยู่แล้วส่วนที่นักเรียนขาดเหลืออย่างไรนั้นก็ช่วยอีกทางหนึ่ง นักเรียนที่เข้ามาเรียนจึงมีความรักในสถาบันของตนศรัทธาเลื่อมใสนี่ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชามีความกตัญญูกตเวที[๑๙๙]

๑๓. เจ้าสำนักศาสนศึกษาหรือสำนักเรียนทั้งครูบาอาจารย์ก็จะช่วยเหลือกันในการสนับสนุนการเรียนอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะทำอะไรก็จะต้องยกเอากิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นเป็นหลักไม่ให้กระทบกับการเรียนการสอน เมื่อทำเช่นนี้นักเรียนก็จะเข้าใจว่าวัดมีเป้าหมายอย่างไรซึ่งก็จะเห็นว่าวัดนั้นมีเป้าหมายในการส่งเสริมการศึกษาเป็นหลัก นักเรียนก็จะสนใจและใส่ใจในการเรียนซึ่งเกิดจากการสร้างค่านิยมที่ดีต่อการเรียนบาลี[๒๐๐]

๑๔. การเรียนบาลีเป็นเรื่องที่ยากต้องอาศัยความเพียรและความจำเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันจึงเป็นสิ่งสำคัญเจ้าสำนักศาสนศึกษาครูสอนก็ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นักเรียนก็ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน[๒๐๑]

---

[๑๙๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๑๙๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๐๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๐๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๕. วัดจะช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนนั้นได้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันสำหรับนักเรียนรุ่นใหม่ก็จะให้จับคู่กับนักเรียนที่เป็นรุ่นที่เพื่อให้ช่วยเหลือแนะนำพร่ำสอนซึ่งกันและกันในลักษณะพี่สอนน้อง[๒๐๒]

๑๖. ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนก็ให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่ พุทธศาสนิกชนก็ให้การสนับสนุนโดย จากการแนะนำของท่านเจ้าอาวาสทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยดีงาม[๒๐๓]

๑๗. จะมีกิจกรรมในการให้พระคุณเจ้านั้นได้ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อสังคมมีการบริจาคสิ่งของที่ท่านไม่ได้ใช้แล้วเพื่อช่วยเหลือสังคมผู้ประสบปัญหาขาดแคลนอาหารเครื่องดื่มหรือผู้ประสบภัยต่าง ๆ[๒๐๔]

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์) ประกอบด้วย ประกอบด้วยทุกส่วนให้ความช่วยเหลือการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีอย่างเต็มที่ และส่วนหนึ่งผู้บริหารสำนักเรียนก็ได้มีกิจกรรมให้ครูสอนและนักเรียนร่วมกันทำ โดยการบำเพ็ญประโยชน์จัดการเรียนการสอนโดยให้พี่สอนน้อง เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันและลดภาระในการดูแลของอาจารย์ฝ่ายปกครองหรืออาจารย์สอนเมื่อมีกิจกรรมของวัดที่เกิดขึ้นก็ให้นักเรียนและครูสอนมาร่วมกันทำกิจกรรมเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน

หลักสูตรปริญญาเอก ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

---

[๒๐๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

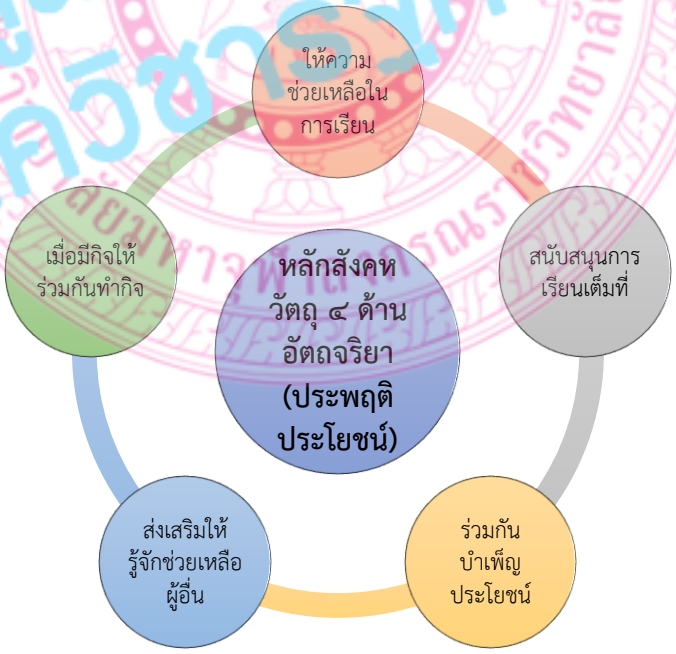
[๒๐๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๒๐๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์)**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	ให้ความช่วยเหลือในการเรียน	๕	๑,๔,๘,๑๒,๑๔
๒	สนับสนุนการเรียนเต็มที่	๔	๖,๗,๑๓,๑๖
๓	ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์	๓	๒,๕,๑๗
๔	ส่งเสริมให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น	๓	๓,๑๑,๑๕
๕	เมื่อมีกิจให้ร่วมกันทำกิจ	๒	๙,๑๐

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์) สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๘ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์)

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กศวิชาพุทธศาสตร์ มจร

๔. ด้านสมานัตตา (เสมอต้นเสมอปลาย)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีฯ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตา (เสมอต้นเสมอปลาย) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารจะต้องวางตนให้มีความคงที่เสมอต้นเสมอปลายดูแลเอาใจใส่นักเรียนด้วยดีทุกเวลา นักเรียนจะรู้สึกว่าไม่เดียวดายและมีผู้คอยให้ความสนับสนุนเกื้อกูลอยู่เสมอ[๒๐๕]

๒. เจ้าสำนักศาสนศึกษาครูสอนและผู้บริหารท่านอื่น ๆ จะต้องวางตนในฐานะที่เหมาะสมเป็นที่พึ่งให้กับนักเรียนให้คำแนะนำปรึกษาตรงไปตรงมา และมีความจริงใจต่อนักเรียน[๒๐๖]

๓. ผู้บริหารและครูสอนวางตัวเหมาะสมในฐานะที่เป็นที่เคารพนับถือของนักเรียนไม่สนิทสนมกับนักเรียนมากจนเกินไปจนทำให้เกิดความเคยชิน และไม่สามารถควบคุมดูแลหรือสั่งการได้[๒๐๗]

๔. ครูสอนจะต้องสอนนักเรียนให้รู้จักฐานะของตนเองว่าการเป็นนักเรียนจะต้องให้การเคารพยอมรับนับถืออาจารย์ผู้สอนมีความกตัญญูกตเวทีประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี[๒๐๘]

๕. การประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้บาลีนั้น ส่วนหนึ่งก็มาจากการมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ และที่สำคัญคือการที่เจ้าสำนักศาสนศึกษาหรือเจ้าสำนักเรียนนั้นเอาใจใส่ดูแลนักเรียน และครูสอนอย่างต่อเนื่อง[๒๐๙]

๖. ผู้บริหารจะต้องใส่ใจนักเรียนเป็นอย่างดีไม่เลือกที่รักมักที่ชังให้การอุปถัมภ์สนับสนุนนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และวางตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีควรแก่การเคารพยอมรับนับถือของนักเรียน[๒๑๐]

๗. ครูสอนจะต้องวางตัวเองให้เหมาะสมไม่มีความสนิทสนมกับนักเรียนมากจนเกินไปซึ่งจะทำให้เกิดการสอนยาก วางตนให้เป็นครูที่เป็นที่รักและเคารพของนักเรียนให้นักเรียนรู้สึกเกรงกลัวสามารถแนะนำพร่ำสอนและสั่งการได้[๒๑๑]

๘. วัดต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาบาลีนี้ ส่วนมากจะเกิดจากการที่ผู้บริหารคอยดูแลเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี ให้การสนับสนุนทั้งทุนและงบประมาณพร้อมทั้งมีสวัสดิการให้กับนักเรียนและครูสอนอย่างเหมาะสม[๒๑๒]

---

[๒๐๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๐๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๐๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๐๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๐๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

๙. การเอาใจใส่ดูแลสารทุกข์สุขดิบของนักเรียนเป็นภาระหน้าที่ของครูสอนและเจ้าสำนักศาสนศึกษาที่จะคอยสอดส่องดูแลผู้สอนจะมีความใกล้ชิดอย่างสนิทสนมกับนักเรียนมากกว่า ดังนั้นครูสอนจะต้องมีความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนเป็นพิเศษ นักเรียนก็จะมีความรักและเคารพตั้งใจเรียน[๒๑๓]

๑๐. การดูแลเอาใจใส่ของครูสอนอย่างสม่ำเสมอจะช่วยทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนอย่างน้อยก็จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้สึกอยากจะเรียนและรู้สึกว่าหากไม่อ่านหนังสือหรือดูหนังสือไปเข้าห้องเรียนก็จะถูกอาจารย์ว่ากล่าวตักเตือน ถ้าหากครูสอนเอาใจนักเรียนนอกเวลาเรียนก็จะ เป็นเรื่องที่ดี[๒๑๔]

๑๑. ครูสอนเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมาก ดังนั้นครูจะต้องวางตนอยู่ในฐานะที่เหมาะสมไม่สร้างความสนิทสนมกับนักเรียนจนเกินไปจนไม่สามารถว่ากล่าวตักเตือนหรือสร้างความน่าเชื่อถือให้กับนักเรียนได้จะต้องวางตัวให้เหมาะสมปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน[๒๑๕]

๑๒.ผู้บริหารและครูสอนวางตัวเหมาะสมในฐานะที่เป็นที่เคารพนับถือศรัทธาของนักเรียนคอยให้การสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนเคยทำอย่างไรก็ทำอย่างนั้นเสมอต้นเสมอปลาย[๒๑๖]

๑๓. ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาวางตัวมีความเหมาะสมเป็นเหมือนปูชนียบุคคลของนักเรียนปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย นำนักเรียนทำกิจกรรมหรือกิจวัตรของคณะสงฆ์และให้การสนับสนุนอย่าสม่ำเสมอ[๒๑๗]

๑๔. ครูสอนจะเอาใจใส่นักเรียนเป็นพิเศษเป็นรายบุคคลเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาว่านักเรียนคนนั้นเป็นอย่างไร เกิดปัญหากับการเรียนอย่างไรบ้าง จะได้ช่วยแก้ไขและผู้สอนจะต้องมีความเป็นกลางไม่มีอคติเลือกที่รักมักที่ชัง[๒๑๘]

๑๕. เจ้าสำนักศาสนศึกษามีความเสมอต้นเสมอปลายวางตัวเหมาะสมมีความน่าเลื่อมใสศรัทธา พุทธศาสนิกชนเห็นแล้วก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในการปฏิบัติของท่านต่างก็ให้การสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าสำนัก[๒๑๙]

---

[๒๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๑๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๖. ครูสอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความตรงไปตรงมาเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันให้คำแนะนำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลเคยทำอย่างไรก็ทำอย่างนั้นไม่ย่อท้อในการเป็นครูสอน[๒๒๐]

๑๗. ปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การเรียนบาลีนั้นประสบความสำเร็จคือการเอาใจใส่จากผู้บริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากครูสอน ถ้าผู้สอนเอาใจใส่นักเรียนโดยนักเรียนเป็นรายบุคคลปรับความรู้พื้นฐานของนักเรียนให้มีความเท่าเทียมกันก็จะสอนง่ายนักเรียนก็ได้ประโยชน์ผลสอบออกมาก็เป็นที่น่าพึงพอใจของสำนักเรียน[๒๒๑]

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตา (เสมอต้นเสมอปลาย) การที่ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาวางตัวให้เสมอต้นเสมอปลายเคยอุปถัมภ์สนับสนุนและทำดีมาอย่างไรก็ทำอย่างนั้น วางตัวให้มีความเหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ครูสอนให้การเอาใจใส่กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและผู้บริหารวางตัวให้เหมาะสมเป็นที่เคารพรักศรัทธาของนักเรียน

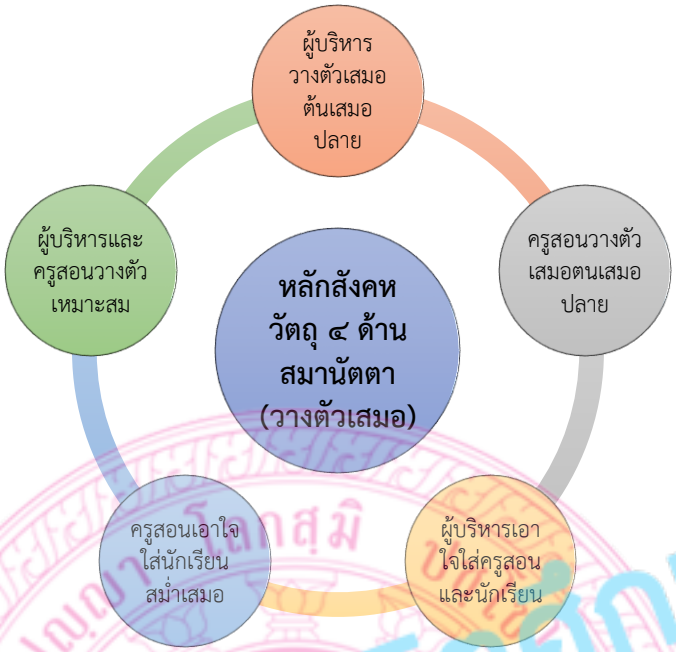
ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **ด้านสมานัตตา (วางตัวเสมอ)**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	ผู้บริหารวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย	๕	๑, ๒, ๖, ๑๓, ๑๕
๒	ครูสอนวางตัวเสมอตนเสมอปลาย	๔	๔, ๗, ๑๒, ๑๖
๓	ผู้บริหารเอาใจใส่ครูสอนและนักเรียน	๓	๕, ๘, ๑๔
๔	ครูสอนเอาใจใส่นักเรียนสม่ำเสมอ	๓	๙, ๑๐, ๑๗
๕	ผู้บริหารและครูสอนวางตัวเหมาะสม	๒	๓, ๑๑

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตา (วางตัวเสมอ) สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

[๒๒๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๒๒๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

แผนภาพที่ ๔.๙ ด้านสมานัตตา (วางตัวเสมอ)
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๔.๓ การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญดังที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไปนี้

๑. ด้านหลักสูตร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้การสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญ ด้านหลักสูตร ดังต่อไปนี้

๑. มีหลักสูตรที่สอดคล้องและเป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้ในแต่ละประโยคแต่ละชั้นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์[๒๒๒]

๒. การเรียนบาลีเป็นการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่มีกระบวนการเรียนการสอนมาอย่างยาวนาน ในปัจจุบันก็มีการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการแต่งคัมภีร์และตำรามาเพิ่มเพื่อให้นักเรียนได้เรียนได้ง่ายขึ้น[๒๒๓]

---

[๒๒๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๒๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

๓. หลักสูตรที่ทางแม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดนั้นในแต่ละประโยคก็มีความชัดเจนว่าจะต้องเรียนอะไรบ้าง สิ่งที่สำนักเรียนจะต้องคำนึงถึงคือการเลือกหาหนังสือตำราที่จะมีความสอดคล้องกับหลักสูตรที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนด[๒๒๔]

๔. วัดจะมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยให้นักเรียนที่เป็นนักเรียนบาลีและร่วมกิจกรรมเป็นต้นว่าการร่วมสวดมนต์กันแปลคัมภีร์หรือแม้แต่การที่ให้นักเรียนบาลีนั้นมีจิตสาธารณะร่วมบำเพ็ญประโยชน์บริจาคเงินหรือข้าวของที่ไม่ได้ใช้แล้วเพื่อประโยชน์สาธารณะ[๒๒๕]

๕. สำนักเรียนมีหนังสือหลักสูตรพร้อมเพื่อบริการครูสอนและนักเรียนอย่างเพียงพอโดยที่วัดเป็นผู้จัดหาหนังสือให้นักเรียนใช้เรียนโดยการยืมเมื่อสอบผ่านแล้วก็นำมาคืน[๒๒๖]

๖. จะมีกิจกรรมให้นักเรียนและครูสอนและผ่อนคลายบ้างเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนบาลีและเป็นกิจกรรมที่เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีการเทศน์สอนโยมแสดงพระธรรมเทศนาโดยใช้พระมหาเปรียญเป็นผู้แสดงธรรม ซึ่งก็เป็นกันฝึกทักษะและประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้[๒๒๗]

๗. ในปัจจุบันมีการใช้สื่อการสอนเพื่อเป็นการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระการสอนของอาจารย์สอนในอดีต มีกระดานไว้ให้เขียนอาจจะสอนนักเรียนก็ต้องใช้กระดาษเพื่อเขียนในปัจจุบันก็มีเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ที่มาช่วยอำนวยความสะดวก[๒๒๘]

๘. หลักสูตรที่ใช้มีการจัดพิมพ์หลายสำนักพิมพ์และมีอาจารย์สอนหลายท่านที่จัดพิมพ์หลักสูตรแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็จะต้องมีความสอดคล้องและเป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดส่วนมากจะใช้หนังสือของมหามกุฏราชวิทยาลัย[๒๒๙]

๙. สำนักเรียนจะจัดกิจกรรมให้พระมหาเปรียญได้แสดงออกหรือผู้ที่จบเปรียญธรรม ๓ ประโยคเป็นมหาเปรียญแล้วก็จะมีกิจกรรมของทางวัดให้ทำให้ฝึกแสดงพระธรรมเทศนาฝึกสอนธรรมะศึกษา ฝึกสอนศีลธรรมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ[๒๓๐]

๑๐. หนังสือหลักสูตรจะต้องพร้อมวัดเตรียมไว้เป็นจำนวนมากขาดเพียงแต่ว่านักเรียนมีจำนวนลดลงวัดมีศักยภาพเพียงพอที่จะซื้อหนังสือหลักสูตรและตำราให้กับนักเรียน[๒๓๑]

---

[๒๒๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๒๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๒๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๒๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๒๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๒๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๑. กิจกรรมของวัดซึ่งมีอยู่มากก็ได้อาศัยพระภิกษุสามเณรที่ผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนทางด้านภาษาบาลีมาแล้วนั้นมาช่วยในการจัดกิจกรรมของวัดให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ส่วนนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นการพัฒนาความรู้ทักษะและประสบการณ์ของนักเรียน[๒๓๒]

๑๒. ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถก็มีการผลิตหนังสือตำราขึ้นมาเพิ่มเติมเป็นตำราเสริมเพื่อให้นักเรียนนั้นได้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้นเป็นการนำเสนอเทคนิคและวิธีการเรียนใหม่ ๆ เข้ามา[๒๓๓]

๑๓. บางครั้งเราก็เกิดปัญหาอยู่ว่าหนังสือตำราที่นำมาสอนนักเรียนนั้นเป็นหนังสือที่ครูอาจารย์แต่งขึ้นมาใหม่ซึ่งก็ยังไม่ตรงกับที่แม่กองบาลีสนามหลวง ดังนั้นหนังสือก็จะต้องเป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดไว้ในแต่ละหลักสูตรว่าจะเรียนอะไรบ้าง[๒๓๔]

๑๔. เรื่องของหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีเป็นหลักสูตรที่ไม่สามารถพัฒนาปรับปรุงได้เนื่องจากว่ามีการกำหนดมาแล้วจากแม่กองบาลีสนามหลวงสิ่งที่สำนักงานจะทำได้ก็คือการจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดไว้[๒๓๕]

๑๕. มีการพัฒนาหนังสือตำราเพิ่มเติมเพื่อใช้ในสำนักเรียนอาจารย์บางท่านก็พัฒนาตำราขึ้นมาเพื่อขายอย่างนี้ก็มีแต่ก็เป็นการพัฒนาให้การเรียนบาลีนั้นมีความก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น[๒๓๖]

๑๖. การเรียนบาลีในปัจจุบันต้องใช้สื่อเป็นตัวช่วยแบ่งเบาภาระที่จะต้องมาเขียนในการเตรียมเอกสารการสอนต่าง ๆ ในอินเตอร์เน็ตก็มีให้สืบค้นสื่อการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ในเรื่องของอักขรวิธีก็สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตได้ มีรูปภาพประกอบสวยงาม[๒๓๗]

๑๗. มีสื่อการสอนพร้อมปัจจุบันมีการใช้สื่อในการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจให้นักเรียนได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้นและการเรียนบาลีพระคุณเจ้าก็มีการนำเอาสื่อการสอนเข้ามาใช้จัดการเรียนการสอนด้วยเหมือนกัน[๒๓๘]

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านหลักสูตร ประกอบด้วยการมีหนังสือตำราหรือหลักสูตรที่เป็นไปตามแม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มเติมให้นักเรียนบาลีได้แสดงถึงความรู้ความสามารถเป็นการถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะประสบการณ์ในการสอนมีการพัฒนาตำราเรียนเพิ่มเติมเพื่อใช้ในวัดมีสื่อการสอนพร้อมได้มีหนังสือหลักสูตรเพียงพอ

---

[๒๓๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๓๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านหลักสูตร**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มีหลักสูตรตามแม่กองบาลีกำหนด	๕	๑,๓,๘,๑๓,๑๔
๒	มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร	๔	๔,๖,๙,๑๑
๓	มีการพัฒนาตำราเรียนเพิ่มเติม	๓	๒,๑๒,๑๕
๔	มีหนังสือหลักสูตรพร้อม	๓	๗,๑๖,๑๗
๕	มีสื่อการสอนพร้อม	๒	๕,๑๐

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านหลักสูตร สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๐ ด้านหลักสูตร

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๒. ด้านครูสอน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้การสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญ ด้านครูสอน ดังต่อไปนี้

๑. มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้กับครูสอนในเรียงในประโยคที่สูงขึ้น เมื่อจบแล้วก็ส่งเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อให้ครูสอนมีความรู้ความสามารถและนำกลับมาใช้ในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาต่อไป[๒๓๙]

๒. วัดจะประกาศชื่อของครูสอนให้กับพุทธศาสนิกชนได้รับทราบว่ามีครูสอนกี่รูป แต่ละรูปมีชื่อเสียงเรียงนามว่าอย่างไรบ้างเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้รู้จักและยกย่องเชิดชูให้เกียรติพุทธศาสนิกชนได้รู้และรับทราบแล้วก็จะจัดหาปัจจัย ๔ บำรุงอุปถัมภ์ตามสมควร[๒๔๐]

๓. ไม่เพียงแต่เป็นการส่งเสริมเท่านั้นวัดให้การสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับผู้สอนที่ต้องการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นการตอบแทนครูสอนที่ทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่สอนนักเรียน ในส่วนหนึ่งก็จะเป็นผลพลอยได้ครูสอนที่ จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้วก็จะเข้ามาบริหารจัดการการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น[๒๔๑]

๔. สำนักเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอครูสอนบ้างลูกยังเรียนไม่จบเปรียญธรรม ๙ ประโยคแต่มีความสามารถในการสอนเปรียญธรรมประโยคที่ต่ำกว่าได้วัดก็จะส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนนั้นได้ศึกษาต่อจนจบ[๒๔๒]

๕. การคัดเลือกครูสอนเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษา ถ้าครูสอนเก่งมีความเอาใจใส่นักเรียนมีเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอสามารถแนะนำพร่ำสอนนักเรียนได้ดีก็จะทำให้มีนักเรียนสอบผ่านจำนวนมากขึ้น[๒๔๓]

๖. ในส่วนของครูสอนนักเรียนก็จะให้พัฒนาความรู้ตนเองอยู่เสมอให้ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ในด้านการสอนบาลีมอบหมายภาระงานที่เกี่ยวข้องกับบาลีให้เพื่อเป็นการพ่อคุณปัญญาค้นคว้าตำราต่าง ๆ เพิ่มเติม[๒๔๔]

๗. สำนักเรียนมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูสอนอยู่เสมอโดยส่งไปเรียนในระดับอุดมศึกษาและเรียนในหลักสูตรอื่นที่เกี่ยวข้อง[๒๔๕]

---

[๒๓๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๔๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๔๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๘. การมีครูสอนที่ดีก็เท่ากับว่ามีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะครูสอนที่ดีจะเอาใจใส่นักเรียนรู้จริง เมื่อมีความรู้จริงแล้วก็จะสามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ดีการเลือกครูที่จะทำหน้าที่สอนต้องเลือกครูที่มีความเอาใจใส่ด้วยมีความรู้ด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ[๒๔๖]

๙. สำนักเรียนจะมีการยกย่องเชิดชูครูสอนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและมีการใส่ใจเอาใจใส่นักเรียนเป็นการพิเศษและรู้จักพัฒนาความรู้ความสามารถของตัวเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ[๒๔๗]

๑๐. มีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูสอนโดยการให้รางวัลกับครูสอนเมื่อมีนักเรียนสอบผ่านตามที่กำหนดไว้ก็จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ครูมีเอาใจใส่กับนักเรียนและตั้งใจสอนมากขึ้น[๒๔๘]

๑๑. สำนักเรียนก่อนที่จะทำการแต่งตั้งครูสอนก็จะต้องมีการทดสอบความรู้และประสบการณ์ในการสอนก่อนบางรูปนั้นมีความสามารถในการเรียนแต่เมื่อสอนไม่สามารถสอนได้สำนักเรียนก็จะพิจารณาผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการสอนเป็นครูสอน[๒๔๙]

๑๒. มีการประกาศเป็นนโยบายว่าเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาเป็นเปรียญธรรมแล้วสำนักเรียนก็จะให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ศึกษาในชั้นสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสอนก็จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษา[๒๕๐]

๑๓. วัดจะมีทุนสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนครูสอนให้ศึกษาเพิ่มเติมในระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยสงฆ์ตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ[๒๕๑]

๑๔. สำนักเรียนจะมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของครูสอนอยู่เป็นประจำมีการอบรมครูสอนเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาบาลีและมีการส่งครูสอนไปรับการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหน่วยงานภายนอก[๒๕๒]

๑๕. มีการให้รางวัลกับนักเรียนเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับนักเรียนที่สอบผ่านและนักเรียนที่ตั้งใจเรียนประพฤติตนดีตามระเบียบวินัยและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย[๒๕๓]

๑๖. มีการคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ในการสอนภาษาบาลีให้กับนักเรียนมีเจตคติที่ดีมีความเอาใจใส่นักเรียนให้ดำรงตำแหน่งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี[๒๕๔]

---

[๒๔๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๔๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๕๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๕๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๕๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๕๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๗. มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนบาลีได้ศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในระดับอุดมศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพความรู้ความสามารถของครูสอน[๒๕๕]

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านครูสอน ประกอบด้วยมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนได้พัฒนาการศึกษาโดยการส่งไปศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สูงขึ้น มีการคัดเลือกครูสอนตามความรู้ความสามารถและทักษะการสอนพิเศษมีการพัฒนาความรู้ของครูสอนบาลีอย่างต่อเนื่อง โดยให้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนบาลีและการเรียนในหลักสูตรระยะสั้นอื่น ๆ มีการให้ขวัญกำลังใจกับครูสอน โดยมีการตั้งรางวัลบ้างเมื่อนักเรียนสอบผ่านเป็นจำนวนมากครูสอนจะได้รับรางวัลหรือค่าตอบแทนเป็นสินน้ำใจจากสำนักเรียนและสำนักเรียนมีการยกย่องเชิดชูเกียรติให้ปรากฏแก่สาธารณะ

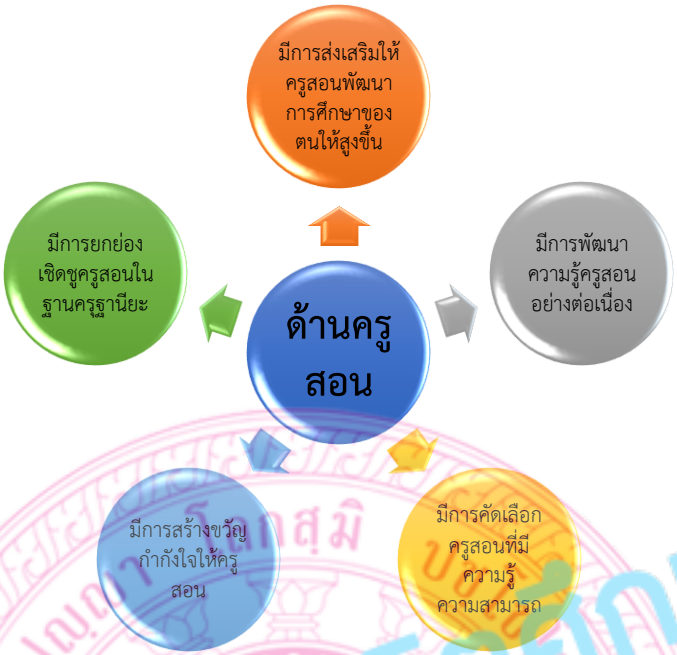
ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านครูสอน**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มีการส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น	๗	๑,๓,๔,๗,๑๒,๑๓,๑๗
๒	มีการพัฒนาความรู้ครูสอนอย่างต่อเนื่อง	๔	๕,๘,๑๑,๑๖
๓	มีการคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ	๒	๖,๑๔
๔	มีการสร้างขวัญกำกังใจให้ครูสอน	๒	๑๐,๑๕
๕	มีการยกย่องเชิดชูครูสอนในฐานครุฐานียะ	๒	๒,๙

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านครูสอน สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

[๒๕๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๒๕๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

แผนภาพที่ ๔.๑๑ ด้านครูสอน

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๓. ด้านกระบวนการการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้การสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญ ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการจัดการเรียนการสอนของเราก็คือว่าจะมีการจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาปกติและก็หลังจากนั้นก็จะมีการทดสอบในระหว่างการเรียนการสอนใกล้จะสอบแล้วจะมีการติวเข้มบาลีก่อนสอบสนามหลวงเมื่อสอบแล้วก็รอฟังผลถ้าหากว่าสอบผ่านก็ไม่ต้องสอบแก้ไขหรือซ่อมใหม่[๒๕๖]

๒. มีการอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงอยู่เป็นประจำทุกปีเป็นกระบวนการและกิจกรรมหน้าที่สำนักเรียนทุกสำนักเรียนจะต้องทำในลักษณะเดียวกันเนื่องจากว่าการเรียนภาษาบาลีนั้นต้องใช้ความพยายามสามารถและใช้ความจำค่อนข้างมากในช่วงก่อนสอบจึงมีการติวเข้ม[๒๕๗]

๓. มีการวางแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบกำหนดเป้าหมายว่าปีนี้เราจะให้นักเรียนเราสอบได้กี่คน วางแผนในการใช้งบประมาณเพื่อจัดการศึกษาพร้อมทั้งกำหนดครูสอนแต่งตั้งครูสอนเจ้าหน้าที่สอนได้ดูแลนักเรียน[๒๕๘]

---

[๒๕๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๒๕๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

[๒๕๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.

๔. ก่อนที่จะมาเป็นสำนักเรียนที่มีความสมบูรณ์แบบนั้นไม่ใช่ทำได้ง่าย ลองผิดลองถูกมาเป็นเวลานาน ปรับปรุงวิธีการทำงานปรับปรุงวิธีการสอนทำทุกอย่างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วก็รอดูผลว่าจะใช้ได้หรือไม่อย่างไร ก็เป็นอันว่าเมื่อมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกันอยู่เป็นประจำเมื่อเจอปัญหาช่วยกันแก้ไขทำให้งานเรื่องการศึกษาบาลีของคณะสงฆ์นั้นเกิดการพัฒนาไม่มีฝนเป็นที่ประจักษ์[๒๕๙]

๕. มีการประชุมผู้บริหารเป็นประจำทุกเดือนเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการนับเป็นการรายงานผลการจัดการศึกษาให้กับผู้บริหารและรับทราบหากมีปัญหาอะไรส่วนใหญ่ก็จะได้ร่วมกันแก้ไขปัญหา[๒๖๐]

๖. การจัดการเรียนการสอนบาลีนั้นไม่มีความซับซ้อนอะไร คือดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้เท่านั้น เนื่องจากมีการประชุมกันเป็นประจำทุกเดือนก็จะทำให้ทราบปัญหาและแนวทางในการปฏิบัติการที่ชัดเจน[๒๖๑]

๗. เมื่อมีปัญหาในการบริหารช่วยกันปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแนวคิดวิธีการสอนใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อให้ได้ผลคือให้นักเรียนสอบได้เป็นจำนวนมาก [๒๖๒]

๘. นักเรียนจะได้รับการติวเข้มก่อนสอบในช่วง ๑ เดือนก่อนการสอบจริงเป็นการทบทวนเนื้อหาสาระที่ได้เรียนมาตั้งแต่ต้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนนั้นมีความจำได้ดีขึ้นและมีความมั่นใจในการทำข้อสอบ[๒๖๓]

๙. ครูสอนผู้บริหารและเจ้าสำนักศาสนศึกษาต่างก็ติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิดเรียกว่าดูแลทุกกระเบียดนิ้ว นักเรียนมีปัญหาในส่วนใดก็ได้ครูสอนอาจารย์สอนเข้าไปแก้ไขปัญหาเป็นรายบุคคล[๒๖๔]

๑๐. คณะกรรมการจะมีการปรึกษาหารือกัน ว่าจะให้ใครสอนอะไรการใช้วัสดุอุปกรณ์ห้องเรียนจะจัดที่ไหนอย่างไร จะหางบประมาณที่ไหนมาสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้บริหารก็ไม่ได้นิ่งดูดาย คอยให้การสนับสนุนส่งเสริมมาโดยตลอด[๒๖๕]

๑๑. กระบวนการเรียนการสอนบาลีเพื่อจะเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้แต่ละคนทำหน้าที่เลยไม่ก้าวก่ายซึ่งกันและกัน ผู้สอนก็ทำหน้าที่สอน ผู้บริหารก็มีส่วนให้การดูแลสนับสนุนส่งเสริมให้การสอนเป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ[๒๖๖]

---

[๒๕๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๒. ต้องร่วมทำงานกันเป็นทีมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้สอนที่เป็นผู้สอนใหม่ก็ต้องอาศัยประสบการณ์จากการเรียนรู้จากผู้สอนรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์ถ่ายทอดให้กันและกัน[๒๖๗]

๑๓. การบริหารจะต้องมีการวางแผนกันอย่างเป็นระบบ และทำงานกันเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารก็ทำหน้าที่ในการอำนวยการคอยให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ส่วนผู้ที่เป็นกลไกสำคัญในการทำให้นักเรียนสอบผ่านก็คือครูสอนที่จะต้องดูแลและใส่ใจนักเรียนอย่างใกล้ชิด[๒๖๘]

๑๔. ครูอาจารย์ผู้บริหารก็ต้องทำงานกันอย่างเป็นพลวัตพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงให้การสอนบาลีนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด[๒๖๙]

๑๕. ครูสอนและผู้บริหารจะเอาใจใส่นักเรียนติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิดให้ครูสอนวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล หากเจอปัญหาว่านักเรียนไม่เข้าใจในส่วนใดก็จะเข้าไปให้การช่วยเหลือเป็นรายบุคคล[๒๗๐]

๑๖. การวางแผนระบบการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการเรียนการสอนนั้นง่ายขึ้นครูสอนแต่ละชนิดก็จะมีการทำแผนการสอนออกมาว่าจะใช้เวลาในการสอนในแต่ละวิชาเท่าไหร่ส่วนใดที่จะเน้นให้นักเรียนได้ตระหนักเป็นในเวลาใกล้สอบก็จะมีการเก็งข้อสอบในการติวเข้ม[๒๗๑]

๑๗. ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนก็มีการกำหนดตารางการสอน เวลาพักผ่อนพร้อมทั้งเวลาที่ให้นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากเวลาเลิกเรียนแล้ว เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อจะเรียนในวันถัดไปซึ่งอาจารย์ก็จะแนะนำและกำหนดเนื้อหาว่าวันพรุ่งนี้จะเรียนไปถึงเนื้อหาส่วนใด[๒๗๒]

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ประกอบด้วยการวางแผนปฏิบัติการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอน มีการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง มีการประชุมวางแผนกันประจำเดือน เมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ก็นำมาปรึกษาหารือร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงแนวทางและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นและที่สำคัญจะมีการติวเข้มก่อนสอบบาลีสนามหลวงในระยะเวลา ๑ เดือนก่อนสอบซึ่งจะเป็นการทบทวนเนื้อหาสาระที่นักเรียนได้เรียนมาตลอดทั้งปีให้เข้าใจและเตรียมความพร้อมก่อนสอบได้ทันท่วงที

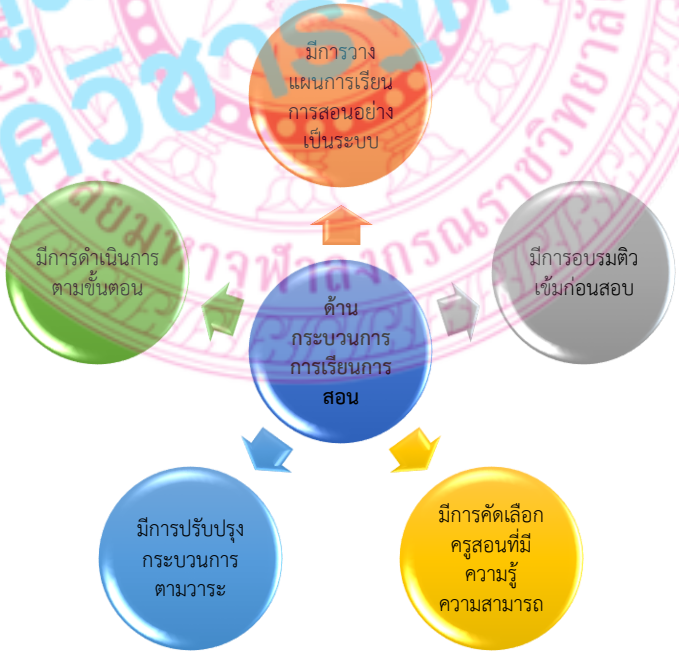
---

[๒๖๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๖๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านกระบวนการการเรียนการสอน**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ	๔	๓,๕,๑๐,๑๖
๒	มีการอบรมติวเข้มก่อนสอบ	๔	๖,๑๑,๑๒,๑๗
๓	มีการติดตามผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	๓	๙,๑๓,๑๕
๔	มีการปรับปรุงกระบวนการตามวาระ	๓	๔,๗,๑๔
๕	มีการดำเนินการตามขั้นตอน	๓	๑,๒,๘

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านกระบวนการการเรียนการสอน สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๒ ด้านกระบวนการการเรียนการสอน

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๔. ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้การสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญ ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ดังต่อไปนี้

๑. การเรียนบาลีในยุคปัจจุบันนี้ก็จะมีการใช้สื่อการสอนประกอบด้วยหน้าที่ของครูสอนก็คือการจัดทำสื่อการสอนเพื่อให้นักเรียนนั้นได้เข้าใจได้ง่ายขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนนักเรียนในชั้นประโยค ๑ - ๒ ถึงประโยค ป.ธ.๓ ต้องมีการใช้สื่อประกอบด้วย[๒๗๓]

๒. มีการจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนแก่นักเรียนและครูสอนอย่างเพียงพอ อุปกรณ์การเรียนการสอนก็เป็นสิ่งที่สำคัญมีไม่พอไม่ได้มีมากเกินไปก็ไม่ดีจะต้องมีให้พอดี ถ้ามีมากก็เกินความจำเป็น[๒๗๔]

๓. ส่วนมากอุปกรณ์การเรียนการสอนบาลีก็ไม่มีอะไรมากเหมือนกับการเรียนในฝ่ายโลกที่จะต้องมีกิจกรรมเยอะแยะมากมาย สิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ก็คือกระดาษปากกาสมุดดินสอหนังสือเรียนที่เป็นครุภัณฑ์ก็จะมีโต๊ะเก้าอี้เครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องขยายเสียงเป็นต้น[๒๗๕]

๔. เทคโนโลยีสมัยใหม่มีความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนบาลี ในปัจจุบันผู้สอนก็จำเป็นจะต้องใช้เครื่องมือที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้น มีเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ใช้แท็บเล็ตในการสอน จุดเด่นของการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนคือสามารถจัดเก็บความรู้ได้ง่ายและนำกลับมาใช้ได้[๒๗๖]

๕. การหาวัสดุอุปกรณ์มาก็ไม่ใช่เรื่องยากแต่เรื่องที่ยากก็คือการดูแลบำรุงรักษาให้อุปกรณ์การเรียนการสอนนั้นพร้อมใช้งานอยู่เสมอทางสำนักเรียนก็มีการบำรุงดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้นให้สามารถใช้งานได้อยู่เสมอ[๒๗๗]

๖. วัสดุอุปกรณ์หรือครุภัณฑ์จะมีการตั้งเวรกันช่วยดูแลรักษาให้มีความพร้อมในการใช้งานหากว่ามีการชำรุดในส่วนใดก็ให้แจ้งไปยังผู้บริหารจะได้ทำการซ่อมแซมให้พร้อมใช้งาน[๒๗๘]

๗. ครูสอนก็พยายามพัฒนาสื่อการสอนให้ใหม่ ๆ และทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้นักเรียนนั้นได้มีความสนใจในการเรียน[๒๗๙]

---

[๒๗๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๗๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๗๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๗๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

๘. ในอดีตที่เคยใช้หนังสือตำราศึกษาเล่าเรียนกันทุกวันนี้ก็มีการสอนโดยใช้ Power point นำเสนอ ซึ่งก็สามารถอำนวยความสะดวกให้ครูสอนได้เป็นอย่างดี[๒๘๐]

๙. ปัจจุบันการเรียนบาลีง่ายกว่าอดีตเยอะ เนื่องจากว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าเดิมนักเรียนสามารถค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตได้เพิ่มเติมมีข้อมูลให้สืบค้นมากมาย เช่น การจะเรียนไวยากรณ์ในอินเทอร์เน็ตก็มีให้ค้นคว้า หรือแม้กระทั่งหนังสือเรียนก็มีให้ดาวน์โหลดเป็นไฟล์[๒๘๑]

๑๐. สื่อจะต้องพร้อมและมีความพอเพียง ผู้สอนมีเวลามากสำหรับการจัดทำสื่อที่จะประกอบการเรียนการสอนในประโยค ๑ - ๒ ถึงประโยค ป.ธ. ๓ จำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอน แต่สำหรับประโยคสูงก็ไม่ค่อยจำเป็นเท่าไหร่การเรียนการสอนก็จะอยู่ในหนังสือตำราเป็นหลัก[๒๘๒]

๑๑. ในการบำรุงรักษาอุปกรณ์การเรียนการสอนวัสดุครุภัณฑ์ให้มีความพร้อมในการใช้งานอยู่เป็นประจำมีการกำหนดเวรให้นักเรียนได้เวียนกันดูแลทำความสะอาดและบำรุงรักษา[๒๘๓]

๑๒. ในเรื่องของสื่อการสอนจะว่าจำเป็นหรือไม่ก็จำเป็นอยู่เพราะสามารถสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนได้ง่ายกว่าการสอนปากเปล่า แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็จะต้องมีการพัฒนาให้พร้อมใช้งานและทันสมัยอยู่เสมอ[๒๘๔]

๑๓. ในส่วนของอุปกรณ์การเรียนการสอนจะต้องมีไว้สำรองไว้อย่างเพียงพอเมื่อผู้สอนโดยนักเรียนต้องการก็ต้องมีผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องก็ต้องจัดให้อย่างทันท่วงที[๒๘๕]

๑๔. วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนในส่วนใดที่ชำรุดทรุดโทรมจะมีการบำรุงรักษาและอีกส่วนหนึ่งก็ต้องให้นักเรียนช่วยบำรุงรักษาด้วยเช่นกันจะได้ช่วยกันดูแล[๒๘๖]

๑๕. ในเรื่องของสื่อการสอนก็ต้องมีการจัดเตรียมให้พร้อมและเพียงพอในส่วนใดที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ที่สำคัญกับการจัดการเรียนการสอนก็ต้องเตรียมไว้ให้พร้อม[๒๘๗]

๑๖. สื่อการสอนก็ต้องมีการพัฒนาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอให้สอดคล้องและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน และที่สำคัญจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ครูสอนกำลังสอนด้วย[๒๘๘]

๑๗. ทุกวันนี้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสอนบาลีด้วย เช่น การให้นักเรียนสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม[๒๘๙]

---

[๒๘๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๘๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

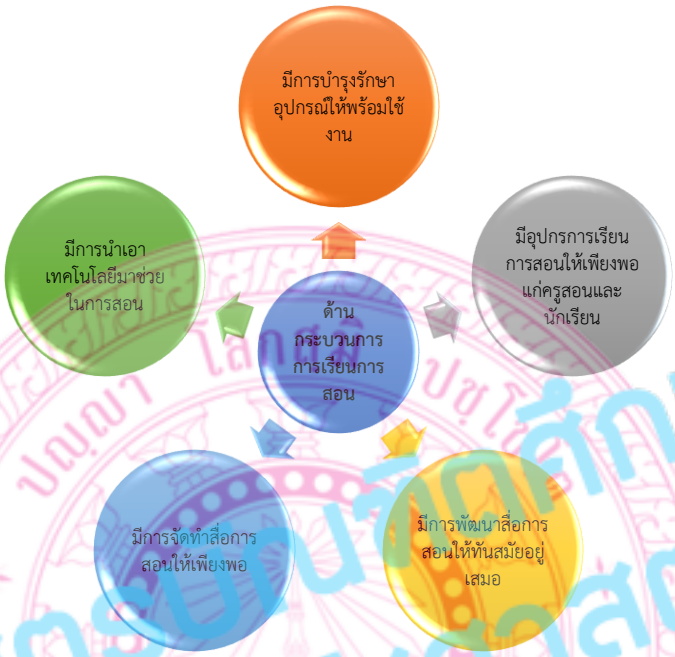
สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอ มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมต่อการใช้งานอยู่เสมอ มีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัย ในการจัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอสำหรับครูและนักเรียน และมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ในการเรียนการสอนเพื่อลดภาระการเตรียมการสอนของครูสอนและเพิ่มประสิทธิภาพการสอนบาลี

ตารางที่ ๔.๑๘ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน	๔	๕,๖,๑๑,๑๔
๒	มีอุปกรการเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ครูสอนและนักเรียน	๔	๒,๓,๘,๑๓
๓	มีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ	๓	๗,๑๒,๑๖
๔	มีการจัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอ	๓	๑,๑๐,๑๕
๕	มีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการสอน	๓	๔,๙,๑๗

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต กศ.พ. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๓ ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้การสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญ ด้านการวัดผลและประเมินผล ดังต่อไปนี้

๑. เราจะทำการประเมินผลนักเรียนทั้งก่อนและหลังตอนก่อนเรียนก็จะเป็นการสอบถามหรือบางครั้งก็ให้ทำแบบทดสอบเพื่อทดสอบทางสติปัญญาของนักเรียนว่ารู้เข้าใจในเรื่องก็หาที่จะสอนมากน้อยแค่ไหนเมื่อพบปัญหาแล้วก็ดำเนินการสอนจากนั้นก็ทำการประเมินอีกครั้งหนึ่งว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นมากน้อยแค่ไหนจำบทเรียนได้หรือไม่[๒๙๐]

๒. ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนก็จะมีการวางแผนและก็กำหนดตัวชี้วัดไว้ว่าเราจะดำเนินการในส่วนใดบ้างเพื่อให้การบริหารจัดการการเรียนการสอนเป็นไปอย่างถูกต้องตรงประเด็น[๒๙๑]

---

[๒๙๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.
[๒๙๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

๓. ต้องประเมินทั้งครูสอนนักเรียนประเมินครูสอนว่ามีความรู้ความสามารถในการสอนมากเพียงใดและก็ประเมินนักเรียนว่าได้รับความรู้จากการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใดเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการและวิธีการสอนให้ดีขึ้น[๒๙๒]

๔. เนื้อหาในการเรียนบาลีนั้นก็จะเป็นเนื้อหาเดิมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่นักเรียนก็จะต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้วิธีการที่จะทำให้นักเรียนรู้และเข้าใจก็ต้องทำการประเมินก่อนและหลังการเรียนเสมอ[๒๙๓]

๕. ต้องมีการประเมินก่อนและหลังการเรียนก่อนการเรียน เช่นการแปลไทยเป็นมคธก็จะต้องมีการนำเอาตัวอย่างประโยคที่ง่าย ๆ ให้นักเรียนแปลเพื่อทดสอบสติปัญญาของนักเรียนและความรู้ในเรื่องของไวยากรณ์จากนั้นเมื่อเห็นปัญหาแล้วครูก็ดำเนินการสอนให้นักเรียนได้เข้าใจเมื่อเสร็จสิ้นก็ทำการประเมิน[๒๙๔]

๖. จะมีการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียนอยู่อย่างเสมอ ๑ อาทิตย์จะต้องมีการทำแบบทดสอบในเรื่องที่เรียนผ่านมาหรือบางอาทิตย์อาจจะทำถึง ๒ ครั้งอยู่ที่ครูสอนกำหนด[๒๙๕]

๗. ครูสอนจะเป็นผู้กำหนดว่าจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบเมื่อไหร่เมื่อสอนไปแล้วเห็นว่าได้หาสาระที่สอนไปนั้นเยอะแล้วก็จะทำการประเมินช่วยให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบเพื่อทดสอบความรู้สติปัญญา[๒๙๖]

๘. ผลจากการทดสอบครูสอนจะนำเอามาเป็นแนวทางในการสอนนักเรียนให้เข้าใจกันอย่างทั่วถึงผลการประเมินของนักเรียนแต่ละคนเพื่อจะเป็นตัวชี้วัดว่านักเรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระมากน้อยแค่ไหน ครูสอนจะเข้าไปให้การช่วยเหลือดูแลนักเรียนแยกเป็นรายบุคคลได้อย่างถูกต้อง[๒๙๗]

๙. มีแต่มีกำหนดไว้ว่าจะสอนอาทิตย์หนึ่งไปถึงเนื้อหาสาระส่วนไหนแล้วก็ทำการประเมินประเมินในที่นี้ก็จะเป็นการนำเอาผลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการและวิธีการสอนให้ดีขึ้น[๒๙๘]

๑๐. การประเมินก็จะต้องทำใน ๒ ส่วนคือครูสอนประเมินนักเรียนในชั้นเรียนผู้บริหารประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนในส่วนนี้ก็จะดูเรื่องของประสิทธิภาพในการจัดการสอนระดับผลการเรียนของนักเรียนมาประกอบด้วยเพื่อให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนได้ผล[๒๙๙]

---

[๒๙๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙๗] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙๘] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.
[๒๙๙] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

๑๑. เรื่องของการวัดผลจะต้องทำกันอย่างสม่ำเสมอ การสอบจะเป็นการเขียน ดังนั้นการประเมินผลเพื่อให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับระบบการประเมินก็จะเป็นการประเมินโดยการให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบ[๓๐๐]

๑๒. ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดว่าจะประเมินผลในส่วนไหนสำหรับการประเมินผลนักเรียนก็จะเป็นการประเมินในห้องเรียนส่วนในเรื่องของการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนก็จะต้องมีการประชุมกันปรึกษาหารือเพื่อตรวจสอบปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขร่วมกันเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนบาลีให้ดียิ่งขึ้น[๓๐๑]

๑๓. ผลที่ได้จากการประเมินในห้องเรียนนักเรียนจะเป็นตัวสะท้อนว่านักเรียนมีความรู้และความเข้าใจมากน้อยเพียงใดผลนี้จะต้องนำเสนอกับผู้บริหารเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาวงกัน[๓๐๒]

๑๔. ครูสอนก็จะต้องได้รับการประเมินด้วยประเมินอย่างไรก็คือให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินครูสอนว่าสอนรู้เรื่องไหม นักเรียนเข้าใจหรือไม่ในส่วนของนักเรียนครูสอนก็จะต้องเป็นผู้ประเมินว่ามีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นแค่ไหน แล้วก็จะดำเนินการสอนไปในทิศทางใดเพื่อให้นักเรียนนั้นมีความรู้มากที่สุด[๓๐๓]

๑๕.ก่อนการเรียนก็จะต้องทำการประเมินก่อนเพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะเรียนและหลังจากเรียนเสร็จก็ต้องทำการประเมินวิธีการประเมินอาจจะไม่ใช่การทำแบบทดสอบอย่างเดียวอาจจะให้นักเรียนได้พูดหรือจะเป็นวิชาแปลก็ให้นักเรียนได้ทดลองแปล ผู้สอนก็อยากทราบว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่อย่างไร[๓๐๔]

๑๖. ในส่วนของนักเรียนครูสอนจะเป็นผู้ประเมินและสำหรับผู้สอนผู้บริหารก็จะต้องประเมินประเมินจากการแสดงออกก พฤติกรรมในการสอนนักเรียนให้นักเรียนร่วมประเมินครูสอนว่าสอนดีไหม นักเรียนเข้าใจไหมนักเรียนชอบไหม ต่างฝ่ายต่างตรวจสอบและประเมินซึ่งกันและกันจะทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคนำไปสู่แนวทางแก้ไขที่ยั่งยืน[๓๐๕]

๑๗. ไม่ใช่นักเรียนเท่านั้นจะได้รับการประเมินผู้สอนจะต้องได้รับการประเมินด้วยเพื่อปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมตัวมาก่อนที่จะทำการสอนก็ต้องทำตัวเป็นเสมือนนักเรียนเตรียมตัวก่อนเข้าห้องเรียน[๓๐๖]

---

[๓๐๐] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๓๐๑] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๓๐๒] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๓๐๓] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๓๐๔] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

[๓๐๕] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

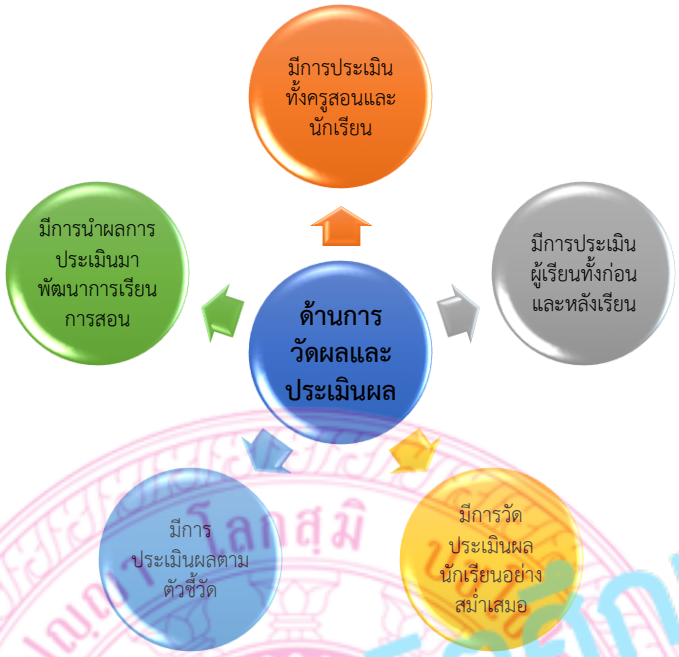
[๓๐๖] สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านการวัดผลและประเมินผลประกอบด้วยมีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียนโดยให้ครูสอนเป็นผู้ประเมินและในส่วนหนึ่งก็ให้ผู้บริหารประเมินครูสอนด้วยเพื่อนำผลของการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการวิธีการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น มีการวัดผลประเมินผลกันอย่างสม่ำเสมอตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ในแผน

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าความถี่ การสัมภาษณ์เชิงลึก รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านการวัดผลและประเมินผล**

ลำดับ	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ปริมาณ	
		ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑	มีการประเมินทั้งครูสอนและนักเรียน	๔	๓,๑๔,๑๖,๑๗
๒	มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน	๔	๑,๔,๕,๑๕
๓	มีการวัดประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	๓	๖,๗,๑๑
๔	มีการประเมินผลตามตัวชี้วัด	๓	๒,๙,๑๒
๕	มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนการสอน	๓	๘,๑๐,๑๓

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านการวัดผลและประเมินผล สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๔ ด้านการวัดผลและประเมินผล
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาในแต่ละด้านซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา การวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

ว.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

๑. จุดแข็ง ๑) มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ๒) มีที่พักสำหรับนักเรียนและครูสอนเพียงพอ ๓) มีอาคารเรียนพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา ๔) มีครูสอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก ๕) ใช้ค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่มาก

๒. จุดอ่อน ๑) งบประมาณมีไม่เพียงพอ ๒) สวัสดิการมีไม่เพียงพอ ๓) ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานรองรับที่ชัดเจน ๔) ขาดผู้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการในการเรียนการสอน ๕) การควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสาร

๓. โอกาส ๑) คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา ๒) คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ๓) เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ ๔) สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ ๕) พุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุน

๔. อุปสรรค ๑) การวัดผลแบบสอบได้สอบตก ๒) นักเรียนมีจำนวนลดลง ๓) การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ๔) ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ ๕) โครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ

ว.๒ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย

POSDC

การวางแผน
๑.จัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง
๒.ผู้มีส่วนได้เสียร่วมวางแผน
๓.กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน
๔.วางแผนงบประมาณให้เพียงพอ
๕.วางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสม

การจัดการองค์กร
๑.จัดองค์กรไม่ให้ซับซ้อน
๒.จัดองค์กรให้สอดคล้องกับภาครัฐ
๓.คัดเลือกผู้มีความรู้ตรงตามตำแหน่ง
๔.จัดองค์กรแบบมีส่วนร่วม
๕.จัดองค์กรแบบกระจายอำนาจความรับผิดชอบ

การบริหารงานบุคคล
๑.มอบหมายงานตรงกับความสามารถ
๒.พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
๓.รักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ให้ดี
๔.จัดค่าตอบแทนให้เหมาะสม
๕. จัดสวัสดิการให้เหมาะสม

การอำนวยการ
๑.จัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอ
๒.จัดหาเสนาสนะที่เหมาะสมให้
๓.จัดการสถานที่ศึกษาให้พร้อม
๔.อำนวยความสะดวกในการศึกษา
๕.เป็นที่พึ่งในยามลำบาก

การกำกับดูแล
๑.มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน
๒.กำหนดระเบียบข้อบังคับ
๓.ตรวจสอบติดตามผลการเรียนอย่างใกล้ชิด
๔.อบรมครูสอนให้มีศักยภาพในการสอน
๕.สรุปรายงานผลอย่างต่อเนื่อง

สังคหวัตถุ ๔

ทาน (การให้)
๑.จัดหาอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนฟรี
๒.จัดหาอุปกรณ์ให้ครูสอน
๓.ให้รางวัลนักเรียนผู้สอบผ่าน
๔.ถวายนิตยภัตครูสอนเพียงพอ
๕.ให้รางวัลนักเรียนผู้ตั้งใจเรียน

ปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)
๑.สื่อสารด้วยวาจาไพเราะ
๒.ใช้วาจาสุภาพตามสมณสารูป
๓.ใช้ถ้อยคำชี้นำให้เกิดฉันทะในการเรียน
๔.ใช้คำพูดยกย่องตามเหมาะสม
๕.ใช้ปิยวาจาสร้างแรงจูงใจในการเรียน

อัตถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์)
๑.ให้ความช่วยเหลือในการเรียน
๒.สนับสนุนการเรียนเต็มที่
๓.ร่วมกับบำเพ็ญประโยชน์
๔.ส่งเสริมให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น
๕.เมื่อมีกิจให้ร่วมกันทำกิจ

สมานัตตตา (วางตัวเสมอ)
๑บริหารวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย
๒.ครูสอนวางตัวเสมอตนเสมอปลาย
๓.ผู้บริหารเอาใจใส่ครูสอนและนักเรียน
๔.ครูสอนเอาใจใส่นักเรียนสม่ำเสมอ
๕.ผู้บริหารและครูสอนวางตัวเหมาะสม

ว.๓ เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

ด้านหลักสูตร
๑.มีการใช้หลักสูตรตามแม่กองบาลีกำหนด
๒.มีการจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร
๓.มีการพัฒนาตำราให้เรียนรู้ได้ง่าย
๔.มีการพัฒนาสื่อการสอนให้พร้อม
๕.มีการจัดหาหนังสือหลักสูตรให้พร้อม

ด้านครูสอน
๑.มีการส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น
๒.มีการคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ
๓.มีการพัฒนาความรู้ครูสอน
๔.มีการสร้างขวัญกำลังใจให้ครูสอน
๕.ยกย่องเชิดชูครูสอนในฐานครูฐานียะ

ด้านกระบวนการเรียนการสอน
๑.มีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
๒.มีการดำเนินการตามขั้นตอน
๓.มีการติดตามผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
๔.มีการปรับปรุงกระบวนการตามวาระ
๕.อบรมติวเข้มก่อนสอบ

ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน
๑.มีอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ครูสอนและนักเรียน
๒.มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อม
๓.มีสื่อการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ
๔.มีสื่อการสอนให้เพียงพอ
๕.มีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยสอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล
๑.มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน
๒.มีการประเมินทั้งครูสอนและนักเรียน
๓.มีการวัดประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
๔.มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนการสอน
๕.มีการประเมินผลตามตัวชี้วัด

แผนภาพที่ ๔.๑๕ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑๕ สามารถอธิบายรายละเอียดของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ดังต่อไปนี้

๑. การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับ การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ ด้านการวางแผน

ประกอบด้วยการจัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนได้เสียร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน วางแผนงบประมาณให้เพียงพอ และมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสม

๑.๒ การจัดการองค์กร

ประกอบด้วย การจัดองค์กรไม่ให้ซับซ้อน จัดองค์กรให้สอดคล้องกับภาครัฐ คัดเลือกผู้มีความรู้ตรงตามตำแหน่ง จัดองค์กรแบบมีส่วนร่วม และมีการจัดองค์กรแบบกระจายอำนาจความรับผิดชอบ

๑.๓ การบริหารงานบุคคล

ประกอบด้วยการมอบหมายงานตรงกับความสามารถ พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ให้ดี จัดค่าตอบแทนให้เหมาะสม และมีการจัดสวัสดิการให้เหมาะสม

๑.๔ การอำนวยการ

ประกอบด้วย การจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอ จัดหาเสนาสนะที่เหมาะสมให้จัดการสถานที่ศึกษาให้พร้อม อำนวยความสะดวกในการศึกษา เป็นที่พึ่งในยามลำบาก

๑.๕ การกำกับดูแล

ประกอบด้วย การมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน กำหนดระเบียบข้อบังคับ ตรวจสอบติดตามผลการเรียนอย่างใกล้ชิด อบรมครูสอนให้มีศักยภาพในการสอน และสรุปรายงานผลอย่างต่อเนื่อง

๒. การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับ การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักสังหควัตถุ ๔ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

๒.๑) ทาน (การให้)

ประกอบด้วย จัดหาอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนฟรี จัดหาอุปกรณ์ให้ครูสอน ให้รางวัลนักเรียนผู้สอบผ่าน ถวายนิตยภัตครูสอนเพียงพอ และให้รางวัลนักเรียนผู้ตั้งใจเรียน

๒.๒ ปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)

ประกอบด้วย สื่อสารด้วยวาจาไพเราะ ใช้วาจาสุภาพตามสมณสารูป ใช้ถ้อยคำชี้นำให้เกิดฉันทะในการเรียน ใช้คำพูดยกย่องตามเหมาะสม และการใช้ปิยวาจาสร้างแรงจูงใจในการเรียน

๒.๓ อัตถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์)

ประกอบด้วย ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือในการเรียน สนับสนุนการเรียนเต็มที่ ร่วมกับครูสอนและนักเรียนบำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริมให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และเมื่อมีกิจให้ร่วมกันทำกิจ

๒.๔ สมานัตตตา (วางตัวเสมอ)

ประกอบด้วย ผู้บริหารวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ครูสอนวางตัวเสมอตนเสมอปลาย ผู้บริหารเอาใจใส่ครูสอนและนักเรียน ครูสอนเอาใจใส่นักเรียนสม่ำเสมอ ผู้บริหารและครูสอนวางตัวเหมาะสม

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากองค์ความรู้ข้างต้น เพื่อยืนยันว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามองค์ประกอบข้างต้นนั้น มีความเหมาะสม และจากนั้นได้นำมาสังเคราะห์เพิ่มเติมเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์
โลกสุมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แผนภาพที่ ๔.๑๙ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑๙ สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสาร และลงพื้นที่ซึ่งสรุปใจความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ด้านหลักสูตร

ประกอบด้วย มีการการใช้หลักสูตรตามแม่กองบาลีกำหนด จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร พัฒนาตำราให้เรียนรู้ได้ง่าย พัฒนาสื่อการสอนให้พร้อม จัดหาหนังสือหลักสูตรให้พร้อม

ด้านครูสอน

ประกอบด้วย มีการการส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น คัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ พัฒนาความรู้ครูสอนอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญกำลังใจให้ครูสอน และยกย่องเชิดชูครูสอนในฐานครุฐานียะ

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ประกอบด้วย มีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตามขั้นตอน ติดตามผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงกระบวนการตามวาระ และอบรมติวเข้มก่อนสอบ

ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน

ประกอบด้วย มีการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ครูสอนและนักเรียน บำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน พัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ จัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอ และมีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการสอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล

ประกอบด้วย มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน ประเมินทั้งครูสอนและนักเรียน วัดประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ นำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนการสอน และประเมินผลตามตัวชี้วัด

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย “การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และเพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จากนั้นได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค์ ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของสภาพทั่วไปการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑) ด้านจุดแข็ง

จุดแข็งของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา คือ มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีที่พักสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมและนักเรียนอย่างเพียงพอ และมีอาคารซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีจำนวนมากและครูสอนส่วนมากเป็นเปรียญธรรมเอก ป.ธ. ๗ - ๙ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือค่าใช้จ่ายในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อย

๒) ด้านจุดอ่อน

จุดอ่อนของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา คือ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาสวัสดิการไม่เพียงพอสำหรับครูสอนและนักเรียนอันเนื่องมาจากงบประมาณที่ไม่เพียงพอผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานของคณะสงฆ์รองรับที่ชัดเจนยังขาดผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนบาลีและการควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสารประเภทสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตอย่างเป็นปัญหาไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นสำหรับปัจจุบัน และสามารถซื้อหาได้ง่าย

๓) ด้านโอกาส

โอกาสของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา คือ คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ และพุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

๔) ด้านอุปสรรค

อุปสรรค์ของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา คือ การวัดผลประเมินผลที่เป็นแบบสอบได้สอบตก ไม่สามาถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนรุ่นใหม่ได้ นักเรียนมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ และโครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ

สรุปได้ว่า สรุปผลของการวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค์ ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

๕.๑.๒ องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC และองค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

๑) องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC

๑.๑) ด้านการวางแผน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการวางแผน ประกอบด้วย จัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนได้เสียร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน วางแผนงบประมาณให้เพียงพอ และการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสม

๑.๒) ด้านการจัดองค์กร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการจัดการองค์กร ประกอบด้วยการจัดองค์กรให้ไม่ซับซ้อนกันสามารถบริหารจัดการได้ง่าย จัดองค์กรให้มีความสอดคล้องกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อสอดรับแผนปฏิบัติการหรือการได้มาซึ่งงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ การคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ จัดองค์กรให้มีส่วนร่วมให้ทุกส่วนในวัดได้มีส่วนร่วมและร่วมรับรู้ดำเนิดการด้วยกันและประการสุดท้ายคือการ จัดองค์กรแบบกระจายอำนาจเมื่อเจ้าสำนักหรือเจ้าอาวาสไม่อยู่ก็สามารถมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบได้

๑.๓) ด้านการบริหารงานบุคคล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรคือผู้สอนและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง มีการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพเอาไว้ให้สามารถปฏิบัติงานใกล้กับสำนักศาสนศึกษาได้นาน ๆ และมีการจับค่าตอบแทนให้กับผู้สอนและผู้บริหารอย่างเหมาะสมพร้อมทั้งจัดสันสวัสดิการให้อย่างเพียงพอ

๑.๔) ด้านอำนวยการ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านอำนวยการ ประกอบด้วยผู้บริหารมีการจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอจะหาเสนาสนะที่พักอาศัยสำหรับครูสอนและนักเรียนให้เหมาะสม ให้สามารถอ่านหนังสือหรือดูตำราได้หลังจากที่เรียนแล้วจัดสถานที่การศึกษาอย่างเป็นเอกเทศมีห้องเรียนที่เป็นสัปปายะให้การช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและเป็นที่พึ่งในยามทุกข์ยากเมื่อครอบครัวหรือบุพการีของนักเรียนได้รับความทุกข์ยากสำนักศาสนศึกษาก็ให้การส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร

๑.๕) ด้านกำกับดูแล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านกำกับดูแล ประกอบด้วย การมอบหมายให้แต่ละฝ่ายมีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนกำหนด

ข้อบังคับหรือมีการวางระเบียบในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนมีการตรวจสอบประเมินผลติดตามการเรียนนักเรียนอย่างใกล้ชิดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมให้มีศักยภาพและความสามารถในการสอนเพิ่มมากขึ้นและมีการสรุปรายงานผลการจัดการเรียนการสอนต่อคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๒) องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๒.๑) ด้านทาน (การให้)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน (การให้) ประกอบด้วย การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับนักเรียนฟรีจัดหาวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการสอนให้ครูมีการตั้งรางวัลมอบให้กับนักเรียนผู้สอบผ่านจัดนิตยภัตถวายครูสอนตามสมควรและมีการให้รางวัลกับนักเรียนผู้ตั้งใจเรียนทำกิจวัตรดีเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในการเรียนบาลี

๒.๒) ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา เจรจาไพเราะประกอบด้วยการสื่อสารเจรจากันด้วยวาจาที่สุภาพเรียบร้อยไพเราะ ใช้วาจาที่สุภาพให้ถูกต้องตามหลักของสมณสารูปใช้ถ้อยคำชี้นำโน้มน้าวให้เกิดความพอใจในการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ใช้คำกล่าวพูดยกย่องสำหรับนักเรียนผู้ที่ตั้งใจเรียนและผู้ที่สอบผ่านพร้อมทั้งใช้วาจาซึ่งเป็นปิยวาจาในการสร้างแรงจูงใจให้กำลังใจกับนักเรียนเพื่อให้เกิดฉันทะในการเรียนต่อไป

๒.๓) ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์) ประกอบด้วย ประกอบด้วยทุกส่วนให้ความช่วยเหลือการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างเต็มที่และส่วนหนึ่งผู้บริหารสำนักเรียนก็ได้มีกิจกรรมให้ครูสอนและนักเรียนร่วมกันทำโดยการบำเพ็ญประโยชน์จัดการเรียนการสอนโดยให้พี่สอนน้อง เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันและลดภาระในการดูแลของอาจารย์ฝ่ายปกครองหรืออาจารย์สอนเมื่อมีกิจกรรมของวัดที่เกิดขึ้นก็ให้นักเรียนและครูสอนมาร่วมกันทำกิจกรรมเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน

๒.๔) ด้านสมานัตตา (วางตัวแสมอ)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตา (เสมอต้นเสมอปลาย) การที่ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาวางตัวให้เสมอต้นเสมอปลายเคยอุปถัมภ์สนับสนุนและทำดีมาอย่างไรก็ทำอย่างนั้นวางตัวให้มีความเหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงครูสอนให้การเอาใจใส่กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและผู้บริหารวางตัวให้เหมาะสมเป็นที่เคารพรักศรัทธาของนักเรียน

๕.๑.๓ การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑) ด้านหลักสูตร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านหลักสูตร ประกอบด้วยการมีหนังสือตำราหรือหลักสูตรที่เป็นไปตามแม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มเติมให้นักเรียนบาลีได้แสดงถึงความรู้ความสามารถเป็นการถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะประสบการณ์ในการสอนมีการพัฒนาตำราเรียนเพิ่มเติมเพื่อใช้ในวัดมีสื่อการสอนพร้อมได้มีหนังสือหลักสูตรเพียงพอ

๒) ด้านครูสอน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านครูสอน ประกอบด้วยมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนได้พัฒนาการศึกษาโดยการส่งไปศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สูงขึ้น มีการคัดเลือกครูสอนตามความรู้ความสามารถและทักษะการสอนพิเศษมีการพัฒนาความรู้ของครูสอนบาลีอย่างต่อเนื่อง โดยให้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนบาลีและการเรียนในหลักสูตรระยะสั้นอื่น ๆ มีการให้ขวัญกำลังใจกับครูสอน โดยมีการตั้งรางวัลบ้างเมื่อนักเรียนสอบผ่านเป็นจำนวนมากครูสอนจะได้รับรางวัลหรือค่าตอบแทนเป็นสินน้ำใจจากสำนักเรียนและสำนักเรียนมีการยกย่องเชิดชูเกียรติให้ปรากฏแก่สาธารณะ

๓) ด้านกระบวนการการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ประกอบด้วยการวางแผนปฏิบัติการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอนมีการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง มีการประชุมวางแผนกันประจำเดือนเมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ก็นำมาปรึกษาหารือร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงแนวทางและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นและที่สำคัญจะมีการติวเข้มก่อนสอบบาลีสนามหลวงในระยะเวลา ๑ เดือนก่อนสอบซึ่งจะเป็นการทบทวนเนื้อหาสาระที่นักเรียนได้เรียนมาตลอดทั้งปีให้เข้าใจและเตรียมความพร้อมก่อนสอบได้ทันท่วงที

๔) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ประกอบด้วยการเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอ มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมต่อการใช้งานอยู่เสมอ มีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัย ในการจัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอสำหรับครูและนักเรียน และมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ในการเรียนการสอนเพื่อลดภาระการเตรียมการสอนของครูสอนและเพิ่มประสิทธิภาพการสอนบาลี

๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้านการวัดผลและประเมินผลประกอบด้วยมีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียนโดยให้ครูสอนเป็นผู้ประเมินและในส่วนหนึ่งก็ให้ผู้บริหารประเมินครูสอนด้วยเพื่อนำผลของการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการวิธีการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น มีการวัดผลประเมินผลกันอย่างสม่ำเสมอตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ในแผน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา” ผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยตามเนื้อหาที่ปรากฏแล้วข้างต้น และมีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

๑. สภาพทั่วไปการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดแข็งคือ มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีที่พักสำหรับนักเรียนและครูสอนเพียงพอ มีอาคารเรียนพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา มีครูสอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก และมีปฏิทินการศึกษาภาษาบาลี และสอบบาลีสนามหลวงสหรัฐอเมริกา อย่างชัดเจน จุดอ่อนคืองบประมาณมีไม่เพียงพอ สวัสดิการมีไม่เพียงพอแก่นักเรียนและครูสอน ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานรองรับที่ชัดเจน ขาดผู้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการในการเรียนการสอน และการควบคุมการใช้เครื่องมือสื่อสาร โอกาศคือ คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ และพุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุน และอุปสรรคคือ การวัดผลแบบสอบได้สอบตก นักเรียนมีจำนวนลดลง การเทียบวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ โครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก/มกรางกูร)** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔ ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในบางสำนัก สามารถจัดหาทุนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานการศึกษาได้ โดยการรับบริจาค และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการสรรหา คัดเลือก พัฒนา ครูสอน และให้กำลังใจแก่บุคลากรภาย ใน และมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอน และนักเรียน จัดอาคารสถานที่มีความเหมาะสม มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน ในบางสำนัก ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่สามารถผลิตสื่อหรืออธิบายให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร มีงบประมาณในการบริหารอย่างจำ กัด ไม่เพียงพอต่อการบริหารดูแล ทั้งไม่มีการจัดทำบัญชีการเงิน ครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถจริง ๆ มีจำนวน

น้อยลง ไม่กระตือรือร้น ทั้งยังมีจำนวนนักเรียนที่น้อยลง และบรรยากาศการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน[๑]

๒. องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC และตามหลักสังคหวัตถุ ๔

องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC พบว่า ด้านการวางแผน มีการจัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการองค์กร มีการจัดองค์กรไม่ให้ซับซ้อน ด้านการบริหารงานบุคคล มีการมอบหมายงานตรงกับความสามารถ ด้านการอำนวยการ มีการจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอ และด้านการกำกับดูแล มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมฺปุณฺโณ)**[๒] ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน มีการวางแผนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสำนักเรียน ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดโครงสร้างในสำนักเรียน แบ่งหน้าที่และกระจายอำนาจในการวางแผนการเรียนการสอน ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน การคัดเลือกและสรรหาบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ด้านการอำนวยการ การมอบอำนาจในการสั่งการและการตัดสินใจให้กับบุคลากรภายในสำนักเรียน ผู้บริหารมีการควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักเรียน ด้านการประสานงาน มีความสม่ำเสมอในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสำนักเรียน ด้านการรายงาน ครูอาจารย์ผู้สอนมีการรายงานสรุปผลการเรียนการสอนของผู้เรียน ด้านงบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนสำนักเรียนจากสำนักงานพระพุทธศาสนา และผู้มีจิตศรัทธา การนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความคิด และ วิมังสา ความไตร่ตรอง มาพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ครูอาจารย์ผู้สอน ให้มีอิทธิบาท ๔ มีความพอใจในการสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ เพียรหาความรู้ใหม่ เทคนิคใหม่ ๆ มาช่วยสอน คิดและไตร่ตรองที่จะให้ลูกศิษย์ได้ประสบความสำเร็จจากการเรียน เมื่อนำเอาหลักอิทธิบาล ๔ พัฒนาครู และผู้เรียนแล้ว สามารถพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้พัฒนาตามไปด้วย เพราะการพัฒนาต้องพัฒนาบุคลากรก่อน ถึงค่อยไปพัฒนาวัตถุ ให้มีความเจริญยิ่งขึ้นไป และเมื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม โดยภาพรวม มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

---

[๑] พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก/มกรางกูร), “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

[๒] พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมฺปุณฺโณ), “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า ด้านทาน (การให้) จัดหาอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนฟรี ด้านปิยวาจา (เจรจาไพเราะ) สื่อสารด้วยวาจาไพเราะ ด้านอัตถจริยา (ประพฤติประโยชน์) ให้ความช่วยเหลือในการเรียน และด้านสมานัตตา (วางตัวเสมอ) ผู้บริหารและครูผู้สอนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกอร วิเชียรชัย**[๓] ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า วิธีการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ๔ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และโรงเรียนได้ร่วมคิด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใจกว้างเปิดโอกาสร่วมปฏิบัติกิจกรรมประชุมร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนของโรงเรียนโดยบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใจกว้างเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม บูรณาการกับทานการให้ความช่วยเหลือ ปิยวาจา พูดจาอ่อนหวานต่อกัน อัตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันและสมานัตตตา ปฏิบัติตน เสมอต้นเสมอปลาย บำเพ็ญประโยชน์เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๓. การพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยการบริหารด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยที่สำนักศาสนศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้ระบบคือการบริหารจัดการตามหลักทฤษฎี posdc และหลักของสังคหวัตถุธรรม ๔ ซึ่งจะสามารถพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ ด้านหลักสูตร มีหลักสูตรตามแม่กองบาลีกำหนด มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการพัฒนาตำราเรียนเพิ่มเติม มีหนังสือหลักสูตรพร้อมและมีสื่อการสอนพร้อม ด้านครูสอน มีการส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น มีการพัฒนาความรู้ครูสอนอย่างต่อเนื่อง มีการคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ มีการสร้างขวัญกำกังใจให้ครูสอน และมีการยกย่องเชิดชูครูสอนในฐานครูฐานียะ ด้านกระบวนการการเรียนการสอน มีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการอบรมติวเข้มก่อนสอบ มีการติดตามผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงกระบวนการตามวาระ และมีการดำเนินการตามขั้นตอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน มีอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ครูสอนและนักเรียน มีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการจัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอ และมีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล มีการประเมินทั้งครูสอนและนักเรียน มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน มีการวัดประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผลตามตัวชี้วัด และมีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหานิกร ฐานุตฺตโร** ที่ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”

---

[๓] กนกอร วิเชียรชัย, “การพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านสถานที่ควรให้คณะสงฆ์แต่ละอำเภอสนับสนุนงบประมาณ ๒) ด้านคณาจารย์ เพื่อจัดทำแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง ๓) ด้านหลักสูตรสร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้นและมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ๔) ด้านนักศึกษาเสนอกระทรวงศึกษาธิการให้รับรองวุฒิ ๕) ด้านเทคโนโลยีควรมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น[๔] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสังฆรักษ์สงัด ภทฺทธมฺโม (ภักดีบำรุง)** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านบุคลากรต้องเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์มีความตั้งใจในการบริหาร เป็นผู้นำทางการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการพัฒนาการศึกษา สรรหาบุคลากรให้มีความเหมาะสม ในทำงาน อบรมพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ มีความรู้เพิ่มศักยภาพเพิ่มสูงขึ้น สำนักเรียนต้องมีการวางแผนงบประมาณ เป้าประสงค์ ผลผลิต กลยุทธ์ โครงสร้าง แผนงาน จัดแผนกลยุทธ์ที่จะนำมาใช้จัดทำแผนงบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้างตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นความคุ้มค่า อีกทั้งต้องจัดระบบการตรวจสอบภายในที่มีมาตรฐานโปร่งใสและตรวจสอบได้ การใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบดูแลให้พร้อมใช้งาน และจัดทำแผนงบประมาณจัดซื้อจัดจ้างและช่วยกันดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือการเรียนการสอน จัดระบบการทำงานที่ดีมีโครงสร้างที่มีความเหมาะสมมีความยืดหยุ่นได้ตามแต่ละสถานการณ์ แบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนและมีความยุติธรรม เพื่อทำให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และในการกำหนดนโยบายขององค์กรนั้นต้องพิจารณาเป้าหมายในเชิงกลยุทธ์ และวัตถุประสงค์ตลอดจนการกำหนดการใช้แผนกลยุทธ์ให้ประสบผลสำเร็จ[๕]

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ๓ ประการประกอบด้วย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) คณะสงฆ์ควรกำหนดนโยบายปฏิรูปการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีการศึกษาแบบภาคเรียน โดยกำหนดภาคการศึกษา การปิดเทอม และการเปิดเทอมให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของภาครัฐ

---

[๔] พระมหานิกร ฐานุตฺตโร (ศรีราช), “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

[๕] พระครูสังฆรักษ์สงัด ภทฺทธมฺโม (ภักดีบำรุง), “การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

๒) การวัดผลและประเมินผลคณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการกำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผลใหม่ เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการวัดผลนั้นควรเน้นที่การสอบเก็บคะแนนและการเลื่อนชั้นโดยไม่มีการสอบตก ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่มีความกดดันที่จะต้องสอบผ่านในแต่ละชั้นเรียน การปรับปรุงนี้จะทำให้นักเรียนสามารถมุ่งมั่นในการศึกษาและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น

๓) คณะสงฆ์ควรมีแนวทางในการสรรหางบประมาณให้เพียงพอ เพื่อสามารถนำมาบริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีประสิทธิภาพ

๔) คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาโดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาด้วยหลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน

๕) คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้สำนักเรียนทั่วประเทศในประเทศสหรัฐอเมริกาใช้องค์ประกอบการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC เนื่องจากมีผลทำให้การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาแผนกบาลีประสบความสำเร็จและมีผลงานดีเด่น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมและแม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการกำหนดมาตรฐานอนุทินการศึกษาให้เป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ โดยมีเวลาเปิดและปิดเรียนอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการแบ่งภาคการศึกษาและจัดตารางสอนที่ไม่ขัดแย้งกับการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกสามัญ

๒) คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมและแม่กองบาลีสนามหลวงในฐานะเจ้าภาพหลัก ควรปรับปรุงกระบวนการและวิธีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาภาษาบาลีให้มีความสอดคล้องกับภาครัฐ โดยมีการนำระบบการเก็บคะแนน การให้เกรด และการสอบผ่านในแต่ละชั้นปีมาใช้เพื่อไม่ให้มีการสอบซ้ำชั้น

๓) คณะสงฆ์ร่วมกับภาครัฐจัดสรรและจัดหางบประมาณให้เพียงพอสำหรับสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษา โดยเน้นผลักดันให้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเพียงพอ

๔) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสังคหวัตถุ ๔ มาใช้ในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา แผนกบาลี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยเน้นการเสริมสร้างความร่วมมือ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาความสามารถของบุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทุกแห่งนำหลักการบริหารจัดการตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC มาใช้ในการบริหารงาน โดยควรจัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และความสามารถเฉพาะด้านในการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดการสำนักเรียนมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแม่กองธรรมสนามหลวง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาบาลีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการศึกษานี้จะช่วยในการปรับปรุงกลยุทธ์การสอนและเพิ่มประสิทธิผลในการเรียนรู้ของพระภิกษุสามเณรในด้านภาษาบาลีได้อย่างชัดเจนและมีคุณภาพ

๒) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องและกำหนดวิธีการที่จะทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

๓) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนบาลี เพื่อที่จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสื่อการสอนภาษาบาลีให้เท่าเทียมกับการศึกษาภาษาอื่น ๆ ในระดับสากล การศึกษาในด้านนี้จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการเรียนการสอนและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่ผู้เรียน

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ภาค ๒**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๖.

กองบาลีสนามหลวง. **เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ.๒๕๓๙**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาทร, ๒๕๓๙.

_____. **เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ.๒๕๔๘**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาทร, ๒๕๔๘.

กองพุทธศาสนศึกษา. **ปฏิทินการศึกษาแผนกสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

กองพุทธศาสนสถาน. **คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕.

กิติมา ปรีดีดิลก. **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์, ๒๕๕๐.

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. **การบริหารรัฐกิจ แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติ**. ขอนแก่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๓๕.

จุฑา เทียนไทย. **การจัดการมุมมองนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘.

ฉลอง มาปรีดา ผ.ศ.. **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗.

ชาญชัย เจนครองธรรม. **หลักและทฤษฎีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สยามรัตนฟิล์ม, ๒๕๔๕.

ชุมศักดิ์ ชุมนุม. **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ : กรณีศึกษา เขตการศึกษา ๑๐**. กรุงเทพมหานคร : เฟื่องฟ้า พริ้นติ้ง. ๒๕๔๙.

ติน ปรัชญพฤทธิ์. **บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหารผู้มีวุฒิสามารถ**. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘.

_____. **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. **วิทยาการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

ธนจรส พูนสิทธิ์. **การจัดการองค์การและการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). **ทำเนียบพระเปรียญธรรม ๙ ประโยค สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร : เบสท์ กราฟฟิค เพรส, ๒๕๕๐.

ธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์. สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ สำนักงาน ก.พ.. **การปฏิรูประบบราชการ.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๓.

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔.

นพรัตน์ เบญจวัฒนานนท์. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. **ผู้นำการเปลี่ยนแปลง.** กรุงเทพมหานคร : ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค, ๒๕๔๖.

บรรจบ เนียมมณี. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓.

บุญทัน ดอกไธสง. **การจัดองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.

พนม วัจนสุนทร. **วัฒนธรรมค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน.** กรุงเทพมหานคร : อาทิตย์ : โปรดักส์กรุ๊ป, ๒๕๔๑.

พรเพ็ญ อยู่บำรุง. “**งานวิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดสมุทรสาคร**”. (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยของแก่น, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕.

พระเฉลิมชาติ ชาติวโร. **ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหา นคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์น การพิมพ์, ๒๕๕๒.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺจิตฺโต). **พุทธวิธีการบริหาร.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

_____.**ทิศทางการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

_____. **พุทธวิธีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺจิตฺโต). **พุทธวิธีในการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

_____. **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). **พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๒๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมนูญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ฟ จำกัด, ๒๕๕๐.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **จิตอาสากับการพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พระมหาโกวิทย์ สิริวณฺโณ. **แผนพัฒนาโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาเทียบ สิริญาโณ. **“บาลีคืออะไร”. ในเก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

_____. **บาลีคืออะไร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยา ลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาวรัญญู วรญฺญู. **ประวัติศาสตร์การศึกษาบาลีของคณะสงฆ์ไทยในสยามประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาทร, ๒๕๔๗.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). **การบริหารวัด**. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พระอุดรคณารักษ์ (ศรี พรหมโชติ). **โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๕๒.

พิทยา บวรวัฒนา. **การบริหารเชิงบูรณาการ.** นนทบุรี : สานักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.

พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ. **การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันต์, ๒๕๔๖.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. **การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗.

มงคล ศรีไพรวรรณ. **ประวัติการศึกษาของสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๕๐.

มนู อรดีดลเชษฐ์. **การปฏิรูปราชการ : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการปฏิรูประบบราชการ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ : สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๓.

มัลลิกา ต้นสอน. **การจัดการยุคใหม่.** กรุงเทพมหานคร : เอ็กซเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔.

ยุวดี ศรีธรรมรัฐ. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : เพื่อการปฏิรูประบบราชการ.** กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วัชรี บูรณสิงห์. **การบริหารหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

วิบูลย์ โตวณะบุตร. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์, ๒๕๔๒.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. **ผู้นำการเปลี่ยนแปลง.** กรุงเทพมหานคร : ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค, ๒๕๔๔.

สนามหลวงแผนกบาลี. **เรื่องสอบบาลี.** กรุงเทพมหานคร. อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๓.

สมใจ ลักษณะ. **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เฟื่องฟ้าพริ้นติ้ง, ๒๕๔๓.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาศน์ วาสโน). **สังคหวัตถุ ๔**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

สมพงษ์ เกษมสิน. **การบริหาร.** กรุงเทพมหานคร : นกการพิมพ์, ๒๕๔๔.

สมเพียร เทียนทอง. **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพมหานคร : อาทิตย์ : ธรรสาร, ๒๕๔๒.

สมยศ นาวีการ. **การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของการบริหาร : MBO**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๒๙.

สมาน รังสิโยกฤษฎ์. **การจัดการภาครัฐแนวใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนครศรีอยุธยา : อาทิตย์ : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๔๔.

ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, “**เอกสารประกอบการประชุมพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี,** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **ทฤษฎีองค์กรประสิทธิภาพ รวมบทความสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา,** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง. **การศึกษาพระปริยัติธรรม**. กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๒.

_____. **การศึกษาพระปริยัติธรรม.** กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๒.

สุทธิพงษ์ ตันตยาพิสาลสุทธิ์. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๑.

สุทิน นพเกตุ. **สิทธิมนุษยชนศึกษา ยุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรม วิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน**. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุรเชษฐ์ ทองแม้น. “เหตุเกิดที่ประเทศไทย : กรณีคำอานาธนาธรรม”. **นาวิกศาสตร์**, ปีที่ ๘๘ เล่มที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๔๘) : ๓.

สุรนาท ขมะณะรงค์. **นโยบายสาธารณะและหลักการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมือง**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐.

อานุภาพ อิทธิบันลือ. **ปั้นดาวให้เป็นดาวรุ่ง**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑.

อุทัย เลาหวิเชียร. **รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ**. สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๕๐.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/เอกสารงานวิจัย:

กนกอร วิเชียรชัย. “การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

กีรติ ศรีวิเชียร. “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”. **ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๘.

ชวนพิศ สิทธิ์ธาดา. “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล”. **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒.

ธวัช เติมญวน. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรมศิลปากร”. **ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘.

ธีระพล เพ็งจันทร์. “การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”. **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒.

นงค์ลักษณ์ เรือนทอง. “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล”. **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐.

นงลักษณ์ เรือนทอง. “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล”. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

นันทิยา น้อยจันทร์. “วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา”. **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูวินัยธรธรรมภณ ธมฺมพโล (แก้วแจ่มศรี). “การพัฒนาการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมฺปุณฺโณ). “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก/มกรางกูร). “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระครูวิสิฐพัชราจาร (ไชยยา เขมสิริ). “การพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูวิสุทธิ์ธรรมานุวัตร. “รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลาพันธ์). “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศอังกฤษ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระครูสังฆรักษ์สงัด ภทฺทธมฺโม (ภักดีบำรุง). “การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

พระมหาไกรวรรณ ปุณขันธ์. “ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒.

พระมหาธฤติ วิโรจโน. “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหานพรักษ์ ขนฺติโสภโณ (นาเมือง). “การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหานิกร ฐานุตฺตโร (ศรีราช). “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พระมหาอำนาจ ปวฑฺฒโน. “การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พัศมา แผนสมบูรณ์. “การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพองค์กรธุรกิจบริการสู่องค์กรประสิทธิภาพสูง”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

แม่ชีเณรัชฌา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์. “พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

เยาวภา บัวเวช, “รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ”, **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐.

ศิริพร ตันติยมาศ, “การบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม”, **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐.

สมคิด สกุลสถาปัตย์. “รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน”. **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒.

อนันต์ เตียวต๋อย. “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”. **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๑.

อัญชนา พานิช. “องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

๓) รายงานวิจัย :

ประกิต บุญมี และคณะ. “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร”. **รายงานวิจัย.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) บทความ/วารสาร :

เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ.“วัดในพุทธศาสนากับความพร้อมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ”. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**. ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗): ๙๙-๑๒๕.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ :

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **โครงการที่สำคัญการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.** (อัดสำเนา)

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

วัดไทย ลอสแองเจลิส. **ประวัติวัดไทย ลอสแองเจลิส**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.watthai.com/about.html [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

วัดป่าธรรมชาติ ลาพวนเต้. **ประวัติวัดวัดป่าธรรมชาติ ลาพวนเต้**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.watpala1.org/ [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ. **ประวัติวัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://tbdtinusa.blogspot.com/p/usa-usa-watphrathat-doi-suthep-usa.html [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซต์. **ประวัติวัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซต์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://inet.edu.chula.ac.th/ctlc/index.php/feed-news/464-2019-09-10-02-45-00 [๒๘ กันยายน ๒๕๖๖].

(๗) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์. นุพันธ์ ชลานุเคราะห์. วัดไทยลอสแองเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

พระครูเจติยธรรมวิเทศ. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

พระครูรัตนปัญญาวิเทศ. เจ้าอาวาสวัดรัตนปัญญา รองเลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

พระครูวิเทศกัลยาณธรรม. เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

พระเทพวชิรวิเทศ. ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗.

พระธรรมราชานุวัตร. เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

พระธรรมวชิราจารย์. เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม, ๙ เมษายน ๒๕๖๗.

พระปลัดสุนทร ธมฺมทีโป. วัดสุทธาวาส รัฐแคลิฟอร์เนีย, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์. พระมหาดุสิต ญาณภูสิโต ป.ธ.๙. กรรมการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา เลขานุการวัดไทยลอสแองเจลิส, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

พระมหาธนากร โชติปญฺโญ. วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซด์ รัฐแคลิฟอร์เนีย, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

พระมหาสมบัติ อินฺทปญฺโญ ป.ธ.๙. รองเลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

พระมหาสุวัฒน์ ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๙. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดรัตนปัญญา รัฐแคลิฟอร์เนีย, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

พระมหาอนันต์ภิวัฒน์ พุทฺธรกขิโต. วัดโพธิวารีรังสฤษฎ์ รัฐแคลิฟอร์เนีย, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

พระราชวัชรวิเทศ. รองประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗.

พระวีรยุทธ ปญฺญาวชิโร. วัดรัตนปัญญา แคลิฟอร์เนีย, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

รัตนา รัตนเสรีประเสริฐ. วัดป่าธรรมชาติ รัฐแคลิฟอร์เนีย, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

วัชรินทร์ จิตณาธรรม. กรรมการวัดบอร์ดบริหาร วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources

(I) Books:

Bateman. Thomas S. & Scott A. Snell. **Management : Building Competitive Advantage**. (4th ed). Boston : Lrwin McGraw-Hill, 1999.

Campbell F Roald. **Introduction to Educational Administration**. Boston : Allyn and Bacon, 1997.

Certo. Samuetl C.. **Modern Management**. (8th ed). New Jersey : Prentice-Hill, 2000.

Chapman. **Supervisor Survival Kit**. 2nd ed. California : Science Research Associates lnc., 1995.

Don Hellriegel. **Management**. 3rd ed. Addison : Wesley Publishing Company.lmc., 1982.

Fayol. Henri. **General and industrial management**. London : Pittman & Sons, 1964.

Fayol. Henri. **General and Industrial Management**. London : Pittman & Sons, 1964.

Gibson. J.L.. **Organization : Behavior. Structure and Processes.** (3 rd ed). Dellas. Texas : Business Publications, 1979.

Gulick L. and Urwick J.. **Papers on the Science of Administration**, New York : Institute of Public Administration, 1973.

ภาคผนวก

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐
ที่ อว ๘๐๐๕๒๐/ว๒๔ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.ประเสริฐ อิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหาประหวน ฉายา ธมฺมกจิตฺโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสิริคติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมกจิตฺโต (มุ่งศิริ)
โทร. ๐๖๓๕๒๐๓๙๘๘๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐
ที่ อว ๘๐๐๕๒๐/ว๒๔ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระปลัดกระพิน พุทฺธิสาโร, รศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหาประหวน ฉายา ธมฺมกจิตฺโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสิริคติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมกจิตฺโต (มุ่งศิริ)
โทร. ๐๖๓๕๒๐๓๙๘๘๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐
ที่ อว ๘๐๐๕๒๐/ว๒๔ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.นิกร ศรีราช อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหาประหวน ฉายา ธมฺมกจิตฺโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสิริคติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมกจิตฺโต (มุ่งศิริ)
โทร. ๐๖๓๕๒๐๓๙๘๘๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐
ที่ อว ๘๐๐๕๒๐/ว๒๔ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหาประหวน ฉายา ธมฺมกจิตฺโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสิริคติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมกจิตฺโต (มุ่งศิริ)
โทร. ๐๖๓๕๒๐๓๙๘๘๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา รัฐศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๒๔ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหาประทวน ฉายา ธมฺมรกฺขิตโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๑๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต
ได้ตอบรับเรื่องนี้เมื่อวันที่ ๒๐ ม.ค. ๖๗

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิตโต (มุมศิลป์)
โทร. ๙๐๙.๕๔๑.๗๘๘๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด

ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

คำชี้แจง: เรียนเชิญท่านพิจารณาข้อคำถามสำหรับการวิจัยแต่ละข้อว่า มีความเหมาะสม ไม่ขัดจริยธรรม สอดคล้องกับเนื้อหาของตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยใส่เครื่องหมาย √ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าสอดคล้องให้เขียน √ ที่ช่อง ☐

๑ = ไม่สอดคล้อง, ๒ = สอดคล้องบางส่วน, ๓ = ค่อนข้างสอดคล้อง, ๔ = มีความสอดคล้อง และกรุณาให้คำแนะนำ

วัตถุประสงค์การวิจัย	ข้อคำถาม	ความคิดเห็น				ข้อเสนอแนะ
		๑	๒	๓	๔	
๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา	๑.๑ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไร มีจุดแข็ง หรือจุดเด่นอย่างไรบ้าง ?					
	๑.๒ ท่านคิดว่า ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไร มีจุดอ่อน อย่างไรบ้าง ?					
	๑.๓ ท่านคิดว่า ปัจจัยภายนอกหรือโอกาสที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีอะไรบ้าง ?					

	๑.๔ ท่านคิดว่า อุปสรรคหรือภัยคุกคามที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีอะไรบ้าง ?					
๒. เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา	๒.๑ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการวางแผน** เป็นอย่างไร ?					
	๒.๒ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการจัดการองค์กร** เป็นอย่างไร ?					
	๒.๓ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการบริหารงานบุคคล** เป็นอย่างไร ?					
	๒.๔ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการอำนวยการ** เป็นอย่างไร ?					
	๒.๕ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตาม					

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กศ.ดุษฎีบัณฑิต

	หลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC **ด้านการกำกับดูแล**เป็นอย่างไร ?					
	๒.๖ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **ทาน (การให้)** เป็นอย่างไร ?					
	๒.๗ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **ปิยวาจา (เจรจาไพเราะ)** เป็นอย่างไร ?					
	๒.๘ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **อัตถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์)** เป็นอย่างไร ?					
	๒.๙ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ **สมานัตตตา (วางตัวเสมอ)** เป็นอย่างไร ?					
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา	๓.๑ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านหลักสูตร** และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?					
	๓.๒ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านครูสอน** และรูปแบบที่เหมาะสม					

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

	ควรเป็นอย่างไร ?					
	๓.๓ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านกระบวนการเรียนการสอน** และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?					
	๓.๔ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านกระบวนการเรียนการสอน** และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?					
	๓.๕ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา **ด้านการวัดผลและประเมินผล** และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?					

ตอนที่ ๒ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กศ.ดุษฎีบัณฑิต

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด
ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

****

<u>คำชี้แจง</u>

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการศึกษาเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ดังนั้น ผู้จัดทำจึงขอความเมตตาผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน และขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้การสัมภาษณ์ตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ต่องานคณะสงฆ์ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณ และขออนุโมทนาขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ ณ โอกาสนี้ด้วย

พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิตโต (มุมศิลป์)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ฉายา/นามสกุล.....

ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ คือ

ประเด็นที่ ๑ SWOT ประกอบด้วย S-Strength (จุดแข็ง) W-Weakness (จุดอ่อน) O-Opportunity (โอกาส) และ T-Threat (อุปสรรค)

๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา โดยมี SWOT S-Strength (จุดแข็ง) W-Weakness (จุดอ่อน) O-Opportunity (โอกาส) และ T-Threat (อุปสรรค)และมีปัญหา อุปสรรค หรือมีแนวทางการบริหารจัดการอย่างไรบ้าง ?

๑.๑ คณะสงฆ์ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา มีจุดแข็ง หรือจุดเด่นในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างไรบ้าง ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๑.๒ คณะสงฆ์ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา มีจุดอ่อน หรือจุดด้อยในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างไรบ้าง ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๓ ปัจจัยภายนอก หรือโอกาสที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา มีอะไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๔ อุปสรรคหรือภัยคุกคามที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา มีอะไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๕ ท่านมีแนวทางในการเสริมจุดเด่นในการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา อย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๖ ท่านมีแนวทางในการเสริมจุดด้อยในการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา อย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประเด็นที่ ๒ ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC

๒. เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ศึกษากระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการวางแผน ๒) ด้านการจัดการองค์กร ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล ๔) ด้านการอำนวยการ๕) ด้านการกำกับดูแล และการบริหารและมีปัญหาอุปสรรค หรือมีแนวทางการจัดการอย่างไรบ้าง ?

๒.๑ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการวางแผน เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการจัดการองค์กร เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการบริหารงานบุคคลเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๔ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการอำนวยการ เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๕ ท่านคิดว่า กระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักพุทธวิธีบริหารหรือทฤษฎี POSDC ด้านการกำกับดูแลเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อัตถจริยา ๔) สมานัตตตา และการบริหารและมีปัญหา อุปสรรค หรือมีแนวทางการจัดการอย่างไรบ้าง ?

๒.๖ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ทาน (การให้) เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์

๒.๗ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ปิยวาจา (เจรจาไพเราะ) เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๘ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ อัตถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์) เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๙ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สมานัตตตา (วางตัวเสมอ) เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นที่ ๓ รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านครูผู้สอน ๓) ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ๔) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

๓. เพื่อนำเสนอการรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านครูผู้สอน ๓) ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ๔) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล และมีปัญหาอุปสรรค หรือมีแนวทางการจัดการอย่างไรบ้าง ?

๓.๑ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาด้านหลักสูตร และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาด้านครูสอน และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๓ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาด้านกระบวนการเรียนการสอน และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๔ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาด้านกระบวนการเรียนการสอน และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๕ ท่านคิดว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาด้านการวัดผลและประเมินผล และรูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

****

เป็นอย่างยิ่งที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสัมภาษณ์
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิตโต (มุมศิลป์)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรโมลี (บพร (สนปาลี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๑๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๓

ที่ ศว ๘๐๐๕.๒/๖๘

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ขอมูลเพื่อให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระธรรมวชิรญาณ (สุทัศน์ วรหสิ ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดไผ่เขียวราชบุรีวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประหวน** อายา **ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องรับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้รอบคอบ อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ,ธิเบตพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๓.๔๘๓.๙๘๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรโมลี (บพร (สนปาลี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๑๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๓

ที่ ศว ๘๐๐๕.๒/๖๙

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ขอมูลเพื่อให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระธรรมวชิรญาณ (สุทัศน์ วรหสิ ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดไผ่เขียวราชบุรีวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประหวน** อายา **ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องรับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้รอบคอบ อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ,ธิเบตพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๓.๔๘๓.๙๘๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรโมลี (บพร (สนปาลี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๑๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๓

ที่ ศว ๘๐๐๕.๒/๖๗

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ขอมูลเพื่อให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระเทพวิริยาภรณ์ ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประหวน** อายา **ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องรับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้รอบคอบ อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ,ธิเบตพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๓.๔๘๓.๙๘๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรโมลี (บพร (สนปาลี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๑๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๓

ที่ ศว ๘๐๐๕.๒/๖๘

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ขอมูลเพื่อให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระราชวิริยาภรณ์ รองประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประหวน** อายา **ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องรับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้รอบคอบ อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ,ธิเบตพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๓.๔๘๓.๙๘๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรมุนี (มจร ๒๕ปาส)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๗๒

ที่ ศว ๘๓๐๕.๒/๖๘

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวินยโกศล (วิฑูรย์ กลฺยาณมโน) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทตะเฆ่เอน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เรื่องด้วย **พระมหาประหวน ฐานวุฑฺโฒ** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๐๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "**ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ฐานวุฑโฒ
โทร. ๐๖๗.๕๘๗๗๐๘

ที่ ศว ๘๓๐๕.๒/๖๘

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระมหาสมบัติ อินทปญฺโญ ป.ธ.๙ รองเจ้าอาวาสและเจ้าอาวาสสวัดไทยวัดในสหรัฐอเมริกา
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เรื่องด้วย **พระมหาประหวน ฐานวุฑฺโฒ** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๐๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "**ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ฐานวุฑโฒ
โทร. ๐๖๗.๕๘๗๗๐๘

ที่ ศว ๘๓๐๕.๒/๖๘

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระมหาสมบัติ อินทปญฺโญ ป.ธ.๙ กรรมการมหาเถรสมาคม (ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไทยในสหรัฐอเมริกา
เลขาธิการวัดไทยแคลิฟอร์เนีย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เรื่องด้วย **พระมหาประหวน ฐานวุฑฺโฒ** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๐๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "**ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ฐานวุฑโฒ
โทร. ๐๖๗.๕๘๗๗๐๘

ที่ ศว ๘๓๐๕.๒/๖๘

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวินยโกศล (วิฑูรย์ กลฺยาณมโน) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทตะเฆ่เอน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เรื่องด้วย **พระมหาประหวน ฐานวุฑฺโฒ** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๐๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "**ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประหวน ฐานวุฑโฒ
โทร. ๐๖๗.๕๘๗๗๐๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรเมธี (มจร ๒๒ปาย)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๗๒

ที่ ศว ๘๓๐๕.๒๐/๖๕๗

๒๐ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระเทพวัชรเมธี, ป.ธ.๙ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบัวขาว
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประทวน** อายุ ๖ **ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาอรุ่งอิทธิ์ ปัณฑาจิตฺโต)

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๓.๕๐๑.๗๘๘๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรเมธี (มจร ๒๒ปาย)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๗๒

ที่ ศว ๘๓๐๕.๒๐/๖๕๗

๒๐ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูเกษียรวรวิเทศ (สหรัถ วิสทฺธิมคฺโค) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระอาจารย์ดูลย์ อตุโล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประทวน** อายุ ๖ **ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๓.๕๐๑.๗๘๘๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรเมธี (มจร ๒๒ปาย)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๗๒

ที่ ศว ๘๓๐๕.๒๐/๖๕๗

๒๐ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระมหาธนากร โพติปญฺโญ วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซด์ ซิตี้ลูแคลิฟอร์เนีย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประทวน** อายุ ๖ **ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการวิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๓.๕๐๑.๗๘๘๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรมุนี (บศ เชนปาชี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๗๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๕๗

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระปลัดสุนทร ธมฺมทีโป วัดศุทธาวาส รัฐนลิฟอร์เนีย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประทวน ฉายา ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๔.๕๕๑.๙๗๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรมุนี (บศ เชนปาชี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๗๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๕๗

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวนุชนันธ์ ธลานุเคราะห์ วัดไทยลองบีช รัฐนลิฟอร์เนีย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประทวน ฉายา ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพรมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๔.๕๕๑.๙๗๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรมุนี (บศ เชนปาชี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๗๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๕๗

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระวิรัฐพร ปญฺญาวชิโร วัดรัตนปัญญา แคลิฟอร์เนีย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประทวน ฉายา ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๔.๕๕๑.๙๗๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชวัชรมุนี (บศ เชนปาชี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๖๔-๘๐๗๒

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๖๕๗

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายวิชินทร์ จิตฺนาธรรม วัดเกะธาตุคอลเฮาท์ อูเอเอ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย **พระมหาประทวน ฉายา ธมฺมรกฺขิโต** รหัสประจำตัวนิสิต **๖๕๐๑๒๐๔๒๐๗** นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพรมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๐๖๔.๕๕๑.๙๗๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๗๒

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๕๗

๒๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางรัตนา รัตนเสรีประเสริฐ วัดป่าธรรมชาติ รัฐแคลิฟอร์เนีย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาประทวน ฉายา ธมฺมรกฺขิโต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๕๐๑๒๐๔๒๑๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพรมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

รัตนา รัตนเสรีประเสริฐ
(นางรัตนา รัตนเสรีประเสริฐ)

ผู้ประสานงาน : พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
โทร. ๙๐๙.๕๔๓.๗๙๙๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก ง
ภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัมภาษณ์ พระธรรมราชานุวัตร (สุทัศน์ วรทสฺสี ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร
วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระธรรมวชิราจารย์ (สุชาติ กิตฺติปณฺโญ ป.ธ.๘) เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม
วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระเทพวชิรวิเทศ ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระราชวัชรวิเทศ รองประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัมภาษณ์ พระมหาสมบัติ อินทปญฺโญ ป.ธ.๙ รองเลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

พระมหาดุสิต ญาณภูสิโต ป.ธ.๙. กรรมการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
เลขานุการวัดไทยลอสแองเจลิส
วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระครูรัตนปัญญาวิเทศ รองเลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระวีรยุทธ ปญฺญาวชิโร วัดรัตนปัญญา แคลิฟอร์เนีย
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗

หลักสูตรปริญญาเอก
การจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สัมภาษณ์ พระปลัดสุนทร ธมฺมทีโป วัดสุทธาวาส รัฐแคลิฟอร์เนีย
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระมหาอนันต์ภิวัฒน์ พุทฺธรกขิโต. วัดโพธิวารีรังสฤษฎ์ รัฐแคลิฟอร์เนีย
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาคปกติ ศึกษาศาสตร์

สัมภาษณ์ พระครูวิเทศกัลยาณธรรม. เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอ
วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระครูเจติยธรรมวิเทศ. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพยูเอสเอ
วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สัมภาษณ์ พระมหาสุวัฒน์ ปณฺณาวชิโร ป.ธ.๙. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดรัตนปัญญา รัฐแคลิฟอร์เนีย
วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗

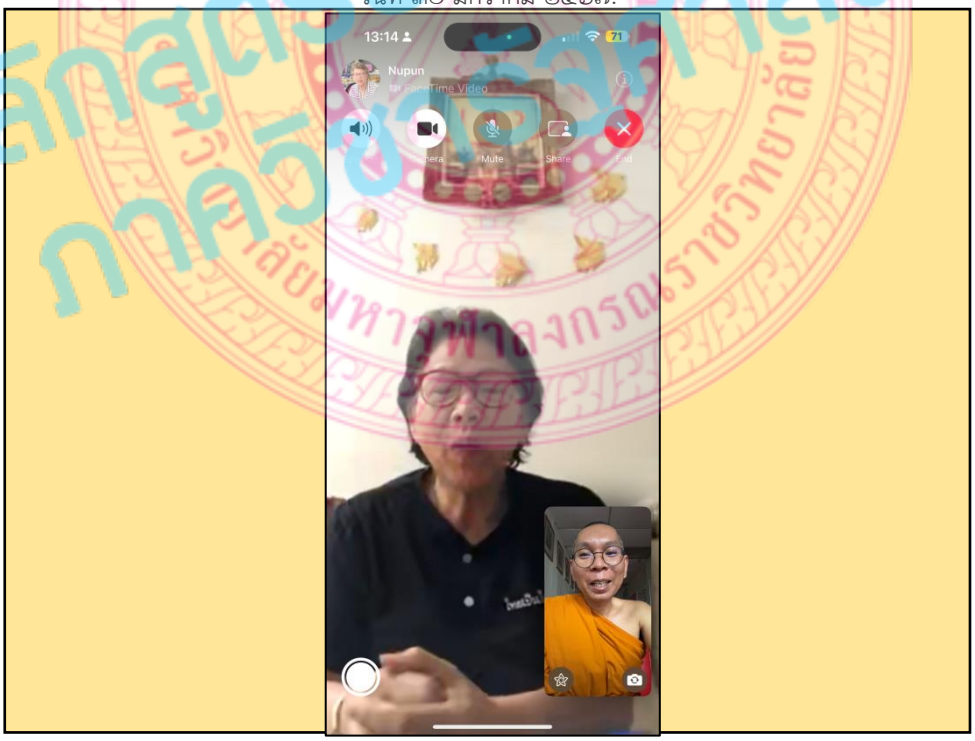

สัมภาษณ์ พระมหาธนากร โชติปญฺโญ. วัดสุทธาวาส ริเวอร์ไซด์ รัฐแคลิฟอร์เนีย
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

หลักสูตรปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศึกษา

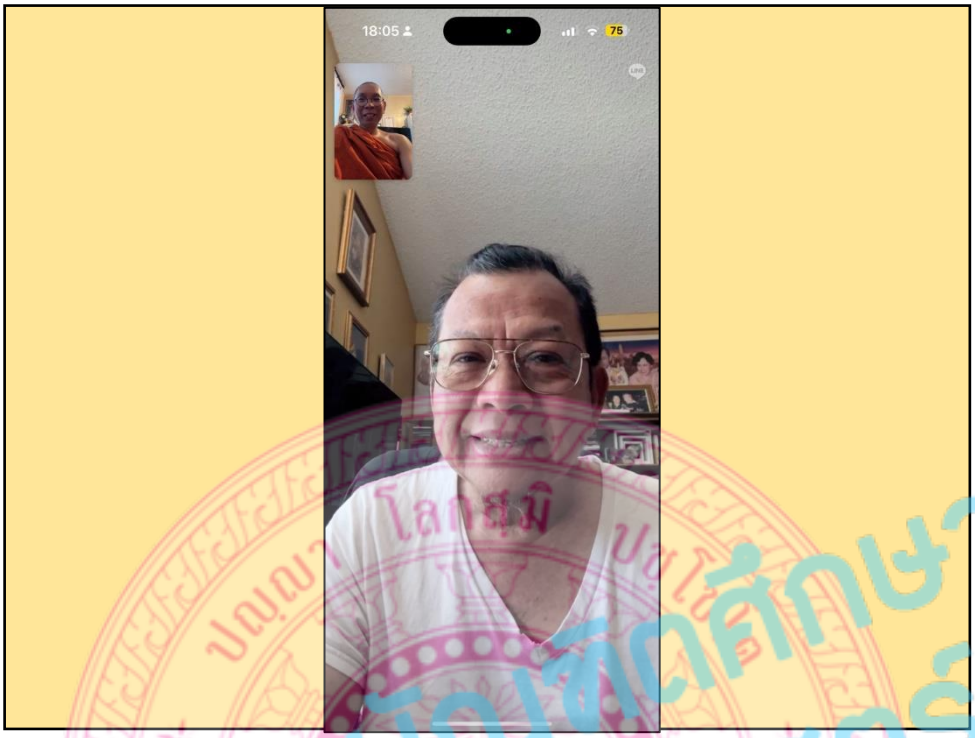

สัมภาษณ์ นางรัตนา รัตนเสรีประเสริฐ. วัดป่าธรรมชาติ รัฐแคลิฟอร์เนีย
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

สัมภาษณ์. นางสาวนุพันธ์ ชลานุเคราะห์. วัดไทยลอสแองเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย,
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗.

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัมภาษณ์ นายวัชรินทร์ จิตฌาธรรม. กรรมการวัดบอร์ดบริหาร วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ, วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗.

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคมศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	:	พระมหาประทวน ฉายา ธมฺมรกฺขิโต นามสกุล มุมศิลป์
เกิด	:	๒๘ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘
สถานที่เกิด	:	ณ บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ที่ ๒ ต. ตะกร่ำเอน อ. ท่ามะกา จ. กาญจนบุรี
การศึกษา	:	เปรียญธรรม ๙ ประโยค
สังกัด	:	วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	:	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ
เข้าศึกษา	:	พ.ศ.๒๕๖๕
ปีที่จบ	:	พ.ศ.๒๕๖๗
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา
โทร	:	๙๐๙.๕๔๑.๗๘๘๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย